

A black and white, high-contrast portrait of a man, Hugo Borst, shown in profile from the chest up. He is wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. The lighting is dramatic, highlighting the contours of his face and hair against a dark background.

Hugo Borst

O, Louis

voetbal
INTERNATIONAL

A black and white profile photograph of a man with dark hair, looking downwards and to the left. The lighting is dramatic, highlighting the contours of his face and hair against a dark background.

Hugo Borst

O, Louis

voetbal
INTERNATIONAL

O, Louis

Schrijver, sportjournalist, radio- en televisiemaker Hugo Borst heeft al vijfendertig jaar een haat-liefdeverhouding met Louis van Gaal. Hoe komt het dat die oud-middenvelder van Sparta hem sinds zijn zestiende zo bezighoudt?

In *O, Louis* waagt hij zich aan een scherpe analyse van onze bondscoach. Wie is de 'Totale Mens' Van Gaal?

Wie is die weerbarstige, begenadigde admiraal?

In dit boek reist Hugo Borst door het land, op zoek naar experts die hem helpen deze eigenzinnige, autoritaire man te duiden. Daarnaast geeft de schrijver openheid over zijn vriendschappelijke relatie én over zijn onfortuinlijke breuk met de succesvolle trainer-coach.

Met *O, Louis* laat Hugo Borst ons nog meer op het WK verheugen.

Voortaan zijn de acties - en aanvaringen - van Louis van Gaal vanaf de thuishtribune te voorspellen. En eindelijk te begrijpen.

O, Louis

Eerder verschenen van dezelfde auteur

De Coolsingel bleef leeg

Over vaders en zonen

De duizendste van Romario

Over lust en liefde

Schieten op Volkert van der G.

Alle ballen op Heintje

Waarom ik zo van Sparta hou

Kappen

HUGO BORST

O, LOUIS

VOETBAL INTERNATIONAL

Colofon

Auteur: Hugo Borst

Omslagontwerp: Remy Best

Vormgeving: Pre Press Media Groep, Zeist

Druk: Ten Brink, Meppel

Drukwerkbegeleiding: Geert Gortzak

Eindredactie: Harminke Medendorp, Bjorn Goorden,
Tiemen van der Laan en Femke Wijnia

Coördinatie: Marieke Derksen

Omslagfoto: VI-Images

© 2014 Hugo Borst

Eerste druk, februari 2014

ISBN 978 90 6797 066 2

'Ist auch ein Fach, Journalist.'

Louis van Gaal

Inhoud

<i>PROLOOG</i>	MANTRA
<i>IN PORTUGAL (1)</i>	WINNETOU
<i>IN PORTUGAL (2)</i>	BALKENENDE
<i>IN PORTUGAL (3)</i>	BLOEDLUL
<i>YOUTUBE (1)</i>	ANDY HOUTKAMP
<i>O, LOUIS (1)</i>	DE BIOGRAFIE
<i>IN DEN BEGINNE (1)</i>	VADER
<i>IN DEN BEGINNE (2)</i>	LANGNEK
<i>IN DEN BEGINNE (3)</i>	LOWIE
<i>ZOEKTOCHT (1)</i>	DE TOTALE MENSCH
<i>ZOEKTOCHT (2)</i>	RASPOETIN
<i>O, LOUIS (2)</i>	MEDEDELING
<i>CONFRONTATIE (1)</i>	PANORAMA
<i>O, LOUIS (3)</i>	HORK
<i>O, LOUIS (4)</i>	GRAS
<i>ZOEKTOCHT (3)</i>	WIJDBEENS
<i>ZOEKTOCHT (4)</i>	IN THE BUILDING
<i>O, LOUIS (5)</i>	ANONYMUS
<i>LEO VERHEUL (1)</i>	GELD
<i>ORANJE (1)</i>	IN CHINA
<i>ZOEKTOCHT (5)</i>	KRISHNAMURTI
<i>YOUTUBE (2)</i>	FRITS BAREND
<i>ZOEKTOCHT (6)</i>	VALKUIL
<i>YOUTUBE (3)</i>	JÖRG DAHLMANN
<i>ZOEKTOCHT (7)</i>	TOVENAAR
<i>ZOEKTOCHT (8)</i>	RAT
<i>OVEREENKOMSTEN (1)</i>	NARE MAN

<i>ZOEKTOCHT (9)</i>	ETTER
<i>LEO VERHEUL (2)</i>	JUBILEUM
<i>ZOEKTOCHT (10)</i>	ZEPPELIN
<i>ZOEKTOCHT (11)</i>	SPANISCH
<i>IMITATIES EN IMITATOREN</i>	KING LEAR
<i>YOUTUBE (4)</i>	TJONGEJONGEJONGEJONGE
<i>ZOEKTOCHT (12)</i>	AANTREKKELIJK
<i>IN PORTUGAL (4)</i>	HART
<i>OVEREENKOMSTEN (2)</i>	BALOTELLI
<i>TELEVISIE (1)</i>	STUDIO VOETBAL, 26 OKTOBER 2003
<i>TELEVISIE (2)</i>	STUDIO VOETBAL, 7 AUGUSTUS 2005
<i>TELEVISIE (3)</i>	STUDIO VOETBAL, 8 OKTOBER 2006
<i>O, LOUIS (6)</i>	BOTOX
<i>O, LOUIS (7)</i>	NORMEN & WAARDEN
<i>TELEVISIE (4)</i>	MATTHIJS VAN NIEUWKERK
<i>TELEVISIE (5)</i>	KIPPENVEL
<i>ZOEKTOCHT (13)</i>	LEKENPSYCHOLOGIE
<i>CONFRONTATIE (2)</i>	EEN SCHELDPARTIJ
<i>CONFRONTATIE (3)</i>	BRIEF
<i>CONFRONTATIE (4)</i>	LIJMPOGING
<i>CONFRONTATIE (5)</i>	BESTE LOUIS
<i>CONFRONTATIE (6)</i>	SCHAAMTE
<i>CONFRONTATIE (7)</i>	PA
<i>O, LOUIS (8)</i>	VERJAARDAG
<i>WRAAKZUCHT (1)</i>	HET BITTERE EINDE
<i>WRAAKZUCHT (2)</i>	LEEDVERMAAK
<i>OVEREENKOMSTEN (3)</i>	STROOTMAN
<i>ZOEKTOCHT (14)</i>	DODEHOEKSPIEGEL
<i>O, LOUIS (9)</i>	NARCISME

<i>ZOEKTOCHT (15)</i>	ZIELENKNIJPER
<i>ZOEKTOCHT (16)</i>	GEFLIKT
<i>ZOEKTOCHT (17)</i>	NUL PUNTEN
<i>ZOEKTOCHT (18)</i>	KATHOLIEK OF PROTESTANT
<i>O, LOUIS (10)</i>	TRUUS
<i>VERBORGEN VERLEDEN</i>	STAMBOOM
<i>CONFRONTATIE (8)</i>	LIJMPOGING
<i>O, LOUIS (11)</i>	VRIENDSCHAP EN GELD
<i>O, LOUIS (12)</i>	GELD EN VRIENDSCHAP
<i>ZOEKTOCHT (19)</i>	DIRIGENT
<i>ORANJE (2)</i>	PERSCONFERENTIE
<i>ORANJE (3)</i>	SPINDOCTOR
<i>ORANJE (4)</i>	KILOMETERPAALTJE 56,4
<i>O, LOUIS (13)</i>	FLIKKERS EN MONGOLEN
<i>O, LOUIS (14)</i>	JUICHEN!
<i>O, LOUIS (15)</i>	SMEEROLIE
<i>CONFRONTATIE (9)</i>	LUDWIG VON GAAL
<i>YOUTUBE (5)</i>	RECLAMESPOTJE
<i>O, LOUIS (16)</i>	ZWARTE LIJST
<i>O, HUGO (1)</i>	SHRINK
<i>O, LOUIS (17)</i>	MANDELA
<i>O, LOUIS (18)</i>	BOYCOT
<i>ZOEKTOCHT (20)</i>	KOFI ANNAN
<i>O, LOUIS (19)</i>	HITLER
<i>ZOEKTOCHT (21)</i>	DRAMAQUEEN
<i>ZOEKTOCHT (22)</i>	HANDLEIDING
<i>ZOEKTOCHT (23)</i>	PAPA
<i>ORANJE (5)</i>	KRAANTJE LEK
<i>LEO VERHEUL (3)</i>	ROMAN

<i>YouTube (6)</i>	TED VAN LEEUWEN
<i>O, LOUIS (20)</i>	ASPERGER
<i>LEO VERHEUL (4)</i>	DRANK
<i>O, LOUIS (21)</i>	2014
<i>LEO VERHEUL (5)</i>	BOMBASTISCH EN HONINGZOET
<i>O, HUGO (2)</i>	FASSBINDER
<i>LEO VERHEUL (6)</i>	KUNSTGEBIT
<i>O, LOUIS (22)</i>	LEGENDE
<i>O, LOUIS (23)</i>	EXCUSES
<i>ZOEKTOCHT (23)</i>	SORRY
<i>ORANJE (6)</i>	ITALIAANSE TOESTANDEN
<i>O, LOUIS (24)</i>	EXCUSES
<i>O, LOUIS (25)</i>	PIJN
<i>O, LOUIS (26)</i>	VERREK
<i>OP WEG NAAR HET EINDE</i>	NAPOLEON EN JOOP DODERER
<i>FINALE</i>	NAWOORD

DANK

GERAADPLEEGDE BRONNEN

MANTRA

‘Geef ’m een hand, Huug’, zegt Ted.

‘Kom op, je kan het, Hugie’, lacht een ander. Meer van mijn ploeggenoten bemoeien zich ermee.

Mijn mondhoeken plooi ik tot een glimlach en ik been het veld af. Het is 13 april 2008. Ons voorwedstrijdje op Woudestein is afgelopen. Aan de rand van het veld kletsen de trainers Ton Lokhoff en Louis van Gaal met elkaar. Wij, veteranen, maken plaats. Over dik een half uur gaat Excelsior-AZ beginnen.

‘Wees de grootste, Huug, kom op, ouwe dibbes.’

Mijn maten hebben er zin in vandaag. Ze menen er niks van. Ze weten veel te goed dat ik hem geen hand ga geven. En ik weet dat hij mij geen hand gaat geven. Wat hij wel zou moeten doen. Eikel, met zijn normen & waarden, met zijn eeuwige ik ben zo eerlijk en oprecht. Nou, m’n reet. Hij weet dat-ie fout was. Vraag maar aan Truus. Toch biedt-ie zijn excuses niet aan.

‘Loop nou effe langs ’m, Huug, steek je hand uit, breng hem in verlegenheid, man.’

Ik kijk wel uit.

Mijn ploeggenoten jennen en lachen. Alleen Leo, Leo Verheul in zijn veel te krappe voetbalbroek, zegt niks. Hij weet als enige hoe mijn afkeer tegen die man kan klinken.

Ik hoop dat Van Gaal weer verliest vandaag, de pijnlijke nederlaag van een jaar eerder indachtig. AZ verspeelde toen op de laatste speeldag het kampioenschap tegen Excelsior, niet in de laatste plaats omdat Van Gaal zo snugger was om Koevermans op de bank te laten beginnen.

‘Je hoopt zeker dat-ie zo op zijn kloten krijgt’, zegt Ted.

Ik haal mijn schouders op. ‘Er zijn belangrijker dingen dan Louis van Gaal, Ted.’

Terwijl ik Van Gaal op een meter of vijf afstand passeer, herhaal ik dwangmatig mijn mantra.

Niet rancuneus zijn.

Niet rancuneus zijn.

Niet rancuneus zijn.

Vanuit een ooghoek zie ik hem staan, onbewogen, kaarsrecht, nu al een veldheer, terwijl de wedstrijd nog lang niet is begonnen.

Klootzak.

In Portugal (1)

WINNETOU

‘Nee, Leo’, hoor ik Louis van Gaal binnen tegen een van mijn vrienden zeggen. ‘Kroatië speelt 4-4-2 en Zwitserland speelt in een kommetje.’

Op het terras verschuif ik m’n stoel. Een kommetje? Wat is in godsnaam een kommetje? Ik heb de tijd niet om over kommetjes te denken, mijn deadline nadert, bij het *AD* zitten ze op mijn stukje te wachten.

Plons. Bonaventura neemt een duik in zijn zwembad.

De zomer van 2004 lijkt wel een eeuw geleden. In het hete zuiden van Portugal, op een minuut of tien rijden van het Nederlands elftal, logeer ik drie weken bij Bonaventura. ’s Zomers bewoont hij in Boliqueime een voormalige boerderij op wat wij in Nederland een berg zouden noemen. Hij heeft mij voor de duur van het Europees kampioenschap voetbal uitgenodigd. Er zijn ook andere Rotterdamse vrienden over. Bij het zwembad tik ik stukjes over het tobvende Nederlands elftal voor mijn krant. En eens in de vier dagen zit ik een paar kilometer verderop aan tafel bij *NOS Studio Sportzomer*, gepresenteerd door Jack van Gelder. Daar zeg ik wat ik denk. Mijn moralistische aard mondt op tv uit in oververhitte statements die verontwaardigde reacties ontlokken.

Het is een ingewikkelde tijd. Ik kamp dat jaar met een complex liefdesleven, het gevolg van een ordinaire midlifecrisis van hier tot aan de Algarve. En bekend zijn van tv, het doet me geen goed.

Vandaag is de vorige bondscoach van Oranje bij ons op bezoek. Louis van Gaal is in Portugal om wedstrijdanalyses te doen voor SBS 6. Ik heb hem een paar dagen geleden voorgesteld aan mijn vriend Bonaventura en tussen die twee klikte het meteen. Bona is een rustige vijftiger die graag golft, een hobby die hij deelt met Van Gaal. Vanochtend

gingen ze golfen, ik mocht mee, ik mocht Louis' caddie zijn. Ik ben niet het meest dienstbare wezen, maar dat verzoek hoefde hij maar één keer te doen. Samen hebben we in een golfkarretje gezeten. Ergens in een doos heb ik er nog een foto van. We lachen allebei.

Binnen wordt er naar Kroatië-Zwitserland gekeken, onder een parasol schrijf ik verder aan mijn column.

'Het is hier net een concentratiekamp', zegt een van mijn Rotterdamse vrienden in de rust van de wedstrijd. Het gezelschap komt naar buiten en gaat op de terrasstoelen zitten.

'Het is hier godverdomme inderdaad afzien', zeg ik en ik trek de rug van mijn hand als een wissel langs mijn voorhoofd.

Een van mijn vrienden laat een wind.

Leo, Leo Verheul, serveert me een mix van rode wijn met seven-up en limoen.

Daar is Louis van Gaal. Hij hoort dat ik de prachtige binnenplaats van de boerderij een patio noem. Volgens Van Gaal is dat een onjuiste benaming. Met zijn lijfdrank Bacardi-cola in de hand zoekt hij naar het juiste woord.

'Het is hier romantisch zeg', zegt Truus, Van Gaals vriendin.

'Bijbels', zegt Louis.

Ik kijk de katholiek aan.

Van Gaal: 'Dit hier ademt de sfeer van een rancho, weet je dat?'

'Rancho?', zeg ik.

'Ja, heb jij de verhalen van Winnetou niet gelezen?'

Ik antwoord: 'Ik ben nu bezig in *Het reizen vereist sterke zenuwen* van Bob den Uyl en *Mijn droom is van mij* van Fernando Pessoa.'

De werkster loopt voorbij. Ze heeft een snor.

Een van mijn vrienden zegt dat de plaatselijke wijn, de Monsaraz, smaakt alsof Figo over je tong staat te zeiken.

'Figo?', zegt Louis die een beetje doof is. Hij kijkt bedenkelijk.

Na de wedstrijd is Van Gaal gaan zwemmen. Als hij is opgedroogd, vraag ik hem of

Portugal het gaat redden.

Van Gaal: 'Als Scolari (de bondscoach van Portugal) Figo ernaast zet wel. Ronaldo hoort er gewoon in. Die heeft een goed seizoen gehad bij Manchester United.'

Jeugd gaat altijd voor bij Louis van Gaal. Hij doceert: 'En Rui Costa moet er ook uit. Voor Deco, ja. Die heeft een fantastisch seizoen gehad bij Porto. Ik zou het wel weten als bondscoach van Portugal, maar ik denk niet dat Scolari Figo durft te passeren.'

Hij zegt het met zo'n daadkracht dat ik niet meer durf te vragen wat dat 'kommetje' nou precies is waar hij het net over had.

'Dit hier is geen rancho', zegt Van Gaal ineens.

'Hè?', zeg ik.

Van Gaal: 'Het is geen rancho, het is een parador. Dit paleis noemen ze in Spanje een parador.'

'Okee', zeg ik.

In Portugal (2)

BALKENENDE

Dick Advocaat is dat Europees kampioenschap in Portugal woedend op me. Jammer, want Dick is een fijne vent. Ik mag van hem niet zeggen dat Oranje conservatief en belabberd voetbalt. Dickie wisselt bovendien ongelukkig. Tegen Tsjechië haalt hij uitblinker Robben eruit voor Bosvelt, waarna Oranje onnodig een voorsprong verspeelt. Advocaats ingreep zal uitgroeien tot de beroemdste wissel in de historie van het Nederlands elftal en waarschijnlijk ook wel de beroerdste.

Bondscoach Advocaat ligt tijdens Euro 2004 zwaar onder vuur. Op tv hoef je die zomer amper je stem te verheffen of ze vinden al dat je met gestrekt been bent ingekomen.

Het kan zijn dat ik echt grof in de mond ben, maar Oranje speelt gewoon ontzettend kut en ik ben consequent, ik pleit er al twee jaar voor dat Dick Advocaat van zijn taak als bondscoach ontheven wordt. De gemoederen lopen hoog op in de Algarve en Nederland, niet alleen door mijn venijn. Jan Mulder is de gebeten hond als zijn ironie in *Villa BvD* ('we moeten de bondscoach stenigen') niet door iedereen wordt begrepen.

Zelfs Jan-Peter Balkenende bemoeit zich met de ophef. 'De media zijn te ver gegaan. Er

zijn dingen gezegd over Advocaat die ondenkbaar zijn.’ Als Mulder daar in zijn column weer over tekeer gaat en excuses eist van de minister-president, verstout Balkenende zich een open brief te schrijven waarin hij uitlegt waarom hij weigert zijn verontschuldigingen aan te bieden. *De Volkskrant* drukt de brief prominent af. Balkenende: ‘Ik heb in volle overtuiging het bedenkelijke klimaat rond de bondscoach aan de orde gesteld.’ Balkenendes directe verwijzing naar een ochtendkrant waarin een anonieme sms (‘Naar welk hotel kan ik mijn geweer sturen?’) staat, gaat over mijn column. Voetbalprof Geert den Ouden had me na Tsjechië-Nederland dat zinnetje gestuurd, ik schreef het op in de krant van maandag 21 juni. *Not done* vond Balkenende.

‘Met oprechte verontwaardiging heeft het verweer van Balkenende niets te maken’, zeg ik ’s avonds tegen Louis van Gaal. We zitten in restaurant Florian in Quinta do Lago, Truus en Bonaventura luisteren mee. ‘Dit is typische scoringsdrift die elke politicus eigen is, Louis.’

Van Gaal zegt niks. Het valt me op dat hij zich, wanneer we het hier over het Nederlands elftal hebben, beperkt tot de speelstijl en de vorm. Hij bekommert zich niet over het onbarmhartige lot van Dick Advocaat.

‘Die Balkenende komt gewoon voor zichzelf op’, zeg ik.

‘Hoezo?’, zegt Van Gaal.

Het komt niet zo heel vaak voor dat een journalist iets aan Louis van Gaal mag uitleggen. Ik weet nog dat ik me op dat moment een beetje vereerd voelde.

‘Luister je mee, Truusje?’, zegt Van Gaal.

Ze heft demonstratief haar ogen naar de sterrenhemel, waarop Bona en ik in de lach schieten.

Ik begin aan mijn betoog dat eindigt met: ‘Zeg nou zelf, Louis. Balkenendes eigen ambitie is groter dan zijn compassie met Dickie. Hij is uit op eigen gewin. Alleen, waar is Balkenende als de voetballerij hem straks echt nodig heeft? Geeft-ie thuis als hooligans volgend jaar de openbare orde verstoren?’

Van Gaal zegt niks.

‘Kunnen we het nou even over iets anders hebben’, zegt Truus. ‘Geniet eens van de ambiance en het eten, jongens.’

‘Vind ik ook’, zegt Bona.

We drinken de wijn die Louis van Gaal heeft uitgekozen.

‘Lekker hè’, zegt-ie en hij kijkt me doordringend aan. ‘Of niet? Nou?’

‘Absoluut. Heel lekker, Louis.’ Sinds zijn verblijf in Barcelona heeft hij verstand van wijn en dat wil hij graag horen.

‘Louis zoekt altijd heerlijke wijnen uit’, zegt Truus.

‘Zo is het’, zegt Van Gaal.

‘Die ene is ook lekker’, zegt Truus.

Van Gaal: ‘Wat nou, die ene? Daar hebben zij toch niks aan, Truus. Je moet namen noemen. Leer dat nou eens. Er zijn duizenden wijnen. Wit of rood?’

‘Laat maar’, zegt ze en ze heft het glas.

‘Ik heb toch gelijk of niet? Of niet, Truus?’

‘Ik heb die naam niet onthouden’, zegt ze. ‘Laat nou maar.’

Van Gaal is in zijn verleden als bondscoach flink te grazen genomen en terecht, hij faalde in de aanloop naar het WK van 2002 hopeloos, dus hij weet hoe hard stokslagen van journalisten aankomen. Waarom zwijgt-ie? Heeft hij geen medelijden met Dick? Of is het zelfbescherming? Als hij het nu zou opnemen voor Advocaat, bestaat het gevaar dat hij die pijnlijke periode oprakelt. Maar het zou ’m wel sieren als hij zich nu ferm uitspreekt tegen de media. Dat zou getuigen van grote solidariteit. Heeft Louis de stichting Coaches Betaald Voetbal (CBV) niet opgericht, waarin bijna alle trainers uit het betaalde voetbal zijn vertegenwoordigd? Of is Dick zijn bloedgroep niet? Dick Advocaat is een heel ander type coach. Van Gaal is ook niet bevriend met Dickie. Ik sta net op het punt hier een vraag over te stellen als Bona zegt: ‘Wanneer gaan we weer golfen, Louis?’

In Portugal (3)

BLOEDLUL

Eén keer eerder heb ik wat balletjes weggeslagen. Dat was geen succes. Golf is een bejaardensport. Ik begin er nog niet aan, heb ik Bona herhaaldelijk gezegd. Als ik vijftig ben dan kom je maar terug, alsjeblieft zeg.

Maar voor Louis van Gaal maak ik een uitzondering. We kennen elkaar al heel wat jaren, maar zo dicht bij de beste man was ik nog niet. En ik ga verdomd hard: binnen een paar dagen promoveer ik van caddie tot golfer.

We staan op de driver range van de The Old Course in Vilamoura. Louis zegt precies hoe ik moet staan, welke afstand ik tot de bal moet bewaren en hoe ik de club moet vasthouden.

Bona, die veel beter golft dan Louis van Gaal, kijkt me spottend aan, zo van: laat je het hém wel uitleggen voor je vijftigste?

Van Gaal buldert. Ik schrik me de tyfus. Maar hij zegt iets heel aardigs. ‘Ongelofelijk! Jij hebt een natuurlijke grip, weet je dat?! Dat lukt mij na al die jaren nog niet eens! Als het goed is, ga jij die bal nu goed wegslaan, maar dan moet je wel goed blijven luisteren naar mijn instructies!’

Ik zou niet durven om niet te luisteren.

Als ik het balletje raak, hoor ik een schitterend geluid.

‘Uitstekend!’, schreeuwt mijn golfleraar.

De bal wordt in volle vaart begeleid door een jubelende Louis van Gaal. ‘Jij hebt talent! Ongelofelijk. Kijk nou eens. 120 meter.’

Zijn geestdrift werkt aanstekelijk. Ik ben godverdomme nog trots ook. De rest van de dag vertel ik iedereen die het maar weten wil dat Louis van Gaal heeft gezegd dat ik talent voor golf heb.

Ach, was mijn vriend Louis nu maar bondscoach in plaats van Dickie, denk ik. Louis kan spelers met weinig initiatief beter instrueren en sturen dan Dick. Louis zou het wel weten. Na de waardeloze eerste poulewedstrijd tegen Duitsland moest het van hem al over een andere boeg. Van Gaal: ‘Wij moeten stoppen met die Hollandse stijl dit toernooi. En weet je waarom? We kunnen het niet uitvoeren. Alleen de Spanjaarden kunnen het. Onze spelers zijn uit vorm. Als ik Advocaat was, zou ik overstappen op het Engelse systeem. Iedereen denkt dat Louis van Gaal daarop spuugt, maar dat is niet zo. Je moet uitgaan van de kwaliteiten en de vorm van je spelers. Dus zou ik Van Hooijdonk opstellen. Pierre is bovendien de enige leider. Ik zou hem samen met Van Nistelrooy in de spits zetten. Ik zou spelers kiezen die druk kunnen zetten en de ballen meteen inspelen op de spitsen. Als het via positieospel niet lukt, moet je het wel zo doen. Het is een gok, maar zoals tegen Duitsland heeft ook geen zin.’

In het golfkarretje rollen de tranen uit onze ogen. Mijn maat Leo Verheul heeft op hole 1 een afslag van tweehonderd meter in gedachten, maar het is drie meter en twaalf centimeter geworden. Vervolgens slaat hij weer mis en dan nog eens. Van Gaal en ik schuddebuiken. Het houdt niet op.

Het is zo'n lach die een mens bevrijdt van alle opgekropte frustraties en spanningen. Want die heb ik. Mijn woeste verschijning op tv levert die weken een stortvloed aan reacties op. *Pestkop. Onze ergste nachtmerrie. Onruststoker. Aso. Azijnzeiker. Kwal. Ik ben dom en ontoerekeningsvatbaar.* Men gruwelt van mijn *gezwam, gezwets, grote bek, arrogante lachje en onfatsoenlijke gevloek.* Het ernstigste verwijt: ik heb *geen verstand van voetbal.* De ergste bedreigingen laat ik achterwege. Word je in die Fortuyn-jaren niet met de dood bedreigd, dan hoor je er niet helemaal bij.

‘Jacht op *demon Dick* kent nauwelijks grenzen meer’, schrijft *de Volkskrant* op de voorpagina. Pr-adviseur Eef Brouwers spreekt van een heksenjacht. ‘Soms is er sprake van onverholen minachting. Kritiek is prima, maar je hoeft iemand niet verrot te schelden. Ik weet niet of je zo ver moet gaan dat iemand verwond raakt.’

In *NRC Handelsblad* spuwt intellectueel Bas Heijne zijn gal. ‘Het honen en smalen van onvolkomen mannen met verlopen koppen, dat treurige echelon van zelfgenoegzame schnabbelaars dat voor Nederlandse sportverslaggeving doorgaat (...) de agressie en de bedreigingen, en het al even opgeklopte het-kan-niet-zo-zijn van politici, heel die kermis van ijdelheid onder het mom van oprechte betrokkenheid.’

Eén man wil tijdens dat EK maar niet in toorn ontsteken en dat zijn we niet van hem gewend: Louis van Gaal.

Met Truus en Bona lachen we wat af. Als ik Van Gaal op een avond het verschil tussen een bloedlul en vleeslul uitleg, schiet hij zo onbedaarlijk in de lach dat ik bang ben dat hij zijn kunstgebit uitspuugt, iets dat hem als Ajax-coach tijdens een wedstrijd in De Kuip eens overkwam. ‘Wist jij dat Truus, een bloedlul?’, schatert hij en ik zie hoe rood zijn hoofd is geworden.

‘Jij hebt een bloedlul zeker, Louis?’, zeg ik 's avonds tijdens de barbecue. Het mag allemaal die zomer.

‘Jezus man, wat zijn jullie close’, zegt een van mijn Rotterdamse vrienden. Ik antwoord hem dat ik in *Studio Voetbal* vaak stelling neem voor de controversiële Van Gaal, zeker in de conflictjes met Crujff. Behaag je voetballers en trainers, dan beschouwen ze je als een vriend. Maar lang duurt dat nooit, want de heren zijn uitgerust met heel lange tenen.

Bovendien, ik heb al eens bonje met Louis gehad.

Wie niet trouwens?

YouTube (1)

ANDY HOUTKAMP

Op 27 januari 2006 eindigt de wedstrijd Roda JC-AZ in 2-2. In de catacomben snauwt AZ-coach Louis van Gaal tegen de wachtende Andy Houtkamp van *Langs de Lijn*: ‘Niet mijn favoriete verslaggever...’

AH: ‘Ik weet het, ik weet het. Waarom zegt u dat?’

LvG: ‘Heeft-ie weer een andere wedstrijd gezien.’

AH: ‘Waarom zegt u dat toch altijd? “Niet mijn favoriete verslaggever.” Altijd zo bozig. Zo’n nare jongen ben ik toch niet?’

LvG: ‘Nou, dat vind ik wel.’

AH: ‘Nou, okee.’

LvG: ‘Omdat jij het niet altijd goed ziet.’

AH: ‘Omdat iemand een andere mening heeft, dan ziet hij het niet goed?’

LvG: ‘Nou ja, daar kan je over verschillen natuurlijk. Je kan ook denken dat jij de specialist bent en ik de leek.’

AH: ‘Zeg ik helemaal niet, heb ik nog nooit gedaan. Maar het enige wat ik me afvraag: u bent een van de betere trainers, u hebt een prachtige club, u hebt een aardige vrouw, en altijd zo bozig. Altijd heeft een ander het gedaan.’

LvG: ‘Nee, ik ben alleen tegen jou boos. Omdat je over het algemeen steeds een andere analyse hebt als ik, dus ja, dan ga ik twijfelen, want zo slecht zie ik het niet.’

AH: ‘Ik stel gewoon vragen.’

LvG: ‘Nee, dat doe je niet. Dat doe je niet. Je velst ook je oordeel over deze wedstrijd of over vorige wedstrijden.’

AH: ‘Maar dat kan toch anders zijn dan dat van u?’

LvG: ‘Dat mag, dat mag. Maar niet iedere keer als het een andere is, dan twijfel ik. En daarom twijfel ik aan jou en daarom ben jij niet mijn favoriete commentator.’

AH: 'Goed, hebben we dat gehad. Dat is uit de wereld, weten we...'

LvG: 'Ik zou het uitzenden als ik jou was.'

AH: 'Ik eh... ik laat dat helemaal over aan degene die daarover gaat, maar ik denk het vast wel.'

LvG: 'Ik denk wel dat het nieuws is, want daarom hou je steeds die microfoon voor me. En dan denk je dat ik niet antwoord, maar ik blijf gewoon antwoord geven.'

AH: 'O, maar daar twijfel ik ook niet aan, want we zijn grote, volwassen kerels.'

LvG: 'Dat hoop ik wel.'

AH: 'Goed, deze wedstrijd. We zijn het bijna altijd oneens. Over één ding kunnen we het denk ik, ik zeg het voorzichtig, eens zijn: dat er maar eentje had mogen winnen.'

LvG: 'Echt waar? Vind je dat echt? Echt, vind je dat echt?'

AH: 'Nou, dan houden we er maar mee op. Het is toch niet leuk om zo met elkaar om te gaan?'

LvG: 'Nee, maar ik vind het ook niet leuk als ik iedere keer een ander beeld zie of hoor of beluister in jouw woorden.'

AH: 'Ik stel een doodsimpele, gewone vraag!'

LvG: 'Nou, daarom zeg ik: echt waar?'

AH: 'Maar de manier waarop is zo...'

LvG: 'Ik ben verbaasd dat je het eindelijk ziet zoals ik het ook zie. Daar ben ik verbaasd over. Vind je dat gek als ik iedere keer een ander spelbeeld hoor als ik met jou praat? Vind je het dan gek dat ik nu verbaasd ben dat je hetzelfde spelbeeld hebt...'

AH: 'Nou, het is geen verbazing, het is meer sarcastisch.'

LvG: 'Ja, ja, dat klopt. Dat klopt. Dat ben ik met je eens, dat ben ik met je eens.'

AH: 'Maar ik benader mensen altijd met respect en dit vind ik zo respectloos.'

LvG: 'Nou, dat mag jij vinden. Want daarvoor ben jij een volwassen man en dan mag jij een andere mening hebben dan ik.'

AH: 'Okee, dan laten we het daarbij, dank je wel. Toch een prettige jaarwisseling.'

LvG: 'Ja, hetzelfde.'

DE BIOGRAFIE

Het boek *Louis van Gaal, Biografie en Visie*, verschenen in 2009, is een vierkanten doos, een tweeledig rood geval. Het is geschreven door Robert Heukels. Van Gaal vindt Heukels een ‘prettige journalist’, zei hij me eens. Heukels werkte begin jaren negentig als sportjournalist voor *Nieuwe Revu* en had in die tijd, vanwege *Barend & Van Dorp* die ook voor dat medium schreven, geen toegang tot Louis van Gaal. Pas toen Heukels voor *Sportweek* ging schrijven, stond hij hem te woord.

Het deel *Visie*, min of meer het voetbalevangelie van Van Gaal, is taaie kost. Niet-voetballiefhebbers raad ik het sterk af, maar voor mensen die ambitie hebben het trainersvak in te gaan, is het zeer leerzaam. Van Basten heeft gezegd dat hij het interessante kost vindt.

Het deel *Biografie* is dikker dan het deel *Visie*. Al op bladzijde 7 was ik bekaaf. Vier voorzitters krijg je bij de entree te verstouwen.

Het stuk van Michael van Praag, voorzitter van Ajax tussen 1989 en 2003, is redelijk sober. Hij geeft twee voorbeelden van de eerlijkheid van Louis van Gaal. Ik ken genoeg mensen die Michael van Praag een gladjanus vinden maar in zijn voorwoord heeft hij geen slijmspoor achtergelaten.

Hetzelfde geldt voor Henk Kesler, voorzitter en directeur betaald voetbal van de KNVB, van 2000 tot en met 2010. Hij permitteert zich zelfs een licht kritische kanttekening. Van Gaals ‘duidelijkheid’ kan ‘best een beetje minder duidelijk’ wat hem betreft. Kesler noemt Van Gaals eerste periode als bondscoach ‘sportief teleurstellend’. Daar had hij gerust ‘rampzalig’ van kunnen maken, want dat vindt hij, maar ik vermoed – Kesler is een milde cynicus – dat hij stiekem geniet van het eufemisme ‘sportief teleurstellend’.

De twee andere voorzitters die de eer te beurt is gevallen de *Biografie* te mogen openen, zijn Josep Lluís Núñez, voorzitter van Barcelona tussen 1978 en 2000, en Dirk Scheringa, eigenaar en voorzitter van AZ van 1993 tot 2009.

Zo eindigt het voorwoord van Josep Lluís Núñez: ‘Een stevige omarming en veel geluk Louis, van je tweede vader (zoals je me altijd noemde).’

De rest van zijn tekst zou je kunnen lezen, maar je kunt het ook overslaan.

Dirk Scheringa’s lofzang duurt zeshonderd woorden. ‘Fenomeen’, ‘mysterie’, ‘toptrainer’, ‘vakman’, ‘voetbalfilosoof’, ‘meesterschap’, ‘omstreden en breed gedragen

klasse', 'grootmeester', 'intuïtieve kant', 'innerlijke stem', 'authentiek', 'iedereen altijd twee stappen voor', 'geen grijze muis, 'een uitgesproken persoonlijkheid'. De lelijkste opmerking over Louis: 'Als er een Nobelprijs voor voetbal zou bestaan, dan zou hij die zeker hebben gewonnen.'

Het duizelt me, dus lees ik de volgende zin van Scheringa drie keer. 'Deze *innerlijke* stem hoort slechts Louis van Gaal *zelf*.' Dat is inderdaad bijzonder.

Scheringa stelt: 'De enige man die Louis van Gaal kan begrijpen, is hij zelf. Vandaar dat dit boek uniek is. De lezer komt binnen in zijn denkwereld.'

Het deurtje om het hoofd van Louis binnen te gaan, ben ik in het boek niet tegengekomen. Jammer. Ik wil Louis zo godsgruwelijk graag begrijpen.

Hier en daar is het door Robert Heukels geschreven boek niet eens zo heel slecht. Ik heb er best nuttige informatie uitgehaald. Maar het was wel een bezoeking. Een lofzang op een leider is saai. Dat hadden de vroegere inwoners van de DDR of pakweg Roemenië ons al kunnen vertellen.

Dit boek, *O Louis*, is een aanvulling op de biografie, het vergeten deel 3. In dit boek doe ik verwoede pogingen *de totale mensch* Louis van Gaal beter te begrijpen.

In den beginne (1)

VADER

Er gaat geen dag voorbij dat ik niet aan Louis van Gaal denk. Dat is niet normaal natuurlijk. Die man is mijn vriend noch mijn vader. Godzijdank, voeg ik daar meteen aan toe. Was hij mijn ouweheer geweest, dan had ik *u* tegen hem moeten zeggen, daar hecht Louis van Gaal aan. Nu zijn dochters in de dertig zijn, plegen ze dat nog altijd te zeggen: *U*, met een hoofdletter, lekker ouderwets. Louis van Gaal roept de sfeer op van de benauwende jaren vijftig.

Ik tutoyeerde mijn vader. Respect zit 'm niet in de aanspreekvorm. Pa stierf op 13 augustus 2008, ook hij is elke dag in mijn gedachten, gelukkig vaker dan Van Gaal.

Ik draag minstens één keer per week mijn vaders zwarte, katoenen onderbroek die zo begint te verweren dat het een sopdoekje lijkt. In mijn broekzak zit zijn verzilverde ongepelde pinda die mijn talisman is geworden. Aan mijn sleutelbos hing tot aan mijn vaders dood een fotootje van Wesley Sneijder, nu bungelt er een leertje aan met een metalen letter H, de H van Henk, een cadeautje dat ik hem als kind heb gegeven.

Nee, dan Louis van Gaal. Hij hield niet erg van zijn vader. In zijn geautoriseerde biografie gunt hij hem weinig ruimte. Je vindt in het boek, geschreven door journalist Robert Heukels, afgemeten zinnen die klinken als hagelstenen tegen dunne ruitjes. Eh, deze beeldspraak mankt, want hagelstenen die ruitjes geselen klinken gezellig.

Louis' vader had een hartziekte. 'Moesten we weer stil zijn', dicteert Van Gaal in 2009 aan zijn biograaf Robert Heukels. Zijn vader lag namelijk vaak doodziek boven. Louis, de jongste uit een katholiek gezin met negen kinderen, was een jaar of zeven, acht. In dat boek zegt Van Gaal: 'Hij deed wel veel met mijn broers en zussen, maar niet met mij.' *Die man was doodziek, Louis!*

Soms werd er hard op de vloer gebonkt. Vader Van Gaal was boos. Nu was Louis helemaal geen addergebroed, maar ook hij was natuurlijk weleens stout, nalatig of luidruchtig. Als vader ontstemd was en hem met een paar beuken op de vloer ontbood, dan wist de jonge Louis wat er van hem verlangd werd, schrijft Heukels. Hij ging de trap op, kwam de slaapkamer van zijn zieke vader binnen, ging dwars over hem heen liggen en kreeg slaag. Met de vlakke hand een paar flinke klappen op zijn billen.

Toen Louis elf jaar was, stierf zijn vader.

Stierf Van Gaal senior thuis?

Waar was Louis toen?

Zat hij aan zijn doodsbéd?

Moest hij hard huilen of dacht hij verontwaardigd aan zijn jongensbillen die in de brand hadden gestaan?

Herinnert Louis zich de begrafenis nog gedetailleerd?

Is Louis later nog weleens naar het kerkhof gegaan?

Miste hij zijn vader langs de lijn bij RKSv De Meer?

Hoe vaak denkt hij nu nog aan zijn vader? Of denkt hij nooit meer aan hem?

In de biografie vertelt een zus hoe Louis de stilte doorbrak een paar uur na de begrafenis: ‘Mag de televisie aan? *Swiebertje* is er.’

Zo jong je vader verliezen, wat betekent dat voor een kind? Of kun je in iemands verdere leven die vraag niet zo algemeen stellen? Ik kan het Van Gaal niet meer vragen en in de vele interviews die de voetbaltrainer aan anderen heeft gegeven, zegt hij amper iets over zijn vader.

De volgende zin heeft hij nog laten optekenen door zijn biograaf: ‘De meeste jongetjes hebben wat met hun vader, ik niet.’ Het is me net te onverschillig voor een man die mij gevoelig, zo niet overgevoelig, voorkomt.

In den beginne (2)

LANGNEK

Mijn relatie met Louis van Gaal begint op Het Kasteel. Sinds mijn zesde bezoek ik met mijn vader het stadion van Sparta. Tien jaar later verschijnt er Louis van Gaal in mijn leven. Verschijnen ja, zo durf ik het wel te noemen, een beetje sacraliteit, waarom ook niet? Louis van Gaal heeft iets spiritueels, net als Greet Hofmans, Charles Manson en Boer Koekoek, je moet het alleen zien.

In dat jaar, 1978, ben ik zestien jaar. We krijgen er bij Sparta een nieuwe speler bij. Louis van Gaal. Ik heb nog nooit van die man gehoord.

Zijn eerste wedstrijd kan ik me niet herinneren. Ik heb het zojuist opgezocht in het grote, groene boek *Sparta Rotterdam, In het betaalde voetbal*. Vitesse-Sparta eindigt in 2-2. Er daagt mij nog steeds niets. Waarschijnlijk is er die avond geen samenvatting van uitgezonden.

De eerste thuiswedstrijd van het seizoen hebben mijn vader en ik zeker bezocht. Sparta wint met 1-0 van Feyenoord. Sammy Morgan, onze nieuwe spits, een volslagen gek trouwens, maakt de winnende goal – maar ook dat heb ik moeten opzoeken. Ik herinner me Louis van Gaal nog altijd niet.

Tweewekelijks zit ik met mijn vader op de harde bank van de eretribune. Vanaf plaats 606 ziet Louis van Gaal er atypisch uit. Hij loopt kaarsrecht, alsof hij in een harnas is

gehesen.

Hij is lelijk. Zijn neus staat scheef. Zelfs van een afstandje is dat voor ons supporters duidelijk te zien. Op een foto in de maandageditie van het *Rotterdams Nieuwsblad* waarop Van Gaal een luchtduel aangaat, zie je het nog beter. Het komt omdat hij zijn neus een paar keer heeft gebroken op het voetbalveld. Dat overkomt goede koppers vaak. En dat is Louis van Gaal. Hij dateert uit een tijd dat de kopgalg nog bestond.

Mijn favoriete speler is hij niet, maar na een aarzelende kennismaking raak ik gesteld op zijn aanwezigheid. Louis van Gaal brengt rust, is niet van de bal te krijgen en houdt altijd overzicht. Er kleeft één nadeel aan hem: hij is zo snel als een vlieg op een nat zuurtje. Sprinten is hem vreemd. Hij heeft er het juiste spierenstelsel niet voor, de vezels zijn te lang. Als hij de bal niet heeft (iets wat hij niet kan uitstaan, vandaar dat hij dat ding altijd wil hebben), is hij extreem kwetsbaar. En aan hulpeloosheid heeft hij een hekel, hij wil de baas spelen, Louis van Gaal is een bluffer, een praatjesmaker uit Amsterdam.

Aan de bal schiet het allemaal niet erg op. Alles gaat bij hem in één tempo. Toch noemt geen supporter van onze club hem Stoffel de Schildpad of zo. Daarmee zou je hem geen recht doen. Louis van Gaal is voor Sparta, in die jaren een subtopper in de Eredivisie, een geweldige voetballer. En dat voor nog geen 180 duizend gulden, een koopje.

Hij komt van Telstar, maar is gekocht van Antwerp FC. De Belgische club had hem in 1973 overgenomen van Ajax. Van Gaal speelde in Amsterdam alleen een keer vriendschappelijk in het eerste omdat Johan Crujff niet beschikbaar was, verder is hij nooit opgesteld. Vanwege *Nummer 14* neemt hij de wijk naar het buitenland. Het zal niet de laatste keer zijn dat Crujff Van Gaal bij Ajax verjaagt, het geval Crujff zal voor Van Gaal obsessieve vormen aannemen, maar daar moet iemand anders maar een boek over schrijven.

Enfin, de Louis van Gaal van Sparta. De eendenvoeten spreken niet in zijn voordeel. Zijn traagheid geeft hem gek genoeg een soevereine uitstraling, iets keizerlijks zelfs. Je zou kunnen zeggen dat Louis over het veld schrijdt, kaarsrecht dus, een terugkerende observatie die misschien in de hand wordt gewerkt door de lange nek.

Als in 1982 in Nederland shirtreclame wordt toegestaan en Sparta wordt gesponsord door De Efteling, zijn de vergelijkingen met Langnek op Het Kasteel niet van de lucht. Een compliment voor de semiprof, want Louis van Gaal – als gymleraar is hij 29 uur per week verbonden aan de Don Bosco-LTS in Amsterdam – lijkt precies te weten wat er allemaal gebeurt.

‘Zie je dat hij aan de bal altijd omhoog kijkt?’, zegt mijn vader op een zondagmiddag. Steeds vaker blijft mijn blik kleven aan Louis van Gaal. Hij heeft iets dat ik niet heb. Ik ben een jongen die altijd centen, stuivers en dubbeltjes en soms een gulden of een knaak vindt. Mijn vriendjes zijn er stikjaloers op. Maar, begrijp ik als ik Louis van Gaal observeer, om echt te slagen moet je rechtop staan en voor je uit kijken. Dan zie je pas wat er allemaal gebeurt. Op die manier ben je iedereen voor.

‘Borst vooruit’, roept mijn gymleraar Van Driel. ‘Ga nou ’ns rechtop staan, Hugo!’ Hij tikt me zachtjes in de onderrug. ‘Doe je schouders ook ’ns goed. Nu je ineens zo groeit, moet je zorgen dat je houding goed is.’ Ik denk aan Louis van Gaal. Altijd staat hij rechtop. Doodvermoeiend. Hoe krijgt hij het voor elkaar?

Zijn lichaamshouding staat niet op zich. Die correspondeert met wat hij van het leven weet. In het weekblad *Voetbal International* blaast hij als 28-jarige hoog van de toren. ‘Ik ben er heilig van overtuigd dat je maar heel moeilijk de top haalt als je geen eigenwijze klootzak bent.’

Hij is elf jaar ouder dan ik en is al lichtjaren verder, hij is getrouwd met Fernanda en heeft twee dochttertjes, Brenda en Renate. Zie ’m eens gebaren. Niet dat die malle ploeggenoot René van der Gijp luistert, maar toch. Het zelfvertrouwen van Van Gaal – en ook dat van Van der Gijp trouwens – kan ik niet bevatten. Dagelijks, thuis, op school en op de voetbalclub val ik ten prooi aan twijfels.

Tegen andere mensen zeggen wat ze moeten doen? Schei eens uit, ik weet het zelf amper. Ik weet niks. Hoe maak je bijvoorbeeld een meisje het hof? Ik snak naar een tongzoen van Cocky, Ellen of Helga, maar die meiden vallen op oudere jongens, gasten die het net zo goed weten als Louis van Gaal op zondagmiddag om twee uur.

Straks moet ik examen doen. Als ik slaag, wat dan? Wat moet ik in godsnaam worden? Straks word ik goedgekeurd voor militaire dienst. Dat lijkt me de hel op aarde. Dat mensen naar je schreeuwen wat je moet doen.

Op zondagmiddag kijk ik gebiologeerd naar Louis van Gaal. Dit vindt hij van zichzelf, lees ik in *Voetbal International*: ‘Voor Nederlandse begrippen ben ik een heel goede voetballer. Ik heb heel sterke punten, namelijk mijn technisch en tactisch vermogen. Daarnaast heb ik inzicht en ik heb leidinggevende kwaliteiten.’

Dat je dat van jezelf durft te zeggen.

Wat kan ik allemaal?, denk ik. Ik ben een lichtgewicht als voetballer, ik zit op de mavo en ik ben nog maagd.

‘Wat zit je te denken, jongen?’, vraagt mijn moeder als ze de thee neerzet.

Ik ben natuurlijk blij dat Louis van Gaal voor Sparta wedstrijden wint, maar zijn zelfverzekerdheid, op het hautaine af, begint me net zo te ergeren als de oudere jongens op school die, voordat ze met hun opgevoerde Zundapps mijn begerenswaardige klasgenotes ontvoeren, hun smeerhanden in de broekjes van Cocky, Helga en Ellen mogen steken.

Hoe kunnen mensen in vredesnaam geen twijfels hebben?

In den beginne (3)

LOWIE

In de acht jaar dat Louis van Gaal op Het Kasteel voetbalt, bevindt Sparta zich regelmatig in wat tegenwoordig wel *het linkerrijtje* wordt genoemd. Maar in Louis’ tweede seizoen loopt het stroef. De trainer die hem naar Rotterdam-West haalde, de Roemeen Mircea Petescu, wordt ontslagen. Sparta degradeert net niet. Het jaar daarna, Barry Hughes is trainer geworden, begint opnieuw moeizaam, maar als het penibel wordt komen er twee bijzondere versterkingen: Dick Advocaat en Wim Suurbier. De routiniers zorgen voor het nodige evenwicht en de sfeer verbetert onmiddellijk.

Op de tribune kijk ik mijn ogen uit. Naast de publiciteitsgeile, geestdriftige trainer Hughes, driftkikker Advocaat en levensgenieter Suurbier beschikt Sparta over de eigenwijze René van der Gijp, de geschifte spits David Loggie, de gortdroge Ruud Geels en de betweterige Louis van Gaal. Sparta heeft nog meer goede voetballers rondlopen, Geert Meijer, Roelf-Jan Tiktak en Wout Holverda, allemaal spelers die een doelpunt kunnen maken. Dat vrolijke seizoen worden er maar liefst 75 goals gemaakt. Alleen kampioen AZ ’67 en Ajax zijn productiever.

Thuis hebben wij het *Rotterdams Nieuwsblad* en *Elsevier*. Mijn vader weigert een abonnement op ‘dat linkse bolwerk’ *Voetbal International*. Ik koop het weekblad *VI* als er iets over Sparta in staat.

De voetballer Louis van Gaal profileert zich als een trainer van Sparta, dé trainer. Coach Barry Hughes ergert zich er kapot aan. Hij en Van Gaal maken elkaar in de pers nog net niet uit voor rotte vis. De Welshman is het machtigst. Hij zet Van Gaal ‘om technisch-tactische gronden’ terug naar het tweede. Louis van Gaal weet wel beter, Hughes neemt gewoon wraak omdat Van Gaal het wel erg goed kan vinden met het Sparta-bestuur. ‘Wie niet voor mij is, is tegen mij’, blaast Van Gaal. Tjongejonge, Het Kasteel lijkt wel een

apenrots.

Leendert de Goey, een iets oudere ploeggenoot, ziet het met stijgende verbazing aan: ‘Anderen kijken de kat even uit de boom, Louis niet. Hij was nauwelijks bij Sparta of hij riep al dat de meeste spelers er niks van konden. Vanaf het moment dat hij wel in de basis stond, werd Louis al snel bepalender. Hij had natuurlijk ook die leiderskwaliteiten. Eerlijk gezegd hou ik niet van spelers die met de trainer mee lullen. Hij zag het spelletje natuurlijk ook wel en had grote kwaliteiten als spelverdeler. Aan het einde van het seizoen begon hij ook met het luidkeels terechtwijzen van zijn medespelers. Op de training, maar ook tijdens de wedstrijd. Ik moet eerlijk zeggen dat ik er helemaal niet van gediend was.’

De relatie tussen Barry Hughes en Van Gaal lijkt volkomen verziekt. Van Gaal zegt tegen het bestuur dat hij wil vertrekken, er wordt in de krant beweerd dat Ajax interesse heeft, maar de regenten van Sparta houden heel veel van Louis van Gaal. Geïnteresseerde clubs moeten acht ton in guldens op tafel leggen. Maar wie betaalt zo’n bedrag voor een langzame speler die ook nog eens bekend staat als lastpak? Trainer en speler proberen elkaar te gedogen, Van Gaal keert terug in de hoofdmacht en maakt dat seizoen vijf goals.

Louis van Gaal is niet alleen voetballer maar – officieus – ook trainer geworden, én, zo blijkt als ik op een woensdag een interview met hem in *Voetbal International* lees, onbezoldigd adviseur van Sparta’s clubleiding: ‘Ik heb het bestuur geadviseerd om Ruud Geels te verkopen.’ En: ‘Ik heb de hele materie onlangs met meneer Bouwer (secretaris van Sparta) doorgesproken, we zaten helemaal op dezelfde lijn.’

Zijn pleidooi om Willem van Hanegem aan te trekken, haalt het niet. Van Gaal: ‘Achteraf is gebleken dat ik gelijk heb gehad. Achttienduizend mensen bij FC Utrecht, de aankoop van Van Hanegem is er daar al bijna uit, denk ik.’

De A-selectie van Sparta barst uit zijn voegen van het talent. De jonge Zeeuw Danny Blind en Adri van Tiggelen uit Hoekse Waard breken er door, evenals Ronald Lengkeek die in de jaren tachtig zal uitgroeien tot Sparta’s topscorer aller tijden. Een oudere speler ontfermt zich over al het jonge grut: die gymleraar uit Amsterdam, Louis van Gaal. Van der Gijp, Blind, Van Tiggelen, Lengkeek maar ook Ron van den Berg en Aad Andriessen leren de kneepjes van het vak van hem. Dat laat hij graag weten. Van Gaal profileert zich als de ideale opleider en claimt de progressie van de jeugd van Sparta, en dat steekt, links en rechts.

Louis van Gaal is in die jaren een druk bezet mens. Gymleraar, voetbalprof, aanvoerder,

hij doet een trainerscursus en namens de spelersvakbond VVCS komt hij in Zeist op voor de belangen van zijn collega's, optredens die grote indruk maken op de voetbalbobo's.

Hij reist wat af. Elke dag driehonderd kilometer tussen Avenhorn en Rotterdam, met als tussenstop Amsterdam. Soms doet hij even een dutje op een parkeerplaats. Tien minuten de ogen dicht om op krachten te komen. Maar het bestaan van een semiprof eist zijn tol. Drie auto's rijdt hij in acht jaar total-loss, ongelukken die door oververmoeidheid ontstaan en waarbij hij steeds met de schrik vrij komt.

Sportjournalisten weten Van Gaal te vinden. En hij de media trouwens. En dan al valt Johan Derksen op, verslaggever bij *Voetbal International*. Hij verstout zich om de piepjonge René van der Gijp brutaal zijn verhaal te laten doen. Het wordt een hilarisch interview, maar daar denkt ploeggenoot Van Gaal faliekant anders over. Die fulmineert: 'De pers heeft Van der Gijp de hemel in geprezen, maar wat heeft hij nou eigenlijk gepresteerd? Wat Johan Derksen met die jongen heeft gedaan, slaat nergens op. Beschreven als een vedette...'

Zijn hoon is groot. Niet dat Van der Gijp zijn levenswerk is, maar heeft hij, Louis van Gaal, die jongen niet een paar keer mee naar huis genomen, gesprekken met hem gevoerd, hem bij hem laten slapen? Met jonge voetballers moet je heel voorzichtig zijn, voor je het weet vinden ze zichzelf geweldig.

Je ziet het voor je: de razend drukke semiprof Van Gaal die de luie fullprof Van der Gijp op sleeptouw neemt, onderweg naar Avenhorn docerend hoe René als aanvaller bij balverlies *positioneel* slimmer moet gaan staan om zijn verdedigers wat meer te ontlasten – en je hoort de jonge Van der Gijp zeggen: 'Tuurlijk Lowietje, doe ik toch, komt goed man, rustig maar.'

Louis van Gaal geniet van de waardering van de jonkies. Ze dwepen met 'Lowie'. In het spelershome bespreekt hij bij een Bacardi-cola de wedstrijden na. De vage contouren van een trainer in een Umbro-regenjas die een kladblok in zijn hand houdt, worden zichtbaar. Van Gaal heeft zijn trainersdiploma B dan al behaald én mopperend in ontvangst genomen. Want zijn visie is niet op prijs gesteld in Zeist. Hij vindt dat bespottelijk en dat toetert hij rond. Van Gaal: 'Ik kan niet alleen voetballen, ik heb er ook nog een mening over. (...) Het Nederlands voetbal heeft behoefte aan types zoals ik.' De Sparta-jonkies beamen het dertig jaar later. Lyrisch zijn ze, Ronald Lengkeek, Henk van Stee, Ron van den Berg – ja, allemaal. 'Hij maakte ons beter, veel beter', zegt Aad Andriessen. 'We

wisten allemaal dat hij trainer zou worden. En een goeie ook.’

Bij leeftijdsgenoten en oudere spelers is Van Gaal in de acht seizoenen Sparta nooit populair geweest. Zijn ploeggenoot Leendert de Goey zei er toen over: ‘Feit is dat Louis zeer arrogant en zelfbewust overkomt. (...) Van alle academici spant Louis van Gaal de kroon. Die jongen heeft totaal geen zelfkritiek. Wanneer de opstelling van Oranje wordt bekendgemaakt, is hij steeds teleurgesteld omdat hij er niet bij is.’

Sparta-keeper Pim Doesburg (met vijftien seizoenen op Het Kasteel met recht een oer-Spartaan te noemen) ontsteekt in 1980 in woede als hij hoort dat Louis van Gaal het bestuur heeft geadviseerd om hem te verkopen. Van Gaal draait er in een interview niet omheen: ‘Als je twee ton kan vangen voor een 35-jarige keeper die volgend seizoen transfervrij is, dan moet je dat doen. Dat heb ik Floor Bouwer gezegd.’

Wat is wijsheid? Mijn vader en ik komen er niet uit. Ik ben gesteld op de eeuwig nerveuze Pim Doesburg. Hij is een clubicoon die op een zondagmiddag in 1979 mee naar voren trekt en bij de laatste corner van de wedstrijd tegen FC Twente, we staan 2-1 achter, tegen de binnenkant van de paal kopt. Op de foto in het *Rotterdams Nieuwsblad* van dat moment zijn mijn vader en ik samen te zien. Twee stippen op de Schietribune. Het is de enige foto bij Sparta van ons samen.

Hoe meer weerstand, hoe sterker Louis van Gaal zich voelt, lijkt het wel. Hij zet de club min of meer naar zijn hand. Barry Hughes maakt hem in het seizoen 1982/83 zowaar aanvoerder. Het wordt een memorabel seizoen. Sparta eindigt vierde en plaatst zich voor het toernooi om de UEFA Cup. Tot opluchting van Van Gaal vertrekt Barry Hughes. Diens opvolger, Bert Jacobs, is even clownesk als Hughes, maar volgens Van Gaal is hij een vakman pur sang. Jacobs en Van Gaal kunnen het uitstekend met elkaar vinden.

In het seizoen 1983/84 is Sparta de laatst overgebleven Nederlandse club in de Europa Cup-toernooien. Spartak Moskou is ten slotte in december een maatje te groot. In de Eredivisie eindigt Sparta als zesde – net geen Europees voetbal. Louis van Gaal is niet meer weg te denken.

Een jaar later mag Sparta opnieuw meedoen aan het toernooi om de UEFA Cup. Sparta, dat nu onder leiding staat van Theo Vonk, schakelt op 2 oktober 1985 HSV, de Europa Cup I-winnaar van 1983, uit. Het regionale Sparta is landelijk en internationaal *breaking news*. De Duitse club, getraind door de legendarische Ernst Happel, wordt in eigen stadion na een spectaculaire serie strafschoppen uit het toernooi geknikkerd. De held is Bas van Noordwijk die drie penalty's keert, maar ik vergeet nooit meer hoe Louis van Gaal de

vijfde strafschoep (die móést erin) droogjes in de kruising schiet (Van Gaal juicht niet). De uitschakeling van HSV is tot op de dag van vandaag het hoogtepunt in de moderne historie van Sparta. Op *YouTube* lukt het ons steeds weer, de Europa Cup I-winnaar uitschakelen, dankzij Bas maar beslist ook dankzij Lowie.

Zoektocht (1)

DE TOTALE MENSCH

U, lezer, denkt dat er nu een hoofdstukje AZ '67 komt, omdat Louis van Gaal na acht jaar Sparta naar de club in Alkmaar vertrekt. U veronderstelt dat ik chronologisch te werk ga. Maar dit is het levensverhaal van Louis van Gaal niet, dit is helemaal geen biografie. Wie het levensverhaal van Louis van Gaal wil lezen, heeft keuze genoeg. Ik raad *Louis van Gaal* van Meindert van der Kaaij aan, hoewel (uit 1997) inmiddels erg gedateerd, of *Louis van Gaal, de man en zijn methode*, geschreven door Maarten Meijer, een uitstekend boek uit 2011.

Met wat fantasie kun je mijn boek hooguit een zoektocht naar Louis van Gaal noemen, al is dat, zoektocht, volgens mij geen genre. Reisboek dan? Ja, beter! Ik ben op weg naar de onheilspellende krochten van Van Gaals karakter.

Waarom is Louis van Gaal, de man die mij biologeert, de man met wie ik op een dag gebrouilleerd raak, zoals hij is?

Wie en wat is hij? Louis van Gaal is in ieder geval een professional en een idioot in één gedaante. Vakkundig maar vaak o zo weerbarstig en onbehouwen. Een intimus van Van Gaal noemt hem 'een geniale gek'. De beste man kijkt er bezorgd bij.

Ik ga niet graag op pad, maar voor dit boek maak ik bij uitzondering een rondreis. Ik heb besloten de mensen die hem persoonlijk goed kennen eens over te slaan. De voetbalwereld heeft de afgelopen 35 jaar zijn zegje over hem wel gedaan; in andere boeken over Van Gaal, in interviews in kranten en tijdschriften zijn de loftuitingen, de kritiek, veroordelingen van voetballers, trainers en bestuursleden opgetekend en terug te vinden. In dit reisboek komen die uitspraken alleen sporadisch voorbij, want ik heb gekozen voor een andere invalshoek: ik wil Louis van Gaal proberen te *begrijpen*. Ik ga voor een analyse van *de totale mensch* Van Gaal – althans, dat zal ik proberen, want objectief blijven is niet mijn sterkste kant.

RASPOETIN

Vandaag ben ik in de auto gestapt en naar België gereden. Tussen 1973 en 1977 speelt Louis van Gaal een kleine vijftig wedstrijden voor Antwerp FC. Dat is erg weinig in vier seizoenen. Wat doet de reservebank met een trotse man?

‘Van Gaal was bankzitter annex supersub van Antwerp’, zegt Luk Perceval (1957). Perceval is medio jaren zeventig jeugdspeler van die club, tegenwoordig is hij een van de beste toneelregisseurs ter wereld.

Vanavond wordt zijn bewerking van *Platonov* van Anton Tsjechov opgevoerd in de Gentse Schouwburg. In de uren die daaraan voorafgaan, duikt Luk Perceval op mijn verzoek in zijn voetbalverleden. Perceval: ‘Van trainer Guy Thys hadden de spelers bij thuiswedstrijden de opdracht de jeugdwedstrijden te bekijken en zo is Van Gaal mij bijgebleven. Hij heeft meermaals staan kijken toen ik speelde. Dat weet ik goed omdat hij een van de weinige spelers is die dat deed. Ik was apetrots wanneer hij langs de lijn stond. Ik moet een jaar of veertien zijn geweest. Mijn doel was om bij Real Madrid te geraken, maar met zeventien jaar ben ik verkocht aan Merksem, een tweededivisieclub.’

Luk Perceval behoort als jongen tot de spionkop van Antwerp FC, de harde kern supporters. Perceval, glimlachend: ‘Wat ik zag als hij speelde, ik benadruk, áls hij speelde: Van Gaal bepaalde! Hij was de man van de exacte pass, de man van de steekpass. Er schuilde een regisseur in hem.’

Hmm. Daar ben ik eerlijk gezegd niet voor naar Gent gekomen. Ik wil weten of Van Gaals zelfvertrouwen is ondermijnd in die vier jaar Antwerp FC. Maar dat een regisseur zegt dat er een regisseur schuilgaat in de jonge Van Gaal, wekt mijn interesse. En ik ben bereid flexibel te zijn, dat heb ik geleerd van Van Gaal, want als iemand niet flexibel is dan is dat Van Gaal wel.

Die avond in Gent doe ik wat ik anders te weinig doe. Ik bezoek het theater. Vier rijen voor me, met hoed, zit Luk Perceval te kijken hoe zijn acteurs *Platonov* spelen. Hij is overgekomen uit Duitsland, het land waar hij woont en werkt.

In eerste instantie verbaas ik me over de opstelling. Negen acteurs staan deels achter elkaar en deels op een rij. Ze hebben het wel tegen elkaar, maar ze kijken elkaar niet aan. Ze praten de zaal in. Omdat er geen interactie is, werkt dat vervreemdend. Maar niet veel

later barst het stuk los. Het personage Platonov houdt er drie geliefdes op na en dat kan natuurlijk niet goed gaan, zeker niet als er een geweer tevoorschijn komt.

Ik ben een volslagen toneelleek, ik mis volgens mij een hoop, maar mijn zintuigen vangen de intensiteit van de spelers op, de concentratie, de overgave. Op het podium staat een piano op een rail. Daarachter zit Jens Thomas, een Duitser die zo mooi kan zingen (hij doet me denken aan Antony Hegarty) dat de tranen in mijn ogen staan. De zo goed als uitverkochte Gentse Schouwburg zindert en in twee uur heb ik amper een kuchje gehoord.

Een kennis heeft me gezegd dat je Luk Perceval gerust de Louis van Gaal van de toneelwereld kunt noemen. Een enorm veeleisend mens met een geheel eigen visie. Als beginnend acteur was hij zo ontevreden over regisseurs dat hij er zelf een besloot te worden, eentje met eigenwijze, dwarse opvattingen, iemand die durfde te experimenteren. Luk Perceval vindt dat een acteur geestelijk en lichamelijk honderd procent klaar moet zijn voor zijn rol. Wie denkt het op zijn routine te kunnen, wordt door hem ter verantwoording geroepen. Er wordt bij Perceval veel gerepeteerd. Tijdens het lopen en bewegen moeten de acteurs hun teksten als mantra's uitspreken. Perceval is streng maar ook liefdevol voor de mensen met wie hij werkt. De acteurs zijn vrij om hun fantasie te gebruiken, maar hij zweert bij herkenbaarheid. Het klinkt mij allemaal behoorlijk Vangaliaans in de oren, al kan ik me niet voorstellen dat Louis van Gaal zijn grootste inspiratiebron is.

Als ik dat de middag voorafgaand aan de opvoering van *Platonov* tegen hem zeg, schiet hij in de lach. Perceval: 'Louis van Gaal, dat was iemand die verguisd was door Ajax. Als je na Ajax bij Antwerp terechtkomt, is dat een sprong naar af. Ik was natuurlijk totaál verrast hem jaren later terug te zien als trainer van Ajax. In het begin heb ik er zelfs een beetje smalend om gelachen. Hoe kan Louis van Gaal, zo'n stijve hark, plots trainer van een topclub worden? Maar die man werd begin jaren negentig voor mij plotseling een fascinosum. Bij belangrijke wedstrijden die ik met vrienden op het café kijk, kwam ik hem steeds tegen op tv. Hij was op een gegeven moment niet meer weg te slaan als, zeg maar, voetbalgoeroe.'

'Voetbalgoeroe?'

Perceval: 'Van Gaal heeft het trainersberoep een nieuwe dimensie gegeven. Gasten als Mourinho en Guardiola zijn geschapen naar het model van Van Gaal. Een soort van spirituele leiders die zich gedragen als grote diva's. Het voetbal is zo groot geworden dat de media dit soort Raspoetins nodig hebben. Want dat zijn het, Raspoetins. Wat voor een druk rust er op uw schouders als trainer van Barcelona, Real Madrid of Bayern München?'

Het kapitaal dat u vertegenwoordigt. Elke verkeerde zin kan u opbreken. Elke scheve blik. Het staat allemaal in de krant. Ik vind het groot theater, voetbal. Het is niet alleen de perfecte pass en de perfecte opening en de perfecte schijnbeweging en de perfecte techniek. Het hangt allemaal samen in dit enorme mediacircus, waarin de megalomane Blatter maar ook Uli Hoeness' financiële *Werdegang* Shakespeareaanse proporties aanneemt.'

Welja, voetbal als toneel, denk ik. Maar ach, waarom ook niet. Voetbal staat voor veel, hoeveel mensen hebben voetbal niet een metafoor voor het leven genoemd?

Perceval: 'Het mentale van voetbal fascineert mij. Ik weet wat er in je hoofd allemaal scheef kan zitten waardoor je de bal niet goed raakt, te laat komt, dat duel niet wint. Het zijn jonge knapen, hè. Heel vaak vergeten we dat, 20, 21 jaar. Wat hebben die aan levenservaring? Wat je bij Van Gaal ziet en dat herken ik heel erg bij mezelf in het theater, is dat hij juist goed presteert met onervarenheid. Dat soort trainers, dat soort regisseurs profiteert van onbevangenheid; voetballers, acteurs die een bijna kinderlijke overgave bezitten. Van Gaal, en dat geldt eveneens voor mij, heeft talent nodig dat niet voorgeprogrammeerd is. Dat klinkt misschien dictatoriaal, maar wij willen onbevangenheid. En motivatie. Een regisseur is, denk ik, net als een voetbaltrainer, een mens onder mensen. Die kan niet creëren als hij niet geïnspireerd wordt. Als er geen lust is, als er geen *goesting* is zoals wij Belgen zo graag zeggen, als men geen honger heeft voor de bal, als je niet 's morgens merkt dat ze graag terugkomen naar de repetitie, zin hebben om te zoeken, te experimenteren. Ik wou alleen maar zeggen: die jonge mensen van 20, 21 jaar hebben iemand als Van Gaal nodig. Zijn geestelijke kracht en standvastigheid, daar zijn die jongelui uit zichzelf eigenlijk nauwelijks toe in staat.'

En de oudere spelers? Ik wil Luk Perceval onderbreken, maar ik denk aan Louis van Gaal, die vindt dit gefilosofeer mooi, dit streelt zijn ego, Van Gaal zou brullen waar ik de brutaliteit vandaan haal om deze begenadigde Vlaamse spreker te interrumpen.

Perceval: 'Voetbal heeft heel veel met authenticiteit te maken. Vergelijk Lewandowski met Ronaldo. Ronaldo is mooi gestijld, met gel in zijn precies getrimde haar gaat hij over het plein. Zulke voetballers, zulke acteurs moet je vermijden. Die zijn niet bezig met het team. Lewandowski ziet eruit als een postbode. Bij hem is het ego niet bepalend.'

'Jij werkt natuurlijk liever met Lewandowski dan met Ronaldo, net als Van Gaal', zeg ik.

Perceval: ‘Ja, totaal. Die sleept geen last met zich mee Ronaldo te moeten zijn. Als je Cruijff hebt zien voetballen, dan zag je: de wereld buiten het voetbal bestond niet. Hij was zo verbonden met zijn team, hij wees en daar kwam de bal dan, hij had een bedrading met alles en daardoor functioneerde dat team ook als geheel. Hetzelfde heeft een goede acteur nodig. Die kan, net als een spelend kind, alleen maar zijn eigen clichés overstijgen als hij vergeet dat hij bekeken wordt. Dat is honderd procent concentratie. Cruijff had dat.’

Oeps. Dat moet Luk Perceval niet doen. De naam Cruijff laten vallen in een glorieus betoog over Louis van Gaal. Doodskisten hebben geen nagels meer – bij mijn vader moesten we er een schroef in draaien die bevestigd was aan een houten balletje, dat ging heel soepel – maar Cruijff, ik wil Cruijff buiten dit boek houden, ik wil niet dat Van Gaal zal zeggen dat in een boek over Van Gaal de naam Johan Cruijff wel erg veel voorkomt. Maar waarom wil ik Van Gaal eigenlijk tevreden stellen?

O, Louis (2)

MEDEDELING

Ik bel de perschef van Oranje.

‘Wil jij Van Gaal zeggen dat ik met een boek over hem bezig ben? Dat-ie het niet van iemand anders hoort.’

‘Is goed’, zegt Kees Jansma. ‘Doe ik.’

Confrontatie (1)

PANORAMA

Zijn stem dondert, uit zijn ogen schieten bliksemschichten. ‘Wat zeg je nou! Vind jij dat wat ik met Bryan Roy doe kapitaalvernietiging is? Hoe kom je daarbij? Als ik geen maatregelen kan nemen, is het onmogelijk om de groep op scherp te houden. Als trainer kun je niet functioneren als je met de individuele marktwaarde van spelers rekening moet houden. Spelers moeten hun taken uitoefenen volgens de visie die de trainer/coach met zijn spelers samen heeft afgesproken. Als ik niet tot maatregelen kan overgaan, ben ik ongeloofwaardig voor de reservespelers. Roys krediet was op. En het is een normaal mechanisme in de voetballerij dat een speler die in de basis staat meer waard is dan een bankzitter.’ De trainer voegt er triomfantelijk aan toe dat Roy nu dan minder waard mag

zijn, intussen steeg de marktwaarde van Van 't Schip en Winter. En dáár heeft Ajax behoorlijk baat bij gehad. Van Gaal, geïrriteerd: 'Dus iedere keer dat gezeur over Roy... Ik hou erover op. Jullie willen het niet begrijpen. Nou dag, bekijk het maar!'

Einde interview? Na tien minuten! Ik schrik me rot.

Het is het najaar van 1992, Van Gaal heeft een paar maanden eerder met Ajax de UEFA Cup gewonnen. Dit interview dank ik aan mijn vriend en collega Leo Verheul, die al jaren een goede relatie met Van Gaal heeft. Wij werken begin jaren negentig als duo voor *Panorama*, een kappersblad dat absurd hoge honoraria betaalt voor onze artikelen. Daardoor moeten we wel met scorende verhalen terugkomen, wat niet meevalt, want in de voetbalwereld heeft *Panorama* geen al te beste naam. Ook Van Gaal had er weinig trek in, maar Leo stalkte Van Gaal net zo lang dat de trainer van Ajax ten slotte aan de telefoon verzuchtte: 'Nou, voor jou dan, Leo. Niet voor die collega van je. Die Borst heeft mij in mijn AZ-tijd een schandalig interview afgenomen. Dat vergeet ik heus niet.'

Ik ben het interview ook niet vergeten. Louis van Gaal is in 1986 overgestapt van Sparta naar AZ '67. Eerst nog een seizoen voetballen in Alkmaar onder leiding van Han Berger, daarnaast zal hij het tweede elftal van AZ trainen en daarna begint zijn nieuwe loopbaan als coach. Zo heeft hij het gepland. Dolgraag had het bestuur van Sparta Louis van Gaal vastgelegd als assistent van Barry Hughes, maar de Welshman noch Van Gaal zag dat zitten. Ze denken te verschillend over het vak. Niet in Rotterdam maar in Alkmaar zal Van Gaals trainerscarrière echt beginnen.

Het leven is wat je overkomt terwijl je plannen aan het maken bent. Die is van John Lennon, niet van mij. Nou, in Alkmaar loopt de planning in het honderd. Louis van Gaal mist in AZ 1 de scherpte en de vorm, trainer Han Berger wordt na vijf maanden ontslagen. Hans Eijkenbroek volgt hem op, Van Gaal wordt diens assistent en daarom besluit hij met onmiddellijke ingang te stoppen met voetballen.

Assistent-trainer Louis van Gaal treedt structureel op de voorgrond. Zijn oud-ploeggenoten trekken de autoritaire Van Gaal niet als baas. Van Gaal doet een zet, die ons, met de wetenschap van nu, bekend voorkomt. De zeven talentvolste spelers van het

tweede voegt hij toe aan de selectie. Het pakt goed uit.

Tegenwoordig zijn we gewend aan de grote gebaren van coach Louis van Gaal, 28 jaar geleden was het volkomen nieuw. Bestuursleden, journalisten en toeschouwers vinden Louis van Gaal nogal een uitslover langs de lijn en op de bank. Het contrast met de grijze hoofdtrainer, Eijkenbroek, is groot. Zelf houdt Van Gaal het op beleving, aanwezig zijn. Hoe dan ook, zijn aanpak werkt aardig. Het seizoen 1986/87 degradeert AZ '67 niet, al scheelt het niet veel. Een half jaar later gaat het wel helemaal mis. Assistent-trainer Louis van Gaal, 36 jaar oud, wordt op non-actief gezet.

Bij het weekblad *Voetbal International* neem ik in die tijd elke maandagmorgen telefonisch een plagerig interviewtje af, waarbij een lichte scoringsdrift mij niet vreemd is. De eerste vraag aan Louis van Gaal op maandag 14 december 1987 luidt: 'Je ontslag is in de voetballerij met hoongelach ontvangen.'

Van Gaal: 'Vrij logisch. Als je de berichtgeving de laatste maanden hebt gevolgd, bijvoorbeeld in *VI* waarin voortdurend te lezen viel dat ik Hans Eijkenbroek van de troon af wilde stoten, iets wat pertinent onwaar is.'

'Kom nou, jij maakte de dienst uit en niet Hans Eijkenbroek.'

Van Gaal: 'Eijkenbroek had de eindverantwoording, ik was in de taakomschrijving assistent-trainer. Dat is door de buitenwacht niet geaccepteerd, dat krijg je als de resultaten slechter worden. Er zijn aanvallen gedaan in *VI* en niet alleen in jullie blad, vandaar dat de buitenwereld me nu ziet als iemand die niet rechtvaardig, niet eerlijk is.'

'Twee weken geleden heeft aanvoerder Hans de Koning de spelersgroep gevraagd of er in deze constructie kon worden doorgewerkt. Hij deed dat in opdracht van het bestuur. De spelers hadden het lef niet om hun bezwaren te uiten. Zó dominant was je positie.'

Van Gaal: 'Je kan alles in iemands voordeel of nadeel uitleggen. Als ik *ja* zeg, zegt de rest van de wereld *nee*...'

'Ik ben dan geneigd de rest van de wereld te geloven – en niet jou.'

Van Gaal: 'Doe dat dan maar. Maar ik zeg je dat de spelers niet tegen me zijn. Dat is duidelijk gebleken uit het aantal telefoontjes dat ik heb gehad. (...) In de kranten heb ik alleen maar gelezen van die 7-4-verhouding, áls het al vier spelers zijn die tegen mij zijn. Ik hoor dat de spelers niets durven zeggen, dat ik ze klein houd. Die berichtgeving is verkeerd. Net als de afgelopen maanden toen er almaar werd gesuggereerd dat ik meer dan

een assistent was. De pers is voortdurend verkeerd geïnformeerd.’

‘Ik begrijp: het ligt dus aan ons?’

Van Gaal: ‘Dat is een van de belangrijkste oorzaken van mijn ontslag, ja. Jullie zijn niet goed geïnformeerd. Daaraan dank ik nu het hoongelach, zoals jij ’t noemt. Verleden seizoen, dáár gaat het om. Toen is ’t ontstaan.’

Van Gaal wordt boos als ik vraag wie er nou de baas was. ‘Ik heb tot nu toe alleen algemeenheden geuit, omdat ik mensen wil beschermen. Maar het moment kan komen dat ik in de openbaarheid tred. Omdat ik zo belaagd word, omdat *Louis van Gaal* voortdurend als zondebok wordt bestempeld, omdat mijn naam is ingedeukt, omdat steeds dezelfde verkeerde informatie opduikt die mij in een kwaad daglicht stelt. Op dit moment klap ik niet uit de school, maar dat moment is dichtbij. En dat zal de betrokken personen raken. Je moet teruggaan naar een jaar geleden, december 1986. Hoe en waarom neemt speler/trainer Louis van Gaal het werk over van Hans Eijkenbroek die door ziekte niet aanwezig is? Als je het ware verhaal maar kent van wat er tussen januari en juli 1987 gebeurde. Tóén is er géén verkeerd beeld ontstaan van Louis van Gaal die Eijkenbroek van zijn troon wilde stoten. Ook niet in VI. Weet je waarom? Omdat de prestaties goed waren.’

‘Vertel het enige, ware verhaal dan even.’

Van Gaal: ‘Dat doe ik dus niet. Dan zou ik mensen laten vallen.’

‘Hans Eijkenbroek dus?’

Van Gaal: ‘Niet alleen Eijkenbroek.’

(...)

‘Dit is de tweede slag in je gezicht nadat je werd afgewezen voor de cursus Coach Betaald Voetbal, anderhalf jaar geleden. Stap je helemaal uit de voetballerij?’

Van Gaal: ‘Maar waarom werd ik afgewezen?’

‘Omdat je geen dispensatie kreeg.’

Van Gaal: ‘En waarom kreeg ik geen dispensatie? Weet jij dat?’

‘Ja, wie stelt hier de vragen eigenlijk? Ik toch?’

Van Gaal: ‘Je moet volledig zijn, goed geïnformeerd.’

‘Dat ben ik. Het feit klopt toch: je werd afgewezen voor die cursus. Ben je afgeknapt op

de voetballerij?’

Van Gaal: ‘Ik ben afgeknapt op een paar spelers. Jongens die eerst het ene beweren en 24 uur later honderd procent van mening zijn veranderd. Ik ben teleurgesteld in het mens-zijn van die spelers.’

‘Ben je niet te intelligent voor dit wereldje?’

Van Gaal: ‘Ik denk het niet. Ik bespreek altijd alles. (...) Mijn ervaring is dat spelers altijd een verklaring willen hebben. Dat heeft er nogal eens aan ontbroken in de vijftien jaar dat ik profvoetbal heb gespeeld. Ik doe dat wél – en dat vind ik een goede zaak.’

‘Op z’n vroegst kan je pas over drie jaar als gediplomeerd hoofdcoach aan de slag.’

Van Gaal: ‘Er is mij nu ernstige schade berokkend. Mijn naam is besmet verklaard. Mede door misinformatie in jullie voetbalblad. De cursus Coach Betaald Voetbal is pas over twee jaar. Ik neem niet aan dat men mij als hulptrainer zal aanstellen. Ik zal dus moeten wachten. Er is flinke vertraging opgetreden, maar misschien bestaat ergens in de voetballerij nog wél vertrouwen in mij. Misschien zijn er mensen die wél goed zijn geïnformeerd.’

‘Zoek je de schuld überhaupt weleens bij jezelf?’

Van Gaal: ‘Ja hoor, iedere dag...’

Ik laat het twistgesprekje van zestien jaar geleden op me inwerken. Even analyseren:

- We zien de eerste contouren van de achterdochtige, overgevoelige trainer die we nu kennen als onze broekzak: de pers is niet goed geïnformeerd, de pers heeft zelfs bijgedragen aan zijn ontslag.
- We zien de eerste contouren van de visie van een toptrainer: hij wil zijn spelers goed informeren, alles wordt door Van Gaal met hen besproken.
- Hij is loyaal, zo kennen we hem, al dreigt hij in de media wel een boekje open te doen, gewoon omdat hij het zat is dat hem onrecht wordt aangedaan. Een paar weken later vertelt hij ook wat er mis was met trainer Hans Eijkenbroek (waarover straks meer).
- Louis van Gaal is vaak teleurgesteld. Hier is hij teleurgesteld in ‘het mens-zijn van die spelers’.
- Hij schuwt de overdrijving niet. Hij noemt zichzelf een paar keer Louis van Gaal, dat kennen we, praten in de derde persoon, waarmee hij feitelijk buiten zichzelf treedt en in

staat is een fenomeen waar te nemen. Zo constateert hij dat zijn naam besmet is verklaard. Nou, het is goed gekomen hoor, met Louis van Gaal. En hij is ruimschoots geprezen, zelfs door zijn grootste vijanden.

Was dit plagerige interviewtje werkelijk schandalig, zoals Van Gaal vijf jaar later tegen Leo Verheul zegt? Ik moet bekennen dat door de verkorte weergave van het gesprek één brutale opmerking van mij is weggefallen, deze: 'Iedereen weet toch dat je een arrogant baasje bent.' Toch is de toon van dit gesprek lang niet zo onaangenaam en agressief als bijvoorbeeld de vragenlijstjes die Sven Kockelmann afwerkt in het tv-programma *Oog om oog* en het lijkt in niets op wat Rudger Castricum van PowNed allemaal durft.

Stopt Van Gaal met het interview voor *Panorama*? We hebben het kappersblad een heel goed interview beloofd.

De stilte lijkt een kwartier te duren. Leo Verheul verschuift op zijn stoel. Van Gaal kijkt mij woedend, zo niet verachtend, aan. Recht in de ogen. Hij staat niet op, godzijdank.

Wat een overdreven reactie, denk ik als we het vraaggesprek hervatten. Ik heb me slechts hardop afgevraagd of er niet meer achter de 'affaire-Roy' steekt. Laten we eerlijk zijn, wat trainer Louis van Gaal op een avond over zijn linksbuiten tegen *Studio Sport* zegt, is keihard, zo niet vernederend. Dient de publiekelijke vernedering een ander doel? Moet Bryan Roy zo gebroken worden, om daarna weer helemaal te worden opgebouwd?

Van Gaal: 'D'r steekt helemaal niks achter. Wat jullie veronderstellen, vind ik zó oneerlijk, zó onterecht.'

Hij praat met stemverheffing. Leo en ik ondergaan zijn getier, maar ik ben ook wel een beetje geïntimideerd. Ik durf even niets te zeggen. Laat maar even, meester is boos.

Van Gaal: 'Er is verdomme geen trainer die zo'n duidelijke uitleg zou hebben gegeven als ik. Moet ik soms twintig keer herhalen wat er mis is met Roy? Dat zou pas mensonwaardig zijn ten opzichte van hem. Want dat legt dus ongelooflijk veel druk op hem. Dat staat zijn ontwikkeling, zijn transfer of wat dan ook in de weg. En dat maakt dat-ie zich nog ongelukkiger voelt. Denk je dat ik dit leuk vind? Van binnen huil ik.'

Aansteller, denk ik.

Jammer dat er geen camera's bij waren. Ik zou dit nu, jaren later, terug willen zien. Dit was je reinste toneelspel. Toch?

Ajax-trainer Louis van Gaal treedt journalisten net zo tegemoet als zijn spelers: open en direct. Van Gaal zegt op persconferenties na de wedstrijd precies welke verslaggever faalt en waarom. Die aanpak werkt averechts. Tegen Leo Verheul en mij, sterverslaggevers van het kappersblad *Panorama*, zegt hij: 'De wijze waarop mijn informatie werd en wordt uitgelegd en soms wordt gemanipuleerd... Sommigen zijn gewoon uit op sensatie.'

Sindsdien leeft Van Gaal in onmin met sommige journalisten. 'Ik ben te naïef geweest. Er worden zoveel dingen over mij geschreven die niet op waarheid of kennis berusten. Altijd maar te moeten lezen dat ik arrogant ben. Ik ben zelfverzekerd, heb een mening. Ik loop kaarsrecht. Met zo'n houding en zo'n uitstraling word je al gauw voor arrogant versleten.'

Weer begint hij over wat hem bij AZ '67 is overkomen. Zijn ontslag in 1987 is mede de verantwoordelijkheid van Kees Jansma geweest. Jansma schreef in 1987 in *Voetbal International* op dat geen trainer Van Gaal als assistent zou wensen.

Vijf jaar later schrijven Leo Verheul en ik het volgende voor *Panorama* handenwrijvend op. Van Gaal: 'Ik zou aan de poten van Hans Eijkenbroeks stoel hebben gezaagd. Maar het echte verhaal was dat ik Hans, die aan hyperventilatie leed, juist hielp en beschermde. Alleen mocht niemand dat toen weten. Mijn integriteit was in het geding. En dat geen trainer me als zijn assistent zou willen... Ook achterhaald. Bij Ajax heeft Leo Beenhakker me persoonlijk gevraagd. En ik ben tot op het laatst heel loyaal geweest. Jansma heeft nooit zijn excuses aangeboden. En dat neem ik hem zeer kwalijk. Hij heeft aan de hele wereld verkondigd hoe fout ik was. Als achteraf blijkt dat mij geen enkele blaam treft, dan is het heel normaal dat je je verontschuldiging aanbiedt.'

Ik zal Jansma eens vragen of hij destijds zijn excuses heeft gemaakt, ik denk van wel, Jansma is daar royaal in, excuses maken – iets dat je van Louis van Gaal nou weer niet kan zeggen, maar nu loop ik flink op de feiten vooruit.

Ik zoek in mijn Van Gaal-archief naar een interview dat Kees Jansma een paar maanden

na Van Gaals ontslag bij AZ '67 met hem maakte. Ik weet het nog zo goed omdat ik in die tijd bij *Voetbal International* met Jansma samenwerkte.

Ik heb het interview gevonden. De eerste zin die ik lees, is Van Gaal die tegen Jansma zegt: 'Jij, met name jij bent de hoofdoorzaak.'

'Met ingehouden woede wijst hij naar mij', schrijft Jansma. 'Een tweetal stukjes van mijn hand, inderdaad allesbehalve vleiende stukjes, zouden bestuursleden tot het ontslaan van Louis van Gaal hebben aangezet. "Méén je dat", antwoord ik, voorzichtig. En hij meent het, want, zegt Van Gaal: "Ik hād je hoog zitten. Hād. Ik heb je meegemaakt bij VVCS Voetbalgala's, ik las je stukken... Ik had een dergelijke veroordeling van mij als trainer nooit verwacht. Jij noemde me autoritair, hysterisch langs de zijlijn, het waren later precies de woorden van het bestuurslid Vermeulen. Als jij, met jouw personality, iemand zo neerschopt als je met mij hebt gedaan, dan kun je op je vingers natellen dat bestuursleden die mening napraten".'

Kees Jansma is een meesterlijke verteller. Toen hij uit Avenhorn terugkwam, imiteerde hij Van Gaal met een hoop theater en kabaal. Ik hoor nog de aanstekelijke lach van Johan Derksen vanwege de knappe parodie van *Kale Kees*.

Jansma, als Louis van Gaal, met stemverheffing dus: 'En dan is er VI. VI bepaalt wie waar trainer wordt en wie wordt ontslagen. (...) Dan zeg ik weer iets wat ik beter niet kan zeggen, maar ik doe het toch. Iedereen in dit land kent toch het niveau van de clubbestuurders. Laten we nou nergens omheen draaien. Iedereen in dit land ziet en hoort toch hoe het bestuur van Ajax en Johan Crujff over straat rollen. Heeft dat enig niveau?'

Wacht even. Neemt Van Gaal hier (het is 1988) stelling vóór de bij Ajax net ontslagen Johan Crujff? Dat moet voor het laatst zijn geweest.

En nog leuker is: wie is degene die Louis van Gaal een maand na dit spraakmakende VI-interview met Jansma bij Ajax zal aannemen? De bobo die met Johan Crujff over straat rolde: voorzitter Ton Harmsen.

Ton Harmsen is de grootste bullebak die ik in mijn loopbaan als voetbaljournalist heb gesproken. Niemand kon zo gewetenloos liegen als Harmsen, en als je als verslaggever voet bij stuk hield, zoals ik ooit deed bij een medische misser van een arts die aan Ajax verbonden was, dan bedreigde hij je ('Kijk nou uit, Hugo, jongen, jij moet ook een keer naar het ziekenhuis'), hij hijgde erbij, Ton Harmsen was kortademig, elke zin kon zijn laatste zijn, of de jouwe.

Ton Harmsen wordt, bekend hij later grootmoedig, instant verliefd op Van Gaals arrogantie. Louis aanvaardt de baan als hoofd jeugdopleiding – uiteraard. Zouden we allemaal doen in zijn, op dat moment, hopeloze positie van *Koos Werkeloos*. Soms is een mens hartstikke afhankelijk, soms is er geen plaats voor je principes. Laat ik eerlijk zijn: als verslaggever van het kappersblad laat ik Van Gaal tegen me schreeuwen. Anno 2014 zou ik dat niet pikken, ik zou opstaan en zoiets zeggen als: ‘Je moet niet zo schreeuwen tegen me, Louis, ik hou daar niet van, doe even normaal joh, nog één keer en ik stap op.’ Maar nu blijf ik zitten, want als ik dat zeg, geeft-ie er de brui aan, Louis geeft Leo Verheul en mij nog één kans en ik noteer braaf wat Van Gaal allemaal zegt en ik ben blij met een goed interview, want laat dat gezegd zijn: Van Gaal geeft nooit een slecht interview, nóóit.

Dat Van Gaal uitgerekend *Voetbal International*, dat volgens zijn zeggen verantwoordelijk was voor zijn ontslag bij AZ '67, een paar maanden later te woord staat, toont zijn kwetsbaarheid op dat moment. Dat medium immers, constateert Van Gaal bijna walgend, maakt en breekt loopbanen. Maar naast de verachting is er Van Gaals berekendheid. Aan het slot van het interview zegt hij tegen Kees Jansma, en de wanhoop druipt ervan af: ‘Ja, ik ben zo arrogant dat ik durf te stellen het onbegrijpelijk te vinden als het betaalde voetbal mij nu links zou laten liggen.’

Uitgerekend Ton Harmsen steekt zijn hand uit en redt Louis van Gaal en Louis van Gaal maakt Ajax in 1995 de beste van Europa en de wereld. Een betere trainer dan Van Gaal was er niet en ik maak me sterk dat Frank de Boer hem overtreft in De Arena.

Dat interview met *Panorama* uit 1992. Van Gaal zegt tegen Leo Verheul en mij niet alleen dat Kees Jansma nooit zijn excuus heeft gemaakt, maar beklagt zich ook over Frits Barend en Henk van Dorp. Hij heeft geen goed woord voor het duo over. Van Gaal: ‘Vanaf het moment dat ik Beenhakker opvolgde, zat er om de week een andere wisselspeler in hun programma of hun verhalen. Ze voeren zelfs anonieme Ajax-spelers op... Met die twee praat ik al een jaar niet meer. Ik ben makkelijk in staat duidelijk te maken dat ze zich schuldig maken aan riooljournalistiek. Maar dan moet ik uit de school klappen over mijn spelers. En ik wil geen spelers schaden. Daarom komt het nooit meer goed. Van verhalen die mijn integriteit aantasten, ben ik aangeslagen. Die moet ik echt verwerken. Waarom

wordt mijn eerlijkheid toch telkens in twijfel getrokken door journalisten? Ik heb in mijn trainerscarrière nog nooit gelogen. Ik kan niet eens liegen.'

Ik ken van nabij één iemand die absoluut niet liegt. Dat is mijn zoon. Hij heeft een aan autisme verwante stoornis, PDD-NOS.

Zo ze bestaan, mensen die niet liegen of niet kunnen liegen, dan zijn dat autisten of mensen met een stoornis in dat spectrum.

Een jaar of tien geleden meende men dat één op de vijfhonderd mensen behept is met een stoornis in het spectrum van autisme. Tegenwoordig is dat bijgesteld naar één op de honderd. Ik sluit niet uit dat ik er eentje ben. Maar zou ik zoiets ook over iemand anders kunnen beweren? Misschien moet ik eerst op zoek naar een psychiater die bereid is om Van Gaal op afstand aan een diagnose te onderwerpen. Dat zal niet gemakkelijk worden.

O, Louis (3)

HORK

Eerst wilde ik een boek over Marco van Basten schrijven. Dat wil ik nog steeds, maar ik ben bang voor het moment dat ik iets moet opschrijven waarvan ik weet dat hij er niet blij mee is. Al spreken we elkaar amper meer, ik ben op Marco gesteld. Met hem voer je geen oorlog. Met Louis van Gaal moet je als journalist wel. Je bent geen knip voor de neus waard als je zijn provocaties niet beantwoordt.

Dit boek zou *Louis & ik* hebben kunnen heten. Uit commerciële redenen heb ik ervan afgezien. Louis van Gaal zegt altijd en overal dat hij een garantie is voor succes en wie ben ik om daaraan te twijfelen? Wat zou mijn naam daar nog aan toevoegen? Het zou zelfs afbreuk doen aan zijn naam en daarom draagt de titel van dit boek alleen zijn naam, zijn voornaam zelfs, alleen bij de hele groten kan dat.

Ik heb er wel het woordje *O* voor gezet. Waarom? Dat merkt u vanzelf.

Het boek gaat soms over mij. Dat komt omdat mijn obsessie voor Louis van Gaal groteske vormen heeft aangenomen. Met het schrijven van *O, Louis* hoop ik hem niet alleen te begrijpen maar ik hoop eerlijk gezegd ook op verlossing.

Toen Uli Hoeness tegen een verslaggever van *De Telegraaf* zei dat Louis van Gaal zich niet gedraagt als God maar ‘als de vader van God’, mailde een kennis me dat dát de titel zeker ging worden. Ik heb het overwogen. Er is commercieel niks mis mee: *Louis van Gaal, de vader van God*. Maar het is me net te onbarmhartig, te cynisch. Dit boek is ook een eerbetoon, want naast hork is Van Gaal een vakman pur sang.

O, Louis (4)

GRAS

Op mijn nieuwe werkplek, in de studio van *Langs de Lijn*, krijg ik de volgende Van Gaal-anekdote voorgeschoteld.

Andy Houtkamp loopt op 21 december 2005 tegen een aardige primeur op. AZ gaat volgend seizoen in het nieuwe stadion niet op kunstgras voetballen, zoals trainer/coach Louis van Gaal wenst, maar op een echte grasmat. De verslaggever van *Langs de Lijn* heeft het na de wedstrijd AZ-NEC (2-0) gehoord van de vader van doelman Henk Timmer. Houtkamp is verbaasd, Van Gaals wil is immers wet, dat weet iedereen. Hij checkt bij persvoorlichter Erik van Leeuwen of de clubleiding de trainer werkelijk gaat passeren. Die geeft geen commentaar.

Hmm, dat is eerder een bevestiging van het nieuwtje dan een ontkenning. Assistent Martin Haar reageert geschrokken: ‘Hoe weet jij dat, Andy? Eh, ik zeg daar niks over’, en hij beent weg.

Het is woensdagavond, de volgende dag zal officieel bekend worden gemaakt voor welke ondergrond AZ zal kiezen. Houtkamp wil het nieuws graag eerder brengen en besluit om het Van Gaal tijdens het interview over de wedstrijd te vragen.

‘Hoe kom je daarbij?’, snauwt Van Gaal.

‘Dat heb ik gehoord.’

Hoofdschuddend hoort de trainer de verslaggever aan en ze komen tijdens het interview overeen een goede fles wijn te zetten op wie er gelijk heeft over de ondergrond van het nieuwe stadion. Van Gaal is zo stellig dat Houtkamp vreest dat hij ernaast zit.

De volgende dag tuurt de verslaggever op de website van AZ en ja hoor, rond half vijf wordt bekendgemaakt dat AZ op Engels raaigras gaat spelen.

Op 18 januari 2006, AZ wint met 3-1 van ADO, komt Andy Houtkamp zijn goede fles

rioja opeisen.

‘Hoezo?’, blaft Van Gaal. ‘Er is pas op donderdagochtend beslist dat het natuurgras zou worden.’

Met andere woorden: op woensdagavond, de avond van de weddenschap, zou het nog kunstgras worden en had Van Gaal hartstikke gelijk.

Houtkamp kan zijn reactie niet geloven. Wat een slechte verliezer, die Van Gaal. Wat ontzettend kinderachtig.

Die fles heeft hij nooit gekregen.

Sterker, negen dagen later, na Roda JC-AZ (2-2), komt AZ-persvoorlichter Van Leeuwen met Louis van Gaal aanzetten. ‘Wil je Louis van Gaal, Andy?’

Nou, eigenlijk niet. Want Houtkamp heeft Barry Opdam (eigen doelpunt en rood) al geïnterviewd, maar hij denkt: vooruit, waarom ook niet, en dan zegt Louis van Gaal mopperend: ‘Ha, daar hebben we mijn favoriete verslaggever.’

De rest van de dialoog (Van Gaal boos, Houtkamp doodkalm) is te vinden op pagina 23.

Twee weken later, rijdend ter hoogte van De Arena, hoort Houtkamp op BNR dat Louis van Gaal heeft besloten niet meer met NOS-radio te praten naar aanleiding van het vraaggesprek met *Langs de Lijn*-verslaggever Houtkamp.

Een heuse boycot. Bij de NOS halen ze de schouders op. ‘Nou, dan praat-ie toch niet met ons’, zegt Ferry de Groot, destijds de baas van *Langs de Lijn*.

Houtkamp grossiert in adhesiebetuigingen. ‘Laat die idioot maar lullen’, troost een bekende voetbaltrainer. Hoe Van Gaal er bij zijn intimi mee wegkomt, blijkt wel uit wat een vriend van Van Gaal tegen Houtkamp zegt: ‘Ach, je kent hem toch.’

De boycot duurt ruim een half jaar en wordt op gezag van Van Gaal met een korte schriftelijke verklaring weer opgeheven.

Tussen Houtkamp en Van Gaal is het nooit meer (helemaal) goed gekomen.

Zoektocht (3)

WIJDBEENS

‘Is de voetbalwereld niet een beetje ondankbaar?’, vraagt André van Duin (1947) me. Een retorische vraag.

Van Duin: ‘Persconferenties van Koeman of Van Marwijk verlopen keurig, er gebeurt niks eigenlijk, beetje chagrijnig gedoe. Van Gaal is voor iedereen spectaculair. Er kan altijd wat gebeuren en dat is toch fantastisch? Ze moeten heel blij zijn met die Van Gaal. Hij is de reden dat ik af en toe ook voetbal kijk.’

Louis van Gaal is, dat zegt de volkskomiek klip en klaar, groter dan de voetbalwereld. Ik vermoed dat Van Duin hierin niet wordt tegengesproken door Van Gaal.

‘Ik hou van typetjes’, zegt Van Duin. ‘Wie ik ook zo leuk vind is, eh, die met dat haar.’

‘Een trainer?’

Van Duin: ‘Ja, met dat haar. Kom, hoe heet-ie nou?’

‘Gullit?’

Van Duin: ‘Nee, die niet. Die met dat haar. Het is ook zo’n *character*. Hij is een beetje driftig.

‘Dick Advocaat?’

Van Duin: ‘Ja, die, Advocaat. Dat is ook een leuk typetje toch? Die vind ik ook geestig, net als Van Gaal.’

Ik wil van een komiek weleens horen of Louis van Gaal echt leuk is, grappig, geestig, hilarisch. Op de Keizersgracht in Amsterdam ben ik beland bij die oer-Rotterdammer, zo eentje die een moord doet voor een boterham met uierboord.

In mijn zoektocht om Louis van Gaal te begrijpen, streef ik ernaar om mensen te bezoeken die hem niet persoonlijk kennen. Maar Van Duin is niet helemaal een buitenstaander. Hij en Louis van Gaal vormden eens een komisch duo. Het was zelfs op tv, bij *Studio Spaan*, het programma waar Leo Verheul en ik redacteur van waren. Het werd uitgezonden door de VARA, rond 2002. Op *YouTube* is er niks meer van te vinden, maar tien jaar geleden bezocht meneer Wijdbeens Louis van Gaal toch echt in Barcelona.

Van Duin herinnert zich de nervositeit. ‘Ik kende toen heel Van Gaal niet. Henk Spaan was erbij, Leo Verheul en Guus Verstraete. Er werd steeds gezegd dat ik niet meteen over Crujff moest beginnen. Eerlijk gezegd wist ik niet wat er aan de hand was tussen die twee, maar aan de gezichten van mijn medereizigers begreep ik dat het nogal ernstig

moest zijn. We moesten wel twee uur wachten voordat iemand op zijn deur durfde te kloppen. Ze zeiden: “Hij is binnen, maar we gaan hem nog niet storen.” Ik dacht: wat gaat er straks in vredesnaam gebeuren? Ik had geen idee wat me te wachten stond, maar was op mijn hoede. Het was wel de bedoeling dat we met een paar filmpjes terug zouden komen. Hij moest niet meteen boos afhaken.’

Het viel reuze mee. Louis van Gaal mocht meneer Wijdbeens dingen uitleggen en uitleggerig is de trainer op zijn best. Van Gaal noemde André van Duin tijdens de opnamen keurig meneer Wijdbeens en toen er al een hoop op band stond, waagde Wijdbeens zich de vraag der vragen te stellen: ‘Wat vindt u van Johan Crujff?’

Van Duin nu, lachend: ‘Wijdbeens dook na die vraag onmiddellijk onder het bureau. Doodsbang voor een woede-explosie. Dat werkte goed. Louis speelde het allemaal leuk mee. Hij was aimabel en gezellig. Eh, nou gezellig. Nee, hij was niet gezellig. Hij deed mee. Hij onderging het. Professioneel. Ik herken dat wel. Dan ben je er het snelste van af. Pas ’s avonds toen we uit eten gingen, met Truus erbij, was het erg leuk en ontspannen. Toen dacht ik: waren we maar eerst uit eten gegaan. En daarna de opnamen. Aan tafel begreep ik pas hoe die man in elkaar zit.’

‘Hoe dan?’, vraag ik Van Duin.

De volkskomiek loopt naar zijn koffiemachine. In de ruimte waar we nu zitten zal hij het WK voetbal straks volgen. Mannetje of dertig kunnen erin. Ze hebben hier laatst nog een sjoelbakcompetitie gehouden.

Van Duin zet twee zwarte koffie neer. ‘Truus vroeg aan Louis of ze mocht vertellen hoe ze elkaar hadden ontmoet. En dat ergerde Louis dan zogenaamd. Dat speelde hij sterk. “Nou, Truusje, als jij dat zo nodig wil vertellen, als jij dat zo nodig openbaar wil maken, dan vertel je dat toch!” En toen over de eerste zoen. “Kan ik dat vertellen, Louis?” En Louis demonstratief zuchten. Heel geestig en buitengewoon gezellig allemaal. Truus was erg veel aan het woord. Daar gooi je een kwartje in en het houdt niet op. Louis liet het over zich heen komen, die zweeg vooral. Truus vertelde en Louis liet haar onder protest begaan. Dat was dubbel geestig. Het leek wel een rollenspel.’

‘Leek, of was het een rollenspel?’, vraag ik.

Van Duin: ‘Van Gaal weet precies waar hij mee bezig is. Altijd. Hij weet hoe hij de aandacht moet trekken. Hij zegt het toch ook soms tegen journalisten. “Zo, hebben jullie weer mooie tv.” Dat zijn geen toevallige woedeaanvallen, hoor.’

‘Wat, jij beweert dat hij acteert?’

Van Duin: ‘Dat denk ik wel, ja.’

‘Honderd procent, André?’

Van Duin: ‘Het is een rol. Hij doet het erom. Zo’n karatetrap ooit, in de euforie, in de spanning, dat zal spontaan zijn. Maar als hij in Duitsland *Wir sind die Besten* roept, daar is over nagedacht. Hij weet wat het effect is. Tuurlijk.’

‘Maar zo is hij toch een karikatuur?’

Van Duin: ‘Ja, en ik denk dat hij dat zelf ook wel weet. Kijk, ik ben een relativist. Zegt iemand me dat die rode deur blauw is, dan vind ik dat prima, zolang het mij geen geld kost – kan mij het schelen. Maar Louis windt zich daarover op. Oprecht. En hij schaamt zich daar dan niet voor. Fantastisch toch.’

‘Vind je hem grappig?’

Van Duin: ‘Ik vind ’m zeer grappig. Hij is zoals hij is. Dat is voldoende. Hij is enorm zichzelf. Altijd en overal.’

‘Jouw ambacht, de volksskomek, sterft uit. Zou Van Gaal komiek kunnen zijn?’

Van Duin knikt. ‘Je hebt zoveel soorten komieken. Ik weet zeker dat-ie weet waar de lach zit. Hij heeft geen repertoire of zo. Hoewel, hij leest weleens een gedicht voor. Hij is niet bewust grappig, maar hij is grappig. Nogmaals, Van Gaal weet waar-ie mee bezig is.’

‘Er wordt slecht op hem gereageerd.’

Van Duin: ‘Dat geldt voor burgemeesters en ministers ook. Die nemen altijd verkeerde beslissingen. Die doen het nooit goed. Hoge bomen, hè. Maar als-ie aan het werk is, wil-ie er wat van maken. Van Gaal is gewoon een aardige, heel gevoelige man. En ook iemand die allergisch is voor ego’s.’

‘Voelt meneer Wijdbeens in 2014 voor een nieuwe ontmoeting op tv met Louis van Gaal?’

Van Duin: ‘Waarom niet. Ik zou het nu ietsje anders doen. Iets meer tegengas geven. Maar ik zet niemand tegen de muur, hè. Ik ben geen journalist natuurlijk. Hahaha.’

Zoektocht (4)

IN THE BUILDING

Acteert Louis van Gaal *alles*? Ik besluit naar Heemstede te rijden. Daar woont cabaretier

Erik van Muiswinkel. Na Luk Perceval en André van Duin laat ik nu al mijn rigide voornemen varen dat ik alleen maar mensen wil spreken die Louis van Gaal niet van nabij kennen. Een mens moet van zijn oorspronkelijke plan durven afwijken.

Van Muiswinkel is volgens mij de man bij uitstek die André van Duins overtuiging dat Van Gaal een toneelspeler is op waarde kan schatten. Deze sportliefhebber volgde de trainer een etmaal van dichtbij voor een voetbalblad in het jaar dat Bayern München de finale van de Champions League haalde en maakte eens een cabareteske bijdrage met hem voor het programma *Studio Spaan*. Toch is er genoeg afstand voor een onafhankelijk oordeel.

Cricket staat volgens Erik van Muiswinkel hiërarchisch boven voetbal, dat is ook wel te zien in dit witte huis vol parafernalia. Maar enig dedain tegenover de volkssport is hem vreemd. Van Muiswinkel noemt zich meer voetballiefhebber dan voetbalkenner. Toch stelt hij vast: ‘Een voetbalwedstrijd is een zo ingewikkeld iets. Als je zoals Louis op jonge leeftijd hebt besloten dat dát jouw universum is, dat je alles wil weten en begrijpen, dat je elke wedstrijd zo intens beleeft, dan is ieder gesprek daarover met leken frustrerend, dat snap ik heel goed.’

Van Muiswinkel staat grinnikend op en loopt naar zijn boekenkast en pakt een stevig, rood exemplaar. Het is de geautoriseerde biografie van Louis van Gaal uit 2009 van Robert Heukels. De trainer heeft er vier jaar geleden wat voor de cabaretier ingeschreven. Van Muiswinkel citeert Van Gaal: ‘Over de inhoud van het spelletje heb ik nog geen zinnige opmerking van je gehoord’, en grijnst.

Van Muiswinkel komt met een analyse. ‘Je ziet trainers en voetballers permanent denken bij persconferenties en interviews: o, journalistje, wat ben jij een ontzettende domme lul. Edwin van der Sar heeft dat tot de allergrootste hoogte geperfectioneerd. Die kijkt met van die slaapogen en neemt je in de zeik. Tuurlijk ga ik hier niet toegeven wat jij nu suggereert. Ze praten er allemaal omheen, behalve Van Gaal. Die gaat er gewoon vol in, gaat in discussie – eigenlijk is dat een hele eer voor die journalist. Dat je iemand van Van Gaals statuur uit zijn tent kunt lokken, kwaad kunt krijgen, nieuws kan maken. Het is heel raar dat er zo spastisch op hem wordt gereageerd in Nederland. Omdat hij iets heel natuurlijks doet in zijn positie: hij zegt wat hij denkt. Híj wel. Al dat hypocriete ge-eikel van dat voetbalsterretje, niets zegt-ie, waardoor journalisten gaan interpreteren. Van Gaal doet er niet aan mee. Dat heeft mijn sympathie. Ik zie een dinosaurus, een man die overeind blijft in een wereldje dat helemaal strakgetrokken is en verzenuwd.’

‘André van Duin zegt dat het allemaal toneelspel is’, zeg ik.

Van Muiswinkel denk even na en schudt dan zijn hoofd. ‘Die driftbuien naar de pers zijn echt. Je ziet het in zijn ogen, je ziet dat hij rood aanloopt, dus het is sterker dan hijzelf. Hij kan dat helemaal niet beheersen. Het is echt. Zo kan hij ook zijn als er geen camera’s bij zijn. Dat heb ik zelf meegemaakt. Hij leest vrienden en kennissen en ook echtgenotes van vrienden en kennissen en oude omaatjes de les omdat het gewoon niet anders kan. Hij is zó gespitst op dat mensen geen domme dingen mogen zeggen over voetbal, en dat is bij hem al gauw zo, dat hij onmiddellijk bereid is om te ontploffen, op ieder moment.’

‘Altijd maar weer, corrigeren en doceren.’

Van Muiswinkel schiet weer in de lach. ‘Dat schijnt hij gemeen te hebben met Cruijff. Tegen alles en iedereen zonder onderscheid des persoons college geven.’

‘Alleen schreeuwt Cruijff nooit’, zeg ik.

Van Muiswinkel droogjes: ‘Die indruk heb ik ook.’

‘Maar wat André van Duin meent – Van Gaal is een acteur – is volkomen onzin?’

Van Muiswinkel: ‘Nou ja, ik heb ook wel gezien dat hij provoceert en een spelletje speelt. Onder intimi. Ik zei aan tafel: “Bij mij is je informatie veilig hoor, want ik ben geen journalist.” Zegt-ie smalend: “Maar je ziet er wel uit als een journalist! Moet je kijken, Truus! Dit ziet er toch niet uit!” Truus nam het voor me op. “Maar dat is toch een mooi jasje? Ik vind dat je er goed uitziet, hoor.” “Vind jij dat, Truus?” Dat was echt een toneelstukje. “Niet te geloven! Die spijkerbroek, dat vind jij er wél goed uitzien?”’

‘Voelde je je daar ongemakkelijk bij?’, vraag ik.

Van Muiswinkel: ‘Hij was duidelijk aan het dollen. Zijn pet stond goed. Maar daaronder zit wel altijd die agressie. Het is dus wel een beetje Stalin die aan het dollen is. Je kan ieder moment verdwijnen. Dat gevoel heb je wel. Het kan zo omslaan. Hij is tamelijk grillig.’

Oeps. De naam Stalin valt. Nog wel uit de mond van iemand die Van Gaal goedgezind is. Dat zal Van Gaal niet fijn vinden, vergeleken worden met Stalin, een dictator van het ergste soort.

Erik van Muiswinkel ging na een door Bayern München gewonnen Champions League-wedstrijd uit eten met Louis en Truus van Gaal. Het was een gezelschap van een man of

twaalf, bestaande uit vrienden en kennissen van de Van Gaaltjes.

‘Was je bang van hem, aan tafel in München?’

Van Muiswinkel: ‘Hij en niemand anders voerde in restaurant Franziskammer grootscheeps de regie. Het begint al met de bestelling. *Leberkäse und Bratwurst* werd geopperd door iemand van de bediening. Zegt Van Gaal: “*Das finden wir Holländer nicht so lecker!*” Hij ging all the way voor het meest conservatieve, vette eten wat er maar te vinden was. En duwde dat ons ook door de strot. Heel veel en heel vet met grote gegratineerde kazen en hammen en *Schinkels* en *Sauerkraut* en *Schweinebraten* en *Fleisch Schlachtplatte*. Eerlijk gezegd vind ik het heerlijk, zo’n varken dat op duizend verschillende manieren is doodgemarteld – zachte varkensogen keken je aan – maar gezond is het niet.’

‘Je at het toch?’

Van Muiswinkel: ‘Ik vrees van wel, ja.’

Dan: ‘Hij dwingt je op je hoede te zijn. Louis is een combinatie van je oude leraar Frans die je nooit met rust laat en een absolute *celebrity* met wie je geen bonje wil omdat je nog even in zijn buurt wil zijn. Die combinatie maakt dat je nooit totaal kunt ontspannen, ook al omdat de echte koetjes en kalfjes, die krijg je niet met hem. Je voelt bij Van Gaal de aanwezigheid van iemand die wereldberoemd is. Dat hebben niet veel Nederlanders. Bij voetballers dooft de gloed altijd zodra ze van het veld komen. Ik ben nauwelijks voetballers tegengekomen die nog altijd imponerend zijn aan tafel. Van Gaal wel. Die heeft wat grote politici en grote kunstenaars hebben. Dat je denkt: verdomme, die is wel *in the building*, hè. En sommige mensen zijn zo groot dat ze *the building* zijn. Van Gaal dus.’

O, Louis (5)

ANONYMUS

Een journalist die weet dat ik bezig ben met een boek over Van Gaal, mailt me hoe hij een interview met Louis van Gaal heeft ervaren.

‘Het is niet gezellig in de kamer. De muren zijn kaal, de tafel is leeg en de koffie smaakt niet. De man tegenover mij wil misschien best aardig zijn, maar een ongemakkelijke ernst houdt hem in bedwang. We praten twee uur lang. Hij vindt het erg aardig van zichzelf dat

hij me zoveel tijd gunt, zegt hij. En dat is, waarschijnlijk, een grap. Maar die grap wordt op strenge toon uitgesproken. Ik reageer dus niet. Weet niet of vriendelijk, beleefd lachen nu gepast is. Deze man lijdt, lijkt het. Hij zou aardig willen zijn, spontaan. Maar hij kan het niet, hij kan het gewoon niet. Want er is iets dat groter is dan hij, sterker dan hij. Hij zal er nooit van winnen, kán er niet van winnen.'

Het is beter dat ik zijn naam niet opschrijf, zegt de journalist. Omdat hij zijn medium en zijn collega's niet wil duperen.

'Maar je hebt niks lelijks gezegd', schrijf ik terug. 'Je beschrijft een onhandige man, dat is alles. Heel treffend beschreven trouwens, zeer herkenbaar. Waarvoor dank.'

Leo Verheul (1)

GELD

Uit mijn mailbox stijgt hondengegrom op. Van Gaal ligt ten grondslag aan Leo's toorn.

Leo, Leo Verheul, is niet alleen een collega maar ook een vriend. Al meer dan een kwart eeuw. We hebben samengewerkt bij *Panorama*, *Voetbal International*, *Die 2: Nieuwe Koeien*, *Canal+*, *Studio Spaan* en wat al niet meer. Drank en drugs hebben we niet gedeeld, maar lief en leed wel.

Mijn leven is tamelijk saai, maar met Leo beleef ik altijd avonturen. Het drama is bij ons nooit ver weg. We zijn in Duitsland op de snelweg bijna verongelukt, hij heeft mij in Frankrijk uit een persoonlijke crisis gepraat, ik heb bij Leo op het slaapkamerraam staan bonken omdat ik dacht dat hij dood was, maar het was veel erger, die klootzak lag volkomen beneveld op bed, terwijl een half uur later zijn vriend Julio Ricardo Cruz, de Argentijnse spits van Feyenoord, geïnterviewd moest worden, in het Spaans, de taal die ik niet machtig ben en Leo wel, en toen ik via een ladder en een openstaand raam binnen was heb ik Leo wakker geschreeuwd en toen dat niet lukte heb ik hem wakker geslagen, en het interview ging door, omdat Cruz keurig op Leo was blijven wachten en Leo liet hem vanaf het bordes van het Rotterdamse Stadhuis zien hoeveel mensen er over een paar weken beneden zouden staan juichen, wel meer dan honderdduizend.

Als Leo in 2000 naar Spanje vertrekt met vrouw en kinderen, is onze samenwerking voorbij. Onze vriendschap lijdt er gelukkig amper onder, want Leo komt nog regelmatig bij me buurten als hij in Nederland is.

In 2002 gaat zijn huwelijk naar de kloten en omdat zijn vrouw hem niet alleen heeft belazerd met een Spanjool maar hem ook kapot procedeert, verandert hij van een man in bonis in iemand die de eindjes niet meer aan elkaar kan knopen. Het alleen-zijn beu trouwt hij een 27 jaar jongere Colombiaanse vrouw, verwekt een zoon bij haar en moet zijn eten soms halen bij de Spaanse Voedselbank. Je zou het een *Werdegang* kunnen noemen, zelf noemt Leo het al jaren: de kunst van het mislukken. Er schuilt een tragikomische roman in die *De kunst van het mislukken* zal gaan heten en daar is hij ook voorzichtig aan bezig, maar eerst gaat hij mij meehelpen aan het boek waar u nu in zit te lezen.

Althans, dat zóú hij doen.

Waar ging het fout?

Ik weet nog dat ik Leo in een opwelling belde. Ik was afgestapt van mijn plan om een boek over Van Basten te maken en stelde Leo voor om samen een biografie over Van Gaal te maken.

Saillant: ik herinner mij vaag dat Leo ooit bij Van Gaal heeft afgedwongen dat áls hij zijn levensverhaal in boekvorm zou willen gieten, dat Leo dat zou mogen opschrijven. Maar het werd Robert Heukels.

Nu hij weer aan een boek over Van Gaal zou kunnen meewerken, ben ik ben degene die spelbreker is. Na lezing van de boeken die over Van Gaal zijn verschenen, besloot ik af te zien van een reguliere biografie. Zelfs met Leo als researcher en interviewer valt er amper nog wat toe te voegen aan het geschrevene. Ik ga er een persoonlijker boek van maken, over mijn obsessie voor Van Gaal en over de vraag waarom ik met hem bots – en vele (sport)journalisten met mij. Ik deel Leo mee dat zijn aandeel in deze nieuwe opzet kleiner zal zijn en dat er dus ook minder te verdienen valt. Onze samenwerking zal komen te lijken op die van *De Coolsingel bleef leeg*, een boek over Feyenoord uit 1996, waarmee hij me grandioos hielp.

Dit vind ik ongehoord, schrijft Leo. *‘Even goede vrienden, maar dan trek ik me terug. We hadden een afspraak, ik vond zelfs dat ik een beetje tekort werd gedaan omdat ik er waarschijnlijk het meeste werk aan zou gaan hebben. Maar dat maakte me niet uit. Ik heb nooit gekeken op een uurtje meer of minder. Destijds met De Coolsingel kwam ik er bekaaid af, heb ik nooit moeilijk over gedaan, omdat ik het je gunde en van je hield. Nu kom je met een heel nare zet. Hier pas ik voor. Wees voortaan voorzichtiger met je*

opwellingen. Ik ben hier goed ziek van. Tot ziens.

Wel godverdomme. Toen ik Leo twee maanden geleden belde, was dit boek nog maar een brainwave. We zouden inhoud en details nog bespreken. En als ik al in gebreke blijf, dan had ik wel wat meer krediet verwacht. Hoe vaak schuif ik niet een klus naar hem door? Hoe vaak denk ik zakelijk niet aan Leo? En nog even wat: hoeveel geld is hij mij nog verschuldigd? Ondankbare hond. Ik heb verwachtingen gewekt, natuurlijk, maar een goede sportbiografie in de klassieke zin is over Van Gaal echt niet meer te schrijven, heb ik ontdekt, er moet een ander soort boek komen, een persoonlijker boek dus. Jezus Christus, soms veranderen plannen, dat moet een echte vriend toch wel kunnen begrijpen? En ik bied Leo nog steeds werk aan, ook al is het veel minder werk.

Dit denk ik allemaal, ik schrijf niks op. Ik reageer niet meer. Hij kan de pleuris krijgen.

De volgende dag brult er een T-Rex in mijn mailbox. Leo schrijft: *Ik schreef gisteravond "even goede vrienden" maar na een nachtje slapen besef ik dat dat gelul is. Je bent een teleurstellend mens. Ik heb ooit het verraad en de scheiding van X overleefd, hier kom ik ook wel weer overheen. Ik hoop dat je veel boekjes verkoopt en erg gelukkig wordt met al je geld.*

Acht uur later druk ik op de verzendknop.

Deze mail krijgt Leo te lezen:

Vriendschap en geld, dat moest ook wel een keer fout gaan. Wat een cliché. We eindigen wel heel klassiek zeg.

Ik heb een fout gemaakt, ik heb grote verwachtingen gewekt: waarvoor mijn excuses. Ik vind het erg jammer dat je me die fout niet wil/kunt vergeven.

Ik weet nog hoe het ging. Verlost van dat Van Basten-boek heb ik een keer de telefoon gepakt en dolenthousiast dat Van Gaal-idee tegen je aangehouden. Omdat het zowel voor jou als voor mij voordeel had het samen te doen, heb ik gezegd: we doen het samsam. Dat was impulsief.

Bij nader inzien zullen mijn werkzaamheden vele malen groter zijn, ik zou zelf ook een hoop interviews gaan doen, ik zag tevens af van het absoluut biografische karakter (met

zwaar accent op vroeger, waarmee jij zou helpen). Onderweg had ik je de afgelopen maand moeten zeggen dat ik een andere aanpak voorstond, meer zou gaan doen dan jij. Dat is nalatig van me. Maar, ideeën kunnen toch veranderen?

Ik vind jou geen ‘teleurstellend mens’. Je hebt beslist teleurstellende momentjes gehad, maar die hebben de overhand niet (gehad). All-over ben je een vriend met wie ik veel lol heb beleefd. Dank daarvoor.

Met een ‘teleurstellend mens’ raak je me. Dat weet jij ook wel. Ik vind het na een jaar of dertig vriendschap een pittige conclusie. Ik beseft dat ik teleurstellende kanten heb, maar structureel zou ik mezelf geen teleurstellend mens willen noemen. Ik doe mijn best maar maak soms een fout. Dat is nu met jou gebeurd. Dat die zulke verstrekkende gevolgen kon hebben, had ik totaal niet verwacht. In vriendschap zou vergevingsgezindheid besloten moeten liggen.

Hardop vervloek ik Van Gaal, ik roep er ook nog een paar erge ziektes bij.

Hij is ooit mijn leven binnengeslopen, maar nu, nu ik een boek schrijf, is hij onder mijn huid gaan zitten. Zonder dat hij het zelf weet, is hij alomtegenwoordig in mijn leven. En zonder dat ik het wist. Nu zie ik het pas, nu Van Gaal een vriendschap heeft opgeblazen.

Een paar weken later hoor ik via via dat Leo serieus is begonnen aan *De kunst van het mislukken*, zijn eerste roman die, volgens Leo zelf, een bestseller zal worden. Ik sluit niks uit, Leo heeft de gekste dingen gerealiseerd, Leo kan veel.

- Hij heeft een documentaire gemaakt die op het Film Festival van Rotterdam zijn première beleefde – zonder Leo trouwens, die was zonder afmelding naar Colombia vertrokken, de organisatie en genodigden in vertwijfeling achterlatend;
- Tijdens het WK voetbal in Frankrijk werd hij door Maradona herkend, sterker Maradona viel hem om de hals (dat lukt geen journalist);
- Om wat Leo fabuleerde heb ik Van Gaal smakelijk horen lachen (dat lukt geen journalist);
- Leo begon toen al dik te worden, maar vanaf de parkeerplaats van Hotel New York in Rotterdam zag ik hoe hij de liefde bedreef met een Spaanse schone die steunend op haar ellebogen met haar hoofd uit een hotelraam hing;
- Vier jaar geleden tipte Leo technisch directeur Leo Beenhakker van Feyenoord over een zeventienjarig Spaans talent, ene Isco, nu speler van Real Madrid en het Spaanse nationale

elftal.

En zo kan ik nog wel even doorgaan. Leo is legendarisch.

Oranje (1)

IN CHINA

‘Denk je dat we wereldkampioen worden in Brazilië?’ Vanochtend werd die vraag me weer eens gesteld. Ik zat in de wachtkamer van de tandarts een oude *Voetbal International* te lezen. Mijn favoriete rubriek in *VI* is ‘Balverliefd’, van de hand van Michel van Egmond. Hij volgde in de zomer van 2013 Oranje in Indonesië en China.

Het is een hilarisch verslag. Hij beschrijft het charmeoffensief van perschef en spindoctor Kees Jansma. Meegereisde voetbaljournalisten kunnen in een door de KNVB gehuurde hotelsuite in een informele sfeer Louis van Gaal op een, ik citeer Van Egmond, ‘andere, minder extreme’ manier leren kennen, ‘ver weg van het clichébeeld dat over hem bestaat: dat van boze buurman.’

Van Egmond, de auteur van *Gijp*, schrijft trefzekere zinnestukjes: ‘Van Gaal ontvangt geen bezoek, hij neemt audiënties af.’

Dit schrijft Van Egmond:

Beneden raast het verkeer van Peking voort. Af en toe bereikt het geluid van een claxon de hoogste etage van het hotel. Verder is het een tijdje stil. Uiteindelijk vraagt een journalist: “Ben je tevreden over hoe het allemaal loopt?”

“Ja”, zegt Van Gaal.

Weer een pijnlijke stilte. De bondscoach is er een meester in zijn bezoek een ongemakkelijk gevoel te geven. Je ziet het ook bij persconferenties gebeuren. Hij hoeft de zaal maar binnen te komen, of er hangt spanning in de lucht. Dat verklaart ook het constante gelach om grapjes die helemaal niet leuk zijn, want Louis van Gaal is bepaald geen Youp van ’t Hek. Grappig is hij eigenlijk alleen onbedoeld. Het enige écht komische aan hem is alleen de uitspraak van het rudimentaire Engels waarin hij zich uitdrukt, maar desondanks wordt elke ludiek bedoelde opmerking beloond. Dat komt omdat iedereen in zijn omgeving automatisch de neiging krijgt het ijs te breken, de spanning weg te lachen.

Persvoorlichter annex spindoctor Jansma mag dan wel journalisten willen masseren, maar

dan moet Van Gaal wel een beetje meewerken. Het loopt helemaal in de soep, schrijft Van Egmond.

Iemand informeert of Van Gaal het een risico acht zoveel jonge spelers in zijn selectie op te nemen, omdat die gezien hun leeftijd waarschijnlijk nog met een terugval te maken zullen krijgen. Het is niet eens zo'n gekke vraag, maar daar denkt de bondscoach kennelijk anders over.

“Daar geloof ik niet in. Wat jij zegt, wat jij probeert mij aan te praten. Daar geloof ik niet in.”

“Ik probeer je niks aan te praten”, zegt de verslaggever, “ik suggereer toch niets?”

“Jawel. Je suggereert iets. Dat jonge jongens dat niet kunnen volhouden. Althans, zo vat ik dat op. Volgens mij wil jij dat zeggen. Maar ik ben Europees kampioen geworden met jongetjes van achttien, negentien jaar. Dus ik geloof daar niet in. Ik vind het bullshit.”

Het is een nogal agressief antwoord op een verder vrij normale vraag. Een andere journalist gaat er nog even op door. Het is toch zo dat jonge spelers zelden op een constant niveau spelen? “Dat heeft Sneijder toch ook?”, zegt Van Gaal, terwijl hij een schamper gezicht trekt. “Ik weet het niet, maar Van Persie heeft toch ook een tijdje niet gescoord? Misschien herinner je je dat? Dat heeft toch niets met leeftijd te maken, jongen. Dit zijn allemaal gevonden voorwerpen van de media.”

De hele bijeenkomst begint door de toon van zijn antwoorden nogal lachwekkend te worden. Van Gaal lijkt wel op ruzie uit. Wie voorzichtig informeert of de blessures van Wesley Sneijder wellicht verband houden met een iets te uitbundige levensstijl en of hij daarover met de speler gesproken heeft, kan direct op zijn toorn rekenen. “Dat mag ik toch wel vragen?”, zegt een van de journalisten tegen Van Gaal. “Nee. Nee, dat soort dingen mag jij mij niet vragen. Dat is onfatsoenlijk”, antwoordt hij dan. En even later: “Wie ben jij dan wel?”

Daarna wil iemand nog even weten wat Van Gaal precies bedoelde toen hij zojuist vertelde dat Wesley Sneijder na het eerste gesprek over de aanvoerdersband vertrok. Ging hij toen naar zijn kamer of verliet hij voor even het trainingskamp? Het is een detail, een kleinigheid, maar toch groot genoeg om Van Gaal behoorlijk te prikkelen. Zijn stemvolume neemt toe. We zijn precies twaalf minuten onderweg. “Ongelooflijk, wat ben jij een vervelend mannetje!”, zegt hij nu tegen de verbouwereerde verslaggever. “On-geloof-lijk! Altijd maar uitgaan van het negatieve. Hij ging gewoon naar zijn kamer, naar zijn huisje. In Hoenderloo heb je huisjes.”

“Ik wil alleen de feiten even checken”, zegt de verslaggever.

“Ja, dan kun je ook vragen: ging-ie dan naar zijn huisje terug? Maar nee, jij zegt gewoon: ging-ie dan uit het kamp? Túúrlijk. Nee, jongen...”

Het is ronduit fascinerend om Louis zo bezig te zien. De vraag is wat hem ertoe drijft zich zo te gedragen. Er komt maar geen antwoord op.

Observator Van Egmond spreekt nu zelf zijn verbazing uit.

“Waar zit je nou druk over te maken?”

“Nee, helemaal niet.”

“Je zit je enorm druk te maken.”

“Nee. Ik heb kritiek op de vraag.”

“Je zit je enorm op te winden over niks.”

“Nee. Nee, ik zit me helemaal niet op te winden.”

Daarna zwijgt de bondscoach weer. Hij blijft een mysterie.

“Louis, er spreekt een grote minachting uit je opmerkingen, uit je lichaamstaal, uit het gelach tussen de vragen door. Ligt dat aan ons? Of geldt dat in zijn algemeenheid voor de pers?”

“Nee hoor. Er zijn ook mensen in de media die ik zeer waardeer.”

“Maar die zitten hier niet aan tafel?”

“Nou, dat zeg jij weer. Je legt me weer woorden in de mond. Dat vind ik zo vreemd.”

“Nee hoor, ik vraag gewoon wat.”

“Ja, jij vraagt maar wat, voor de vuist weg. Dat zeg je dus nu.”

“Nee, helemaal niet.”

“Jawel. Dat is top. Een journalist die maar wat voor de vuist weg vraagt.”

“Ik vraag helemaal niet voor de vuist weg.”

“Nou, dat suggereer je anders wel, hoor. Je moet wel scherp blijven.”

“Ik zit gewoon te kijken hoe je reageert en daar spreekt een grote minachting uit. Dat mag hoor. Misschien is het zelfs terecht. Ik vraag me alleen af of dat altijd zo is.”

“Nee hoor, er zijn ook journalisten die ik zeer waardeer.”

Tot zover Michel van Egmond.

Een paar weken later heb ik Kees Jansma aan de lijn. Hij vertelt me dat hij in China teleurgesteld was in Van Gaal, die bij de informele persbijeenkomst zijn bokkenpruik op had, maar Jansma berustte erin. ‘Zo is-ie nou eenmaal.’

Als ik de verbinding met Jansma verbreek, denk ik: helemaal vergeten te vragen of hij Van Gaal nou ooit excuses heeft gemaakt naar aanleiding van zijn artikelen over Louis rond 1987 na zijn gedwongen vertrek bij AZ '67.

Zoektocht (5)

KRISHNAMURTI

‘Waarom was Ben Johnson de duivel en waarom was Carl Lewis een engel? Waarom werd Joe Frazier gehaat en was Mohammed Ali juist overdreven geliefd?’

Cabaretier Freek de Jonge (1944) heeft iets wezenlijks gemeen met Louis van Gaal: een groot gebrek aan populariteit. Het is me wel vaker opgevallen hoeveel mensen Freek een enorme lul vinden. Hoe komt dat? Dat wil ik graag weten. Mede daarom zit ik vandaag tegenover hem.

Freek: ‘Mohammed Ali riep net als Van Gaal steeds: “Ik ben de beste.” Dat gaat enorm irriteren, maar Ali kwam er wél mee weg. Ik heb een documentaire over Joe Frazier gezien. Hoe Ali Joe behandeld heeft. Ali was een ploert, maar hij staat boven alles, hij is een heilige. Dat heb je ook lang gezien bij Lance Armstrong. Mart Smeets, Peter Ouwerkerk en Bert Wagendorp waren lyrisch over die man. Die schijnheilige met zijn kankergedoe. Godzijdank is de waarheid aan het licht gekomen. Wat een verschrikkelijk mens.’

Ouwehoeren met Freek de Jonge – Louis van Gaal is het hoofdthema – is denkbeeldig een meanderende rivier afzakken. Elke oever, elke bedding, elk uitzicht leidt af.

‘Geliefd zijn, omarmd worden of verguisd worden. Waarom komt de een weg met onsympathiek gedrag en de ander absoluut niet?’, vraagt Freek zich af. Hij denkt hardop, alsof hij er zelf nog niet helemaal achter is.

Hij walgt van absolutisme: ‘Bobby Fischer was heus niet alleen een fouterik en Usain Bolt is heus niet alleen een heilige. Nog een voorbeeld. Willem van Hanegem was een

heel goeie, maar ook een heel gemene voetballer. Hij is een geliefde man, altijd geweest. Een publieksspeler met een hoog knuffelgehalte. Een grappige man, maar óók een onbetrouwbare man. Die is met veel bedenkelijks altijd goed weggekomen.'

We zitten in een ruimte waar allemaal Mercedesen lonken, pronken, vonken. Dat is al genoeg reden voor boze mensen om Freek een vieze, vuile, gore hypocriet te noemen, want linksmensen horen helemaal niet in een Mercedes te rijden.

Die van Freek heeft een servicebeurt nodig, dus doodt hij hier vanmiddag de tijd, filosoferend, niet over de geldcrisis, religie of theater maar, op mijn verzoek, over Louis van Gaal.

'Hij zou niet zo vaak over zichzelf moeten zeggen dat hij zo goed is, Freek', zeg ik.

Freek: 'Waarom niet? Als dat nou zo is.'

Ik neem een slok water uit een kartonnen bekertje en luister.

Freek: 'Als nou niemand het zegt... dat je goed bent. Ik vind dat ook van mezelf, ik ben goed in mijn werk en misschien heb ik dat ook vaak gezegd en dat wordt me altijd kwalijk genomen. Maar ik sta 45 jaar aan de top, en nog steeds hè, en als ik nou vind dat wat ik maak het allerbeste is en geen competitie heeft, nou ja, moet ik dan zeggen: ik blijf me bescheiden opstellen? Dat is toch onzin, dat zou toch onzin van mezelf zijn?'

'Bescheidenheid siert de mens. Vooral in Nederland.'

Freek: 'Van Gaals intimi weten het zeker. Zijn klaverjasvrienden bijvoorbeeld. Louis is een leuke man, een geweldige man. Weet je wat het is, Van Gaal kan zijn zachte kant niet uitventen. Dat is bij mij net zo. Toen Bram (Vermeulen) en ik met Neerlands Hoop begonnen, moesten we gewoon de besten zijn. Hoe je je tegenstander uitschakelde maakte niet uit, we waren genadeloos. Ik kom nog weleens een collega tegen die wij toen bezeerd hebben op een manier waarvan ik nu zeg dat het idioot was. Maar ik moet eerlijk zeggen dat het nooit helemaal weg is gegaan. Dat hele gedoe met Youp is onder meer terug te voeren op de mentaliteit de beste te willen zijn. Dus was Youp Feyenoord en ik Ajax. Dat soort opmerkingen. Ik had het beter kunnen laten bij die ene opmerking: *Youp heeft heel wat in mijn mars*. Dat was sterker geweest. Daarna wordt het kinderachtig, moet ik erkennen. Van Gaal zou het ook beter kunnen minderen.'

Freek vindt Van Gaal een wantrouwend, weinig toegankelijk mens. Hij vertelt over die keer dat hij bij Ajax een kleine conference houdt. Het woord kanker valt. Van Gaals vrouw Fernanda is niet zo gek lang dood, gestorven aan die ziekte. Freek voelt dat hij als

cabaretier een heel gevoelige snaar heeft geraakt en gaat een paar dagen later langs bij Van Gaal. Freek: ‘Ik zei: “Ik wil mijn excuses aanbieden, Louis.” Hij reageerde daar heel wonderlijk op, ik vergeet dat nooit meer. Hij duwde me een beetje weg, zei dat-ie ’t niet gehoord had, dat ’t ’m niet interesseerde. Heel raar. Kijk, het hoeft er niet lang over te gaan, maar ga even in gesprek, beken iets over je verdriet.’

‘Je kwam veel te dichtbij, man.’

Freek: ‘Ik vond het vrij pijnlijk, want ik stelde me kwetsbaar op. Ik voelde me afgewezen.’

Een Mercedes-monteur begroet ons. De man zet een bekertje onder het koffieapparaat en luistervinkt naar wat er toch allemaal gezegd wordt.

Freek: ‘Er is een groot wantrouwen in de wereld gekomen. Dat wantrouwen maakt alles kapot, dat is zo groot, er is niemand meer die deugt, iedereen heeft een dubbele agenda, dat is de sfeer die ontstaan is. Dus als je als nieuwe trainer van Bayern München of het Nederlands elftal iets betoogt, dan zijn er altijd twee of drie columnisten die je afzeiken. Het blijft voor de media het interessantst namelijk om de scherpe kanten op te zoeken, het conflict groter te maken en zorgen dat het ontspoord. Tja, dat conflicteert met Van Gaal, dat is een toegewijde, celibataire monnik.’

‘Ook een beetje zijn eigen schuld. Hij gaat met een naïviteit te werk...’

Freek: ‘Volstrekt naïef. Niet in staat om mensen met slechte of kritische bedoelingen te onderscheiden. Hij is iemand die in een verdorven wereld probeert zijn onschuld te bewijzen. Dat herken ik heel sterk in hem, die oprechtheid. Tja, en dan gaat het weleens fout. Ik vond de undercoverreportage van Peter R. de Vries met Joran weezinwekkend, effectbejag, ik zei dat hij over lijken ging en gewoon weer een trofeetje omhoog wilde houden. Zo’n mening krijg je dan als een boemerang terug.’

De sympathie winnen, de gunst van het publiek niet verspelen, dat is de kunst. ‘Waar ging het toch allemaal mis met ons aller Louis?’, vraag ik, lekker teatraal.

Freek: ‘Louis moet zich altijd anders hebben gevoeld, héél anders, bijzonder. In zijn eindeloze traagheid viel hij als voetballer op, maar hij bleef een modale voetballer. En toch had hij tijdens die weinig indrukwekkende voetballoopbaan onwaarschijnlijk veel praats. Ga je verder terug: een groot mens is een product van z’n kindertijd. De korte relatie met een strenge vader heeft hem gevormd. Hij heeft altijd indruk willen maken op

paters, oudere broers en zussen, volwassenen. De jongen Van Gaal heeft willen uitblinken en over zijn bol geaaid worden door mensen die ouder zijn.'

'Jij en ik', zeg ik, 'weten dat hij er geen behoefte aan heeft, maar stel: hoe zouden we hem kunnen helpen?'

Freek: 'Hij verwijt de pers een gebrek aan inlevingsvermogen in zijn situatie, maar omgekeerd wil hij ook nooit één millimeter wijken van zijn standpunten. En dan dat verhaal van De Totale Mens. Dat zou hij wat minder moeten uitventen. Want hij is geen Krishnamurti, hij is geen Baghwan, hij is geen profeet, hij is gewoon een voetbaltrainer. We doen net of die korte periode dat wij bestaan van enorm belang is. Maar miljarden jaren voor ons en na ons zijn we er niet. Soms heb ik de indruk dat Van Gaal zich daar niet van bewust is. Wat mij aan Louis opvalt, is dat ondanks zijn Totale-Mens-Principe zijn zelfkennis zo tekortschiet. Dat vind ik wonderbaarlijk. Van Gaal heeft de illusie dat hij volmaakt is. Ja, kom zeg, wie kan dat volhouden? Die houding past perfect in het beeld dat hij God tot de orde roept op het moment dat zijn vrouw heel erg ziek is en komt te sterven. "Tot nu toe ging het hartstikke leuk, God, maar dit kan je dus niet maken." Hij vond dus dat God de menselijke waardigheid van zijn vrouw bij het lijden en overlijden niet heeft gerespecteerd. Hij wilde met God, die dat lijden toelaat, niets te maken hebben. Maar God is een concept dat ontstaat vanuit het lijden. Hij begrijpt helemaal niet hoe God in elkaar zit.'

'Hij heeft ook het klassieke mensbeeld voor ogen: God als persoon.'

Freek: 'Ja, God als vadertje. Als strenge vader. Dus zeg maar zijn eigen vader.'

'Of het nou over God gaat, over Cruijff of over zijn bondscoachschap: Van Gaal overschat zichzelf vaak.'

Freek: 'Tuurlijk! Maar dat doet iedereen. En daarom komen we steeds weer op dat punt uit: waarom wordt het bij de een als leuk ervaren en bij de ander als arrogant? Waarom is John Lennon altijd boven iedere verdenking verheven en vinden ze Paul McCartney altijd een zeikerd?'

'Beeldvorming.'

Freek: 'Ja! En je doet daar geen reet aan.'

'Dus Freek: Louis heeft helemaal gelijk. De media hebben het gedaan.'

Freek: 'Absoluut.'

Hij meent het.

‘Nog een watertje?’, zeg ik.

Hij knikt.

Freek: ‘Die hele topsport is één grote decadente, volstreckte waanzin. Als je daar leiding aan wilt geven, ben je onderdeel van die volstreckte idiotie. Het is entertainment. En ik weet niet of Louis voldoende beseft dat hij deel is van die amusementsindustrie. Dat mensen het heerlijk vinden om hem af te zien gaan. En dan kom je op het fenomeen leedvermaak uit. Daar gaat mijn laatste programma voor een groot deel over. Ik zeg daar: leedvermaak is de allerslechtste der *humoren*. Het is het privilege van de winnaar. Als je je superieur voelt aan iemand, dan kun je hem uitlachen. Als je ziet hoe ouders over hun kinderen denken door al die filmpjes in te sturen waarin hun kind weer met een driewieler tegen de muur aan kwakt. Dat je als ouder daar om staat te lachen, dan geef je aan wat voor eerbied je voor je eigen kind hebt.’

‘Je zet het zwaar aan. Leedvermaak is slapstick.’

Freek: ‘Tuurlijk, maar leedvermaak is geen klein ding. 150 jaar geleden in de Verenigde Staten was de neger echt een voorbeeld tot leedvermaak. En de vrouw. En de beschaving schikt langzamerhand op, mensen emanciperen zich. Een dwerg, we kunnen elkaar niet meer zo aanstoten in het openbaar en erom staan lachen. Maar ja, iemand die struikelt en plat op z’n bek gaat, Emile Ratelband die van een skischans valt, Balkenende op het skateboard, dat blijft. En dat zou Van Gaal ook moeten zien: als je jezelf opblaast dan loop je het risico...’

‘...dat je fluitend leegloopt met een gek geluidje en ja, dan gaan mensen lachen.’

Freek: ‘Dat is onherroepelijk. Als je komiek bent is dat prettig, maar als je hoofdcoach van het Nederlands elftal bent dan voel je je opeens belachelijk gemaakt. En in je eer aangetast. Want hij heeft wel veel eergevoel. Héél veel. Eigenlijk voor een Nederlander uitzonderlijk veel. Want een Nederlander relativeert zichzelf.’

‘Precies. Hij niet. Daarom lachen we. Om zijn boosheid. Of we zeggen er wat over.’

Freek: ‘Maar kijk hóé hij soms wordt aangevallen. Wat bij het tv-programma *Voetbal International* gebeurt, dat is ordinair.’

‘Ik lach me soms rot.’

Freek: ‘Smaken verschillen. Ik kan die humor niet aan. Ik denk weleens dat het door de aard van de Nederlander komt dat we niet kunnen bewonderen. Niet wíllen bewonderen

vooral. Als de recensent van *de Volkskrant* een stukje over mijn show schrijft, dan klinkt daar het volgende in door: Freek moet wel met beide benen op de grond blijven staan, niet naast zijn schoenen gaan lopen. Daar geldt ook weer: waarom ik wel en hij niet? Dat vind ik zo wonderlijk. Maar kennelijk heeft het ook te maken met het volgende: als iemand écht goed is, is de behoefte groter om hem te corrigeren. “Doe nu maar zoals wij goed voor je vinden.” Daar is Van Gaal ook de dupe van.’

‘Je klinkt ineens heel erg als Van Gaal zelf. Je beklagen over een meninkje in de krant. Jij krijgt ook te weinig krediet?’

Freek: ‘Héél weinig, héél weinig. Waarbij opgemerkt: ik heb zelf de norm gesteld.’

‘Je hebt het voor jezelf verpest?’

Freek: ‘Tuurlijk. Door zo hoog van de toren te blazen, wat Van Gaal ook steeds doet. En op het moment dat je verliest, word je genadeloos afgestraft.’

‘Jullie zijn slachtoffers van je tijd. Rinus Michels en Toon Hermans hadden het makkelijker.’

Freek: ‘Toon Hermans was op dat gebied een handige snuiter. Die riep altijd: “Ach mensen, ik kan helemaal niks, ik doe maar wat.” En: “Ik heb nog nooit gerepeteerd.” Kom op zeg. Hij was een perfectionist. En dan dat verhaal over de liefde voor zijn vrouw dat iedereen zo ontroerend vond.’

‘Hij neukte buiten de deur?’

Freek: ‘Nou, reken maar van yes.’

‘Jij niet, hè.’

Freek: ‘Ik ben, ik durf mijn handen ervoor in het vuur te steken, de monogaamste man van Nederland.’

‘Herstel! Ik moet je corrigeren, Freek. Je eindigt op dit onderdeel gedeeld eerste. Met Louis van Gaal.’

YouTube (2)

FRITS BAREND

Het is 27 mei 2007. AZ, getraind door Van Gaal, heeft de play-offwedstrijd tegen Ajax in De Arena met 3-0 verloren. Het eerste doelpunt is buitenspel, meent Van Gaal na afloop in

de persruimte, want Huntelaar verlengt de bal op Heitinga. Op tv-beelden is dat niet te zien trouwens.

Frits Barend: 'Maar als je de wedstrijd in Alkmaar neemt, kun je toch niet zeggen dat de arbitrage in jullie nadeel heeft gefloten...'

Louis van Gaal: 'Doelpunt afgekeurd. Frits, waar háál je het lef vandaan om dat nog een keer te zeggen.'

FB: 'Nee, ik heb het over de eerste competitiewedstrijd. De Zeeuw op Stekelenburg en Davids een rode kaart...'

LvG: 'En wat denk je van Huntelaar, die Jaliens wegduwt? En dat die het balletje er even inkopt? Frits, hoe dúrf je dit onderwerp aan te snijden?'

FB: 'Ik mag toch zelf bepalen wat ik durf?'

LvG: 'Okee, dan mag ik zelf bepalen dat ik niet meer antwoord op je.'

FB: 'Wat niet meer?'

LvG: 'Niet antwoord op je. Want dan ga ik me irriteren, dan ga ik me irriteren. Want dit zijn feiten wat ik zeg.'

FB: 'Maar het is aan beide kanten.'

LvG: 'Nee, níét aan beide kanten. Vandaag is toch heel belangrijk dat de goal wordt goedgekeurd, of niet? Of had Ajax daarvoor wat in de melk te brokkelen?'

FB: 'Ik vond dat het Ajax in de tweede helft beter verging...'

LvG: 'Ja natuurlijk, de tweede helft waren ze inderdaad veel beter. Dat zegt Henk (ten Cate) ook. En terecht. En daar ben ik het mee eens, maar dat resulteerde nog niet in veel kansen. De wedstrijd wordt gekanteld door die beslissing. En, ga nu even na, al die beslissingen, de belangrijkste beslissingen... Alleen ja, ik kan als trainer zeggen: dat is allemaal niet zo, het is allemaal...'

FB: 'Maar is het van beide kanten...'

LvG: 'Dat is niet van beide kanten. Dat is een opmerking van iemand die geen verantwoordelijkheid draagt. Iemand die een beetje commentaar geeft, die denkt: ach leuk, zo'n wedstrijdje. Ah, het maakt niet uit!'

FB: 'Nee, dat gaat niet zo.'

LvG: 'Ja, dat is wel zo Frits. Jij draagt geen verantwoordelijkheid.'

FB: ‘Mag ik voor mezelf denken?’

Persvoorlichter: ‘Frits, ik stel voor er een eind aan te breien.’

LvG: ‘Jongens, jullie hebben weer genoten van deze tv.’

Buiten beeld klinkt de stem van tv-presentator Jan Joost van Gangelen. ‘Louis, Louis! Ik wil je nog wel even meegeven dat wij er dus klaarblijkelijk allemaal naast zaten...’

LvG: ‘Jammer hè, dat ik dat al wist.’

JJvG: ‘Ja, jij wist toch niet dat Huntelaar die bal nog raakte, dat wist jij toch ook niet? Ik heb het hem eerlijk gevraagd.’

LvG: ‘Ik heb dus net gezegd, tijdens deze persconferentie, weer schitterende tv (Van Gaal kijkt nu in de camera), dat AZ écht beter moet zijn. Want anders zal elke beslissing toch in het voordeel van de topclub vallen. En ik heb vijf, zes voorbeelden, in alle beslissingswedstrijden. En die kan je allemaal terughalen, vanavond op tv. Mag Frits z’n commentaar geven.’

Zoektocht (6)

VALKUIL

Econoom, politicoloog en ex-politicus Wouter Bos (1963) geniet stiekem altijd als Louis van Gaal botst met journalisten. ‘In een speech voor een PvdA-congres heb ik dé zinsnede er weleens uitgegooid. *Ben ik nou zo slim of zijn jullie nou zo dom?* Daar werd hard om gelachen. Maar elke keer dat Van Gaal zich laat gaan, is onverstandig denk ik. Tegelijkertijd vind ik het schitterend om te zien hoe hij sommige mensen op hun nummer zet. Ik heb zelf natuurlijk ook zo vaak een journalist op zijn bek willen rammen, omdat ze slecht geïnformeerd waren of het echt niet begrepen of niet wilden begrijpen. Als politicus dacht ik als ik Van Gaal zag: ik wou dat ik dat mocht. Maar mij werd het altijd afgeraden.’

Een glimlachje.

Ik herinner me Wouter Bos in zijn gloriedagen als minister van Financiën in het kabinet Balkenende IV. De bankencrisis is uitgebroken en Bos excelleert als snelle, slimme, sterke troubleshooter die ABN Amro nationaliseert, staatsteun verleent aan andere banken in nood en opkomt voor de kleine spaarder. Qua populariteit schiet hij die maanden premier Balkenende voorbij. Maar, gemeten over een jaar of twaalf, is zijn politieke loopbaan niet gemakkelijk geweest, zeker niet in publicitaire zin. Bos knikt: ‘Ik ben uit de politiek vertrokken met imagoschade. Ik veranderde weleens van mening, ik twijfelde, ik was aan het *draaikonten*.’ Hij wil maar zeggen: het strekt tot aanbeveling om bij je mening te blijven. ‘Dat doet Van Gaal heel goed’, zegt hij weer lachend. Bos is vrolijk, ontspannen, hartelijk.

Het is alweer vier jaar geleden dat Wouter Bos de politiek vaarwel zegt. In 2010 werd hij ‘partner Zorg’ bij KPMG, een baan in de luwte, hij was er hard aan toe. Inmiddels is hij al bijna een half jaar actief als voorzitter van het VU medisch centrum, een job met een behoorlijk afbreukrisico tegen een – vanwege de Balkenende-norm – gehalveerd salaris. De kenners zeggen dat hij terug is in het centrum van de macht, al is van een rentree in de politiek geen sprake. Toch is hij niet helemaal van het toneel verdwenen. Als informateur, met VVD’er Henk Kamp, stond hij in 2012 aan de basis van het huidige kabinet en hij ventileert zijn mening in een tweewekelijkse column in *de Volkskrant*.

‘Je kunt de valkuilen van het omgaan met journalisten aardig voorkomen door mediatraining’, zeg ik.

Bos, zuchtend: ‘Nooit een woord te veel zeggen, altijd correct blijven, eerder korte dan lange antwoorden, niet in vlekken wrijven en vooral geen ruzie zoeken. Van Marwijk deed het perfect. Ik weet niet of hij trainingen gehad heeft, maar hij doet alles wat een mediatrainer je zal adviseren. Bij Van Gaal zie je gewoon dat de mens even doorbreekt. Dan houdt hij het niet meer. Dat neemt me enorm voor hem in, echt. Los van het feit dat hij een enorme vakman is, treft mij altijd dat hij verschrikkelijk menselijk is en dat dat op de meest onhandige momenten bovenkomt waardoor hij aan professionaliteit verliest. Wat overblijft: een man met veel emoties. Die kwaad wordt juist als hij beter niet kwaad kan worden, die dingen zegt die hij beter niet kan zeggen.’

‘Herkenbaar zeker?’

Bos: ‘Nogal. Met journalisten is het als met elke beroepsgroep. Je hebt goeie en je hebt slechte. Er zijn zuigers en er zijn goed ingevoerde, deskundige, faire journalisten. Net als Van Gaal heb ik me vaak geërgerd aan het gemak waarmee oordelen worden gevormd en zaken worden gesuggereerd op basis van onvoldoende kennis van feiten. Ik had dan meestal voorlichters om me heen die zeiden dat ruzie met journalisten nooit verstandig is. Die journalisten kunnen altijd een stuk zonder weerwoord schrijven waarin ze je te pakken nemen. Dus je moet met ze door. Dan kun je beter, zoals Van Marwijk, rustig en inhoudelijk blijven dan op de persoon terug gaan meppen. Dat is een eindeloos terugkerend thema geweest tussen mij en mijn eigen voorlichters en woordvoerders. Ik ben het type dat na elk stuk in de krant waarvan ik vind dat het niet klopt, bij wijze van spreken gaat bellen. Dat heb ik af moeten leren. Ik vermoed dat het voor mij een grote therapeutische waarde had dat ik Van Gaal zag doen wat ik niet deed.’

‘Je klinkt zelfs een beetje jaloers.’

Bos: ‘Elke politicus moet iets van een straatvechter in zich hebben. De strijd is belangrijk en niet alle middelen om je doel te bereiken zijn fair. Soms wordt er op de persoon gespeeld en moet je dat kunnen incasseren. Vervolgens moet je zelf de grenzen durven opzoeken. Maar de vraag is: doe je dat richting journalistiek? Als politicus kun je je beter afreageren op andere partijen, politici met wie je het aan de stok hebt, dan op de journalistiek. Een politicus moet verder met de journalist, dat is een soort symbiotische relatie tegen wil en dank, dat moet je niet willen verzieken, al zijn er aanleidingen genoeg geweest.’

‘Heb je eigenlijk compassie op de momenten dat Van Gaal zichzelf verliest?’

Bos: ‘Ik vind het heerlijk om naar te kijken en ik denk ook vaak: o, doe nou niet, Louis.’

Tegelijkertijd vind ik dat hij meestal gelijk heeft. Van Gaal is analytisch enorm goed. Hij heeft het door dat in bepaalde vragen van journalisten veronderstellingen zitten die niet helemaal waar hoeven te zijn, die helemaal niet getoetst zijn, waar de journalist in principe niks van af weet. Dat haalt-ie er allemaal uit. Mijn oud-collega Piet Hein Donner, die af en toe ook een moeizame relatie met de pers had, zei eens: “Het ergste wat je kan gebeuren als politicus, is dat een journalist je deze vraag stelt: *Meneer Donner, slaat u uw vrouw nog steeds?* Als je *ja* zegt ben je verloren, maar *nee* bevestigt de veronderstelling dat je dat ooit deed. Het enige wat je kunt doen is die vraag aanvallen, maar ook dan ben je verloren want dan zit je zo in het defensief.” En van dat soort vragen barst het natuurlijk in de voetbaljournalistiek en Van Gaal pikt ze niet.’

‘Zou Van Gaal een betere coach zijn of een betere werknemer van de KNVB als hij die aanvallen zou kunnen beheersen?’

Bos: ‘Voor zijn eigen *peace of mind* en focus, de bittere noodzaak om je te concentreren, lijkt het me gewoon niet goed. Ik kan me voorstellen dat het gedoe hem afleidt van de rust die hij moet opbrengen. Bovendien, bij de KNVB, bij elke voetbalclub, hebben ze liever een harmonieuze band met de media. Aan de andere kant staat er bij Van Gaal wel heel veel tegenover. Want bijna iedereen uit de journalistiek die kritiek op hem heeft – bijna hè – zegt dat hij als trainer een enorme vakman is. Het is best bijzonder dat dat respect er steeds is.’

‘Bijna, zeg je?’

‘Alleen uit de hoek van Crujff en Derksen is er niet het onvoorwaardelijke vertrouwen in zijn vakmanschap.’

‘Crujff inderdaad niet, Derksen wel.’

Bos: ‘Bij Derksen is er altijd die ondertoon. Even terugkomend op je vraag: Van Gaal had nog sterker en gloriërender kunnen zijn als hij dit onder controle had gehad. Volgens mij neemt hij zich ook weer elke keer voor om niet in die valkuil te trappen. Je ziet een zekere mildheid. Hij is iets minder controlfreak in relatie tot de spelers. Dat moet met leeftijd te maken hebben, maar ook – en dat is een fantastische kwaliteit – met het feit dat hij nog steeds leert. Wat ik trouwens ook heel mooi vind: zijn trouw aan bepaalde mensen. Mensen die trouw aan hem zijn geweest. Neem Kluivert. Er is iets tussen die twee. Maakt niet uit wat Kluivert allemaal heeft uitgevreten, hij haalt hem gewoon bij het Nederlands elftal. Danny Blind ook. Mooi menselijk aspect vind ik die loyaliteit.’

Loyaliteit, trouw, ja, dat is een prachtig thema. Van Gaal is onnavolgbaar in dat opzicht. Geen speler die Van Gaal zo vaak teleurstelde als Patrick Kluivert, vooral buiten het veld, maar Van Gaal blijft hem vergeven, als ware hij God almachtig. Hij vergeeft Kluivert wél verdomme, waarom verrot hij het dan om mij zijn excuses aan te bieden?

‘Hebben we alles gezien van Louis van Gaal of komt er nog meer?’

Bos: ‘Nou, het WK komt eraan. Hij blijft ons altijd verbazen, hè. Dat interview in Duitsland, dat hij bekende in een tv-studio dat hij met Truus altijd *Löffelchen-Löffelchen* ligt. Dan denk je toch: jesus man, waarom doe je dit? Of dat gedichtje toen bij zijn rentree bij Ajax. Dat kun je je toch niet voorstellen?!’

‘Zou mediatraining hem nog kunnen helpen?’

Bos: ‘Nee.’

‘Wat zou je hem adviseren over zijn belerende toontje?’

Bos: ‘Het is zijn karakter en, dat herken ik helaas zelf ook: jezelf zó goed vinden in het vak dat je alles en iedereen die het met je oneens is wil zeggen dat ze het niet hebben begrepen.’

‘Dat heet arrogantie.’

Bos: ‘Ja, dat zit op de rand van arrogantie. Maar degenen die echt goed zijn, mogen zich dat af en toe best veroorloven, vind ik.’

‘Wordt het dan niet megalomaan?’

Bos: ‘Als Robert Maaskant het doet, dan ligt het anders, hè.’

‘Samenvattend, Van Gaal ziet het dus zo: ik bevind mij op eenzame hoogte en iedereen die mij bekritiseert is onkundig.’

Bos: ‘Dat zie ik hem weleens denken over een journalist: hij snapt het gewoon niet. Het zijn geen verschillende visies, ik snap het en hij niet. In vijftig procent van de gevallen klopt dat, denk ik, maar in die andere vijftig procent van de gevallen kun je ergens anders over denken. En dan is het ook niet productief om de discussie aan te gaan, dat schiet gewoon niet op.’

‘Dus een persconferentie heeft geen zin? De pers brengt niks goeds in hem boven?’

Bos: ‘De natuurlijke vijand is niet de pers, maar ondeskundigheid, onkunde. Als hij dat bij spelers ziet kan hij daar niet tegen en als hij het bij de media ziet kan hij er helemáál niet tegen.’

JÖRG DAHLMANN

Op 4 november 2010 heeft Bayern München in de Champions League van Cluj gewonnen. Sat 1-verslaggever Jörg Dahlmann stelt een vraag aan Louis van Gaal.

JD: 'Wat is er met Gomez? Hebben we die allemaal, u inclusief, bij het begin van het seizoen anders of verkeerd ingeschat?'

LvG: 'Nee, ik niet. Ik heb ook de speelwijze voor hem iets beter gemaakt en hij maakt de doelpunten. En dat heeft hij ook in het begin van vorig seizoen gedaan. Maar dan heeft hij weer een slechtere periode en dan moet een trainer vergelijken en dan moet een trainer ook een afweging maken. Maar als u dat niet begrijpt dan is dat uw probleem, niet mijn probleem.'

JD: 'Niet zo agressief, ik heb niets lelijks gezegd.'

LvG: 'Nee, nee, het is altijd hetzelfde.'

JD: 'Maar luistert u nou even...'

LvG: 'Nee.'

JD: 'Luistert u nou even.'

LvG: 'Altijd negatief.'

JD: 'Nee, nee, helemaal niet negatief. Niet negatief.'

LvG: 'Dat was niet negatief?'

JD: 'U doet uw werk...'

LvG: 'Dat heeft u verkeerd ingeschat. Dat was uw vraag.'

JD: 'Dat heeft een beetje met... als u nou gewoon accepteert dat ik journalist ben. Maar het is toch juist fijn dat hij weer goed speelt?'

LvG: 'Nee, u heeft een negatieve vraag gesteld.'

JD: 'Goed, dan stel ik nog een negatieve vraag, mogelijk ergert u zich daar ook aan: hoe wilt u het met Uli Hoeness aanpakken? Hoe wilt u dat uit de wereld krijgen?'

LvG: ‘Waarom moet ik dat uit de wereld krijgen? Dat is ook geweest.’

JD: ‘Maar er is een probleem op dit moment, alle mensen praten erover.’

LvG: ‘Dat zegt u.’

JD: ‘Ja, natuurlijk!’

LvG: ‘Ja, maar hoezo natuurlijk? Bent u daarbij geweest?’

JD: ‘Heeft u dan geen probleem met Uli Hoeness?’

LvG: ‘Ik heb een probleem gehad, met zijn uitspraken, maar dat is verleden tijd en dat heb ik ook al verklaard. En u vraagt weer over deze... En u heeft ook ons persbericht kunnen lezen.’

JD: ‘Ik laat me toch niet door zo’n persbericht leiden? Ik weet toch dat er ondanks dat bericht tussen jullie nog altijd spanning is?’

LvG: ‘Nee. Wanneer ik een hand geef aan Uli Hoeness, dan betekent dat dat we verder gaan met elkaar. En mijn functie is trainer/coach, mijn functie is niet voorzitter. Dat is een andere functie. En ik moet werken met mijn spelers, met mijn staf – medische staf, technische staf, en met mijn raad van bestuur. En misschien komen er ook vaker gesprekken met de raad van bestuur en de voorzitter. Prima, dan is de communicatie ook weer beter, dus wat is het probleem?’

JD: ‘Okee, dan laat ik u. Hartelijk dank.’

LvG: ‘Okee, bedankt. Bedankt.’

Van Gaal kijkt de journalist bij het weglopen indringend aan.

Zoektocht (7)

TOVENAAR

Ik keer even terug naar mijn bezoek aan Gent. De Belgische toneelregisseur Luk Perceval heeft me al verteld over de vorsende blik die Louis van Gaal (reservespeler bij Percevals jeugdliefde Antwerp FC) wierp toen hij bij zijn jeugdwedstrijdje stond te kijken. En hij heeft de regisseurskwaliteiten van Van Gaal bejubeld. Maar waarvoor ik ook belangstelling heb: welke fouten beging Louis van Gaal allemaal in Duitsland, en München in het bijzonder? Luk Perceval kan mij dat vertellen; als Belg is hij al twaalf jaar in Duitsland werkzaam.

De toneelregisseur heeft een zachte stem, maar nu verheft hij die, hij is laaiend enthousiast. Perceval: ‘Een flitscarrière, die Van Gaal. Vanuit het niets op de eerste rij in Europa. Wat die won aan trofeeën. Met ontzettend jonge teams. Ik dacht: is Van Gaal een tovenaar geworden? Het was meer dan een bundeling aan voetbaltalent. Hij doordrong die spelers met zijn eigen zelfbewustzijn. Tót Bayern München heb ik hem heel erg bewonderd.’

‘Tot Bayern München?’

Rond 2000 vestigt Luk Perceval zich in Duitsland. Hamburg, München, Berlijn. Van gevierd directeur van Toneelhuis Antwerpen tot huisregisseur van de heilige Schaubühne in Berlijn, ooit opgericht door theatergod Peter Stein – het blijkt een grote stap. Perceval acht zich Pantheon-waardig en gaat met veel zelfvertrouwen aan de slag. Perceval: ‘Ik ontdekte dat de pers in Berlijn heel provincialistisch en hautain is. Dat laatste komt door overvoeding. Beetje de Bayern München-houding. *Wij zijn top*. Ach, alle grote theaterproducties komen toch wel naar onze wereldstad toe, dat is de redenatie. Daardoor bestaat er een zeer cynische, gemakzuchtige houding. Er heerst in Berlijn, een stad zo groot als heel Vlaanderen, een soort *tribal war*. Vijf grote theaterhuizen, Volksbühne, Deutsches Theater, Schaubühne, Berliner Ensemble en Gorki Theater, die zichzelf allemaal de beste vinden. Er wordt niet verder gekeken dan het eigen theater. Gevolg: er heerst geen nieuwsgierigheid meer. Wat theater per se nodig heeft: een naïeve blik. Het is een illusie te beweren dat Berlijn zo open is. Berlijn is arm. Nou ja, dat zei ik dus vrij snel hardop. Ik maakte de Van Gaal-fout: zeggen in de pers wat er allemaal niet deugt. In de kern had ik gelijk hoor, maar in Berlijn redeneerden ze met een ongelofelijke agressie. Dat ik, uit Antwerpen komend, zoiets waagde te zeggen. “Ga jij zelf eerst eens bewijzen of je de top waardig bent.” Daar heb ik in Berlijn harde klappen van gekregen. Ze zeiden tegen elkaar: “Die zal bloeden.” Dat heb ik lelijk onderschat.’

‘Maar je houdt het al twaalf jaar uit in Duitsland. Van Gaal sneuvelde binnen twee jaar.’

Perceval: ‘Ik had het geluk op zeker moment naar Hamburg te mogen gaan. Hamburg heeft geen *Oost-West-nijd*. Daar merk je dat Berlijn een stenen woestijn is en dat Hamburg aan een denkbeeldige zee ligt. Die stad ruikt beter, die heeft ook de energie van het water, een wereldhaven. En de nieuwsgierigheid die een theater nodig heeft. Niet die cynische houding.’

In zijn eerste seizoen bij Bayern München wordt Louis van Gaal kampioen en haalt hij de finale van de Champions League. Onder zijn leiding breken jonge talenten door. Van Gaal schuwt de strijd met clubiconen als Karl-Heinz Rummenigge en Uli Hoeness niet. Aan het einde van het tweede seizoen wordt hij na een serie slechte resultaten ontslagen.

‘Had Van Gaal zich nederiger moeten opstellen? Niet zo schreeuwen? Ook omdat het een nare connotatie heeft. Dacht jij bij het kampioenschap van Bayern bijvoorbeeld: dat kun je beter niet doen?’

Perceval: ‘Weet je, ik heb heel vaak op het punt gestaan contact te zoeken met hem. Maar ik denk dat hij onbereikbaar is.’

‘Voor welke valkuilen had je hem willen behoeden?’

Perceval: ‘Ik zou vooral gezegd hebben dat ik heel veel sympathie heb voor hem.’

‘Luk, met zo’n entree: het had meteen geklikt.’

Perceval nog steeds ernstig: ‘De reden waarom ik het niet gedaan heb, is omdat ik denk dat hij iemand is die niet aan z’n kop laat zeuren. Hij heeft vast geen goede raadsman. Als je tegen hem zou zeggen: “Louis, ik heb het gevoel dat je misschien je visie op de dingen hier enigszins moet bijstellen”, zou hem dat eerder op de zenuwen werken, hij zou dat niet toelaten.’

‘Luk, als hij je status had geweten, dat je al zo lang in Duitsland woont en werkt, als hij je had vertrouwd, dan zou hij wel luisteren. Aan de andere kant: hij is onbekend met cultuur. Wat ik heb begrepen, leest hij geen fictie, bezoekt hij hooguit een musical.’

Perceval: ‘Voetbalmensen leven in een soort ivoren toren. Ze zijn compleet wereldvreemd. Ik benijd het leven van een profvoetballer niet. Van der Vaart is *topic* in Hamburg, eerst met Sylvie van der Vaart en nu met die ander. En als je dan die foto’s ziet en je volgt dat een beetje...’

‘Shakespeareaans noemde je het?’

Perceval: Maar het heeft ook iets heel zieligs. Het is zo treurig. Met de ex van Boulahrouz... Ze vluchten eigenlijk van het ene asielcentrum naar het andere. Een treurig reservaat van beroemdheden. Ze kopen zich met veel geld een illusie van vrijheid. Gaan op vakantie, liggen te zonnen op een plastic boot. Ik denk heel vaak: mijn god, wat moet er in die koppen omgaan?’

‘Wat denkt een Duitser wanneer de Nederlandse trainer een *Lederhose* aantrekt en gaat schreeuwen op een plein?’

Perceval: ‘Hij is blij. Want Bayern is kampioen, stond in de finale van de Champions League. Op zo’n moment heb je je als buitenlander bewezen, je bent beter dan de Duitsers zelf. En dat bij de Taj Mahal van Duitsland, bij *FC Hollywood*, het heilige Bayern. Dan kun je je echt wat permitteren. Op dat moment had hij de wind mee, was hij dé trainer die Bayern nodig had. Maar een paar maanden later worden ze compleet van de mat gespeeld door Borussia Dortmund. En ineens is er geen mentale kracht meer, geen vechtlust. Het nam rampzalige vormen aan. Dat heeft mij zeer verbaasd, dat dat bestond onder Van Gaal. En als je dan ferme teksten hebt of de strijd aangaat met clubiconen of provoceert... Net als in cultureel Berlijn is er snel een mate van verzadiging en ontevredenheid. Je komt in een soort cynisch landschap terecht. Dat geldt voor de theaterwereld in Berlijn maar ook voor Bayern München. Dan wordt het heel moeilijk.’

‘Wat had Louis van Gaal van jou moet horen? Hoe overleef je in Duitsland? Wat is de moraal?’

Perceval: ‘Ik heb geleerd mijn bek te houden. En dankbaar te zijn voor de kansen die je krijgt.’

Ik geef de man die ons bedient een seintje dat ik de koffie wil afrekenen.

Perceval: ‘Van Gaal was trainer bij Bayern München toen Robert Enke zich voor de trein wierp. Bij Barcelona had Van Gaal Enke als keeper gehad, hij zette hem daar op de bank. Die zelfmoord was een schok voor heel Duitsland. Het ging toen slecht met Bayern München en Van Gaal. Er verschenen notities, die Enke aan een vriend had nagelaten en die vriend heeft daaruit geciteerd en daar kwam Van Gaal heel slecht in weg. Dat heeft volgens mij de doodsteek gegeven aan Van Gaal bij Bayern München. Dat heeft voor veel mensen Van Gaal plots in een meedogenloos daglicht gesteld. En hij stond toen al in zeer slechte schoenen, omdat hij als Hollander in interviews beweerde dat Duitsers geen verstand van voetbal hadden.’

Die laatste opmerking ontlokt Perceval een glimlachje.

Een paar dagen later lees ik de biografie over Robert Enke. Ronald Reng, inderdaad een vriend van de aan depressies lijdende goalie, schreef *Een al te kort leven*, waarin ook de

door Perceval genoemde dagboeknotities voorkomen. Naast Van Gaal komen de Nederlanders Frans Hoek en Frank de Boer erin voor. Die laatste komt er het slechtst van af. Als Enke in een wedstrijd van Barcelona cruciale fouten maakt, zegt De Boer hem in het veld en in de pers op barse wijze de waarheid. Misschien dat dat bij Ajax geoorloofd is, in het buitenland wordt het als zeer oncollegiaal beschouwd. De overgevoelige Enke, gepasseerd door zijn trainer Van Gaal ten faveure van de jonge Víctor Valdés, trekt het zich erg aan.

‘Het moet zoals Edwin van der Sar!’ Dat heeft Robert Enke een jaar lang naar zijn hoofd geslingerd gekregen. Van Frans Hoek vooral, maar ook van Van Gaal. Die heeft dat ene seizoen helemaal niet zo gek veel gezegd tegen Robert Enke, maar zijn eerste woorden waren erg genoeg, luister:

Van Gaal wordt op zijn vakantieadres gebeld door Enke, op dat moment nog doelman van Benfica. Enke wil weten of de interesse van Barcelona serieus is. Ik citeer uit het boek van Reng. ‘Van Gaal: “Dat is heel slim van u, meneer Enke, dat u mij opbelt, dat is goed. Want ik alleen beslis wie bij Barça speelt.”’

Je hoort het hem zeggen.

‘Van Gaal: “Nou, ik ben niet degene die u contracteren wil! De technisch directeur wil dat. Ik ken u niet eens.”’

Robert Enke had genoeg moeten weten, ook al voegde Van Gaal er nog aan toe dat elk van de drie doelmannen evenveel kans krijgt om zich als nummer 1 te kronen. ‘Van Gaal: “Ook u, als u tekent.”’

En Enke tekent. Het wordt een rampseizoen voor de Duitse doelman.

Een citaat van auteur Ronald Reng uit *Een al te kort leven*: ‘Toen Robert Enke me jaren later over het telefoongesprek vertelde, benadrukte hij dat Van Gaal meteen tegen hem uitgevallen was: “Ik ken u helemaal niet.”’

Dat is natuurlijk niet waar. Van Gaal moet geweten hebben dat Barcelona’s technisch directeur Enke wilde hebben. Het is vooral erg onaardig.

Ergens in het hoofdstuk ‘Voeten’ schrijft Reng nog: ‘Robert Enke was nieuw in Barcelona en was er al aan gewend dat de trainer de nietsontziende toon waarop hij sprak voor eerlijkheid hield.’

RAT

Guus Hiddink noemt Edwin Winkels (1962) na al die jaren nog steeds ‘die rat uit Barcelona’. Gekscherend. Omdat Truus van Gaal Winkels daar ooit voor uitmaakte. De journalist heeft er nooit mee gezeten, het is voor een verslaggever met een beetje gevoel voor humor ook een geuzentitel.

We zitten in Karel V, een hotel in zijn geboortestad Utrecht. Met een grijns diept de verspaanste Nederlander de omstandigheden van toen op. Toen, dat is vijftien jaar geleden. In de zomer van 1998 verschijnt nummer 15 van *Hard gras, De eenzame kampioen*. Als verslaggever van *El Periódico* zit Winkels al jaren dagelijks op Barcelona. Hij heeft er de successen (en aftocht) van trainer Johan Crujff van dichtbij meegemaakt en nu volgt hij Louis van Gaal in zijn eerste jaar bij de Catalaanse club. Hij doet er in *Hard gras* verslag van.

Barcelona wordt kampioen, maar Van Gaal stapelt, constateert Winkels, fout op fout. Hij schrijft met *De eenzame kampioen* een voortreffelijk sportboek, misschien mede omdat hij het compromisloze fenomeen Louis van Gaal vanuit Spaans perspectief belicht.

‘Nou ja’, vertelt Winkels op mijn verzoek, ‘op een dag hoor ik Truus zeggen wat “die rat” hier doet. Het ging overduidelijk over mij. Maar het kan nóg erger. Ze heeft me ook weleens staan uitschelden om wat ik allemaal had geschreven.’

Ik ken geen journalist die van nature zo ontspannen is en altijd laconiek blijft als Edwin Winkels. Niet kapot te krijgen, fysiek noch mentaal. Hij is een zachtaardig mens, maar een scherpe verslaggever. Dat is hij al in de jaren tachtig, als verslaggever van de Rotterdamse krant *Het Vrije Volk*.

Edwin Winkels woont al jaren in het kalme Sitges. In 1997 vestigen Louis van Gaal en zijn vriendin Truus Opmeer zich in de badplaats die net buiten Barcelona ligt. Winkels: ‘Op de boulevard in Sitges kwamen we elkaar vaak tegen. Ik fietste naar het dorp, Truus had daar net haar ontbijtje genuttigd. Louis was al vroeg aan het werk en haar kwam je op terrasjes of aan de wandel tegen. In het begin was er sprake van een normale band, zeiden we elkaar goedendag, maar na het verschijnen van mijn boek was dat over. Ik heb nog een tijdje “goedemorgen, Truus” gezegd, maar ze zei niks meer terug. Waarom zij en Louis zulke enorme problemen met mij hadden, begrijp ik nog steeds niet. Ik heb gewoon opgeschreven wat ik hoorde en zag.’

De eenzame kampioen wordt in *NRC Handelsblad* lovend besproken door Hubert Smeets: ‘Winkels kent de Spaanse en Catalaanse geschiedenis, de stad Barcelona en de FC. En hij kent de taal, zowel de formele als de informele. Het resultaat is een fascinerend portret van een politieke cultuur die ons en Van Gaal vreemd is. Van Gaal denkt namelijk in Hollandse termen. Maar in Barcelona tellen andere begrippen dan *discipline*, *teambuilding* en *taakuitvoering*. Daar gaat het om de macht, om de massa en om die trucs waarmee massa en macht verbonden worden. De kleine bouwmagnaat Núñez, een Bask maar desondanks al twintig jaar voorzitter van de FC, gebruikt ze om zijn positie te handhaven. Zijn tegenstanders wenden ze aan omdat zij geacht worden permanent aan het stoeltje van Núñez te zagen. De spelers beheersen de trucs om hun onvrede ook buiten de kleedkamer te luchten. En de sportjournalisten doorzien het spel, aangezien het hun dagelijks brood is. Eindeloos wordt er in de restaurants en bars gecomplotteerd. Even vaak worden er samenzweringen onschadelijk gemaakt. Alleen Van Gaal is er nooit bij. Als rechtgeaarde Hollander gelooft hij dat het woord sterker is dan de daad. (...) Van voetbal heeft Van Gaal veel verstand, van politiek een stuk minder, zoveel wordt duidelijk.’

De aanwezigheid van Louis van Gaal in Catalonië mondt uit in een micro-cultureel drama. In *Karel V* kijk ik met Winkels terug op de eerste Barça-periode van Van Gaal, (1997-2000). Wat ging er allemaal fout? Stationair begint hij op te sommen, ik nummer mee.

Winkels:

1. ‘Te veel Nederlanders/Ajacieden: Gerard van der Lem, Frans Hoek, Ruud Hesp, Michael Reiziger, Winston Bogarde, Phillip Cocu, Boudewijn Zenden, Patrick Kluivert, Jari Litmanen, Ronald Koeman als assistent, Frank en Ronald de Boer. Het publiek kon zich niet identificeren met al die Nederlanders.’

2. ‘Van Gaal wilde het systeem van Amsterdam naar Barcelona brengen. Dat wilden de *socios* (supporters die clublid zijn) helemaal niet, een systeem. Het voetbal was ook niet om aan te zien. De supporters snakten naar het voetbal van het Dreamteam onder leiding van Crujff. Dat lukte totaal niet. Na vijf wedstrijden stond het Barça van Van Gaal bovenaan, maar er werd al met witte zakdoekjes gezwaaid. Hij moest weg, terwijl hij stijf op kop stond! Ondanks drie prijzen voelden de *socios* niks.’

3. ‘Van Gaals houding op de persconferenties. Dominant, bot, vijandig vaak. Niet handig. Hij is een wantrouwige man. Hij wordt niet zo vaak aangevallen als hij denkt.’

4. ‘Van Gaal zwoer onvoorwaardelijke trouw aan voorzitter Josep Lluís Núñez Navarro,

die verantwoordelijk was geweest voor het elimineren van Johan Crujff. Op Crujff valt het nodige aan te merken, maar op Núñez nog veel en veel meer. Na een slepende rechtszaak is gebleken dat hij deel uitmaakte van een groot netwerk dat belastingadviseurs in Barcelona omkocht om veel minder af te dragen als bouwer. Die zaak dateert van 1999, in 2011 is hij tot zes jaar cel veroordeeld, hij is in hoger beroep gegaan bij het Hof. Ik heb nooit begrepen waarom Louis zo close was met Núñez. Een beetje mensenkennis was hem goed van pas gekomen. Hij geloofde het gewoon niet als mensen zeiden dat je moet oppassen met die Núñez, hij was loyaal tot aan de laatste snik. Toen Núñez opstapte, vertrok hij ook. Van Gaal is een van de weinige beroemdheden in Catalonië geweest die verliefd was op dit mannetje en hem openlijk omarmde en prees. Door voor Núñez te kiezen, kreeg hij Crujff tegen en dat is een factor van belang.'

5. 'Van Gaal zei op z'n allereerste dag bij Barcelona op een presentatie: "De ster is nu Louis van Gaal." Maar in Spanje staan sterren alleen op het veld.'

6. 'Bij het kampioenschap begon hij te schreeuwen. "Barça! Barça! Barça!" Dat vonden de mensen daar heel raar.'

7. 'Van Gaal maakte ruzie met Rivaldo. Dat leidde tot een breuk. Hij had het niet op Brazilianen. Dat zag je bij Bayern ook. Daar stuurde hij Lúcio weg. Van Gaal kan niet omgaan met vedetten.'

8. 'Van Gaal schiep een spelershome, iets dat ze in Spanje niet kennen. Het was in dat spelershome één groot Hollands feest, Spaanse spelers kwamen er niet, vanwege al die zuipende, lawaai makende vrienden van Kluivert en De Boertjes. Na Van Gaals vertrek is het spelershome nooit meer gebruikt.'

9. 'De slechtste zin die Van Gaal in Barcelona ooit heeft uitgesproken: "Dit is een fantastisch land om te leven en een kloteland om te werken." Dat is not done. Dan zeggen ze: "Je krijgt hier ik weet niet hoeveel betaald, hoe kan je dat nou zeggen?"'

10. 'Sportjournalisten waren onder Crujff gewend alle trainingen bij te mogen wonen, altijd. Van Gaal is grote doeken gaan ophangen om de boel af te schermen. Dat maakte hem bij ons niet populair, we hebben heel wat pagina's te vullen en bleven verstoken van informatie.'

In Spanje bezorgde Louis van Gaal Edwin Winkels onbedoeld een grotere naamsbekendheid. Het is de dag voor Kerst 1999. Tijdens de persconferentie zit Winkels naast de journalist van *El País*. Die stelt een vraag over de door Van Gaal uit de selectie

gezette Rivaldo. De Braziliaan heeft direct na het winnen van de Gouden Bal gezegd dat hij alleen nog achter de spitsen zal spelen en niet meer, zoals Van Gaal eist, als linksbuiten. Daarop heeft Van Gaal zijn strafmaatregel genomen. Winkels: ‘Mijn collega van *El País* vroeg of het juist is dat Van Gaal heeft beloofd aan Rivaldo dat hij centraal mag spelen en dat hij die belofte niet is nagekomen. Van Gaal sloeg op tilt. Nou moet gezegd dat hij net van de kerstlunch kwam waar altijd heel veel wijn op tafel staat. Het lontje was dus kort. Ik moet ook nog even zeggen dat Bakero op dat moment officieel gepresenteerd werd als assistent-trainer, dus die vraag kwam er ineens tussendoor. Maar toen sprak hij dus de legendarische woorden: “*Tu eres muy malo!*” en “*Siempre negativo, nunca positivo!*” Mijn collega zegt nog: “Het is maar hoe je het uitlegt, hoor.” En Van Gaal weer: “*Tu eres muy malo!*” Ik zeg tegen mijn collega: “Dit hoef ik niet aan te horen, hij staat ons allemaal uit te schelden, we gaan weg.” We zijn toen met zijn tweeën opgestaan en weggelopen, iets dat je op de beroemde beelden niet ziet. Ik draai me om en zeg nog, cynisch “*Feliz Navidad*”, prettig kerstfeest. En dan eindigt het met een schreeuw: “*Si si, muy bien, Edwin Winkels*”. Omdat mijn naam op het einde wordt uitgesproken, dacht iedereen in Spanje dat dit incident mij betrof.’

‘Nou ja, je maakte wel een statement, je stapte op. Is in Nederland nog niet gebeurd volgens mij. Provoceerden sportjournalisten hem in Spanje?’

Winkels: ‘Nou ja, af en toe zat er weleens een gemeen vraagje bij. Media hebben stevige quotes nodig. Maar zelfbeheersing hoort er ook bij. Crujff, Rijkaard en Guardiola trapt er niet in. Hij is ook zo bloedserieus hè, Van Gaal. Hij zat nooit ontspannen. Is ook moeilijk als je de taal niet beheerst, dan voel je jezelf minderwaardig. En een minderwaardige rol ligt Van Gaal niet zo.’

Twee jaar later legt Louis van Gaal inderdaad het loodje in Barcelona.

Winkels: ‘Van Gaal sprak historische woorden. “*Amigos de la prensa, yo me voy. Felicitades.*” Hij bedoelde het niet humoristisch, maar het is om je kapot te lachen. Pijnlijk dat hij ons de schuld gaf. Die man is heus niet dom, maar hij zag niet dat hij het allemaal aan zichzelf te danken had. In zijn persconferenties, net als die van Mourinho trouwens, zat nooit één greintje humor. Het waren altijd gevechten, gevechten, gevechten. Dat was niet slim. Je kunt veel meer medewerking van journalisten krijgen als je net wat makkelijker doet. Crujff snapte dat spel wel, die paste zich veel meer aan. Van Gaal is volgens mij te eerlijk voor dit vak. Die Hollandse, totale, absolute rechtlijnigheid. Frank de Boer moet hier ook geen trainer worden. Die zegt wat hij individueel van spelers vindt,

dat de ploeg klote heeft gespeeld. Trainers doen dat hier niet. Heeft Guardiola nog nooit gedaan. Naar buiten toe lof en pas in de kleedkamer, één op één, nóóit waar andere spelers bij zijn, is een trainer kritisch. Van Gaal hield zich niet aan die mores. En dan nog wat. Als je bij elke gelegenheid zegt dat je de beste bent terwijl je het aantoonbaar niet bent, dan ben je enorm arrogant, hoor.'

'Je vindt hem geen toptrainer?'

Winkels kijkt me verbaasd aan. 'Laten we de trainers van Barcelona nemen. Cruïjff, Rijkaard en Guardiola waren betere trainers dan Van Gaal. Prestatief, qua voetbal én het vermogen tot aanpassen. Je kunt wel je eigen wil opleggen, maar je moet ervoor zorgen dat dat niet alleen maar weerstand oproept bij de spelers en bij het publiek. Als je twee kampioenschappen wint en toch zo impopulair vertrekt, dan heb je iets niet goed gedaan.'

'Vind je hem megalomaan?'

Winkels: 'Ja, tuurlijk. Waar hij ook is, altijd maar zichzelf de grootste vinden. Zelfs jaren later, als je al weg bent, de successen van nu claimen. Bij Barça, bij Bayern. Heeft hij die drie kampioenschappen van Frank de Boer bij Ajax al opgeëist? Wat mij opvalt is dat hij bij herhaling zo naar erkenning zoekt, terwijl hij echt een periode geen successen heeft gehaald. Tussen 1999 en 2007 was er een grote stilte. De aanbiedingen van héél grote clubs en héél grote landen zijn uitgebleven. Als je dan zelf blijft herhalen dat je de beste trainer bent, dan lijd je aan hoogmoedswaan. Ik hoor de verhalen weleens dat hij privé zo ontzettend aardig is. Ik wantrouw mensen waarbij de scheiding tussen privé en wat hij daarbuiten laat zien zó groot is. Je bent toch dezelfde persoon? Waarom die omschakeling? Dat is bijna bipolair. Maar laat ik me niet wagen aan een analyse, daar heb je andere mensen voor.'

Ik vertel Winkels over mijn voornemen een psychiater voor Van Gaal te zoeken, dat wil zeggen, eentje die hem voor mij wil duiden.

Overeenkomsten (1)

NARE MAN

Er komen twee fietsers aan. Brugpiepers, ze rijden naast elkaar en komen ons tegemoet.

We lopen door de stromende regen, mevrouw Borst en ik. Omdat de stoep te smal is, lopen we op straat. In dit gedeelte van Rotterdam is het niet druk.

Achter de fietsers duikt een auto op. De bestuurder gebruikt de claxon en doet dat ook nog net iets te lang. De brugpiepers schrikken, de auto glipt erlangs.

Ik blijf op straat lopen.

‘Niet doen’, zegt mevrouw Borst.

De bestuurder moet afremmen. Hij draait het raam van zijn Opeltje open. Het is een man van een jaar of zeventig. Hij zegt: ‘Waarom doe je dat?’

‘Om je te vertellen dat je die kinderen laat schrikken.’

‘Ze reden naast elkaar’, zegt-ie.

‘Dat zag ik. Dat mag niet natuurlijk. Je hebt enorme haast, hè.’

Hij zegt: ‘Ik erger me daar vaker aan.’

‘Je hoeft ze toch niet de stuipen op het lijf te jagen, man. Kijk nou eens. Het zeikt van de regen. Jij zit lekker in je autootje, die kinderen zijn nat.’

‘Ik vind jou een naar mannetje, weet je dat’, zegt hij.

‘Omdat ik zeg dat je fout was, vind jij me een naar mannetje. Toeteren in dit verband mag net zo min als naast elkaar fietsen.’

Hij zegt: ‘Ik kom je nog weleens tegen.’

‘Hopelijk niet’, antwoord ik. ‘Nou, dag nare man.’

Hij rijdt verder.

‘Je bent soms net Louis van Gaal’, zegt mevrouw Borst die dertig meter verderop staat te wachten.

Ik zeg niks.

‘Weet je dat eigenlijk wel?’, zegt ze.

‘Erger jij je dan niet aan zo’n man?’

‘Nee, totaal niet.’

‘Nou, ik wel. Dit is een woonwijk, hij rijdt net iets te hard, hij toetert, te hard ook nog. Ik haat dat soort mannen.’

‘Je hebt het zelf ook weleens gedaan.’

Ik denk na. Het klopt.

Zwijgend lopen we verder. Ik denk na over haar vergelijking.

‘Je moet bij het zebrapad oversteken’, zegt mevrouw Borst even later.

‘Wat maakt dat nou uit’, zeg ik. ‘Hier kan het ook.’

Zoektocht (9)

ETTER

Het zal een jaar na het gouden 1995 zijn geweest, vermoedt journalist, columnist en schrijver Simon Kuper (1969). Nog altijd verbaasd over wat hij toen zag gebeuren in het stadion van Tottenham Hotspur, beschrijft Kuper het incidentje. De spelers van Ajax én Louis van Gaal kijken naar de verrichtingen van de *Spurs*. De thuisclub speelt fantastisch en de mensen in het stadion die zich bewust zijn van de toekijkende Nederlanders zingen: ‘*Are you watching Ajax!*’ Een collega-journalist van Kuper is naar Van Gaal gelopen en vraagt beleefd of hij hem zoals afgesproken kort kan interviewen. Simon Kuper imiteert de reactie van Louis van Gaal, iets dat hem slecht afgaat, want Simon is *in every inch a gentleman*. Kuper als Louis van Gaal: “‘Je zou een uur geleden bij mij zijn geweest, jij bent niet gekomen en nu kom je hier!? Jij moet je aan afspraken houden.’” Van Gaal gaf die journalist publiekelijk een reprimande en legde uit wat hij had móeten doen. Niet als Alex Ferguson, die journalisten ook graag afblafte, maar die deed het volkomen respectloos, omdat de pers hem niet interesseerde, maar Van Gaal deed het als een boze leraar, zo van *ik ben boos en teleurgesteld in jou!* Die Engelse journalist stond perplex. Wat is dit?’

Als toonaangevend columnist van *Financial Times* en wereldreiziger ontmoet Simon Kuper niet de minsten der aarde. Naast Nelson Mandela en David Cameron spreekt hij ook voetballers (Crujff, Maradona), maar tot een interview met Louis van Gaal is het echter nooit gekomen. Hij heeft hem op persconferenties vaak zien oreren. Als globetrotter en zoon van een antropoloog weet Kuper dat God vreemde kostgangers heeft, maar Van Gaal beschouwt hij als een wel heel bijzonder exemplaar.

Simon (we zien elkaar niet vaak, maar ik beschouw hem al twintig jaar als een vriend) wordt geboren in Oeganda, woont negen jaar in Nederland, studeert en leeft jaren in Engeland. Sinds 2002 woont hij met zijn vrouw en inmiddels drie kinderen in Parijs. Hij is in Rotterdam even uit de trein gestapt en zit in de koffiebar Lebkov tegenover me. Over

een uur stapt hij weer op.

Kuper: ‘Van Gaal was midden jaren negentig de coach van de grootste voetbalclub ter wereld, men had in Londen heel veel respect voor hem en je moet weten dat Engeland toen nog een tweederangs voetballand was, de Premier League was niets vergeleken met nu. En ik zag hoe mijn landgenoot Louis van Gaal mijn collega-journalist afblafte. Ik vond dat schokkend. Jezus, wat een etter is die man, dacht ik. Ik schaamde me kapot voor Van Gaal.’

Hij neemt een slok van zijn dubbele espresso. Kuper: ‘Toptrainers zijn vaak goede ex-voetballers die er gesoigneerd uitzien. Voor Van Gaal geldt dat niet. Op zich een grote prestatie dat hij zich desondanks staande heeft weten te houden.’

Dat ‘staande heeft weten te houden’ klinkt bijtend. We hebben het wel over een trainer die titels won met Ajax, Barcelona en Bayern München, we hebben het over de bondscoach van Nederland, reageer ik.

Kuper droogjes: ‘Ik was erbij hoe Oranje in 2001 afging tegen Ierland. Ik ben een fan van het Nederlands elftal en de uitschakeling voor het WK in Japan en Zuid-Korea was echt het dieptepunt van de moderne Nederlandse voetbalgeschiedenis. Sorry.’

Hij is niet alleen een aanhanger van het Nederlands elftal, Kuper kan ook afstand nemen. Hij heeft autoriteit, al langer dan vandaag. In 1994 wint hij met zijn reisboek *Football Against the Enemy* de prestigieuze William Hill Sports Book Award. Ook het in 2009 verschenen *Dure spitsen scoren niet*, waarin hij met een econoom zijn visie over de importantie van statistieken ontvouwt, is een intelligent boek.

‘Werkt Van Gaal mee aan je boek?’, vraagt Simon Kuper.

‘Ik heb hem niet gevraagd.’

Kuper: ‘Dat is zeer on-Nederlands. Maar erg verstandig. Ik sta hooguit toe dat mensen die ik interview citaten checken. Belangrijke mensen worden achteraf soms bang. Denken: dat had ik niet moeten zeggen, of ze vinden het zwart op wit ineens heel eng. Als Van Gaal aan jouw boek zou meewerken, dan wil hij elk woord herschrijven, dat willen geïnterviewde Nederlandse politici ook altijd. Heel raar dat Nederlandse journalisten dat laten gebeuren, al hoort het bij de Nederlandse mediacultuur. Is in Engeland ondenkbaar. Ik begrijp het ook wel een beetje. In Nederland heb je heel veel en heel gemakkelijk toegang tot belangrijke mensen. Nederlandse journalisten citeren daarom veel. Dan hoef je niet zelf iets te bedenken. Dat is gemakzuchtig, een beetje lui. Ik las laatst een boek over Derk Sauer. Dat leek wel *ghostwriting*. Anekdotisch leuk, maar het is als het ware

geautoriseerd, totaal geen onderzoeksjournalistiek. In landen als Engeland of Spanje word je als journalist gedwongen óver iemand te schrijven en niet mét iemand.’

Ik vraag Simon welk beeld er in Engeland en Frankrijk van Louis van Gaal bestaat.

Kuper: ‘Een heel beperkt beeld. Hij heeft er nooit gecoacht en hij was geen uitzonderlijke voetballer.’

‘In Nederland is hij de grootste trainer, Simon. Hij overtreft Michels. Hoe kijkt men in het buitenland tegen Van Gaal aan?’

Kuper: ‘De grootste? Het verrast me dat je dat zegt. Ik vraag me af hoe je kunt staven dat hij beter is dan Michels?’

‘Optellen en aftrekken. Eén landstitel met Ajax minder maar één met Barcelona meer. Bovendien won hij de UEFA-beker, de Champions League en de Wereldbeker met Ajax, Michels won ‘slechts’ één Europa Cup I. In Duitsland won Michels geen landstitel, Van Gaal wel.’

Kuper: ‘Kom op. Michels heeft Ajax gemaakt: van nietszeggende semiprofclub tot beste ter wereld. Michels won als enige een prijs met het Nederlands elftal.’

Ik zwijg.

Kuper: ‘Kijk, Van Gaal heeft één periode gehad die onmiskenbaar succesvol was: bij Ajax. Dat was nog net voor het Bosman-arrest, dus nog net in de tijd dat Nederlandse clubs topvoetballers konden behouden. Het succes bij Ajax heeft Van Gaal elders nooit herhaald. Bij Barcelona en Bayern was het aardig. Maar de voorganger van Van Gaal bij Barcelona was Crujff die de Champions League won en na Van Gaal wonnen Guardiola en Rijkaard de Champions League. Barcelona was voor en na hem een grootmacht. Dat is voor hem niet leuk natuurlijk.’

Ik zal niet beweren dat hij me triomfantelijk aankijkt.

Kuper: ‘Barcelona en Bayern zullen best zeggen dat hij een vakman is, maar ook dat hij een etter is. Hij bezat geen machtsbasis, want zonder hem, denken ze bij die clubs, zijn we ook een heel goeie club. Eén landskampioenschap en een verloren Champions League-finale is voor Bayern niet bijzonder. Het tweede jaar ging het ook nog finaal mis. Zodra je met spelers moet werken die ouder zijn dan 25 jaar, heb je als coach andere kwaliteiten nodig, die hij dan blijkbaar niet bezit. Bij Bayern zeggen ze echt niet: “Zó, wat een legende was die Louis van Gaal, wat heeft hij onze club getransformeerd.” Bij Barcelona ook niet. Daar komt bij: zeker in katholieke landen zijn omgangsvormen heel erg

belangrijk. Hij is dan wel van huis uit katholiek, maar hij heeft heel erg dat calvinistische, zeggen wat je denkt, recht voor zijn raap. In landen waar mensen gedragsvormen heel belangrijk vinden, kun je je dat niet veroorloven. Van Gaal ziet zichzelf als heel oprecht, echt, eerlijk. Dat is een excuus in Nederland om bot te zijn. Ik herinner me dat heel erg rond Pim Fortuyn. “Eindelijk eens iemand die zegt wat hij denkt.” Dat is in een calvinistische cultuur een kernwaarde.’

‘Vragen ze je in Parijs of Londen naar Van Gaal?’

Kuper: ‘Ik heb bij buitenlanders nooit veel belangstelling bespeurd voor Van Gaal. Hiddink en Crujff, daar willen ze wat over weten.’

‘Dus als je een populariteitspoll in Engeland houdt over Van Gaal...’

Kuper: ‘Dan zit hij niet bij de eerste twintig trainers.’

‘Kom op, Simon.’ Ik daag hem uit. ‘Wie zijn er dan allemaal beter?’

Kuper onmiddellijk: ‘Wat dacht je van Alex Ferguson, Matt Busby, Bill Shankly, Jock Stein, Del Bosque, Beckenbauer, Crujff, Hiddink, Michels, Mourinho, Guardiola, Capello, Sacchi, Mário Zagallo, Trapattoni, Brian Clough, Bob Paisley, Helenio Herrera, Ottmar Hitzfeld? Zit ik nu aan twintig? Wil je er nog meer?’

Mijn God. Het is er uitgekomen als mitrailleurvuur.

Kuper: ‘Als je in Londen vraagt naar een Nederlandse voetbaltrainer, noemen ze meteen Hiddink. Zijn presentatie is ook goed. Zo’n man wil je graag inhuren. Ligt nooit slecht bij supporters, voetballers of *the board*. Wie Van Gaal aantrekt, weet dat een botsing onvermijdelijk is. En het is geen Mourinho, hè. Een lastpak, maar die heeft het de laatste tien jaar regelmatig waargemaakt. Volgens mij hebben alleen Liverpool en de *Spurs* serieuze interesse gehad voor Van Gaal, maar ja, dat zijn hunkerende subtoppers die al jaren het spoor bijster zijn.’

Hij moet zo weg, zegt-ie.

‘Je noemt Mourinho’, zeg ik. ‘Die is gevormd door Van Gaal.’

Kuper: ‘Die schijnt wel schatplichtig te zijn aan Van Gaal, ja. Trainingsmethodes en de retoriek over het collectief heeft hij voor een groot deel van Van Gaal overgenomen. Ik ontmoette bij Chelsea Mike Ford, destijds directeur voetbal van de club. Hij vertelde dat Henk ten Cate bij zijn komst naar Londen had geconstateerd dat de trainingen van Mourinho letterlijk gekopieerd waren van Van Gaal.’

‘Edwin Winkels vertelde me dat Mourinho in zijn Barça-tijd alles van Van Gaal stiekem heeft meegenomen. Al zijn powerpointpresentaties en zo. Die zag: Van Gaals visie gaat me ver brengen als trainer.’

Kuper: ‘Overigens vind ik Van Gaal geen originele denker. Hij heeft heel goed vastgelegd wat Michels en Crujff hebben ontwikkeld. Daar heeft hij een doctrine van gemaakt, een leer. Origineel is dat natuurlijk niet.’

‘Hij kan niet veel goed doen hè, bij jou, die Van Gaal.’

Kuper staat op en trekt zijn jas aan. Over een uur moet hij in Amsterdam zijn. Hij zegt: ‘Luister: als coach moet je een benadering kiezen. Sven-Göran Erikssen behandelt spelers als supersterren. Mourinho – arm om de nek van zijn spelers – als maatjes. Ferguson was de vader. Hij wilde alles van hun privéleven weten; hij koesterde ze en bestrafte ook, een strenge vader. Van Gaal is een schoolmeester, een rare schoolmeester. David Beckham zei: “Ferguson is mijn tweede vader.” Dat gevoel hebben spelers niet met Van Gaal. Voor een schoolmeester heb je respect, maar bij een vader speelt liefde een rol van betekenis.’

Leo Verheul (2)

JUBILEUM

Sparta is vandaag, 1 april 2013, 125 jaar geworden. Vandaag reik ik het eerste exemplaar van het jubileumboek uit. Uitgever Matty Verkamman van Kick heeft verzonnen dat ik het kloeke boek aan een oud-Spartaan mag overhandigen. Aan Louis van Gaal. ‘Daar heb je toch geen bezwaar tegen, Hugo?’, plaagt hij.

Ik schrik. Ik heb geen zin in Louis van Gaal. Mij te onhandig. Een speech heb ik ook niet voorbereid.

Aan de andere kant: de lyriek komt vanzelf. Louis van Gaal in Sparta-shirt kan ik zo oproepen, dan komt er van alles boven, een actie, zijn loopje, zijn gepingel, een doelpunt, die penalty tegen HSV.

Een uitgedund legioen oud-Spartanen heeft zich anderhalf uur voor Sparta-Emmen in de businessruimte van het stadion verzameld. Maar niet Louis van Gaal. Hij heeft zich afgemeld, hoor ik van Verkamman.

Wie er wel rondloopt is Leo, Leo Verheul.

We negeren elkaar.

ZEPPELIN

O ja, dat gedicht.

*Hier bij Ajax ligt mijn hart,
een club fascinerend, altijd apart.*

November 2003 keert Louis van Gaal terug bij Ajax, ditmaal als technisch directeur. Het moet hem diep hebben ontroerd, want hij schrijft er een gedicht over en draagt dat voor tijdens zijn perspresentatie.

Kijk beslist even op *YouTube*. Trots, zelfvoldaan, gaat hij verder.

*Door velen genoemd naar godenzonen,
Voor mij de bakermat van voetbaliconen.
Mijn herinneringen gaan terug naar De Meer,
Ook daar heerste een bijzondere sfeer.
Nu ga ik mijn gevoelens weer achterna,
En treed technisch toe in De Arena.
In mijn levensfase is dit een nieuwe kans,
en mijn jeugdliefde krijgt een extra stimulans.
En daarom klinkt het vol overgave uit mijn mond,
Vandaag is de cirkel echt rond.*

Ik heb de gelauwerde dichter Anna Enquist (1945) gebeld. Of ze zich de voordracht herinnert? Ze zegt: ‘Ik geloof dat ik Van Gaal een keer een gedicht heb horen voordragen waar heel Nederland zich een breuk om lachte. Wim Jonk schreef ook gedichten en ik herinner me een kerstgedicht van Clarence Seedorf in *Voetbal International*. We kunnen er

allemaal om lachen, het is ook leuk, maar taal is van ons allemaal en deze mensen gebruiken de taal op die manier. Ach, het is toch goed als mensen met taal bezig zijn? Het is natuurlijk geen Gerrit Kouwenaar, maar die mensen leggen hun hart en ziel erin, het betekent iets voor ze.'

Nico Dijkshoorn (1960) is bereid tot een analyse. Hij zegt: 'Het is geschreven vanuit het idee: zó schrijf je een gedicht.' De huisdichter van het tv-programma *De Wereld Draait Door* vindt dat brutaal maar ook wel weer aandoenlijk. 'De grote Louis van Gaal die controle heeft over alles, denkt dat een gedicht moet rijmen, anders is het geen gedicht. Ik zou dolgraag een keer met hem willen praten over poëzie. Cees Buddingh', dat legendarische gedicht over die zeppelin, ken je dat?'

LUCHTVERKEER

*het moet lente '35 geweest zijn:
we speelden uit, met dfc-a,
tegen de alblasserdam-junioren:
het was een rommelige wedstrijd, met veel
gehaak en gejoel – op een zeker moment
raakte de vader van onze linksbuiten
(als toeschouwer meegekomen) haast slaags
met twee forse boeren, nadat de rechtsback
zijn lieve zoontje de grond in boorde;
maar juist toen een algemeen klopfestijn dreigde
kwam eensklaps de hindenburg aangezweefd:
daar stonden wij, de alblasserdammers
in oranje shirts met de witte baan
en witte broeken, wij in het rood,
ook met witte broeken, de scheidsrechter keurig*

*in 't zwart op het sappige groene veld,
en boven ons hoofd, door de koelblauwe lucht,
gleed de zeppelin, precies zoals hij
steeds zo mooi in de kranten beschreven werd:
een lange slanke zilveren sigaar
(zij het dan wel zonder bandje)
we keken allemaal even omhoog
in de stilte, die plotseling viel, die vreemde
stilte, een stilte zoals ik die
alleen uit zondagsschoolboekjes kende
daarna ging het spel rustig verder, we wonnen
met 4-2 uiteindelijk, (ik maakte twee goals)*

Dijkshoorn: 'Ik zou ook iets van Achterberg kunnen nemen...'

'Gerrit Achterberg of Eddy Achterberg?'

'Loop me niet te fucken, Borst. Luister. Dit gedicht van Buddingh', over een voetbalwedstrijd, citeer ik gewoon om aan te sluiten bij Van Gaals belevingswereld. De gebeurtenis die de tijd even stilzet, dat vind ik zo mooi. Kijk 'm daar hangen, die grote sigaar. En daarna, alsof iemand op een knop drukt, komt het leven weer op gang. Dat moet Louis kunnen begrijpen? Toch? Het is Buddingh's mooiste gedicht.'

Dijkshoorn kijkt me vragend aan. Ik zeg: 'Ik denk dat je je de moeite moet besparen, Nico.'

We besluiten het twaalfregelige gedicht van Louis van Gaal grondig door te nemen, waarbij Dijkshoorn Jan van Halst is en ik Toine van Peperstraten.

Dijkshoorn: 'De eerste zin is goed. Een mooi klassiek begin van een gedicht.'

Hier bij Ajax ligt mijn hart,

Dijkshoorn: 'Maar dan.'

Een club fascinerend, altijd apart.

Dijkshoorn: ‘Nooooit het woord *fascinerend* gebruiken. Dat is een heel lelijk woord. Te modern. Gebruik desnoods het woord *stofzuiger*. Maar nooit *fascinerend*.’

Ik: ‘*Altijd apart*. Dat betekent niks. Ja, het rijmt.’

Dijkshoorn: ‘Ook lelijk ja. Over veertig jaar zeggen ze dat *fascinerend* en *apart* typische woorden uit het begin van de 21ste eeuw waren.’

Ik: ‘Als het dan toch moet rijmen, wat had jij gedaan?’

Dijkshoorn: ‘Dan zou ik *smart* gebruiken. *Vult mijn lichaam zich met smart*.’ Iets dergelijks. Kan net.’

Door velen genoemd naar godenzonen,

Dijkshoorn: ‘Een heel verkeerde zin. Daar klopt iets niet.’

Ik: ‘De term *godenzonen* stamt uit 1995.’

Dijkshoorn: ‘Ja ja. Maar *door velen genoemd naar...* Wie zijn die *velen*? En *velen*, dat hoort in een goed gedicht niet thuis. Ik moet sterk denken aan mijn zoon die op 5 december vloekend een Sinterklaasgedicht maakt. Hij verzint *godenzonen* en daar moet helaas nog iets voor.’

Ik: ‘En er moet iets achter.’

Voor mij de bakermat van voetbaliconen.

Dijkshoorn: ‘Denk jij dat hij een rijmwoordenboek heeft staan?’

Ik: ‘Absoluut. Een Sinterklaasrijmwoordenboek met een bruin kaftje. Maar in de editie van 1954 vind je het woord voetbaliconen niet.’

Dijkshoorn: ‘Het klinkt best aardig, maar...’

Ik: ‘Hij is hier over in zijn nopjes geweest. *De bakermat van voetbaliconen*. Dat klinkt wel heel erg kunstig.’

Dijkshoorn: ‘Dit is zoals Louis van Gaal denkt hoe je dicht. Geforceerd. En nog even wat. *Bakermat*? En *voor mij*? Hij moet zichzelf er een beetje buiten houden.’

Mijn herinneringen gaan terug naar De Meer,

Dijkshoorn: ‘Tja, nu wordt het dodelijk... Dan word je wel nieuwsgierig, hè, als Louis van Gaal dicht: *Mijn herinneringen gaan terug naar De Meer*. Dan is het wel een enorme

doodoener als daar achteraan komt:

ook daar heerste een bijzondere sfeer.

Ik: ‘Het rijmt lekker: De Meer en sfeer.’

Dijkshoorn: ‘Maar je wilt hier een mooie anekdote. En hoezo *ook daar*. Waar? Benidorm? Hij heeft nog helemaal niks anders genoemd.’

Ik: ‘In De Arena is helemaal geen sfeer. Laten we het daar eens over hebben.’

Dijkshoorn: ‘Hij zegt in de openingsregel wel *hier* en die persconferentie was in De Arena. En sfeer, *heerst* die? Dat is een slechte zin volgens mij. *Hing* is beter.

*Nu ga ik mijn gevoelens weer achterna,
en treed technisch toe in De Arena.*

Dijkshoorn: ‘*Arena* had hij eerder dan *achterna*. Daar ben ik van overtuigd. Tot nu toe rijmde het lekker weg. *Hart* en *apart*, *godenzonen* en *iconen*, *De Meer* en *sfeer*. Nu weet hij dat hij naar *Arena* moet, dat is een kutwoord. Hij komt op de proppen met *achterna*. Lekker rijmt het niet. Of je moet *Aréna* uitspreken als *Arená*.’

Ik: ‘Waarom zet hij *Arena* niet aan het begin? *In De Arena treed ik technisch weer toe...*’

Dijkshoorn: ‘*Whatever*. Dan doe je *Arena* gewoon vooraan in de vervolgregel. En dan had hij met een mooie metafoor kunnen komen of zo. Maar ja, waar hebben we het eigenlijk over? De volgende regel is ook wel heel erg hoor.’

In mijn levensfase is dit een nieuwe kans,

Dijkshoorn: ‘Het woord *levensfase* in een gedicht.’

Ik: ‘Verboden hè? *Fascinerend*, *altijd apart* en *levensfase*.’

Dijkshoorn: ‘Maar dat je zo naar jezelf kijkt, Hugo. Dat je dus naar jezelf kijkt alsof je van de ene fase in de andere fase schuift.’

Ik: ‘Nou ja, hij kijkt nou eenmaal analytisch.’

Dijkshoorn: ‘Dat is waar, maar alles wat hij tot nu toe heeft gezegd, geloof je niet meer door het woord *levensfase*. Want *levensfase* heeft niks met *hart* te maken. En evenmin met *godenzonen*, *voetbaliconen* en *sfeer*. Het is gewoon maar een levensfase. Levensfase is niks. Het ging allemaal goed. Toen kreeg hij tegenslag en toen zei iemand heel wijs: “Daar moet je van leren, Louis.”’

Ik zeg even niks.

Dijkshoorn: ‘*Een nieuwe kans*, ook zo erg.’

Ik: ‘Nou, misschien stelt hij zich hier juist kwetsbaar op. Hij zegt met andere woorden: er is een mislukking geweest. Dat woord, mislukking, krijgt hij niet uit zijn strot. Hij komt hiermee terug op de uitschakeling van het Nederlands elftal, zijn Nederlands elftal, in 2001.’

En mijn jeugdliefde krijgt een extra stimulans.

Dijkshoorn: ‘Slechte zin ook weer.’

Ik: ‘Wie krijgt er nu een *stimulans*? Zijn jeugdliefde Ajax of hij?’

Dijkshoorn: ‘Ik denk hij. Maar er staat *mijn jeugdliefde*. Dit is niet goed opgeschreven.’

En daarom klinkt het vol overgave uit mijn mond,

Dijkshoorn: ‘Dit kan niet. Oerlelijk.’

vandaag is de cirkel echt rond.

Ik: ‘Die kan zeker niet. Een cirkel is niet *echt* rond, die is rond.’

Dijkshoorn: ‘Spreektaal kun je er beter uit halen.’

Ik: ‘Hij wil er extra glans aan geven. De cirkel is niet zomaar rond, nee, hij is *écht* rond.’

Dijkshoorn: ‘Hij wil benadrukken hoe bijzonder het is dat hij daar zit. Maar wat zegt dit gedicht nou over Louis van Gaal?’

Ik: ‘Wat denk je zelf?’

Dijkshoorn: ‘Ik denk dat hij zich daarna, toen half Nederland blauw lag van het lachen, rot is geschrokken.’

Ik: ‘Welnee man. Hoezo?’

Dijkshoorn: ‘Hij dacht dat hij een magistraal gedicht had geschreven. Dat is wel zorgwekkend. Geen greintje zelfspot, hè. En toch...’

Ik: ‘Nou?’

Dijkshoorn: ‘En toch is het ook aandoenlijk.’

Ik: ‘Vind je? Waarom draait het op die persconferentie zo nadrukkelijk om hem en niet om Ajax? Hij is nota bene altijd degene die beweert: niemand is groter dan de club.’

Dijkshoorn: ‘Maar dat gedicht is zo bijzonder omdat hij zich bloot geeft. Daarom weet ik zeker dat toen hij het terugzag, joh, die man ging toen dood. Hij heeft een wereld

geraakt, de wereld van de kunst en hij moet toegeven dat hij die wereld niet begrijpt, hij doet een stap in die richting en hij wordt weggehoond. Dat fascineert mij zo. Trainers, toptrainers, Van Gaal, Ton Boot, stijgen boven de materie uit, ze zien dingen die anderen niet zien. En dat hij dit dan helemaal mist, dat snap ik niet. Hij had een staande ovatie verwacht.’

Ik: ‘Toen hij klaar was, keek hij heel voldaan de zaal in.’

Dijkshoorn: ‘Maar daarna is hij een half jaar in de zeik genomen, dus hij weet dat er iets niet goed was gegaan. Denk je niet? Hij heeft dus niemand naast zich. Waarom heeft Truus niks gezegd van tevoren? “Louis, doe maar niet.”’

Ik: ‘Ik denk dat ze dat heeft gezegd.’

Dijkshoorn: ‘Maar hij luistert niet.’

Zoektocht (11)

SPANISCH

‘Ik vind dat zo’n gedicht wel mag, vooral omdat niemand anders dat doet, het is echt uniek.’

Bij Herman Koch ben ik aan het verkeerde adres als ik een potje kom zeuren over Louis van Gaal. Over taal gaan we het hebben, over de taal van Louis.

De auteur van de bestsellers *Zomerhuis met zwembad* en *Het diner* woont in de Watergraafsmeer. Koch: ‘Een jaar of vijftien geleden stond het geboortehuis van Louis te koop. In de advertentie in de krant stond toen onderaan, als een soort extraatje: *geboortewoning L. van Gaal.*’

Nee, hij heeft niet overwogen het te kopen. ‘We woonden in de Pythagorasstraat en die komt uit op het Galileïplantsoen waar Louis gewoond heeft. Hij ging naar de basisschool waar onze zoon Pablo op heeft gezeten en Pablo zit nu op de katholieke school waar Louis eindexamen heeft gedaan. Zó, nu jij!’

Bij Herman Koch schiet je snel in de lach.

Koch: ‘Natuurlijk is Louis een zondagsdichter, maar het mag wel, vind ik, zo’n trainer die een Sinterklaasgedichtje gaat voorlezen. De ontroering is echt. Hij heeft het nu twee keer gedaan, waarvan één keer *alsof* hij een gedicht gaat voorlezen, wat ook wel weer leuk was. Beetje flauw maar toch. Het leek op zelfspot. Nou, kijk eens aan.’

Ik vraag of hij vindt dat Van Gaal goed uit zijn woorden komt. Koch: ‘Ja. In het Nederlands wel. Waar je hem niet van kunt beschuldigen, is wollig taalgebruik. Dat heeft hij toch voor op politici. *What you see is what you get*. Louis vertelt gewoon wat hij vindt en de ene keer is hij wat slechter gehumeurd dan een andere keer. En als hij geïrriteerd is, dan gaat hij dingen zeggen als: “Ben ik nou zo slim of ben jij nou zo dom?” Wat een klassieke uitspraak is geworden. Wat ook prettig is: hij lult niet zomaar door. Het is niet een enorme ouwehoer. Hij hoort zichzelf wel graag spreken, denk ik.’

‘Hij heeft de intentie echt iets mee te delen’, zeg ik.

Koch: ‘Het is de harde stem van een gymnastiekleraar, in het Nederlands kan dat schoolmeesterachtige. Maar hij is volgens mij wel iemand die met een heel minieme woordenschat denkt dat hij ook andere talen beheerst, zoals *Deutsch* maar ook *Spanisch*. Dat heb ik van dichtbij mogen meemaken. In zijn eerste periode Barcelona kwam ik daar vaak. Dat was echt gênant. Voor mij als Nederlander al, laat staan voor hem. Het was een van de redenen dat hij daar niet aansloeg. En het erge was: in het begin voelde hij de Spanjaarden en hun cultuur niet aan. Maar dan ook met alles, hè. Hij had dan bijvoorbeeld een persconferentie georganiseerd om twee uur ’s middags maar dan kwam er niemand, want op dat tijdstip gaan Spanjaarden eten. Die onwetendheid zat ook in zijn taal. Ik keek dan met mijn Spaanse familie. Plaatsvervangende schaamte, hoor. Hetzelfde bij die woedeaanvallen. En dan niet dat je denkt: kijk die stomme Van Gaal nou, nee, ik dacht: Louis, doe dat nou niet.’

‘Oprecht medelijden?’

Koch: ‘Ja. Zeker. Hoewel, die ene keer. Dat is op het Spaanse nieuws eindelijk herhaald. Hij stond op dat balkon op het Plaça Sant Jaume met de kampioensbeker. En toen is hij daar dus met zo’n verhit hoofd heel hard *We are the Champions* gaan roepen. En dat is dan net helemaal verkeerd, weet je wel. Waarom niet één Catalaans zinnetje, Louis? Desnoods één Catalaans woord?’

Er verschijnt een denkrimpel.

Koch: ‘Ik denk dat hij dacht: alles gaat goed hier, de club wint, ik win. Dan zullen ze me ook wel een geweldig persoon vinden. Maar je moet je plek in Spanje echt veroveren. Ik woonde in Barcelona op het moment dat Koeman gecontracteerd werd. Toen in alle bekende bladen, *El Mundo Deportivo* en de sportbladen, de eerste foto’s van Koeman verschenen, toen hoorde ik ze in het café zeggen: “God, ze hebben een neonazi gecontracteerd.” “Wat moeten we met die blonde?” Dat was de teneur. Dat hebben de

socios in het begin echt geroepen, dat weten ze nu allemaal niet meer. Want Ronald Koeman overtuigde. Dezelfde start had Van Gaal. “Wat is dit voor schreeuwlelijk?” Maar bij Van Gaal is die reactie gebleven. Hij haalde goede resultaten, maar met veel te veel Nederlandse spelers. De *socios* vonden: dit is helemaal ons Barça niet meer.’

‘Wordt het niet ietsje te negatief, Herman?’

Koch: ‘Er zal nooit over hem gefluisterd worden: “Nou, Van Gaal die zagen we laatst uit een club komen.”’

‘Never nooit’, grinnik ik. ‘Maar vlak Van Gaal niet uit, Herman. Hij heeft op de Duitse tv gezegd dat hij seksueel actief is, hij gelooft niet in monogamie, maar hij houdt zich er wel aan.’

Koch: ‘Vroeger op school had je altijd van die leuke, vlotte leraren, maar dat waren niet de betrouwbaarste. Ik heb een tijdje HBS-A gedaan. Ik had toen een leraar boekhouden, meneer Rijpma, dat was echt zo’n man met zigscheiding, pak en das. Een wat oudere man tegen z’n pensioen aan van wie iedereen zei: hè, dat is die akelige boekhouder. Ik heb toen met die man te maken gekregen omdat ik een herexamen moest doen. Toen nodigde hij mij bij hem thuis uit, hij had taart gebakken met z’n vrouw, we zaten in de tuin en daar zaten we heel gezellig. Wat blijkt nou als je de balans opmaakt van die schooljaren: dit is eigenlijk de enige, echt eerlijke leraar die ik heb leren kennen op die hele school. En deze meneer Rijpma was gewoon Van Gaal. Hij ziet er met zijn gedateerde stropdas niet hip uit, zoals Mourinho of Guardiola of Crujff, maar hij is wél die leraar die jou nooit een 6- zal geven als je een 9 verdient.

Ik aarzel even. Dan besluit ik Herman mijn persoonlijke verhaal te vertellen, ik wil vertellen over het onrecht dat mij op een dag door Louis is aangedaan. Maar nog voor ik mijn groot, persoonlijke leed kan uitventen, zegt Koch, en het lijkt wel alsof hij mijn gedachten heeft gelezen: ‘Ja ja, andere mensen zullen heus zeggen: “Die persoonlijkheid en dat exploderen van Van Gaal, dat kán toch niet.” Maar ja, dat is dat overkokend temperament. Louis heeft nu eenmaal een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel.’

‘Ik ook’, zeg ik.

‘Nou, dan snap je hoe hij kan reageren.’

Dit is een uitwedstrijd. Ik krijg hier in de Watergraafsmeer geen poot aan de grond.

Koch: ‘Er zijn veel mensen die handenwrijvend zien dat Louis explodeert. Maar ik denk: o nee, daar gaan we weer. Alsjeblieft Louis, doe nou niet. Maar ja, wie ben ik, wie zijn

wij, om Louis van Gaal te veranderen? Soms heeft het er even de schijn van dat hij verandert. Zeggen ze: hij is milder geworden. Waarop Louis dan eigenwijs zegt: “Ik ben altijd mild geweest!” En dat is vast waar. Zolang hij de controle houdt en niet geprovoceerd wordt, is hij mild. Hij is natuurlijk een heel redelijke man met wie je een potje kunt klaverjassen zonder dat je een veeg uit de pan krijgt. Maar o wee, zodra hij alleen al denkt dat iemand begint te zuigen... dan steigert hij. En dan zou je willen: Louis, laat het gaan...’

‘Jezus. Het is bijna liefde, Herman.’

‘Ja. Daar lijkt het eigenlijk best op.’

Imitaties en imitatoren

KING LEAR

Op een dag in 2001 is Louis van Gaal te gast bij het tv-programma *Studio Spaan*, waar Henk Spaan wordt geassisteerd door de cabaretiers Diederik van Vleuten en Erik van Muiswinkel. De bondscoach (het is zijn eerste periode bij Oranje) heeft *ja* gezegd tegen een gastrolletje in het ludieke gedeelte van de uitzending.

Op de vraag van Diederik van Vleuten die Boudewijn Büch imiteert, hoeft Van Gaal straks alleen maar te antwoorden: ‘Ik denk 2-0.’ Een zinnetje van niks, het is een *running gag*, een bepruikte Van Muiswinkel heeft dat zinnetje zeven opeenvolgende uitzendingen uitgesproken als zogenaamde bondscoach van obscure Zuidzee-eilanden.

Van Muiswinkel: ‘De grap was dat we nu de échte bondscoach hadden. Hij hoefde dat zinnetje alleen maar te zeggen. Maar dan ken je Louis nog niet. Die ging daar eens even voor zitten zeg. Hij hoorde Boudewijn Büch aan, die helemaal was opgetuigd door Diederik. Enfin, Boudewijn Büch is klaar met die hééééél lange vraag die eindigt in wat de bondscoach denkt van de komende wedstrijd. Van Gaal had hem secondenlang doordringend aan kunnen kijken en dan zeggen: “Ik denk 2-0”, maar dat deed hij niet. In plaats daarvan ontstond gesnuif, geluiden, gebaren, King Lear kreeg gestalte en uiteindelijk kwam het hoor: “Nou, ik denk toch wel... Mmm. Ik denk... ja! TWEE (pauze) NUL!” Het was geen zin meer, het was een scène! Ja, Louis voelde zich geroepen om daar echt wat van te maken.’

‘Ik was erbij, Erik. Maar was het nou goed geacteerd?’

Van Muiswinkel: ‘Ja, heel erg goed. Om de eenvoudige reden dat hij helemaal Louis van

Gaal was en bleef. Als hij het net als Michael van Praag, die een aantal weken later bij ons op bezoek was, té goed had gedaan, als Louis daar feilloos had getimed: “Ik denk 2-0”, dan had er iets niet geklopt. Technisch gezien was het natuurlijk niet goed, maar het was helemaal de bondscoach, dus klopte het als een zwerende vinger. Er kwam ook een enorme lach op en applaus.’

Ik werkte met Leo Verheul als redacteur mee aan *Studio Spaan*. Ik herinner me een oergezellige Louis van Gaal die Truus heeft meegenomen naar de set in het Olympisch Stadion. Van Vleuten en Van Muiswinkel zijn de gevierde mannen. Ze imiteren de ene na de andere voetballer, trainer of bobo. Vooral Harry van Raaij, Willem van Hanegem, Jan Mulder, Ronald Koeman, Rinus Michels en de gebroeders Van de Kerkhof worden knap gepersifleerd. Eén man krijgen ze maar niet onder de knie: Louis van Gaal.

‘Van Gaal is mij niet gelukt’, erkende Diederik van Vleuten ooit. ‘Los van de stem: het hoofd van Louis is door niemand te grimeren.’

Erik van Muiswinkel heeft een ander probleem. Van Muiswinkel: ‘Louis vond onze typetjes zo meesterlijk dat hij zei dat mócht hij ooit nagedaan worden het dan door mij moest gebeuren. “Dat zou ik een eer vinden.” Dan kijkt hij je aan, zó door alles verzegend en doordringend dat hij je laat weten dat het ernst is. Er zat geen spoortje ironie bij. Ik heb het een tijdlang gevoeld als: ik krijg een opdracht van hogerhand.’

Het is Van Muiswinkel nooit gelukt. Eh, tot nu toe.

Dat er in het heelal slechts ruimte is voor één Louis van Gaal, weten cabaretiers aller landen. Er zijn er die het toch proberen.

In Duitsland deed ene Matze Knop een poging in het programma *Blickpunkt Sport*. In een studio met publiek kruipt hij in de huid van Louis van Gaal, trainer van Bayern München. Knop heeft zich het Duitse vocabulaire van de Nederlandse trainer aangemeten die bestaat uit een paar honderd woorden.

Hij zegt bijvoorbeeld: ‘*Diese Frage gefällt mir nicht!*’

Flauw gelach.

Hij zegt: ‘*Lassen Sie mich aussprechen!*’

Het publiek, Duitsers, lacht beleefd.

Van Gaal zegt vermanend: ‘*Ich war noch nicht fertig.*’

Veel leuker wordt het niet.

De beste grap is meteen de slechtste. Waarom hij en spits Luca Toni ruzie hadden? Van Gaal: ‘Helemaal aan het begin heb ik hem gevraagd een pizza voor me te halen. Dat weigerde hij. Daarna ging het fout.’

Tja. Dan is Van Gaal zelf, onbedoeld, toch veel leuker.

Freek de Jonge zei: ‘Van zichzelf heeft Louis niet zoveel humor. Of je moet het leuk vinden als een volwassen man in een *Lederhose* op een Beiers balkon staat. Maar dan zie ik een demagoogje. Dat is niet grappig. Want er zit te weinig zelfspot bij.’

Hmm. Weinig zelfspot. Dus ergens, diep verscholen, is het er wel, die zelfspot?

‘Ik denk niet dat hij het allergrootste scala aan humorsensoren heeft’, zei Herman Koch droogjes. ‘Ik hoorde dat hij jaren geleden in de bus, het was de tijd dat voetballers nog veel naar *Jiskefet* keken, de Lullo’s heeft afgezet. Hij had er even naar gekeken, maar dat moest toch uit van meneer Van Gaal. “Wat is dit?” Je hoort het hem zeggen.’

‘Wat zal de reden zijn geweest? Gewoon niet zijn kopje thee?’

Koch: ‘Ik hou het op grof taalgebruik. De hele tijd wordt er *neuken* gezegd. Dat doe je in zijn beleving niet. Het mag allemaal wel, maar niet in de bus op weg naar een wedstrijd.’

‘Hij is typisch een product van de jaren vijftig, begin jaren zestig, hè.’

Koch: ‘Ik denk dat hij André van Duin wel waardeert. Misschien zelfs wel Youp van ’t Hek, daar kan ik me ook wel iets bij voorstellen. Als het maar een cabaretier is die je aan het lachen maakt met grappen over de politie. Iets meer dát dan humor waarbij je denkt: hè, waar zit ik nu naar te kijken? Ik denk dat *The Office* hem ook niet zint. Maar ik zie bij Van Gaal wel iemand die wil en kan lachen, van die koontjes krijgt hij dan.’

‘Denk je wel dat jij een groter gevoel voor humor hebt?’

Koch: ‘Dat durf ik zelfs zonder valse bescheidenheid te zeggen.’

In Spanje hadden ze dé oplossing. Edwin Winkels: ‘Ja! Het beroemde beeld in het Canal+-programma *Los Guiñoles*. Dat was briljant. Een baksteen als hoofd.’

Erik van Muiswinkel: ‘Ik vond dat zo’n goede vondst. Het was onder andere zo goed omdat die baksteen een perfect kapseltje had. Het wás Van Gaal echt. En ze hadden ook z’n motoriek goed gemaakt en daar zat natuurlijk een hele goede imitator achter. Die zijn veel minder schaars dan je zou denken, want er zijn altijd wel goede stemmen te vinden.’

In Nederland heeft alleen Carlo Boszhard een poging gedaan om Louis van Gaal na te doen, maar het niveau van Boszhard's Van der Gijp haalde deze imitatie niet.

‘Zal er ooit nog iemand in slagen?’, vraag ik Erik van Muiswinkel en die begint me toch te draaien op zijn stoel.

Van Muiswinkel: ‘Eh, nou, ja, ik ben er eerlijk gezegd weer mee bezig.’

‘Wat?!’

Van Muiswinkel: ‘Het allermoeilijkst is dat het Amsterdams vele dialecten heeft. Je hebt het West, da’s Ruud Gullit, maar Co Adriaanse is een Spaarndammer, Van Gaal is weer Oost. Jordanees is wéér anders. Gek genoeg gaan Gullit en Ruud Krol en Co Adriaanse makkelijk als je het eenmaal doorhebt. Weet je wat de truc is? Door de neus. Dan wordt het ineens herkenbaar. Dan kom je met een hoop dingen weg, omdat *door die neus* al zo leuk is.’

Hij doet Adriaanse, ik schiet meteen in de lach. Erg goed.

Van Muiswinkel: ‘Die praat het meest door zijn neus en heeft ook nog een beetje een rare *r*. Die had ik op een gegeven moment wel. Ik deed ’m bij *Kopspijkers*, maar ik kreeg weinig reactie. Gewoon niet beroemd genoeg.’

‘Maar’, zeg ik hoopvol, ‘Van Gaal?’

Van Muiswinkel: ‘Hij heeft een bepaald timbre in zijn stem, daar kom ik niet bij. Dan moet je het zoeken in typische woordkeus en bepaalde dingetjes die hij heel sterk doet. Ik heb geoefend en ik doe ’m in mijn nieuwe show. Ik ga hem niet all the way imiteren in een grote act, maar mijn show gaat over gezag en leiderschap. Een van de weinige plekken waar gezag nog echt vanzelf spreekt is het voetbalveld. En daar is Van Gaal nog een van de beste voorbeelden van. Die houdt dat gewoon tegen de tijdgeest in vol en dan is het voor mij natuurlijk veel te prettig om niet Van Gaal ook even neer te zetten.’

‘Je zoekt het in zijn jargon, zeg je?’

Van Muiswinkel: ‘Ja, plus volume en intonatie. Want dat hele benadrukken, zijn klinkers

en vooral zijn *ij* en zijn *a*, die zijn vrij typisch. Die ben ik echt gaan bestuderen. Meestal is studeren slecht nieuws, dan wordt het erg moeilijk, maar soms zie ik het licht. Dat had ik met Willem van Hanegem. Ik ben met hem gaan meepraten van een band en toen schoot ik er opeens in. Diederik riep opeens: “Ja, dit is het! Maar wat deed je nou?” Moest ik het weer reconstrueren. Opeens was-ie er. De eerste reacties zijn goed volgens mij.’

‘Van Gaal zal je dankbaar zijn.’

Van Muiswinkel: ‘Hij moet het niet té leuk gaan vinden natuurlijk. Het verhaal ging dat Dries van Agt aanklopte bij Wim Kan, maar Kan heeft dat tegengesproken.’

‘Zet je geen pruik op?’

Van Muiswinkel: ‘Nee. Ik moet het hebben van zijn houding. Hij heeft een heel typische houding, schouders zo naar achteren. Zo, zo, zo.’

Ik zie de eerste contouren van Louis van Gaal, het is hem, ja.

‘Hopelijk is-ie zo goed’, zegt Erik van Muiswinkel, ‘dat ik tijdens het WK ook wat te doen heb.’

YouTube (4)

TJONGEJONGEJONGEJONGE

Deze scène, geplukt van *YouTube*, stamt uit 2009.

Kees Jansma: ‘Dat was de lange avond topvoetbal bij Sport1. En de komende weken, we danken alvast Louis voor zijn aanwezigheid, de komende weken gaan we door met de *Final Fever*. De beslissingen vallen in diverse belangrijke buitenlandse competities en dat analyseren wij met Wim Kieft en Marc van Hintum.’

Louis van Gaal: ‘Wat?’

KJ: ‘Eh, wat wat?’

LvG: ‘Ja wat?’

KJ: ‘Nou, dan gaan we door in de *Final Fever* met Wim Kieft en Marc van Hintum.’

LvG: ‘En Louis van Gaal doet niet meer mee?’

KJ: ‘Ja, nou ja, eh, eh, eh, ehm... Sorry, maar eh, ik dacht: jij bent druk bezig, en ehm...’

LvG: ‘Druk bezig? Ik ben uitgespeeld met AZ.’

KJ: ‘Ja, ik...’

LvG: ‘Ik wilde me juist goed voorbereiden. Ik heb gezorgd dat we kampioen zijn tegen die tijd. Ik kan m’n tegenstanders, eh, analyseren voor volgend seizoen. En dan mogen opeens Kieft en Van Hintum? Ik ben het hele seizoen bezig, nu stuur je me gewoon weg?’

KJ: ‘Nou ja, ik dacht: de beslissing van de competitie... Kieft en Van Hintum ook goed.’

LvG: ‘Dan hebben we het nog niet eens over deskundigheid.’

KJ: ‘Nou, die vind ik ook deskundig hoor.’

LvG: ‘Nou ja, dus je gaat gewoon voorbij aan mij?’

KJ: ‘Nou, het hele jaar hebben we met je gewerkt, maar nu wilde ik gaan kiezen, eh, voor anderen.’

LvG: ‘De *Final Fever*, dat wil toch iedereen zien? Ik ook. Maar dan moet ik thuis gaan zitten kijken?’

KJ: ‘Nou nou, okee, god, ik wist niet dat je het zo zou gaan opvatten. Ik vond Kieft en Van Hintum, eh, goeie alternatieven.’

LvG: ‘Goeie alternatieven? Nou, dank je wel. Ik wens je een prettige avond (doet microfoontje af en loopt studio uit). Tjongejongejongejonge...’

KJ: ‘Nou duidelijk, bij Louis is de *Final Fever* al begonnen.’

Voor de goede orde: dit is een spotje voor Sport1. Het acteerwerk – ik moet weer aan André van Duin denken – van Van Gaal is knap. Jansma blijft achter bij de bondscoach.

Zoektocht (12)

AANTREKKELIJK

‘Hij heeft een gezicht dat niet beweegt,’ zegt actrice Maike Meijer (1967) over Louis van Gaal. ‘Ik zeg net tegen Margôt: hij zal toch niet gelift zijn?’

‘Denk ik niet’, zegt actrice Margôt Ros (1965). ‘Hij doet me heel erg denken aan zo’n oom die je vroeger had en van wie je dacht: jij moet ooit heel knap zijn geweest. Het heeft te maken met zijn ouderwetse netheid, met dat haar en zo, dat doet me aan vroeger

denken.'

Maike: 'Dus je vindt hem knap?'

Margôt: 'Ja, eigenlijk wel.'

Maike: 'Ik heb alleen maar ooms die je niet wilt tegenkomen in het donker.'

Margôt: 'Vind jij hem knap?'

Maike: 'Nee, niet knap. Eh, hij ziet er op zich heel goed uit. Dit is heel strak, hè.' Ze wijst richting voorhoofd en wangen. Botox?'

De dames kijken naar mij.

'Van Gaal botox? Ik zou Maik de Boer moeten bellen, of Ronald de Boer, want die komt er rond voor uit dat hij zijn voorhoofd heeft laten opknappen. Louis heeft wel een tijdje zijn haar geverfd. Hij is absoluut een ijdele man, dat heeft Truus me zelf eens verteld. Louis vindt zichzelf niet lelijk.'

Kijkt Louis van Gaal naar de absurdistische serie *Toren C* die gemaakt wordt door Maike Meijer en Margôt Ros? Hij is geen VPRO-man. Als ik hem in een hokje moet stoppen, dan kom ik uit bij AVRO en KRO. Niet te veel gekkigheid, beetje beleefd blijven. Met een licht bezwaard gemoed heeft Van Gaal *nee* gezegd tegen *De Wandeling*. Dat weet ik van Sander de Kramer, die dat programma maakt. Van Gaal vindt het een net programma waar mensen gewoon kunnen uitpraten. Hij zei *nee*, omdat hij, zeker in het drukke WK-jaar, alleen meewerkt aan voetbalgerelateerde tv-programma's.

Zelf kijk ik graag naar Maike Meijer en Margôt Ros. Kantoorhumor is sinds *The Office* en *Debiteuren Crediteuren* een heus genre. *Toren C* kan er ook wat van. Meijer en Ros switchen even makkelijk van poep & pies naar een thema als hiërarchische verhoudingen.

Hun kennis van machtsverhoudingen is de belangrijkste reden dat ik Meijer en Ros in hun 'kantoor' bezoek, maar sinds ik binnen ben is het gesprek over Louis van Gaal werkelijk alle kanten op geschoten.

'Botox is een beroepsgeheim, hè?', zegt Maike.

Margôt: 'Nou, ik schrik hiervan, ik kan me dat helemaal niet voorstellen.'

Maike: 'Nou, mij zou het niets verbazen. De man is van '51, een zestiger.'

Margôt: 'Er zijn mensen die zo opdrogen, punt.'

Maike: 'We hebben vanochtend heel veel filmpjes gekeken van Van Gaal. We zeiden

tegen elkaar: als je moest kiezen met wie zou je het doen, wie... En toen zei ik Peter R. de Vries.'

Margôt: 'Óf Louis van Gaal óf Peter R. de Vries. Het zijn allebei aantrekkelijke mannen, op een bepaalde manier.'

'Ze lijken op elkaar', zeg ik.

Margôt: 'Ja, dezelfde energie.'

Ik zeg: 'Compromisloze, voor rechtvaardigheid strijdende mannen.'

Margôt: 'Ze hebben allebei iets gevaarlijks over zich.'

Maike: 'Ja. Ik vind het ongemakkelijk als ik naar ze kijk.'

Ik zeg: 'Jij zou bang van Van Gaal zijn?'

Maike: 'In zijn buurt? Ja, zeker. Paul de Leeuw ontdooit echt iedereen, maar zelfs die zit bij Van Gaal ongemakkelijk te wezen en zegt dan: "Maar dat is toch zo, Louis?" "Dat heb je toch gezegd?" "Daar *kun* je toch sorry voor zeggen?"'

Margôt: 'Van Gaal zegt en doet dingen die een normale Bekende Nederlander op tv nooit doet. En daarom past hij ook in *Toren C*. Omdat je bij hem denkt: dat zég je toch niet, dat dóé je toch niet? Hij gaat grenzen over. Als hij bij ons in een scène vergaderingen zou voorzitten of wat dan ook...'

Maike: 'Ja, wij zouden heel graag Louis van Gaal vragen voor *Toren C*.'

'Zolang hij met Oranje in de weer is, doet hij dat niet.'

Margôt: 'Voor Edwin van der Sar hadden we een scène geschreven, een heel leuke scène volgens mij.'

'Hij deed het niet zeker?', zeg ik.

Margôt: 'Nee.'

Maike: 'Is Van Gaal niet over te halen?'

Margôt: 'Wat ik iets aantrekkelijks vind hebben: zoals hij zijn spelers beschermt. Zo oprecht. Daar val ik voor. Daar ben ik zelf ook van. Hij denkt niet: en nu ga ik eens theater maken. Het is echt. Hij denkt: journalistje, je moet je bek houden, want het is niet waar wat je zegt!'

Maike: 'Maar daarna voelt hij zich misschien wel heel rot.'

Margôt: ‘Dan stopt-ie bij een pompstation en gaat-ie...’

Maike: ‘...heel veel eten! Hij heeft een eetprobleem, hè.’

‘Hij is zeker tien kilo afgevallen’, zeg ik.

Maike: ‘Hij drinkt of eet, dat moet wel. Is hij verslaafd aan iets?’

‘Niet dat ik weet.’

Maike: ‘Dan is-ie verslaafd aan Truus. Truus is goed voor hem, dat voel je meteen. Truus is zijn alles, want dat heeft-ie wel nodig, zo’n man.’

Margôt: ‘Toen hij Truus niet had...’

‘Toen was hij met Fernanda. Zij is op haar 39ste gestorven.’

Margôt: ‘Jij weet alles over hem.’

‘Nee, veel te weinig.’

Maike: ‘Maar waarom fascineert jou die man zo?’

Margôt: ‘Ja.’

Maike: ‘Ben je een beetje verliefd op hem?’

In Portugal (4)

HART

Het is niet ver rijden vanaf vliegveld Faro. Na een tochtje over verharde en stoffige wegen langs bewoonde en verlaten witte huisjes, waarvan er talrijke kleine ruïnes zijn geworden, kom je in een oase terecht. De aanblik van deze golfcourses doet vermogende mannen het kwijl uit de mond druipen.

Zoals meer BN’ers en rijken heeft Louis van Gaal voor het prestigieuze Golfresort Vale de Lobo als tweede huis gekozen. Hij heeft zich destijds grondig voorbereid, onder anderen met onze gemeenschappelijke vriend Bonaventura is hij direct na het Europees kampioenschap van 2004 de prachtigste huizen gaan bekijken. Hij en Truus zwichtten niet voor iets bestaands, als ware representanten van de nouveau riche besloten ze een huis te laten bouwen.

De entree van de compound is sober. Onder het strenge toezicht van beveiligingscamera’s wandel ik door een wirwar van lanen met kavels waarvan de gemiddelde afmeting duizend

vierkante meter bedraagt. Alle huizen zijn wit, maar de afwerking is van een luxe die niet alleen de arme Portugees verbaast. Ik ruik jasmijn, zalig. En bougainvillea verveelt nooit, zelfs een tsunami van die paarse bloemenpracht niet. Oleanderhagen begrenzen de kavels. In elke tuin is een zwembad aangelegd, maar het valt me op dat er weinig gespetter klinkt. De bewoners zijn er niet of zitten binnen, daar staat de airco aan; in de Algarve ontkom je medio juli niet aan de bloedhitte, maar deze zomer is echt godverziekend heet.

Hier ergens woont Van Gaal. Ik ben er jaren geleden, toen het nog goed was tussen Van Gaal en mij, met Bonaventura weleens langs gereden. Het paleisje was toen bijna af, het hart met L(ouis) & T(ruus) dat op het hek geplaatst moest worden, was nog niet gesmeed. Nu wel, daarom weet ik zeker dat ik het huis zal vinden. Ja hoor, daar is het al. Ah, schattig.

Van Gaal en Truus zitten thuis in Noordwijk en ik weet ook zeker dat er geen familie of vrienden tijdelijk bezit hebben genomen van de villa. Dit is het exclusieve domein van het stel dat op 8 augustus 2008 met veel bombarie in de Algarve trouwde, want voor hun intimi heeft Louis vlakbij een mooi appartementje gekocht. Met zijn geschatte vermogen van twintig miljoen kan hij zich dat permitteren.

Dit luxe oord is eind jaren negentig door een Nederlander uit de grond gestampt. Dat is goed te zien aan het licht belegen uiterlijk. De slogan *Vale de Lobo, a way of life*, doet al wat gedateerd aan. Hoe durft iemand trouwens Louis van Gaal *a way of life* op te dringen? Dat maakt hij toch zeker zelf wel uit! Ik snap ook niet helemaal waarom Van Gaal hier iets neer heeft laten zetten. De écht grote jongens zitten vlakbij, in Quinta do Lago. Rubens Barrichello en Steven Gerrard zijn burens met meer status dan Joost den Draaijer en Ronald en Bartina Koeman. Toch?

Ja, die laatsten wonen hier ook in Vale de Lobo. Waarom is Louis, *of all places*, naast zijn gezworen vijand Ronald gaan wonen? De ruzie was kersvers toen de Van Gaaltjes hun keuze voor dit park maakten. Er is mij verteld dat ze burens zijn, maar wacht even, dat is overdreven. *De Rijdende Rechter* hoeft hier niet uit te rukken vanwege geluidsoverlast. Ze zijn geen directe buurtjes. Er zit dik honderd meter tussen.

Wat mij was vooruitgesneld is dat *die* van Van Gaal groter is. Mooiere villa, iets groter ook, meer perceel, beter uitzicht, betere ligging. Kinderachtig, maar Van Gaal heeft zich daar in het begin op laten voorstaan. Vooral dat hij meer zeezicht heeft, vierde hij als een triomf in de achtste finale van het WK op Brazilië. Als volger hoop je dat Louis zich daarmee niet onledig houdt, maar zo werkt het kennelijk toch in die kringen: wie heeft de grootste en de duurste? Navraag bij wat makelaars leert me dat Van Gaals optrekje

drieënhalf miljoen waard is, dat van Koeman zit tussen de tweeënhalf en de drie miljoen.

Van Gaals villa is nieuwer. De ligging lijkt qua uitzicht niet zoveel te schelen, maar een feilloze beoordeling is het niet, ik waag ik me niet op zijn terrein. Je zou mij vandaag voor een voetbaltoerist kunnen houden, maar ook voor een zigeuner.

Koemans huis is wat meer ingesloten, maar dat komt mede doordat aan één kant de grond van de Van Gaaltjes vacant is. Wil niemand soms naast Louis wonen? Als ik Koeman was zou ik er een opvanghuis voor hooligans met een stadionverbod laten neerzetten of een openluchtbioscoop, waarbij de zijmuur van de Van Gaaltjes als projectiescherm dient. En dan de documentaire *En Un Momento Dado* over Johan Crujff laten draaien of het integrale verslag van Ierland-Nederland uit 2001 met de winnende goal van Jason McAteer of gewoon alle hoogtepunten van Louis van Gaal op *YouTube*, aan elkaar gelast.

Louis betekent voor Portugezen ‘beroemde krijger’. Zo iemand mag rustig twee stenen leeuwen voor zijn villa plaatsen, al kun je die dingen ook achterwege laten. Zo niet de Van Gaaltjes. Aan de familie Koeman om tijdens het WK in Brazilië direct na de eerste ronde twee oranje hemdjes klaar te leggen en die, zodra de uitschakeling daar is, de potsierlijke stenen beesten aan te trekken.

Of een beroerd resultaat op het wereldkampioenschap voetbal in Brazilië de status van *Senjoor Loe-iesch* (zijn achternaam kunnen ze in Portugal niet uitspreken) aantast, is maar de vraag. In deze streek lopen ze weg met hem. De kritiek die Van Gaal in Nederland ten deel valt, vinden Portugezen onbegrijpelijk. Iemand met zo’n staat van dienst behandel je met egards. Van Gaal op zijn beurt laat geen gelegenheid onbenut om de Portugezen te vleien. Nergens kun je beter golfen dan hier, nergens in Europa is de zon zo gul, Portugal is schoon, enzovoort. De mensen zijn hier kalm, bescheiden en gastvrij, op het nederige af. In zo’n ambiance voelt Louis van Gaal zich thuis. Zijn laatste dagen zal hij hopelijk hier slijten, aan de zijde van Truus. Maar zover is het nog niet, gelukkig niet. Stel je eens voor, hij ontvalt ons. Dat slaat een daverend gat. Bij mij althans wel.

Dit boek is een zoektocht naar *de totale mensch* Van Gaal. Omdat in zijn leven de sportjournalistiek een grote rol speelt, gaat dit boek ook over sportjournalistiek. Over een paar weken bezoek ik eindelijk weer eens een persconferentie van het Nederlands elftal. Ik moet bekennen dat ik er zelfs nu, midden in mijn vakantie, naar uitkijk om ouderwets dicht bij Louis van Gaal te zijn.

Zal-ie me groeten?

Zal ik hem groeten?

Overeenkomsten (2)

BALOTELLI

‘Niet doen, jongetje’, zeg ik tegen linksback Jetro Willems die op tv is.

Hij is zo dom om zich te gaan beklagen bij Mario Balotelli. Het lichaam van de PSV’er steekt schrill af tegen dat van de reusachtige speler van AC Milan. Mario trekt een wenkbrauw op. Balotelli is een geweldige spits, soms een schurk, maar de afgelopen seconden heeft de aanvaller niets gedaan wat niet mocht.

Het hoofd van Balotelli kijkt neer op het hoofd van Willems. Komisch.

‘Doe nou niet zo raar, man’, zeg ik tegen de PSV’er.

‘Wat zit je nou te kletsen’, zegt mevrouw Borst die een kopje thee voor me neerzet.

‘Let op’, zeg ik. ‘Blijf even staan. Komt zo een corner. Zie je die zwarte speler. Die grote? Die is boos. Die gaat nu scoren.’

Mevrouw Borst blijft staan.

Balotelli scoort.

‘Zie je’, kraai ik, ‘zie je. Ik had het toch gezegd?! Ik wist het al.’

Mevrouw Borst zegt niks.

‘Die speler van PSV maakt Balotelli boos. Moet je niet doen. Dan rekent hij meteen af. Ik zei het toch, dat-ie ging scoren, ik heb het toch gezegd?’

‘Ja, Louis van Gaal’, zegt ze. ‘Heel knap hoor, Louis van Gaal.’

Televisie (1)

STUDIO VOETBAL, 26 oktober 2003

Op de deurmat ligt een envelop. Er zitten drie dvd’s in van de uitzendingen waarin ik met Van Gaal zat. De opnames van *Studio Voetbal* dateren uit 2003, 2005 en 2006, toen ik nog *on speaking terms* was met hem, wat heet: toen het nog dik aan was.

De eerste dvd zoemt. Jeetje, wat is Youri Mulder dun. Jack van Gelder ziet er nog precies zo uit als nu, Van Gaal is ook niet veel ouder geworden in tien jaar. Zelf zie ik eruit als Rod Stewart in 1975.

Maar wat wordt er gezegd en hoe gezellig is het op zondagavond 26 oktober 2003 bij *Studio Voetbal*?

‘Ik vind dat je er goed uitziet’, zegt Louis.

Tja. Mijn outfit. Ik draag officiële clubkleding van Ajax. Een roze overhemd en een rode stropdas met centraal daarop een klein clublogo.

Wat Louis niet weet is dat Truus me het spul bezorgd heeft. We zijn redelijk goed met elkaar, Truus en ik, Rotterdammers onder elkaar. Ik heb haar om het overhemd en de das gevraagd en zij vindt het een goede grap, de kritische Rotterdamse journalist in een Ajax-pakkie, daar wil ze best aan meewerken. Dus ga ik vlak voor het begin van de uitzending in mijn Ajax-plunje naast Louis zitten. Die monstert me even, maar zwijgt. Hij zegt het pas in de uitzending. ‘Ik vind dat je er goed uitziet.’

Vandaag heeft Ajax in Eindhoven gelijkgespeeld tegen PSV. Het was een bewogen, keiharde wedstrijd met een rode kaart voor Rafael van der Vaart.

Louis van Gaal: ‘Een topsporter moet beheersing kunnen tonen, die moet zijn emoties kunnen beheersen.’

‘Zo! Moet jij zeggen!’

Dat hád ik op 26 oktober 2003 natuurlijk moeten zeggen, maar het ontbreekt me aan scherpte. Of misschien ontzie ik hem wel, ik weet het niet meer. Ik ben op die eigenwijze Louis gesteld. Ik laat me in de uitzending uit over het eeuwige conflict tussen Crujff en Van Gaal en beweert hardop dat Crujff zich ten opzichte van Van Gaal harder heeft uitgelaten dan omgekeerd.

Van Gaal is amper begonnen bij Ajax. Als kersvers technisch directeur dagen we hem uit om zich uit te spreken over trainer Ronald Koeman, maar hij blijft soepel overeind. Louis is niet achterlijk.

Ik opper of, mocht Ronald Koeman naar Barcelona vertrekken, Co Adriaanse misschien

zou kunnen terugkeren bij Ajax. Van Gaal lacht hartelijk, maar praat de suggestie in twee zinnen naar de vergetelheid.

Het is een brave uitzending. Van Gaal is volkomen ontspannen en laat Youri en mij lekker kakelen, hoeft hij tenminste geen antwoorden te geven.

Hij zegt wel: 'Iedereen denkt maar dat ik een dictatoriaal regime uitoefen, maar ik ben juist iemand van de communicatie.'

'Jij bent een echte democraat?', vraag ik. Van Gaal denkt heel eventjes na: 'Ja.'

Natuurlijk komen de media en de slechte relatie tussen Johan Crujff en Louis van Gaal ter sprake. 'Overall waar ik verschijn: er zal kritiek in *De Telegraaf* staan. Dat was in mijn tijd bij Barcelona ook het geval. Het is een fascinerend proces, die media. Maar tegenwoordig wordt het benoemd: men spreekt van "het Crujff-kamp met Jaap de Groot en ook nog Johan Derksen" en is er zelfs een kentering in de Nederlandse media. Dat er personen opstaan die zich ertegen gaan verweren. Dat vind ik wel aangenaam moet ik zeggen, dat die zeepbel een keer wordt doorgeprikt. Dat is echt nieuw dat er journalisten zijn die het voor Van Gaal opnemen.'

Televisie (2)

STUDIO VOETBAL, 7 augustus 2005

De tweede dvd zoemt. Het is een jaar na de gezellige Portugese zomer van 2004. Er is sindsdien een hoop gebeurd met Louis van Gaal. Zijn avontuur als technisch directeur van Ajax heeft slechts anderhalf jaar geduurd. Kort na zijn vertrek is trainer Ronald Koeman, met wie Van Gaal botste, ook weggestuurd.

'Het vervelende is dat ik me altijd moet verdedigen', zegt Louis van Gaal op 7 augustus 2005 eerder teleurgesteld dan boos. Een knikje naar Youri Mulder. 'Al zijn suggesties zijn op derde meningen gebaseerd.'

Mulder waagt deze uitzending om het op te nemen voor Ronald Koeman. Youri vraagt zich af: was technisch directeur Van Gaal niet te kritisch op trainer Koeman, gaf hij hem wel genoeg de vrijheid, smoorde hij hem niet, belemmerde hij hem niet met zijn permanente kritiek?

'Die derde mening, ik kan toch niet anders', verontschuldigt Youri zich. 'Ik zat niet bij

jullie in dat kamertje.'

Van Gaal: 'Ik word in de ontkennende sfeer geduwd. Iedere keer moet ik dingen ontkennen. Daar heb ik eigenlijk heel weinig zin in.'

Youri mompelt en moppert wat, ik spoel de dvd terug maar versta het niet.

Van Gaal: 'Ik word in de verdediging gedrukt. Ik moet steeds zeggen dat het niet zo is.'

Dan start de eindtune van *Studio Voetbal*, de eerste uitzending van het seizoen 2005/06 zit erop.

De uitzending was vrolijk begonnen:

'Slaapt Dolly Parton op haar rug, Jack?', vraag ik aan Van Gelder. Louis van Gaal schiet in de lach. Ik vervolg met: 'Wat denk je, Jack: is de paus katholiek?'

Het is mijn antwoord op de vraag van Jack van Gelder of ze bij Feyenoord misschien jokken? Het gaat over Salomon Kalou. De club zou bezig zijn om zijn rechten aan een investeringsmaatschappij te verkopen, maar ontkent in alle toonaarden. De club heeft ook ontkend dat Kalou weg wil, terwijl de geboren Ivoriaan tegen journalisten heeft gezegd dat hij naar PSV wil overstappen. Doodziek word je als journalist van al het gelieg bij Ajax en Feyenoord, zeg ik.

Het is een van de weinige uitzendingen van *Studio Voetbal* waar ik acht jaar later met enige tevredenheid op terugkijk. Want Van Gaal is bereid het achterste van zijn tong te laten zien, Youri Mulder speelt de advocaat van de duivel en geeft die avond niet op. De uitzending heeft pit en een aardig tempo. De hoofdgast lacht, is boos en verslikt zich ook nog. Zijn stem valt weg, Van Gaal hoest. Ik klop stevig op zijn rug. Het verlicht.

'Dank je wel', zegt-ie en discussieert alweer.

Tien minuten eerder slaat hij mij. Niet zoals Jan Boskamp dat bij René van der Gijp doet, venijnig en keihard, maar joviaal, het is een complimentje, te onbelangrijk om hier te benoemen trouwens, het gaat me om die aanraking.

Ik zie het acht, negen jaar later aan alles: Louis vindt mij aardig en ondeugend tegelijk.

In de uitzending komt Dirk Scheringa ter sprake, want Van Gaal is net begonnen bij AZ. Is het een aardige man?, vraagt Jack.

Van Gaal antwoordt bedachtzaam: ‘Ja... Iemand die luistert... iemand die goede mensen om zich heen verzamelt... en die toch...’

‘Is het een vriendelijke despoot?’, vraagt Jack van Gelder.

Nu gaat hij ontploffen, denk ik.

Maar nee hoor. Van Gaal geeft rustig antwoord.

Een bandje wordt gestart. Scheringa komt aan het woord over Louis van Gaal. Deze woorden en zinnestukjes vallen: ‘Passie, vakbekwaam, direct, emotioneel, je weet waar je aan toe bent...’

‘Nou nou’, zeg ik als het bandje klaar is, ‘wat vinden we mekaar goed, hè.’

Van Gaal wordt niet boos. Hij zegt: ‘Ik heb wel veel vertrouwen...’

‘Kijk uit’, onderbreek ik hem abrupt. ‘Veel te veel geld, Louis. En geitenwollen sokken. Meteen wantrouwen, die Scheringa.’

Van Gaal: ‘Je weet dat ik heel veel vertrouwen in mensen heb.’

Ik: ‘Te veel. Toch?’

Van Gaal: ‘Dat zegt Truus ook.’

‘Ja, dat had je in Ronald Koeman ook. Ik lees deze week op de cover van *Nieuwe Revu*: “Ik eet nooit meer met Ronald Koeman.” Leg even uit.’

Van Gaal: ‘Dat is vet op de cover gezet.’

‘Het is een goed verhaal, Louis.’

Van Gaal: ‘Ja, dat vond ik ook en anders verschijnt het ook niet, hè.’

‘Je eet dus nooit meer met Ronald Koeman?’

Van Gaal: ‘Dat komt doordat Ronald Koeman *mijn heengaan* bij Ajax heeft geïnitieerd. En dan nog wel met steun van binnenuit en via de media. Ik heb hem gevraagd of hij bewust de media heeft gebruikt en daar heeft hij *ja* op geantwoord.’

Van Gaal is gul, geduldig en rustig deze avond.

Dat trainer Ronald Koeman alleen verantwoording hoefde af te leggen aan algemeen directeur Arie van Eijden en niet aan technisch directeur Van Gaal, daar had Van Gaal bij zijn entree nooit akkoord mee moeten gaan.

‘Dat is ook zo, achteraf.’ Van Gaal vertelt dat hij had verwacht dat Van Eijden hem zou

steunen als het op ‘voetbaloplossingen’ zou aankomen...

Ik onderbreek Van Gaal abrupt en zeg nog eens dat ik het ongeloofelijk naïef vind om een overlever als Arie van Eijden te vertrouwen.

Weer wordt hij niet boos. Deemoedig geeft hij me gelijk.

Dan komt Youri uit de bocht vliegen. Hij zegt dat het niet leuk is voor een trainer om op zijn vingers te worden gekeken door de technisch directeur die een boekje en een pen in de aanslag heeft. Vooral niet als er journalisten in de buurt zijn.

‘Dat is verkeerde informatie’, zegt Van Gaal.

Ik val Youri, die refereert aan een trainingskamp in Portugal, bij.

Van Gaal: ‘Hij (Youri) zegt iets anders. Je moet je bij de feiten houden.’

De discussie is nu totaal niet relevant meer. Ik kijk vandaag sec naar Louis van Gaal die wordt opgejaagd door drie mensen, want ook Van Gelder heeft een paar kritische vragen. Gaat Van Gaal zijn zelfbeheersing verliezen?

Van Gaal: ‘Gaan we door mekaar heen praten?!’

(...)

Tegen Youri: ‘Jij suggereert weer wat.’

(...)

Youri: ‘Mag ik ’t een keer voor Koeman opnemen?’

(...)

Van Gaal: ‘Dat is dus niet waar.’

(...)

Van Gaal: ‘Ik kijk alleen maar naar een training.’

Youri: ‘Ja, dat weten...’

Van Gaal: ‘Mag ik nou uitpraten of niet?’

(...)

Van Gaal: ‘Jij suggereert weer wat.’

Youri: ‘Nou, ik heb jou een half jaar als trainer gehad.’

Van Gaal: 'O. Jij gaat twintig jaar terug vergelijken met nu?'

Youri: 'Jij bent zo perfectionistisch, als er iets fout gaat dan zeg je dat gelijk.'

(...)

Youri: '...dat je tegen Koeman zegt: dat móét je zo en zo doen.'

Van Gaal: 'Jij gaat nu wéér iets suggereren. Dat is ongelofelijk. Heb jij met Ronald gesproken?'

Youri: 'Nee.'

Hij verliest zijn zelfbeheersing niet, geeft inhoudelijk veel prijs. Een droomgast, die Louis. En wat is hij toch aardig voor mij.

Televisie (3)

STUDIO VOETBAL, 8 oktober 2006

De derde dvd zoemt.

Van Gaal opent de uitzending op 8 oktober 2006 tot onze verbazing met de mededeling dat hij in zijn hart liever bondscoach is dan clubcoach. 'Ik heb eigenlijk alles meegemaakt. Maar als bondscoach niet. Als bondscoach heb ik een slechte periode gekend, ik ben niet op een WK geweest.'

Ik zeg: 'Wat vond je ervan dat Henk Kesler deze week in het *AD* een beetje schamper over je opmerkt: "Hij heeft zich niet eens gekwalificeerd." Was een katje, hè.'

Van Gaal: 'Ik heb het in je *kolom* gelezen dat-ie dat gezegd zou hebben.'

Ik: 'Hééft. Hij heeft dat gezegd. Kun je rustig van me aannemen, hoor.'

Van Gaal: 'Ja, ik denk wel dat dat waar is als jij dat schrijft.'

'Maar wat vind je ervan?'

Van Gaal: 'Het is een feit, hè.'

Hier houdt hij de controle, denk ik. Hij kan het dus wel, zichzelf beheersen. Van Gaal wordt niet boos op Kesler maar ook niet op mij, rioolratje, die uit is op een lekkere quote.

Zo ver mag ik die avond gaan: ‘Klopt het dat je het bedrag dat je vorige week voor je optreden bij het CDA verdiende hebt gedoneerd aan Spieren voor Spieren?’

Van Gaal: ‘Volgens mij gaat het er helemaal niet om of ik nou bedragen doneer of niet. Het gaat erom...’

‘Je kan toch gewoon *ja* of *nee* zeggen, joh.’

Hij wordt niet boos, integendeel. Van Gaal lacht.

‘Wat doe jij als VVD’er trouwens bij het CDA?’

Van Gaal: ‘Is dat een vraag of eh...’

‘Wat jij wil, joh’, zeg ik amicaal. ‘Het is jouw avond.’

Wat kan hij een hoop van me hebben. Even later zegt hij: ‘Er zijn 22 spelers en er is maar één coach.’

‘Maar waarom kiezen media altijd voor de spelers?’

Van Gaal: ‘Omdat ze meer nieuws kunnen halen bij die spelers.’

‘Mooi, dat wou ik even horen. Ik vind het heerlijk om al jouw vooroordelen bevestigd te zien.’

Van Gaal lacht hartelijk en zegt: ‘Dat is gewoon een feit.’

Verderop in de uitzending ontstaat pittige discussie. Het gaat over bondscoach Marco van Basten. Hij selecteert na het WK voetbal in Duitsland Ruud van Nistelrooy en Mark van Bommel niet meer. Aanvoerder Edwin van der Sar is het daar niet mee eens. De doelman zegt dat in het openbaar.

Van Gaal: ‘Vond ik niet terecht. Ik vind dat een aanvoerder naar zijn coach moet stappen. Het heeft helemaal geen zin om dat in de media te roepen, het heeft veel meer effect als hij het tegen Van Basten zegt. Een aanvoerder moet geen weerstand bieden aan het selectiebeleid van zijn coach, en zeker publiekelijk niet, dat moet je binnenskamers houden.’

‘Ik begrijp niet dat je dat zegt’, counter ik. ‘Dit gaat over loyaliteit, iets dat jij altijd heel belangrijk vindt. Het zou toch immoreel zijn als hij zijn ploeggenoten afvalt ten faveure van de bondscoach?’

Van Gaal: ‘Dat is niet immoreel.’

‘Van Basten heeft er volgens mij ook geen aanstoot aan genomen’, zeg ik.

Van Gaal: ‘Maar dat maakt niet uit, want ik ben dus Louis van Gaal.’

‘Ja, dat zeg je nou de hele avond al.’

Van Gaal: ‘O, dat mag ik dus niet meer zeggen?’

‘Ik zie aan jou dat jij Louis van Gaal bent, dat hoef je niet meer te zeggen. Het gaat erom dat het immoreel zou zijn...’

Van Gaal: ‘Dat heb je nu twee keer gezegd, mag ik nu ook nog wat zeggen?’

‘Nou vooruit.’

Van Gaal: ‘Dank je wel. Als aanvoerder ben je vertegenwoordiger van de spelers maar ook van de trainer. Het zou immoreel zijn als je alleen voor de spelers praat. Het is een heel moeilijke functie, aanvoerder. (...) Hij moet gewoon niet in de media...’

‘Hij heeft op een heel nette manier aangegeven dat hij niet op één lijn zit met de bondscoach. En dat vind ik goed. Van der Sar is 36 jaar, een wereldkeeper, heeft zijn sporen verdiend.’

Van Gaal: ‘Dat zegt niks, of je nou 36 bent. Jij hebt er maar gewoon voor te zorgen dat je de problemen binnenskamers uitpraat. Dat moet je niet bij de media neerleggen. Dat vind jij prettig, want dan kan jij weer een *kolommetje* vullen...’

‘We weten nu tenminste dat het Nederlands elftal niet alleen uit volgzame jongens bestaat. Van der Sar is een mondige prof. Uitstekend.’

Van Gaal: ‘Dat heeft niks met mondigheid te maken. Dat kun je ook in de kleedkamer laten zien.’

‘Dat doet-ie ook. Hij heeft in gesprekken met Van Basten zijn mening gegeven.’

Van Gaal: ‘Gelukkig maar, gelukkig maar. Maar wat is zijn doelstelling? Hij kan toch gewoon *geen commentaar* geven aan een journalist die naar Van Bommel en Van Nistelrooy vraagt?’

‘En worden wij dus niet volledig geïnformeerd. Gaan we onze eigen mening geven. Zeg jij vast weer: “Ze snappen er niks van.” En dat komt doordat jullie ons niet goed informeren. Weet je hoe vaak er tegen ons gelogen wordt, Louis?’

Van Gaal, licht verontwaardigd: ‘Gelogen? Nu zelfs gelogen?’

‘Zeker.’

Van Gaal: 'Okee.'

'Ik zeg niet dat jij dat doet.'

Van Gaal: 'O.'

(...)

Van Gaal: '*Geen commentaar* zou een heel normaal antwoord zijn, heel normaal. Het zou van de gekke zijn...'

Ik zeg: 'We leven hier niet in China en ook niet in Oostblok 1958.'

Van Gaal: 'Jij gaat parallellen trekken die nergens op slaan.'

(We kijken naar het interview dat Van der Sar heeft gegeven over de kwestie.)

Ik zeg: 'Dit is het bewijs. Heeft Oranje onder Van der Sars openheid geleden? Nee. Ze hebben gisteravond tegen Bulgarije heel goed gevoetbald.'

Van Gaal: 'Dat is incidenten verheffen tot een structuur, tot een feit. Daar ben jij heel goed in. Daarom ben jij een *mediamannetje*.'

Ik, lachend: 'Louis, ik vind het niet erg, maar dit klinkt denigrerend.'

Van Gaal: 'Nou, het is ook denigrerend bedoeld, hoor.'

Vijf minuten later slaat hij me lachend op de schouder. En daarna nog eens, ons aller *Dr. Jekyll & Mr. Hyde*. Had hij vroeger bij Sparta maar zo snel omgeschakeld, denk ik.

Van Gelder vraagt dat aan Van Gaal, of-ie op Het Kasteel weleens een mannetje uit zijn rug liet weglopen.

Geen idee of Wesley Sneijder boeken leest, maar ik wil hem erop attent maken dat Louis van Gaal het volgende antwoordde op 8 oktober 2006.

Van Gaal: 'Ja. Ik deed het met opzet.' Hij schatert. 'Dat is tactiek. Als ik achter een speler aan moest lopen, dan werd ik zwakker. En ik had vroeger Aadje Andriessen achter me lopen, die ving mijn mannetje op. En Hugo weet dat, want dat was in de gouden periode van Sparta.'

De uitzending loopt op zijn eind.

Ik zeg: 'Er wordt heel erg hard getrokken aan Louis vanuit München, maar dat gaat hij

toch niet doen, Bayern?’

Louis van Gaal, naast me, lacht, een beetje verlegen bijna, hij is gevleid, trots dat een miljoen mensen weten dat hij hup, zo naar de topclub Bayern München kan.

‘En het is toch een droomclub voor Louis. Je gaat dat niet doen, hè? Je dient je contract bij AZ uit?’

Van Gaal: ‘In 2008 kan ik het nog altijd doen, hè.’

Van Gelder zegt: ‘Want Bayern vind jij een geweldige uitdaging, hè.’

Van Gaal: ‘Daar zou ik wel willen werken, ja. Het is een mentaliteit die bij me past, denk ik.’

(...)

Van Gaal: ‘Als Bayern München komt, dan moet ik kiezen tussen het bondscoachschap van een mooi land en Bayern.’

Van Gelder: ‘Je begint te lachen. Speelt er iets?’

Van Gaal: ‘Tuurlijk, ik ben wel benaderd (...) maar ik heb AZ nog. Ik lig goed in de markt, dus ik maak me geen zorgen.’

Van Gelder: ‘Is Bayern echt concreet?’

Van Gaal: ‘Ik hoor ervan op, omdat *hij* het zegt. Hij weet alles.’

Van Gaal wijst breed lachend naar mij.

Nu voel ik me gevleid en destijds denk ik ook. Hoe ik het wist? Ik vermoed dat die schat van een Truus het me influisterde. Zij spinde, zij is nog steeds zijn spindoctor. Jammer genoeg luistert Louis meestal niet naar haar. Zij gunt sommige journalisten informatie over Louis en die informatie is bepaald niet nadelig voor Louis, zoals tijdens deze uitzending ook maar weer eens blijkt.

O, Louis (6)

BOTOX

‘Nee.’

Ik had Ronald de Boer een berichtje gestuurd. Hij heeft verstand van cosmetische ingrepen. Zelf liet hij hoofdhaar transplanteren en hij laat om de zoveel tijd botox in zijn

voorhoofd spuiten, waardoor hij er nu anders uitziet dan tweelingbroer Frank. Ik wilde toch even checken of het klopt wat de dames van *Toren C* vermoeden. Gebruikt Louis botox, Ronald?

‘Ik ken Louis goed, ik kan me dat niet voorstellen. Ik zal het nog eens navragen, maar als je niks meer van me hoort, is het antwoord *nee*.’

O, Louis (7)

NORMEN & WAARDEN

Ik heb voor en tijdens het schrijven van dit boek journalisten gesproken die er geen behoefte aan hebben om geciteerd te worden over Louis van Gaal. Ze komen hem nog tegen en als je iemand ‘eikel’ hebt genoemd, dan maakt dat, zelfs met de beste argumenten ter wereld, het professionele contact niet gemakkelijker.

Maar als je alleen al optekent wat journalisten in interviews *openlijk* over Van Gaal durven te zeggen, dan begint het te dagen wat ze voor zich houden.

Jack van Gelder noemde de bondscoach ooit ‘megalomaan’. Hans Kraay junior vond hem ‘absoluut geen leuke man, uiterst vervelend zelfs.’ Yoeri van den Busken (vroeger *De Telegraaf*, nu *VI*) zei over Van Gaal: ‘Een hork, niet in staat tot een fatsoenlijke dialoog, een wantrouwige man die spoken zag en op alle geschreven slakken zout legde.’

Ik schrijf dit op omdat een beetje tegenwicht met Van Gaals geautoriseerde biografie waarin de loftrompet een heel Dixielandorkest geworden is, wel zo gezond is. Ja, het accent in *O, Louis* ligt ook op wat Van Gaal niet goed doet. Ik ben mij ervan bewust dat veel mensen, intimi, Van Gaal een fijne vent vinden. Die kant van hem ken ik ook, die bestaat, ik weet het, ik weet het. Maar wilt u ook niet *de totale mensch* leren kennen?

Een prachtige beschrijving van Louis van Gaal vond ik in de *Gooi- en Eemlander*. Steffie Kouters, een geweldige interviewster van *de Volkskrant* zegt: ‘Ook ik gun Louis van Gaal als de beste trainer van Nederland het allerbeste, daar doet een heuse boycot van zijn kant vanwege volgens hem onjuiste berichtgeving niets aan af. Het is alleen wel jammer dat toen zijn stilzwijgen voorbij was en ik hem op vriendelijke toon vroeg om een open, hartelijk en eerlijk tv-interview, zijn boosheid het won van het gewoon antwoord geven. Louis keek me vier seconden diep in de ogen aan en antwoordde met stemverheffing: ‘Nee!’ Demonstratief draaide hij zich om. Omdat Louis bekend staat om zijn normen & waarden, blijft een reactie als deze even jammer als rancuneus.’

Normen & waarden, die term valt steeds in mijn gesprekken over Louis van Gaal. Bijna iedereen die botst(e) met Louis van Gaal is verbaasd áls het gebeurt en vooral verbaasd over de hevigheid waarmee het gebeurt. Juist hij, de man die geadopteerd is door het CDA, de partij waar men de mond er vol van heeft. Normen & waarden, het lijkt wel zijn mantra, luid verkondigt hij het, normen & waarden, normen & waarden, het leven draait om normen & waarden en juist daarom valt de botheid, het nalatige, het onbehouwene, het onbeschofte niet te rijmen. Het is de vraag die ik hem het liefst zou stellen:

‘Hoe verantwoord je nou voor jezelf dat je mensen, soms uit het niets, afblaft?’

En ik zou doorvragen.

‘Wat zou je moeder hiervan hebben gevonden?’

‘Bezwaart het je geweten niet dat je geen *sorry* zegt tegen de vriendelijke Steffie Kouters?’

En:

‘Zeg nou zelf, Louis, je kunt iemand toch ook beschaafd tegemoet treden?’

‘Waarom steeds die stemverheffing, die priemende ogen, die intimidatie?’

‘Ben je weleens afgedaald in je ziel om te weten te komen waar het allemaal vandaan komt?’

‘Komt het allemaal voort uit een diepgeworteld minderwaardigheidscomplex? Of is het angst, angst om de controle te verliezen?’

Die vragen kan ik hem niet stellen, ik zal zo vertellen hoe dat gekomen is, maar als iemand anders deze vragen voor mij wil stellen – liefst op tv, live – nou graag. En laat je niet intimideren hoor. Ik heb mijn hoop gevestigd op de jongens van *PowNews*. Rutger en co kunnen hem zeker aan. Succes, collega's. Nemen jullie de honneurs even waar voor me?

Televisie (4)

MATTHIJS VAN NIEUWKERK

Met Henk Spaan en Matthijs van Nieuwkerk zit ik zomer 2013 op het terras van Luxembourg op het Spui in Amsterdam. We hebben vergaderd over *Hard gras*. Louis van Gaal komt ter sprake.

Matthijs zegt: ‘Jouw doorbraak op tv vond plaats toen je uitgerekend naast Van Gaal zat om een interland te analyseren.’

Ik kijk alsof ik een emmer snot zie branden.

Matthijs: ‘Ja man. Je debuteert. Ik weet niet meer rond welke interland het was, maar wat ik nog heel goed weet is de verbijstering die zich van mij meester maakte, Hugo. Je was toen alleen nog maar een sportschrijver, die op de *Hard gras*-avonden die wij in het land organiseerden altijd bibberend van de zenuwen vroeg of hij alsjeblieft als eerste mocht voorlezen, omdat je het dan maar gehad had, en wij ook.’

Henk Spaan buldert.

Matthijs: ‘Die bewuste Oranje-avond van je coming-out bleek je een onverschrokken *tv-pundit* die de onaantastbare Van Gaal eerst een paar schouderduwen en later in mijn herinnering nog een trap tegen zijn schenen verkocht. En Van Gaal vond het leuk! Eindelijk iemand met verstand van zaken die hem durfde tegen te spreken. *A star was born*. De tv had er onmiddellijk een coryfee bij.’

‘Overdrijven is ook een vak, Matthijs. We zitten niet in een uitzending van *DWDD*.’

Matthijs: ‘Nog even, voor het contrast, die eerste *Hard gras*-avondjes. In Arnhem, in Rotterdam, waar niet. Ik zie een spierwitte Hugo Borst, die na mijn aankondiging het podium opstapt, trillend een boekje openslaat en met gebogen hoofd voorleest. Je kijkt daarbij niet één keer de zaal in. Hoe Hugo de Bibberaar uiteindelijk Hugo de Grote werd, is voer voor psychologen. Dat Hugo de Grote erg veel aan de ooit onaantastbare Louis van Gaal te danken heeft, is een reusachtig feit. Louis was niet alleen de rode lap, Louis was de wieg.’

Matthijs is allang vertrokken op zijn fiets. Wat ik me na zijn lofzang realiseer, is dat er inderdaad eerst dat optreden met Louis van Gaal rond een of andere interland was, en toen pas *Studio Voetbal*.

Toch?

Nee, Matthijs lult uit zijn nek.

Ik zat al een jaar met Jack van Gelder en Youri Mulder aan tafel.

Of niet?

Fuck, wanneer was nou de eerste keer dat ik naast Van Gaal aanschoof? En welke

interland was het? En is die uitzending met Van Gaal bewaard gebleven? Het zal toch niet zo zijn dat Louis van Gaal aan de basis staat van mijn tv-carrière? Pleurt op, hé.

Zijn de beelden bewaard gebleven?

Televisie (5)

KIPPENVEL

De dvd loopt. Dik tien jaar later zie ik de uitzending uit 2003 terug.

‘Hier aan tafel’, zie en hoor ik SBS 6-presentator Edward van Cuilenborg zeggen, ‘Hans van Breukelen, Louis van Gaal, die het doelpunt van Overmars zo ongeveer een minuut voordat het viel voorspelde, én Hugo Borst, journalist, columnist én malloot...’

De nabeschouwing van Wit-Rusland-Nederland is boven water. Dit is de uitzending waar Matthijs van Nieuwkerk het op het terras van Luxembourg in Amsterdam over had. Onderuitgezakt hang ik op de bank, mijn mond vol snoepjes uit Nieuw-Zeeland, *pineapple chunks* heten ze. Was dit mijn ‘doorbraak’ op televisie, zoals Matthijs beweert? En was het wel zo goed?

Op die dag, 7 juni 2003, wint Oranje een kwalificatiewedstrijd (voor het EK in Portugal), dankzij doelpunten van Marc Overmars en Patrick Kluivert. Oud-doelman Van Breukelen, ex-bondscoach Van Gaal en malloot Borst gaan de boel in een studio in Amsterdam eens even duiden.

‘Malloot?’, herhaalt Van Cuilenborg.

‘Zeker’, antwoord ik, ‘volgens Dick Advocaat ben ik dat.’

Van Cuilenborg: ‘Precies, even uitleggen. Je hebt geschreven over een ruzietje dat er zou zijn, of misschien echt is geweest in de kleedkamer in Oostenrijk, en je geeft ook aan dat jij beter weet wat er speelt in het Nederlands elftal dan Dick Advocaat, niet?’

‘Ja, dat is mijn sterke kant. Eigenwijs zijn.’

Ik zie mezelf op het scherm blaken van zelfvertrouwen. Ik draag een trainingsjackie van Quick. Daaronder zit godbetert, gelukkig nauwelijks zichtbaar maar ik herinner het me ineens goed, een T-shirt met de kop van Ché Guevara. Ik wil daarmee duidelijk maken dat ik een rebel ben. Zoiets moet het zijn geweest. M’n midlife is daar net begonnen.

Ik zit tegenover Van Cuilenborg, direct naast me zit Louis van Gaal. Hij draagt een colbert, een button-down overhemd en een stropdas. Naast hem zit Hans van Breukelen, maar die doet er hier niet toe.

Dick Advocaat is Louis van Gaal anderhalf jaar geleden opgevolgd als bondscoach en sindsdien ben ik Dickies grootste criticaster. In columns in het *AD* ga ik flink tekeer tegen hem. De strekking: het voetbal van Oranje is een verloochening van de aanvallende Nederlandse traditie, zijn keuzebeleid is dubieus. Voor een van de laatste interlands, tegen Tsjechië, had hij Nederlands duurste speler Marc Overmars niet geselecteerd. Hoe dom kun je zijn? Vandaag moest de snelle vleugelspeler op de bank beginnen, onbegrijpelijk, maar na rust is hij ingevallen.

Op verzoek van presentator Van Cuilenborg herhaal ik wat ik in mijn column heb geschreven, dat het ‘een schande is dat Overmars er niet vaker bij is’, want zo werkt tv, je moet het kort en kattig zeggen.

Van Gaal doet het vriendelijker, hij noemt de rol van Overmars vandaag ‘een groot konijn uit de hoge hoed’.

‘Die jongen’, reageer ik, ‘heeft de wedstrijd gemaakt. Je zag het ook, alle gram lag in dat schot. En daarmee bewees hij weer eens het ongelijk van de tacticus Dick Advocaat.’

Hup, weer een soundbite.

Van Cuilenborg: ‘Mag ik voorzichtig zeggen dat je geen liefhebber bent van de coach Dick Advocaat?’

‘Nee, omdat-ie altijd maar zijn eigen fouten probeert goed te maken.’

Van Cuilenborg: ‘Maakt-ie er nogal veel, vind je?’

Naast me zwijgt Van Gaal. Niet ostentatief. Hij luistert, zijn gezicht staat neutraal, hij is volkomen ontspannen. Hij ergert zich niet, integendeel. Terwijl ik dezelfde journalist ben als in 1987 (*VI*) en 1992 (*Panorama*) toen Van Gaal geen goed woord voor me overhad.

Van Cuilenborg vraagt door: ‘Clarence Seedorf, daar ben je volgens mij ook niet zo’n liefhebber van. Je hebt weleens gezegd: die man die maakt het verschil niet, ja, als je hem opstelt dan win je de Champions League, maar dat is meer ondanks Seedorf dan dankzij hem.’

‘Ja, dat is mijn theorie.’

Van Cuilenborg: ‘Dus hij had niet moet beginnen vandaag, vind je?’

‘Nou ja, vond jij hem goed? In de eerste helft heeft Seedorf het gepresteerd om binnen dertig seconden twee keer balverlies te lijden, twee keer een actie zoeken. Ik begrijp dat niet.’

Zo gaat het een tijdje door. Steeds die stelligheid, geen spoor van twijfel. Op wie lijk ik toch?

Ik heb een kopje thee gemaakt voor mezelf. Dit is een uitvergroting van mijn mening, weet ik. Dit is de bravoure voorbij. De nuance gaat verloren in een bui van hoogmoed.

‘Weet je’, hoor ik mezelf vanuit de Teletijdmachine zeggen, ‘weet je wat ik nu zo mis aan het Nederlands elftal? En veel mensen die ik spreek vinden dat. Dit is geen vrolijk elftal.’

Van Cuilenborg: ‘Wordt er te weinig gelachen, of wat bedoel je?’

‘Nou, het is allemaal zo ernstig, voetbal is zo’n theorie geworden. Hans van Breukelen pleit voor meer opportunisme, dat vind ik helemaal niet zo gek. Want je moet uitkijken dat je het niet te veel *vertheoretiseert*, zal ik maar zeggen. Bij Overmars merk ik vuur, vreugde. Hiddink heeft ooit het woord *passie* in de mond genomen, Louis volgens mij ook wel een keer of zes. Dat mis ik zo aan het Nederlands elftal. En dan staat er zo’n frisse jongen klaar en die maakt het dan helemaal waar. Daarom vind ik ook dat zo’n jongen als Van der Vaart moet spelen. Dit elftal moet dringend nieuw bloed.’

Van Cuilenborg: ‘Naast je zitten twee voormalige docenten, dan heb je veel met theorie te maken. Maar net als wat jij zei: twee kerels die ook passie prediken. Louis ben je het eens met wat Hugo zegt?’

Van Gaal: ‘Ja, natuurlijk ben ik het daarmee eens, dat heb ik meermalen gezegd...’

Het klinkt klef maar terwijl ik zo geconcentreerd de uitzending terugkijk, ervaar ik Van Gaals poepjesvriendelijkheid als zeer prettig. Vond ik dat toen ook? Of had ik op dat moment ook best trek in een confrontatie? Ik heb geen idee meer hoe dit afloopt. Ruzie krijgen we niet, dan had ik het geweten. Maar als Matthijs van Nieuwkerk spreekt van ‘mijn tv-doorbraak’, dan móét er nog wel wat gebeuren.

‘...Het was fnuikend’, zeg ik.

Van Gaal: ‘Overmars was een maand geblesseerd, die heeft twintig minuutjes gespeeld,

heeft drie officiële trainingen meegemaakt, het speelt allemaal een rol. En een coach maakt op dat moment een keuze.’

‘Hij maakt de verkeerde keuze’, zuig ik.

Van Gaal: ‘Ik vond de keuze tegen Tsjechië veel twijfelachtiger dan vandaag.’

‘Zó’, benadruk ik, ‘dat is wel een uitspraak hoor, die je doet.’

Van Gaal: ‘Dat doet er niet toe.’

‘Jawel. Het is een goede opmerking. Want daar was een hoop mis aan, Nederland-Tsjechië in maart.’

Van Gaal kijkt mij aan. Ik kijk terug, onverschrokken. Hij laat niet over zich heen lopen, maar hij geeft me steeds alle ruimte om mijn punt te maken.

We hebben het nu over Patrick Kluivert. Ik opper dat hij ook weleens op de bank mag beginnen, niemand heeft recht op een abonnement op een basisplaats. Ik zeg: ‘Weet je wat wel raar is? Kluivert scoort niet genoeg bij Barcelona, maar hij is wel topscorer van het Nederlands elftal.’

(...)

Van Gaal: ‘Hij is geen *goleador*, zoals ze dat in Spanje zeggen, Van Nistelrooy is een *goleador*, Hasselbaink, Gerd Müller, weet je wel. Dat zijn spitsen die alleen doelpunten maken.’

‘Dus jij vindt het beter dat-ie *op 10* staat?’

Van Gaal: ‘Dat is in wezen zijn plaats.’

‘Ja ja. En dat vind je ook een goed koppel in Oranje: Van Nistelrooy en Kluivert?’ Er is sarcasme in mijn stem geslopen.

Van Gaal: ‘Die hebben het nog niet één keer waargemaakt, met zijn tweeën.’

De regie schakelt naar het stadion. Hans Kraay junior – toen al! – interviewt na de wedstrijd tegen Wit-Rusland de bondscoach, Dick Advocaat. Die ontsteekt onmiddellijk in woede als Kraay beweert dat Oranje de eerste helft zwaar verrast leek. Er ontstaat gehacketak over tactiek, waarbij ik vind dat Kraay als overwinnaar uit de bus komt. ‘Kijk die wedstrijd eens terug’, fulmineert Advocaat tegen Kraay. Die verweert zich goed, Advocaat moppert over de vraagstelling.

Kraay: ‘Als ik na een uur tegen jou had gezegd: “Dick, de laatste vijftien minuten kun je een sigaar opsteken”, wat had je dan tegen me gezegd? “Je bent gek?”’

Advocaat cynisch: ‘Dat zal ik tegen jou niet zo snel zeggen.’

Kraay: ‘Je bent opgelucht, hè?’

Advocaat: ‘Opgelucht? We hebben gewonnen met 2-0, daar gaat het om.’

Terug in de studio zegt Edward van Cuilenborg: ‘Louis van Gaal heeft hier bijna zitten schaterlachen. Je vond het een vermakelijk interview, niet?’

Van Gaal: ‘Ik vond hem geweldig, ja.’

Van Cuilenborg: ‘Waarom vond je het geweldig?’

Van Gaal: ‘Ik kan me voorstellen hoe Advocaat reageert. Hij zegt waar het aan gelegen heeft en hij heeft dat in de rust gecorrigeerd en dat is knap. Ik vind dat geweldig, dat die coach dat gedaan heeft en zo’n ingreep kun je ook positief opvatten. Je kunt het ook negatief opvatten door te zeggen dat je Overmars meteen moet opstellen, maar ik heb Overmars ook weleens vanaf het begin opgesteld en toen was het niet goed. En dan hoor ik diezelfde journalist misschien zeggen van...’

‘Niet wijzen, Louis’, plaag ik, want Louis vingertje zweeft priemend in de lucht.

Van Gaal slaat me vrolijk op de schouders.

Ik was dit gebaar vergeten. Het beeld van een gezellige Van Gaal is zeldzaam, maar dit gaat dieper. Het ontroert me. Ik kan het niet helpen, maar ik heb kippenvel.

Waarom wil ik aardig gevonden worden door Van Gaal? We zijn gebrouilleerd, het komt nooit meer goed, dat wil hij niet, dat wil ik niet...

Wil ik dat niet?

Van Gaal gaat verder: ‘En dan hoor ik *die journalist* misschien zeggen van: “Waar is die Overmars nou?! Waarom heeft-ie die niet opgesteld?”’

Van Gaal kijkt me van opzij onderzoekend aan terwijl Van Cuilenborg aan het woord is. Hij observeert me, ik heb geen idee waarom, ik heb de indruk dat hij wil dat ik terugkijk, maar dat laat ik na, stoïcijns luister ik naar de presentator.

Aan het eind van de uitzending mogen we rapportcijfers geven.

Zenden krijgt van mij een 4, Hans van Breukelen hoont me weg.

Ik zeg: ‘Die jongen kan het niveau van het Nederlands elftal niet aan op die positie. Hij zou kunnen backen, maar dat is ook een noodoplossing. Maar je hebt het toch gezien, Hans, zijn voorzetten zijn tien minuten onderweg, hij komt zijn man niet voorbij. Ongeschikt. Die moet je gewoon niet selecteren.’

Van Breukelen: ‘Wel. Absoluut.’

Van Cuilenborg tegen Van Breukelen: ‘Louis van Gaal is het met Borst eens.’

Van Gaal: ‘Ik ben het eens met het feit dat-ie moeite heeft om voor de bal te spelen, Zenden. Dus. Ik heb ook voor de uitzending gezegd dat-ie veel beter tot zijn recht komt als linksback, omdat-ie het spel voor zich heeft. En hij haalt ook nog de achterlijn, en hij kan heel goed verdedigen. Hij heeft bij mij een jaar lang in Barcelona heel goed op die positie gespeeld.’

‘Maar’, zeg ik, ‘het is voor andere spelers een belediging om Zenden op die positie, hangend links, te zetten: voor Van der Vaart, Overmars, dat is gewoon een belediging. Die jongens hebben meer kwaliteit.’

Van Gaal: ‘Van der Vaart moet nog altijd maar bewijzen dat-ie daar goed zou kunnen spelen, maar Overmars heeft het wel.’

‘Zenden zet nooit iemand voor de keeper. Zenden heeft geen pass, geen steekpass, niks.

Van Gaal: ‘Tegen Moldavië gaf hij een beslissende voorzet.’

Ik, spottend: ‘Ja, tuurlijk zal-ie in dertig interlands weleens een goede voorzet geven.’

Van Gaal: ‘Nee, dat is overdreven!’

‘Niet Zenden gaan verdedigen als-ie dat niet verdient.’

Van Gaal: ‘Ik ben het wel met je eens dat Overmars een betere is, maar dan moet-ie wel fit zijn.’

Van Gaal verheft geen moment zijn stem. Kost hem dat moeite? Is het bewust? Is hij misschien bevrijd? Is dit, anderhalf jaar nadat hij bij Oranje is opgestapt na een bizarre, emotionele persconferentie, soms een charmeoffensief? Of vindt hij mij, *mediamannetje*, toch meer vriend dan vijand? Het is meer dan gedogen wat hij doet.

Van Cuilenborg: ‘We gaan naar de aanvallers en de rapportcijfers die daarbij horen.

Overmars een 8 van Hans, een 8 van Louis, en een 9 van Hugo Borst. Nu vraag ik me sowieso af of je een 9 verdient tegen een land als Wit-Rusland.'

Er wordt hard gelachen door Van Gaal. Ik spoel nog eens terug. Hij lacht me uit, niet boosaardig, nee, hij vermaakt zich, hij vindt het hilarisch, overdreven, die 9 voor Overmars.

Ik verantwoord me: 'Deze jongen gaf de doorslag. Dan geef ik hem een 9! Naast me zitten twee zuinige schoolmeesters!'

Van Cuilenborg: 'Ook een tikje provocerend, die 9, heb ik het idee.'

'Ik schuw de provocatie niet, dat zal ik niet ontkennen.'

En dan zegt Van Gaal, geloof het of niet: 'Dat misstaat je ook niet.'

Ik spoel terug.

Van Gaal zegt: 'Dat misstaat je ook niet.'

Wat beweegt de man die zo vaak wordt geprovoceerd om een provocateur aan te moedigen?

Van Cuilenborg: 'Opvallend dat het uitstekend klikt tussen jullie, ik had verwacht, Louis van Gaal naast Hugo die ontzettend kritisch is, ook op Louis in het verleden, ik dacht: dat gaat botsen.'

Van Gaal: 'Jawel, maar hij vertelt geen onzin.'

Trots. Meer kan ik er niet van maken.

Jezus. Ik ben behaagziek, ik hunker naar een compliment van de meester.

Ik spoel een stukje terug.

Van Gaal: 'Jawel, maar hij vertelt geen onzin.'

Nog eens.

Van Gaal: 'Jawel, maar hij vertelt geen onzin.'

Nog eens.

'Wat doe je?', zegt mevrouw Borst.

'Kijk dan!', zeg ik.

Van Gaal: ‘Jawel, maar hij vertelt geen onzin.’

Mevrouw Borst slaat de ogen op en loopt weg.

Ik antwoord Van Cuilenborg: ‘Tja, hier is onze gemeenschappelijke factor: Sparta.’

Dat is helemaal niet zo’n grappige opmerking, maar Van Gaal komt niet meer bij. Ik zet het beeld stil en maak er een foto van: twee lachende mannen.

Even later onderbreek ik het orakel Van Gaal door hem op de schouder te tikken. ‘Je moet stoppen’, zeg ik en ik wijs op Van Cuilenborg.

‘Ja, we moeten afronden’, zegt Van Cuilenborg. ‘Het had heel aardig geweest om in dit illustere gezelschap nog heel lang door te gaan, maar we zetten er een punt achter.’

Matthijs had gelijk. Ik zeg het niet gauw van mezelf en alleen Louis van Gaal zou het over zichzelf durven zeggen, maar dit was een sterk optreden.

En godverdegodver, Matthijs had nog een keer gelijk: eerst zat ik dus met Van Gaal aan tafel en toen pas met Jack en Youri.

Zoektocht (13)

LEKENPSYCHOLOGIE

Slenterend langs een Utrechtse gracht vraag ik me af of het wel zin heeft een historicus, een zelfverklaarde voetballeek, over Louis van Gaal aan het woord te laten. Wat verwacht ik van de mediagenieke Maarten van Rossem (1943) die in café-restaurant Polman’s Huis op me wacht? Ik hoop op een uitleg over wat zelfvertrouwen is. Wat Van Rossem deelt met Louis van Gaal is een aan betweterigheid grenzende stelligheid. Ook hij is een man die nooit lijkt te twijfelen. En passant wil ik Louis graag in een historisch perspectief plaatsen.

Voor ik het weet ben ik in lachen uitgebarsten. Voor hem geen stadionbezoek meer, sombert Van Rossem. In de voorbije halve eeuw zag hij vier voetbalwedstrijden. De eerste is een beroemd duel, Ajax-Benfica (1-3). Van Rossem: ‘Dat was in de gouden tijd, toen ze

nog echt konden voetballen. Alle doelpunten vielen aan de andere kant, waar ik niet stond, maar nog erger was dat de Portugese sympathisanten op de boventribune ijsballen naar ons gooiden. Het was een volstrekt dieptepunt in mijn leven.'

Zijn laatste wedstrijd beschouwt hij als een nog ergere belevenis. Het was in De Arena, hij weet bij God niet meer tegen wie Ajax die middag speelde. Van Rossem: 'Onder de knie had ik geen gevoel meer, zo koud was het. Ik had me naar zo'n koffiekarretje gevochten en toen ik eindelijk aan de beurt was en om een koffie vroeg, zegt die man: "Hebt u Arena-munten?" Ik zeg: "Wat zijn Arena-munten?" Het bleek een betaalmiddel waarover ik natuurlijk niet beschikte. Denk je dat die man zegt: "Vooruit, krijg je van mij een kop koffie." Vergeet het maar. Sindsdien ga ik niet meer. Je ziet de herhalingen ook niet, terwijl ik, als er gescoord wordt, steevast een veter zit te strikken.'

Ik kijk om me heen. Het is stil in de statige balzaal vol spiegels en vensters en hoge plafond. Die Van Rossem, een wandelend anachronisme, past hier goed. Zijn ogen staan droef, maar het is allemaal theater. Ik ben zijn privépubliek.

Van Rossem: 'Wat ik het leukste aan Van Gaal vind, is zijn omgang met de media. De meeste mensen zijn doodsbenauwd voor tv, denken dat ze een negatieve uitstraling zullen hebben. Dat heeft Van Gaal nu juist helemaal niet. Hij is altijd bereid om te zeggen dat hij zo'n domme vraag nog nooit eerder heeft gehoord. En vaak zijn het ook ontstellend domme vragen. Dat trekkerige, dat zeikerige, dat lullige in die tv-interviewtjes, dat vragen naar de bekende weg. Hoe heet die man van *Studio Sport*...'

'Bert Maalderink.'

Van Rossem: 'Die ja. Dat is toch dramatisch? Of die eh...'

'Hans Kraay junior.'

Van Rossem: 'Die ja. Die is zó dom, die heeft de helft van het verstand van zijn vader en dat houdt al niet over. Dramatisch. Wat een niveau. Daar moet zo'n Van Gaal het mee doen.'

'Bij hem ligt jouw onvoorwaardelijke sympathie?'

Van Rossem: 'Uiteraard. Hij is iemand. Hij kan wat. Dat is zonneklaar. Hij wil dat laten merken. Dat stel ik bij voorbaat op prijs. Hij heeft zelfs een eigenschap die ik niet bezit, namelijk dat hij, ondanks een waardeloze beheersing van het Duits en het Spaans, rustig een betoog houdt in die taal. Vooral die in het Duits vond ik altijd vrij curieus. Ik spreek

het aanzienlijk beter dan Van Gaal – ik woonde een jaar in Duitsland – maar nog voor geen duizend euro zou ik Duits spreken op de tv, niet op de Duitse en niet op de Nederlandse televisie. Van Gaal is niet dom, dus het kan haast niet dat hij denkt dat hij goed Duits spreekt. Van Gaal zit er kennelijk niet mee. Daar heb ik wel een soort bewondering voor. En dat Spaans...’

‘Volgens kenners van het Spaans die Van Gaal hebben gevolgd bij Barcelona, bestaat zijn woordenschat uit 198 woorden.’

Van Rossem: ‘Nou ja, in het voetbal schiet het al aardig op met vijftig woorden natuurlijk.’

Lulden voetballers maar net zo makkelijk als meneer Van Rossem, denk ik als ik een soepje naar binnen lepel. Zelfs zijn onzin klinkt beter dan wat trainers uitkramen – en dan heb ik het niet over Louis natuurlijk.

‘Van Gaal ooit ontmoet?’

Van Rossem: ‘Nee. Ik heb het vermoeden, maar dat is lekenpsychologie...’

‘Ga door, ga door...’

Van Rossem: ‘Dat er een betrekkelijk kwetsbaar persoon in die man schuilt. Maar dat is maar een vermoeden. Ik vind hem wel een agressief type op de buis. Ook die wonderlijke vreugde-explosies als hij een prijsje heeft gewonnen, waarbij hij dan van die rare sprongetjes maakt. Ik denk dat hij zich een beetje overschreeuwt. Hij is iemand die, omdat hij er wel verstand van heeft, een prachtige carrière heeft gemaakt. En van binnen toch nog steeds kwetsbaar, dus dan moet je een soort pantser optrekken.’

De historicus laat de naam Johan Crujff vallen. Ik merk op dat Van Gaal ernstig gebukt gaat onder Crujff.

Van Rossem: ‘Dat vind ik bijzonder jammer en onnodig, want ik zie Crujff als het grootste warhoofd van Nederland. Waar Crujff komt, komt herrie. Dat zeiden ze altijd over Pim Fortuyn. Het is een wonder dat Fortuyn Crujff niet aangezocht heeft om zijn partij te leiden. Hadden ze twee keer zoveel stemmen gekregen en hadden ze het land kunnen gaan besturen. Ik begrijp niets van die Crujff-bewondering in Nederland. Ik behoor tot die kleine Nederlandse brigade die het eigenlijk nogal een zelfingenomen eikel vindt. Omdat hij enorm goed kon voetballen denkt hij ook het fileprobleem in een handomdraai op te kunnen lossen, als de minister maar even bij hem thuis komt vragen hoe.’

De misantropie is zwaar aangezet, de ontzetting overacted, maar ik kan er geen genoeg van krijgen. Ga door, denk ik, ga door!

Van Rossem: ‘Aangezien Cruijff warhoofdig spreekt, neem ik aan dat het in de bovenkamer ook een warboel is, want als mensen warhoofdig spreken dan duidt dat erop dat ze niet kunnen denken.’

‘Men dicht hem genialiteit toe.’

Van Rossem: ‘Zijn genialiteit schuilt in onbegrijpelijkheid. En *De Telegraaf* fungeert als toeter. Cruijff, de grootste filosoof ter wereld. Ja ja. *Elk nadeel hep z'n voordeel*. Briljant. Hij kende kennelijk de bestaande uitdrukking niet dat elke medaille een keerzijde heeft. Die is in het Nederlands volgens mij al eeuwenlang gaande. Nu wordt hij gevierd als de uitvinder van een spreekwoord. Maar dat is het helemaal niet, het is een vereenvoudiging van een spreekwoord. Dat is karakteristiek voor de hele Cruijff-benadering in Nederland. Als ik Van Gaal mag adviseren: trek je in godsnaam toch niks van die man aan. Ja, hij was een groot voetballer, maar bij grote voetballers zit het verstand in de knieën, dat is algemeen bekend.’

Ik onderbreek Van Rossems tirade tegen Johan Cruijff en vraag of hij Louis van Gaal in een zeker nationaal-historisch perspectief kan plaatsen. Op die manier kan ik dit boek toch ook een beetje diepgang meegeven, in de hoop dat *O, Louis* in de boekenbijlagen van *NRC*, *de Volkskrant*, *Trouw*, *Vrij Nederland* wordt besproken. Net als Louis van Gaal hunker ik naar erkenning.

Kent Van Rossem beroemde dode mensen die ook over zichzelf zeiden hoe goed ze wel niet waren?

Van Rossem: ‘Dan denk ik meteen aan Harry Mulisch. Er ging geen radio- of tv-uitzending voorbij of hij kwam in aanmerking voor de Nobelprijs voor literatuur. Daar zat natuurlijk een ironische ondertoon in, zodat je hem er moeilijk op kon pakken.’

‘Maar ondertussen vond hij dat-ie 'm moest krijgen?’

Van Rossem: ‘Ik denk dat hij vrij pissig is gestorven omdat hij de Nobelprijs niet heeft ontvangen. Terwijl hij er naar mijn idee absoluut geen recht op heeft, Hermans was een grotere schrijver, vind ik. Ik heb nooit om Mulisch gelachen, maar voordat ik hem nu helemaal afbrand, hij kon wel degelijk heel aardig schrijven. Maar tegelijkertijd denk ik dat hij altijd een vermoeden heeft gehad van het feit dat hij nét niet de echte top was. Misschien is dat bij Van Gaal ook zo...’

‘Met Mulisch heeft hij gemeen dat er nooit twijfels doorklinken. Hoe kan dat in godsnaam? Ieder mens twijfelt en dat lijkt me ook heel gezond.’

Van Rossem: ‘Ja, dat leer je vanzelf. Gewoon vol ironie zeggen dat je wéér een magistraal boek geschreven hebt, een beetje aan de dunne kant, maar toch een ma-gi-straal boek.’

‘Maar die ironie is bij Van Gaal ver te zoeken.’

Van Rossem: ‘Dat valt me tegen dan.’

‘Ben jij weleens onzeker?’

Van Rossem: ‘Jazeker.’

‘Je komt akelig zeker over, net als Van Gaal.’

Van Rossem: ‘Ja, ik weet het. Arrogant, die kwalificatie heeft me mijn hele leven achtervolgd. “Zit niet zo arrogant te kijken.” Terwijl ik dan voor mijn gevoel helemaal niet arrogant keek of althans, er geen arrogante gevoelens bij had. Ik denk ook heus weleens: heb ik verstandig gedaan aan wat ik net heb beweerd? Ik ben lang niet altijd zeker van mezelf. Ik heb een paar talenten. Ik kan heel vlot iets formuleren, ik ben goed in de discussie, meestal omdat de anderen een stuk dommer zijn, dat scheelt wel natuurlijk, al had ik dit nu eigenlijk weer niet moeten zeggen.’

‘Je zou jezelf niet zelfvoldaan willen noemen?’

Van Rossem: ‘Nee, ik heb zelf een vrij goed idee van mijn beperkingen. Je hoort mij niet zeggen dat ik een groot schrijver ben. Die illusie heb ik niet en die ambitie heb ik niet. Maar mijn werk is prettig leesbaar. Ik zeg natuurlijk wel altijd voor de lol dat ik overal verstand van heb.’

‘Daarom praat je nu over Louis van Gaal.’

‘Nee, want ik heb je vooraf gezegd dat ik er géén verstand van heb!’

Er liggen een heleboel huidschilfers op de schouders van zijn zwarte coltrui. Ik vraag me af of die bij de act horen.

Van Rossem: ‘Is Van Gaal bereid medewerking te verlenen aan je boek?’

Ik vertel Van Rossem uitgebreid over de ruzie tussen Van Gaal en mij, de nasleep en het uitblijven van excuses.

Van Rossem: ‘Dat is jammer. Dat pleit natuurlijk niet voor hem, zou ik zeggen. Misschien toch ook weer een signaal van onzekerheid. Als je totaal zeker van jezelf bent, dan kun je ook drie weken later opbellen en zeggen: “Sorry, maar ik had het helemaal bij het verkeerde eind.”’

‘Ach, nu komt het me wel goed uit. Het schrijft gemakkelijker als je niet bevriend bent met iemand. Heb je zijn autobiografie gelezen, nee zeker? Daar staat geen onvertogen woord in.’

Van Rossem: ‘Had hij maar de intelligentie gehad er ook wat minder aardige dingen in te zetten. Want hij was toch ook de nationaal trainer toen we tegen Ierland onderuit gingen, een jaar of tien geleden? Toen heb ik nog overwogen om een brief aan de KNVB te schrijven of ze hem niet voor onbepaalde tijd konden aanstellen, gewoon in de hoop dat ik verschoond zou blijven van die afschuwelijke tweejarige cyclus, die terreur van een kampioenschap voetbal. Vreselijk. Daar zie ik nu al tegenop, zo’n hele maand voetbal en al dat gelul eromheen.’

‘Je deed er twee jaar geleden anders zelf ook aan mee. Je was te gast bij *Voetbal International*.’

Van Rossem: ‘Dat was ik verplicht. Johan Derksen werkte mee aan het tijdschrift *Maarten*. Dit was een tegenprestatie. Maar in zo’n tent vol idioten ga ik nooit meer zitten. Ik ga tijdens een voetbalwedstrijd bij voorkeur wandelen. Omdat het zo lekker stil is in de stad. Maar zeg eens: heb je Van Gaal echt nooit op een ironische opmerking kunnen betrappen?’

‘Nou, zelden, echt zelden. Ik heb ’m vaker zijn stem horen verheffen. Interviews verlopen vrijwel allemaal hetzelfde. Binnen vijf minuten ontsteekt hij in toorn en maakt gehakt van de interviewer.’

Van Rossem: ‘Dat vind ik ook wel weer geestig. Waarschijnlijk heeft hij dat typische bullebakken ook in het trainersvak geleerd. Docenten doen het ook wel. Even afzeiken zodat iedereen weet dat hij de baas is. Vooral niet al te sympathiek overkomen. Het maakt jezelf veel sterker, die schone schijn. Even onaangenaam zijn. Maar als hij werkelijk tot de kern van zijn ziel vol zelfvertrouwen zat, zou hij denken: *who cares?* Maar hij wil kennelijk alles... eh, alles moet onder controle zijn.’

‘We hebben te maken met een controlfreak?’

Van Rossem: ‘Controlfreaks zijn perfectionisten en perfectionisme is een vorm van levensangst. Het opgeruimde bureau, je weet wie er enorm opgeruimde bureaus hadden?’

‘Johan Derksen.’

Van Rossem: ‘O ja, Johan ook?’

‘Maarten, echt, bij hem geen boek dat één millimeter voor het andere uitsteekt.’

Van Rossem: ‘Je zou mijn studeerkamer eens moeten zien. Een onbeschrijflijke rotzooi. Er zijn boeken die ik drie keer gekocht heb, omdat ik de vorige twee exemplaren niet kon vinden. Terwijl ik wel wist dat ik ze had. Ik heb me één keer laten fotograferen op mijn studeerkamer, voor de *Haagsche Post* geloof ik en toen werd ik onmiddellijk gebeld door een vrouw die zei: “Ik heb een opruimbedrijfje en u zou mij goed kunnen gebruiken.” Dit is natuurlijk ook een ingewikkeld compliment aan mezelf, want Mussolini had een schoon bureau, Hitler had een schoon bureau. Het is een vorm van neurose, het schone bureau. Een soort angst voor dat wat niet meer gecontroleerd kan worden. Als je natuurlijk je eigen leven serieuzer analyseert, dat moet ook gelden voor Van Gaal, is het zo’n wonderbaarlijke aaneenrijging van toevalligheden dat je wel een heel wonderlijke geest moet hebben om te geloven dat het allemaal jouw verdienste is dat het gelopen is zoals het gelopen is.’

‘Louis van Gaal zegt dat succes louter maakbaar is.’

Van Rossem: ‘Hopelijk zeggen ze op tijd tegen hem dat hij moet stoppen. “Het is over, pap.” We worden allemaal een jaartje ouder en sommigen worden niet gewaarschuwd. Je wilt er ook niet half dement zitten. Ik herinner me een paar uitzendingen met Johnny Kraaykamp en Rijk de Gooijer, die in een toestand van totale aftakeling waren geraakt. Pijnlijk, dat is verwijtbaar aan hun familie. Vooralsnog is mijn dochter nog niet verder gekomen dan: “Pa, je zag er zo ongelofelijk smerig uit op tv.” Dan kun je nog wel even mee.’

Confrontatie (2)

EEN SCHELDPARTIJ

Vuile, arrogante klootzak!

Mijn hart bonkt tegen mijn borstkas. Door voor me uit te staren probeer ik rustig te worden. Een winterzonnetje ontbloot een dikke laag stof op mijn verzameling cd's. In mijn werkkamer is het een bende. Pa, die hier mijn boekhouding komt doen, heeft er vorige week wat van gezegd. ‘Zo kun je toch niet werken, jongen?’

Ik snuif. Denk aan Van Gaal, die gestoorde.

Het is eind januari 2007. Ik heb hem net gebeld over zijn ruzie met de Coaches Betaald Voetbal (CBV), de belangenvereniging die Louis van Gaal heeft gedwongen excuses te maken omdat hij, onder anderen, bondscoach Marco van Basten in een interview heeft gekraakt. Ik overweeg mijn *AD*-column over dat gedoe te schrijven en wil wat feiten checken.

Ik leid een vraag in als Louis van Gaal mij bot onderbreekt. ‘Jij moet mijn nummer niet weggeven!’

‘Wat bedoel je?’

Van Gaal: ‘Je hoort toch wat ik zeg?’

‘Louis, waar heb je het over?’

Van Gaal: ‘Jij hebt mijn nummer weggegeven. Dat moet je niet doen. Dat is geheim.’

‘Waar heb je het over, man?’

‘Jij hebt mijn 06 aan Chris van Nijnatten gegeven.’

‘Hoe kom je daarbij?’

Van Gaal: ‘Hij heeft ineens mijn nummer. Hij belde mij.’

‘Ja en?’

Van Gaal: ‘Dat heeft-ie van jou.’

‘Absoluut niet.’

Van Gaal: ‘Nou, wat wil je?’

‘Nee, ho, wacht nou even. Hoe kom je erbij dat ik hem dat heb gegeven, want dat is namelijk niet zo. Als het wel zo was zou ik dat zeggen.’

‘Nou, ik zeg van wel.’

‘Maar het klopt godverdomme niet, Louis. Je hoort me toch. Je zit ernaast. Je beschuldigt mij van iets wat ik niet heb gedaan. Hallo, neem dat even terug.’

‘Waarom zou ik dat terugnemen? Ik heb alle reden om aan te nemen...’

‘Je zit ernaast, mannetje. Doe godverdomme ’ns normaal man, ik zou maar even sorry zeggen!’

‘Vind jij dat normaal: op zo’n toon praten?!’

‘En dat zeg jij! Louis, dit bevalt me helemaal niet. Ik heb je nummer niet weggegeven. Punt uit. Neem die opmerking dus even terug!’

‘Als je blijft schreeuwen...’

‘Dat maak ik zelf wel uit. Ik probeer mijn gelijk te halen. Je zit ernaast. Dus moet je je excuses maken. Zo werkt dat. Maar dat kun jij niet opbrengen, hè, meneertje Fatsoen.’

Tien seconden later is het gesprek voorbij. In die korte tijdspanne heb ik nog eens gevloekt, daarna heb ik hem weggedrukt. Uit zelfbehoud, denk ik.

Niemand is thuis, ik sta hier op een eilandje in de zee die mijn werkkamer is en om mij heen drijft wrakhout, stapels boeken, stapels kranten, opgestapelde cd-doosjes zonder cd's.

Vijf minuten later bel ik Leo Verheul. ‘Nooit van mijn leven wil ik ook maar iets met die godverdomse paardenlul te maken hebben. Waar haalt-ie het lef vandaan om me zomaar te beschuldigen. Hij deugt niet, Leo, die man is echt gek.’

Confrontatie (3)

BRIEF

Er bestaat een brief waarvan ik spijt heb dat ik 'm heb geschreven. Hij is gericht aan Louis van Gaal. Ik schaam me voor de inhoud. Daarom neem ik 'm niet op in dit boek. Maar u, lezer, u moet wel weten dát-ie geschreven is. De strekking van de brief die ik een half jaar na het telefoongesprek heb geschreven is: Louis, zullen we een kop koffie drinken om onze ruzie uit te praten?

Confrontatie (4)

LIJMPOGING

Henk Spaan, Bonaventura, mijn broer, mijn vader en moeder, de jongens met wie ik wekelijks voetbal, aan wie het maar horen wil doe ik mijn verhaal. Woordelijk komt het telefoongesprek voorbij. En elke keer als ik het vertel, wind ik me weer op.

Ook Truus weet er inmiddels van. Ze vindt het vervelend, hoor ik via diverse kanalen terug.

Vrienden van Van Gaal zeggen: ‘Je weet toch hoe hij is?’ En ik zeg: ‘Maar die man hoeft

niet overal mee weg te komen. Donder op, hé.'

Bonaventura zit ermee. Met mij tennist hij, met Van Gaal golft hij. Hij gaat een poging ondernemen om de boel te lijmen, zegt-ie.

Confrontatie (5)

BESTE LOUIS

Heb besloten om die brief toch af te drukken, maar mijn God, ik schaam me kapot. Wat bezielde me toen?

Ik vind dat ik de brief moet afdrukken. Ik schrijf nu eenmaal een boek over Louis van Gaal, over mijn obsessie voor Louis van Gaal in het bijzonder en wat die obsessie met mij heeft gedaan. Dus die brief hoort erbij. Enfin, lees en schiet me lek.

Rotterdam, 6 juli 2007

Beste Louis,

Ruzie, dat komt vaker voor in het leven. Op persoonlijk of zakelijk vlak botsen mensen nou eenmaal. Soms omdat er vals wordt gespeeld, soms omdat mensen principieel zijn.

Louis, ik pieker me suf. Ik begrijp maar niet dat jij, voor mij een zeer principieel mens, nog altijd geen sorry hebt kunnen zeggen. Het moet welhaast trots zijn. Je bent een scherp mens, maar je bent ook rechtschapen. Als je inziet dat je fout bent geweest (ik zal je voor zijn – wat niet vaak voorkomt), dan kom jij met verontschuldigingen over de brug. Toch? Eerlijk duurt het langst.

Het gaat mij nu eigenlijk maar om één vraag: waarom zeg je het niet? Want, samenvattend: jij beschuldigde mij aan de telefoon valselijk. Tot drie keer toe. Jij weet nu ook dat ik jouw mobiele nummer niet heb weggegeven.

Je intrigeert me, als oefenmeester, als topcoach, maar ook als mens. Je bent een open boek. Dacht ik. Tot dat incident aan de telefoon. Volgens mij was je te impulsief. Je had geen onderzoek gedaan in elk geval. Zo hoor je, voordat je oordeelt, te werk te gaan. Tenminste, dat zeggen bozige trainers altijd, en docenten journalistiek, en

hoofdredacteuren. Niet maar wat roepen, eerst op onderzoek uitgaan. Bezint eer ge begint.

Jij bent boos omdat ik op tv heb geroepen dat ik boos ben. Hoewel het de goede volgorde niet is, moet ik misschien maar eens toegeven dat ik dat beter niet had kunnen doen. Het was een impulsieve daad. Opgekropte boosheid kwam er ineens uit. Nee, teleurstelling. Omdat de eerlijkste trainer van de wereld niet de klasse had om zijn excuses te maken. Twee maanden had ik erop gewacht. Hoe kan dat nou, dacht ik steeds, iemand die hamert op normen & waarden.

Teleurstelling ja. Denk je dat ik in Cruijff of Koeman teleurgesteld kan zijn? Nee dus. Met die mensen heb ik gewoon niks. Er zijn maar weinig mensen in de voetballerij op wie ik min of meer gesteld ben.

Ja, op jou ben ik gesteld. Je bent een rare man, maar wel een geniale man. Je fascineert me. Het heeft ook met Sparta te maken, en met respect voor je werk, en omdat ik je altijd dapper heb gevonden inzake Cruijff. Niet voor niets heb ik je bijna altijd geroemd en verdedigd. Dat zal ik ook blijven doen, ondanks deze ruzie. Tenzij je straks iets doet wat ik niet goed vind, dan zeg ik dat natuurlijk. Ik heet geen Jaap de Groot die alles voor zoete koek slikt van heilige Johan.

Ik hoop dat het goed komt. Niet voor mijn werk. Zoals jij zonder mij kunt, kan ik zonder jou. Ik kan de zaken ook wel scheiden. Die ruzie zal mijn mening niet beïnvloeden. Nee, het is gewoon onnodig én ongemakkelijk. Omdat Bona een gemeenschappelijke vriend is en omdat we elkaar best vaak tegenkomen en omdat er al genoeg oorlogjes woeden op aarde.

Ik dacht na Bona's verjaardag (ik heb vakantie, tijd voor bezinning, contemplatie): waar gaat het om?, laat ik eens een poging doen om de plooien glad te strijken. Volgens mij heb ik me in deze brief kwetsbaar opgesteld. Ik hoop dat jij dat ook wilt doen. De komende weken wil ik met alle liefde naar Noordwijk komen, op woensdag 18 juli ben ik er 's avonds trouwens. Misschien wil je eens in je agenda kijken of je een half uurtje hebt. Even onder vier ogen. Kijken of we tot elkaar kunnen komen.

Hartelijke groet,

SCHAAMTE

Ik ben voor die brief gestraft. Kom ik zo op.

De ergste zin, wat is nou de ergste zin van dit perenbaksel, vraag ik me nu af?

Ik maak een top 10.

Op 10: ‘... jij, voor mij een zeer principieel mens...’

Op 9: ‘Volgens mij was je te impulsief.’

Op 8: ‘Opgekropte boosheid kwam er ineens uit. Nee, teleurstelling.’

Op 7: ‘Je bent een scherp mens, maar je bent ook rechtschapen.’

Op 6: ‘Bezint eer ge begint.’

Op 5 ‘Cruijff en Koeman. (...) Met die mensen heb ik gewoon niks.’

Op 4: ‘Ja, op jou ben ik gesteld.’

Op 3: ‘Je bent een rare man, maar wel een geniale man.’

Op 2: ‘Je fascineert me.’

Op 1: ‘Omdat er al genoeg oorlogjes woeden op aarde.’

Confrontatie (7)

PA

Van Gaal reageert niet op de brief.

Waarop ik helemaal in toorn ontsteek. Vuile arrog...

Ik laat de brief aan mijn vader lezen.

Hij zit aan de tafel. Er ligt een *NRC*, een *AD* en een *Elsevier*.

Pa zet zijn leesbril af. Denkt even na. Zijn hoofd beweegt met van die kleine schokjes. Net zo'n hondje dat op het dashboard is vastgemaakt en na elke sturbeweging blijft knikken. Heel lief.

'Ik vind dat je wel een knieval hebt gemaakt', zegt hij.

Ik zeg niks.

'Je gaat wel erg door het stof, vind je niet?'

Alsof ik een pak rammel van hem krijg. Voor het eerst van mijn leven slaag.

Mijn vader heeft me nooit een grimmig oordeel gegeven, laat staan dat hij me veroordeeld heeft. Zelfs toen hij mij – ik was tien – van het politiebureau ophaalde nadat ik in de V&D was opgepakt wegens diefstal, zei hij niks lelijks. Na een lang zwijgen, halverwege de rit naar huis, zei hij en hij keek in zijn achteruitkijkspiegel: 'Ik ben erg teleurgesteld in je.' Dat was alles. Dit commentaar op die afgrijselijke brief aan Van Gaal is het scherpste commentaar dat hij me ooit heeft gegeven.

Een zomer later gaat mijn vader dood. Ik ga niet uit van een oorzakelijk verband.

Waarom heb ik het verdomme allemaal zo onderdanig opgeschreven? Wat moet ik mijn vader op dat moment hebben teleurgesteld.

In gedachten hoor ik René van der Gijp in de uitzending van *Voetbal International* al lachen om deze brief en als hij klaar is zegt hij: 'Hé pik, wat bezielde je nou toch? Wil jij soms een knuffeltje van Louis, want dat kunnen we best regelen hoor.' En hij barst weer in lachen uit. En Derksen buldert ook mee en Genee leest spottend nog een glibberige zin uit de brief voor. 'Volgens mij heb ik me in deze brief kwetsbaar opgesteld.'

VERJAARDAG

‘Louis wil er niks van weten’, zegt Bonaventura na een partij tennis.

‘Lijmpoging mislukt’, zeg ik. ‘Maakt niet uit, Bona. Dan niet. Ik sla je volgende verjaardag gewoon over.’

Een paar weken geleden kwamen we elkaar tegen op Bonaventura’s 56ste verjaardag. Louis was al binnen. Ik gaf iedereen een hand. Ook hem. ‘Gefeliciteerd met onze gemeenschappelijke vriend’, zei ik. ‘Ja, jij ook’, zei hij. Dat was het voor die avond. Van Gaal stond aan de ene kant van de kamer en ik aan de andere.

Wraakzucht (1)

HET BITTERE EINDE

Het seizoen 2008/09 is twee wedstrijden oud en AZ staat op de zestiende plaats met nul punten, doelsaldo één voor en vijf tegen. Vier maanden eerder eindigde AZ in de Eredivisie op de ontgoochelende elfde plaats en maakte Van Gaal een paar wedstrijden voor het einde bekend dat hij bij de club stopte omdat hij vond dat hij de boel niet meer aan de praat kreeg. Omdat de spelers daarop aandrongen, bleef hij toch.

Op 20 september 2008 komt PSV in Alkmaar op bezoek. Onder de kop ‘Het bittere einde van Louis van Gaal’ schrijf ik die zaterdag onderstaande column in *AD Sportwereld*.

Ik gun het hem zo; samen met Truus lekker gaan genieten van zijn vette pensioen. Hij kan meer dan tevreden terugkijken op zijn voetballoopbaan. De modale profvoetballer werd een fantastische trainer. Wat hij met Ajax presteerde was buitengewoon (o.a. vier landstitels, UEFA Cup, Champions League, Wereldbeker), bij Barcelona (o.a. twee landstitels, halve finale Champions League) deed hij het goed, pas daarna ging het mis. Als bondscoach faalde hij jammerlijk. Kort gezegd bleek hij geen grip meer te hebben op de spelers met wie hij bij Ajax alles had gewonnen.

Iets dergelijks zagen we vorig seizoen bij AZ. Juist in het jaar dat de club grote investeringen had gedaan, ging het op het veld en erbuiten helemaal fout. Nobel van Marcel Brands om de trainer openlijk vrij te pleiten; het falende transferbeleid is niet Van Gaals schuld, zegt de technisch directeur, maar het zijne. Dat kan Brands moeilijk beweren over de staat van ‘de kleedkamer’ waar normen & waarden, om Van Gaal zelf

te citeren, ernstig te wensen overlieten. Hoe kon het toch zijn dat Van Gaal zijn Orwelliaanse grip op de spelersgroep verloor? Niemand corrigeerde de ander, tenzij het door Kew Jaliens uitdelen van bijbels in de kleedkamer daaronder moet worden verstaan.

Op de bank maakte Van Gaal rare keuzes, recent nog. Vorige week stond Mendes da Silva wéér rechtsback, terwijl die jongen geen meter kan verdedigen. Spits Dembélé staat soms linkshalf, corrigerende middenvelder De Zeeuw niet in de as van het veld maar rechts hangend. Nog veel erger: er is in Alkmaar geen teamgeest, geen ziel, geen identiteit, geen systeem. AZ heeft onder Van Gaal nooit meer zo goed gevoetbald als onder zijn voorganger Co Adriaanse. En – dat weet ik – dat doet Van Gaal pijn want in zijn diepste wezen is hij een idealist.

Dinsdag jongstleden nog gaf hij daar bij Sport1 blijk van. Met Kees Jansma en Wim Kieft ging hij in debat over wedstrijden in de Champions League. Nou ja, debat, Van Gaal doceerde. Je zou denken, aardig van Jansma dat hij een gevallen trainer een podium geeft, Van Gaal zal zich vast eens bescheiden opstellen. Nou, alle teams die we zagen, alle coaches, er deugde moreel niets van. Liverpool en trainer Benítez moesten het vooral ontgelden. ‘Ik hou dus niet van dat soort voetbal’, zei Van Gaal steeds. Gelukkig ergerde realist Kieft zich en deelde in een bijzinnetje – ‘dan kun je wel steeds zeggen dat je niet van dat voetbal houdt’ – een oorvijs uit. Aan dovemansoren besteed trouwens. Van Gaal kent het woord nederigheid niet.

Hij is zijn eigen adagium – ‘groter dan de club is niemand’ – vergeten. Louis van Gaal staat boven de voorzitter, de directie en de spelers van AZ. Als hij meer wil verdienen wordt zijn contract verbeterd, als hij er even later niet meer in gelooft wordt zijn ontslag geaccepteerd, en weer even later teruggedraaid. Wij van de media spaarden hem vorig jaar ook al, op grond van zijn verleden.

Dit is het bittere einde. De trainer begint medelijden op te roepen. Vanavond tegen PSV gun je de versleten vakman Van Gaal eerherstel. Maar een zege op PSV is niet genoeg. Structureel wordt het niks meer. Omdat de tijd zo arrogant was om niet stil te blijven staan bij Van Gaals verouderde opvattingen. Maar wat geeft het, deze Alkmaarse mislukking? Je kunt niet alles winnen, zelfs niet als je Van Gaal heet. Zijn paleisje in Portugal is klaar. Het is hoog tijd om boosheid, verbittering en frustraties van zich af te laten glijden. Bij de entree op het hek van zijn huis in Portugal staat zo’n kinderlijk liefdeshart met een pijl erdoorheen. De pijl wijst naar een L(ouis) en een T(ruus). Zijn

vrouw en kinderen en kleinkinderen verdienen vanaf nu alle aandacht. Voor een narcist moet het een opgave zijn om zichzelf weg te cijferen, maar in naam van de onvoorwaardelijke liefde moet zo'n offer te brengen zijn. Per slot van rekening is Louis van Gaal in zijn vrije tijd meestal een loyaal en harmonieus mens.

Die avond wint AZ thuis van PSV. En blijft winnen. En heel aardig voetballen...

Wraakzucht (2)

LEEDVERMAAK

Twee maanden later, op vrijdag 28 november 2008 wint AZ de uitwedstrijd bij FC Groningen met 2-0. Na dertien wedstrijden staat AZ bovenaan met een voorsprong van drie punten op Ajax dat het weekend ervoor met 2-0 is geklopt. Op de cover van *Voetbal International* staat met vette letters dat Louis het lek boven heeft. Ik besluit dat het tijd is om een boetedoening te schrijven. Onder de kop 'Door het stof' schrijf ik in mijn zaterdagse column in het *AD* het volgende:

Wie van uitlachen houdt of leedvermaak moet beslist mijn column over Louis van Gaal lezen van zaterdag 20 september jl. Ik citeer mezelf, vol berouw: 'Dit is het bittere einde. De trainer begint medelijden op te roepen. Vanavond tegen PSV gun je de versleten vakman Van Gaal eerherstel. Maar een zege op PSV is niet genoeg. Structureel wordt het niks meer. Omdat de tijd zo arrogant was om niet stil te blijven staan bij Van Gaals verouderde opvattingen.'

Elf zaterdagen later staat AZ bovenaan. Het elftal van Louis van Gaal speelt het mooiste voetbal van de Eredivisie. Gereede kans dat – twee jaar geleden lukte het op de laatste speeldag niet – AZ kampioen wordt in 2009.

Wat bezielde me elf weken geleden toch? Er zijn geen excuses. Het was gewoon platte rancune die mij dreef om zoiets onwaar(achtig)s op te schrijven.

Wraak, dacht ik altijd, is een geweldige drijfveer. Waarom ik wraakzuchtig was? Ik heb niet kunnen verkroppen dat Louis van Gaal mij twee jaar geleden vals beschuldigde. Dat hij mij niet vertrouwde (de aanleiding is onbeduidend: hij meende dat ik zijn geheime

telefoonnummer aan iemand had gegeven) kwetste me. Ik ken Van Gaal namelijk al een jaar of twintig persoonlijk en nooit hebben wij elkaar een streek geleverd. Wel zijn we het pertinent oneens geweest en hebben fel gedebatteerd. Enfin, er was voor hem historisch gezien geen enkele aanleiding om mij te verdenken – en toch deed hij dat. Toen hij later hoorde dat hij fout zat zei hij geen sorry. Een persoonlijke brief die ik hem schreef met een verzoek om het eens uit te praten liet hij onbeantwoord. Ik begreep er niks van. Dus dat is nou de man die de mond vol heeft over normen & waarden, zei ik wel honderd keer tegen mezelf. En zo gijzelde ik mezelf en als slachtoffer vond ik het gepermitteerd om Van Gaal eens lekker terug te pakken.

Stom. Een stijlbreuk ook. Ik heb Van Gaal een uitstekende trainer gevonden en altijd verdedigd. Als Crujff hem weer eens attaqueerde bijvoorbeeld of bij Ajax, in zijn strijd met Ronald Koeman. Van Gaal drijft op kunde, niet op rancune.

Wie het toneelstuk Medea ooit opgevoerd heeft zien worden weet genoeg over de destructieve kracht van wraakzucht. De tovenares vermoordt haar twee zonen met het zwaard omdat haar man haar in de steek heeft gelaten voor een ander. Antoinette Jelgersma vertolkte Medea onlangs. De actrice zei laatst in een interview in NRC: 'Medea speel ik om het publiek te vertellen: kijk uit voor wraak! Je gaat eraan kapot, samen met iedereen in je omgeving. Voor mij is Medea een laatste waarschuwing.'

Op 20 september jl. schreef ik ook: 'Ik gun het hem zo; samen met Truus lekker gaan genieten van zijn vette pensioen. Hij kan meer dan tevreden terugkijken op zijn voetballoopbaan. De modale profvoetballer werd een fantastische trainer. Wat hij met Ajax presteerde was buitengewoon (o.a. vier landstitels, UEFA Cup, Champions League, Wereldbeker), bij Barcelona (o.a. twee landstitels, halve finale Champions League) deed hij het goed...'

Daarna werd ik erg onaardig. Toen ik het opschreef knaagde dat erg onaardige reeds. Ik wist na een kwart eeuw Van Gaal wel beter. Maar liet me toch gaan.

Vorige week las ik in Het Parool dat Van Gaal de hand in eigen boezem stak. Het ging over vorig seizoen, over de wanorde in de kleedkamer waar types als Schaars en Arveladze ontbraken. 'Ik kon het niet managen', bekende de trainer eerlijk. De teamgeest blijkt hersteld, de speelwijze is bijgesteld, hij gunt de klassespeler meer individuele vrijheid. Van Gaal blijkt flexibel. Eerherstel voor een uitstekende voetbaltrainer.

Deze column schrijven is voor mij bakzeil halen natuurlijk. Heel soms moet dat, diep door het stof gaan. Dat is geloofwaardiger dan volharden in wraakzuchtige onzin. Dat Louis van Gaal veel kwaliteit heeft wist ik al, dat is eigenlijk het onverteerbare. In elk geval: ik heb mijn lesje (in nederigheid) geleerd. Een fijn weekend.

Een dag later op tv, bij Jack van Gelder aan tafel, zeg ik er ook wat over. Ik wil er een vette streep onder zetten.

Overeenkomsten (3)

STROOTMAN

Het enige fijne aan het weekend van mijn publieke boetedoening is dat Sparta met 4-0 van NAC wint. Het is de doorbraak van de achttienjarige Kevin Strootman, tegenwoordig Van Gaals oogappel. Al toen hij in de jeugd van Sparta speelde, zag ik dat hij heel goed kon worden, maar deze zaterdag stoten Sparta-supporters elkaar aan en ik hoor mezelf zeggen: ‘Jezus, wat is dat jong on-ge-lo-fe-lijk goed.’

Nu, hier, over Strootman schrijven is heel erg Van Gaals. Zo van: ik zag de geweldenaar Strootman het eerst. Het is ook nog eens een flauwe, vergeefse afleidingsmanoeuvre van mijn canard. Ik heb overwogen de zinnnetjes over Strootman bij nalezing weg te strepen. Ik laat ze toch staan, gewoon, omdat ik soms erg op Louis van Gaal lijk. En dan kan dit lange-neus-zinnnetje er ook nog wel bij: ik ontdekte Strootman eerder dan Louis.

Zoektocht (14)

DODEHOEKSPIEGEL

‘Dát is het essentiële probleem van de man’, zegt Theo Maassen (1966), niet verwijtend, eerder liefdevol, een tikje bezorgd bijna. Maassen is een vader met een bakfiets, zag ik toen ik net aan kwam aanlopen. Terwijl hij het ding op slot zette, heb ik Theo uitgelachen om dat voertuig, hij haalde zijn schouders op en gaf een hand. Zijn hoofd staat in de denkmodus, vanwege de Oudejaarsconferentie 2013. Theo bezoek ik omdat ik hem met Freek de Jonge de allerbeste in zijn vak vindt. Van Theo wil ik weten: hoe gedraagt een uitblinker zich of hoe hoort hij zich te gedragen?

‘Van Gaals probleem is dat hij niet kan relativiseren. In de sport is dat zijn kracht, in de gewone wereld ben je dan *narrowminded* en dus kwetsbaar. Bovendien staat hij, dat zegt hij zelf altijd, aan de top van de piramide en laat zich door Cruijff noch Beckenbauer iets zeggen – ook God, zélf s God, staat er niet meer boven.’

‘Mourinho’, zeg ik, ‘daar luistert hij wel naar. Dat is iemand die hij aardig vindt.’

Maassen: ‘Daar noem je iemand. Die is echt compleet gestoord.’

‘Ik snap het niet. Louis wordt door vriend en vijand gezien als een enorme vakman, maar hij blijft zijn onnoemelijke grootheid steeds maar zelf benadrukken. Overal heeft Louis van Gaal de basis gelegd.’

Maassen: ‘Ik denk dat het onuitputtelijk is. Stel hè, hij zou alles hebben gewonnen, ik denk dat het dan nog niet genoeg is.’

‘Rupsjenooitgenoeg.’

Maassen: ‘Het is een ziekte. Hij zal altijd redenen vinden om zich miskend te voelen. Mijn psychologie van de koude grond zegt dat wat er misgaat in je karakter zijn oorsprong vindt in de eerste jaren van je leven. De rest van je leven hol je daar achteraan. Als kind heb je ergens behoefte aan, krijg je dat niet – laten we het eens liefde noemen, erkenning, dat het goed is dat je bestaat, dat je er mag wezen, dat je goed bent zoals je bent – dan ga je later wanhopig zoeken. Terwijl, je had het nodig toen je een kindje was. Die volwassen man kan het wel krijgen, maar dat kindje in hem nooit meer. Een enorme tragedie resteert.’

Theo kent het werk van Freud, dat moge duidelijk zijn. Hij weet ook dat Van Gaals vader, net als die van Johan Cruijff en Co Adriaanse, jong stierf.

Maassen: ‘Wat er in een gezonde vader-zoonrelatie natuurlijk gebeurt is dat als je vijftien, zestien, zeventien bent, op weg naar volwassenheid, dat je het idee koestert dat je ooit je vader vermoordt, verslaat. Dat je sterker bent dan hij, of slimmer. Dat je je eigen identiteit ontwikkelt en dat je je tegen je vader afzet, dáár gaat het om. Maar als je vader vroeg doodgaat, dan kan dat allemaal niet. Dan creëer je die vader buiten jezelf of dan worden dat de journalisten of het volk. Van Gaal gaat steeds de strijd aan met mensen van wie ik denk: man, láát!’

‘Ik bespeur compassie.’

Maassen: ‘Ja, ik ben wel een fan van de man. Wat ik eigenlijk wel charmant vind aan de

man is dat hij geen charme heeft. Dat hij in het vliegtuig van Bayern München een clubicoon als Rummenige uit zijn vaste stoel jaagt, zonder aanzien des persoons. Ik zie er de schoonheid van in, ik vind dat fantastisch.’

‘Vanuit zijn standpunt bezien is het niet eens moedig om dat te doen.’

Maassen: ‘Precies. Want hij heeft geen keus. Er zit maar één standje op. Ik hou helemaal niet van het genre, maar als er een realitysoap zou komen over Van Gaal zou ik elke dag een half uurtje willen kijken. Je botst altijd met de werkelijkheid als je zo bent als hij.’

Ik vertel Maassen over mijn clash met Van Gaal begin 2007. Terwijl ik verslag doe schaam ik me ineens, omdat het me plots zo kleinzielig voorkomt.

Maassen: ‘Voor mij zou sorry zeggen niet zo moeilijk zijn, maar voor hem is het heel moeilijk, Hugo. Bijna niet te doen. Hij is zo star. In wezen moet die man zó onzeker zijn; dat hij toch geen twijfel durft toe te laten. Hij durft waarschijnlijk niet eens te denken: misschien heeft die Hugo gelijk en heb ik het verkeerd.’

‘Ik blafte zo hard terug dat hij toch zou kunnen denken: oeps, ik kon er weleens naast zitten.’

Maassen: ‘Hoe zou dat in zijn hoofd werken? Dat is wel interessant. Hoe beter ik mensen leer kennen, hoe meer ik begrijp hoe complex iemand is en hoeveel kanten iemand heeft. Je probeert iemand hup even in drie steekwoorden samen te vatten, maar zo werkt het niet.’

‘Door eens twijfel toe te laten, zou hij – hij heeft het altijd over *de totale mensch* – erop vooruitgaan.’

Maassen: ‘Uiteindelijk wel, dat weet ik zeker. Ik heb een tijdje op een theateropleiding gezeten. Tijdens articulatielessen moet je netjes leren spreken. In het begin ga je heel onnatuurlijk spreken en dan ga je eigenlijk raarder praten dan je deed. Maar uiteindelijk komt het goed en dán word je sterker. Stel, Van Gaal zou zich kwetsbaar opstellen, hij zal dan even zwakker worden, omdat hij het zich misschien niet kan permitteren als hij aan het werk is, maar uiteindelijk komt hij er sterker uit. Die eeuwige distantie van hem, het oogt wel een beetje arm allemaal. Wat wel prettig is: hij is straight. Ik lees de columns van Van Hanegem weleens. Die sluimerende frustratie, man, dat tof doen met Marokkaanse voetballers. Hij doet altijd heel superieur en sneert naar iedereen. Ik moet die man niet. Bij Van Gaal is het *what you see is what you get*.’

‘Of zoals Van Gaal zelf zegt: oprecht. “Ik ben oprecht.” Maar dat kan je toch niet van jezelf zeggen?’

Maassen, lachend: ‘Op zich raar, maar ook wel grappig. Wij hebben ook ijdele gedachtes. Alleen jij en ik zijn sociaal net slim genoeg om te weten dat het niet leuk overkomt als je dat over jezelf zegt.’

‘Je kan toch niet over jezelf zeggen dat je oprecht bent!’

Maassen: ‘Nee. Niet honderd procent, nee. Van Gaal heeft een raar, heel extreem, zelfbeeld. Ik weet dat ik een hoop blinde vlekken heb. Mensen om me heen zijn mijn dodehoekspiegels. Die zeggen soms wat ik over het hoofd zie. In het theater is dat een regisseur. Want ik kan niet naar mezelf kijken.’

‘Van Gaal heeft geen dodehoekspiegel gemonteerd? Maar hij ziet zichzelf toch terug op tv?’

Maassen: ‘Mensen kunnen alleen maar iets doen met kritiek die gegeven wordt door mensen die je mogen. Die een beetje van je houden, zodat er ook een beetje liefde bij de kritiek zit.’

‘Hij...’

Maassen: ‘Ik heb hem hoog zitten. Een van drie beste Nederlandse coaches ooit en Nederland is, hoe klein ook, een groot voetballand. En jij wilt, en dat vind ik een beetje truttig van je, jij wilt dat hij én een goede coach is én hij moet een beetje normaal doen. Dat gaat niet bij hem. De voetballerij is heel iets anders dan de gewone, sociale wereld. Het is meer zoals je in het leger hebt, daar heb je ook een strenge hiërarchie en daar moet je direct een opdracht opvolgen van je commandant. En dat moet helemaal in oorlogstijd, want anders gaat het mis. Je kán daar niet vragen: “Ja maar hoezo moet ik die kant op schieten?”’

‘We kenden Van Gaal de schoolmeester al, jij komt nu met Van Gaal als commandant of generaal.’

Maassen: ‘Voetbal is oorlog.’

‘Dat is wel vaker gezegd, Theo.’

Maassen: ‘Dat snap ik, jesus, Hugo, daar refereer ik aan.’

‘Dus je moet blaffen en bijten om het ver te schoppen?’

Maassen: ‘Ja, maar niet naar je spelers. Ga je met Ronald Koeman praten? Daar had-ie

ook gedonder mee.’

‘Nee, ik geef er de voorkeur aan te spreken met buitenstaanders. In de voetbalwereld heeft iedereen zijn zegje wel gedaan over hem. Ik gebruik wel een aantal bestaande quotes. En ik check wel de feiten. Voor Louis natuurlijk, die hecht daaraan.’

Maassen lacht.

Ik zeg: ‘Je had het over Koeman. Toen hij als technisch directeur op trainingskamp in Portugal demonstratief ging kijken hoe trainer Ronald Koeman leiding gaf, was dat een ondermijning van het gezag van Koeman.’

Maassen: ‘Dat is weer die hiërarchie.’

‘Hij tornt eraan.’

Maassen: ‘Ja, de hoofdtrainer is de baas van Ajax 1.’

‘Oncollegiaal van Van Gaal.’

Maassen: ‘Maar dat is groter dan hijzelf, die drang, het is een neurose.’

‘Jij vindt het geen slechtheid?’

Maassen: ‘Nee.’

‘Wat dan?’

Maassen: ‘Een handicap. Ik weet niet of het een officiële neurose is in psychiatrische zin, maar het is echt wel een handicap.’

O, Louis (9)

NARCISME

In Hopper blader ik achter een kop koffie door *Psychologie Magazine* en lees: ‘Kan narcisme overgaan?’

Psychologe Jolet Plomp schrijft: ‘Narcisten hebben geen gemakkelijk leven: hun diepgewortelde, grotendeels onbewuste onzekerheid maakt ze gevoelig voor depressie, ze hebben vaak relatieproblemen en het samenwerken geeft ook conflicten. Narcisten vallen dus niet te benijden – ze kunnen anderen niet goed gelukkig maken, maar zichzelf ook niet. (...) Verandering is moeilijk omdat een narcist slecht in staat is om negatieve eigenschappen van zichzelf onder ogen te zien. Als een narcist inziet dat de oorzaak van

zijn ongeluk bij hemzelf ligt, kan psychotherapie verlichting brengen.’

Zoektocht (15)

ZIELENKNIJPER

Op het terras van de IJsbreker in Amsterdam zegt Anna Enquist dat Louis van Gaal haar een goede onderwijzer lijkt die álle kinderen in de klas opmerkt. ‘Ook als je handicaps hebt of dingen niet goed kan doet hij zijn best, opdat je er toch bij hoort.’

‘Dat beeld klopt helemaal met de verhalen, Christa’, zeg ik.

Christa ja. Want dat is haar echte voornaam. Psychoanalyticus Christa Widlund-Broer brak begin jaren negentig door met gedichten en romans onder het pseudoniem Anna Enquist. We kennen elkaar al langer dan vandaag, van *Hard gras* en ze bezorgde me ooit een kundige psychiater en toen die zelfmoord pleegde, bezorgde ze me een nieuwe psychiater, die even kundig is en van wie ik hoop dat hij op zeer oude leeftijd een natuurlijke dood zal sterven.

Ik vertel haar dat Van Gaal op handen werd gedragen op het Don Bosco waar hij van 1978 tot 1988 werkte als gymleraar. Probleemjongeren temde hij met gemak.

Hoe anders gaat het er toch altijd met journalisten aan toe, verzucht ze. ‘Onder het oog van de camera verkrampst Van Gaal, hij lijkt zich zo snel aangevallen te voelen, hè. Maar ho eens even, ik vind het moeilijk hoor om over Van Gaal of wie dan ook uitspraken te doen. Ik kan natuurlijk niet gaan diagnosticeren of zo, dat moeten we niet hebben.’

Hmm. Dat is een streep door rekening. Ik zoek namelijk een zielenknijper voor Louis van Gaal. Want zou het kunnen dat hij behept is met een stoornis in het spectrum van autisme? Of is hij een narcist? Heeft hij misschien andere beperkingen?

Ik stel Christa, eh Anna Enquist op haar gemak. ‘Je hebt niet alleen verstand van de psyche, je bent ook dichter, schrijver en voetballiefhebber. In die hoedanigheid wil ik dat je hem ook beoordeelt.’ Het woordje *ook* heeft ze niet gehoord, ik sprak het onhoorbaar uit.

Ze knikt tevreden en steekt een sigaret op. ‘Als voormalig conservatoriumstudent zie ik grote overeenkomsten tussen Van Gaal en de muzikleraar.’

‘O ja?’, zeg ik. Ze hoort mijn teleurstelling niet.

GEFLIKT

Ik spreek dominee Klaas Vos (1949) in de pastorie van het schattige kerkje in de Brabantse gemeente Woensdrecht. Ik heb Klaas een kwart eeuw geleden leren kennen in stadion De Meer. Hij had toen met God gebroken, net als Louis van Gaal deed vanwege de doodstrijd van Fernanda, zijn eerste vrouw. In zijn biografie zegt Van Gaal: ‘Ik voelde toen heel sterk: met een God die dit laat gebeuren, wil ik niets meer te maken hebben. Zo’n lieve, goede vrouw zo mensonwaardig laten sterven... dat is hartverscheurend. Ik heb het rooms-katholieke geloof heel lang volgehouden. Ook toen ik al in België voetbalde, ging ik nog elke week naar de kerk. Maar ik vind: als er een God bestaat, moet hij ook respect voor de mens hebben.’

Het is een intrigerende opmerking, constateerde Freek de Jonge al. Louis van Gaal bespeurt onrecht en pikt het niet langer. Wat vindt Klaas Vos daarvan, de dominee die het geloof na jaren weer terugvond?

Vos: ‘Veel mensen worstelen hiermee. Ik snap het wel. Het idee: God leidt jouw leven en als er gruwelijke dingen op je pad komen verbind je die met Hem, alsof Hij dat persoonlijk doet. Het is het grootste euvel van misschien wel alle religies: het kwaad rechtstreeks verbinden. Wat begrijpelijk is, want wie doet het anders? Het is een raadsel. Het raadsel van het leed en van het kwaad; waar komt het vandaan en waarom – en waarom treft het mij? We verbinden het onmiddellijk met religie en dus met de godheid die geacht wordt boven alle materie te staan. Al gauw denkt men: wat heeft Hij mij *geflikt*.’

‘Helemaal als het lijden zo ernstig is’, zeg ik. Fernanda had alvleesklierkanker.

Vos: ‘Ik ben van mening dat je die verbinding niet moet maken. Het is te complex. Sterker, ik denk dat er achter alles nog een groter geheim schuilgaat, van een grotere religie die wij helemaal niet kunnen verklaren.’

‘Daar neemt Louis van Gaal geen genoegen mee, Klaas.’

Vos: ‘Dit leven brengt van alles op ons pad waar we zelf ook een beetje schuldig aan zijn. Of héél erg schuldig. Neem bijvoorbeeld de watersnoodramp van 1953. Heel veel dominees zeiden: “God straft ons!” Ja, ammehoela! Een waarschuwend rapport dat de dijken opgehoogd moesten worden is in een diepe la blijven liggen. En veel burgemeesters bleken tijdens de ramp weinig daadkrachtig. Tja, wie is er dan verantwoordelijk?! God of

de mens zelf? De inwoners van Willemstad, waar wel een goede burgemeester zat, die de hele bevolking liet evacueren, die konden God loven en danken, bij wijze van spreken. Snap je? Er zit dus vaak een element van schuld van onszelf in.’

‘Maar Klaas, aan de kanker van Fernanda had Louis geen schuld.’

Vos: ‘Natuurlijk. Maar het wonderlijke is: in de concentratiekampen waren er nog mensen die het *Hoor Israël* hebben aangeroepen. Ook in deze ellende zochten ze naar een houvast. En, gek genoeg, vonden het ook. En dan denk ik: ja, dat kan dus óók een ervaring zijn. Het noodlot aanvaardden.’

De dominee verontschuldigt zich, hij moet plassen.

Zoektocht (17)

NUL PUNTEN

Terwijl ik in de parochiekamer wacht tot de Klaas Vos is uitgedruppeld, denk ik terug aan wat Theo Maassen zei toen we dit onderwerp aansneden: ‘Van Gaal maakte het hele ziekbed van zijn vrouw mee en door wat hij ziet gebeuren keert hij God de rug toe. Je hoort wel vaker dat mensen bij zo’n lijdensweg denken: als God dit laat gebeuren dan bestaat-ie niet. Maar bij Louis van Gaal is de redenatie dat hij niets meer met ’m te maken wil hebben. Dat zegt iets over ’s mans enorme starheid. Hij kan niet denken: ik dacht dat er een God was maar ik had het mis. Nee, hij blijft het smalle weggetje aflopen, denkend: er is een God maar ik wil er niks mee te maken hebben omdat God aan de eisen die ik, Louis van Gaal, aan God heb gesteld, niet voldoet. Het is eigenlijk net als met de pers: Louis van Gaal tien punten, God nul punten.’

Zoektocht (18)

KATHOLIEK OF PROTESTANT

Klaas Vos is niet altijd dominee geweest. Begin jaren negentig, in zijn afvallige periode, is hij programmamaker van de VPRO en freelance journalist. Hij heeft in die periode goed contact met Louis van Gaal, al heeft de trainer ook tegen Klaas weleens staan schreeuwen.

Vos: ‘Ik schreef destijds een lyrisch stukje in een Ajax-blaadje over aanvaller Dan Petersen en toen kwam het hè, en plein public. Louis bulderde: “Dat stuk van jou over Petersen, daar klopt helemaal niets van! Hoe kom jij daarbij!?” Het enige dat ik kon

uitbrengen was: “Het is maar een mening, Louis. Jij beschouwt het als een aanval maar het is helemaal geen aanval, het is maar een mening.””

Aan het begin van Cruijffs Fluwelen Revolutie maakt Klaas Vos deel uit van de Ledenraad van Ajax, maar sinds die ontmanteld is komt hij niet vaak meer in De Arena. Hij denkt nog regelmatig terug aan Louis van Gaal.

Vos: ‘Fernanda’s dood was een drama. Ik heb de uitvaartdienst meegemaakt. Een heel leuke vrouw vond ik dat, heel gewoon.’

‘Jij hebt na jaren je geloof hervonden, Klaas. Wat zou je nu tegen Van Gaal willen of kunnen zeggen?’

Vos: ‘Ik zou dan echt met hem in gesprek moeten. Dat zou hij ook moeten willen. Als hij er niet voor open staat houdt het op.’

‘Is Louis van Gaal wel te overtuigen?’

Vos: ‘Moeilijk. Ik denk weleens, maar dat is maar een vermoeden, ik denk dat hij zich uit grote onzekerheid vastklampt aan schijnzekerheid.’

‘Zoals hij zich ook enorm kan opblazen, bedoel je?’

Vos: ‘Nou, hij kan ook heel ontspannen zijn hoor.’

‘Vertel mij wat, Klaas. Ik heb het gezien. Jij hebt hem van redelijk dichtbij meegemaakt begin jaren negentig. Is hij moedig?’

Vos: ‘Nou, laf is hij niet. Maar ik denk weleens dat hij moedig is uit wanhoop.’

‘Waar schuilt die wanhoop in?’

Vos: ‘In het onzekere. Hij heeft altijd het gevoel: ik moet het waarmaken. Ik hoop dat die man in de toekomst eens tegen zichzelf zegt dat het niet meer hoeft. Maar eh, wat het overtuigen van Van Gaal betreft. Ik weet dit van Bobby Haarms: Van Gaal wilde Rijkaard nooit hebben. En Bobby bleef zeggen: “Louis, als je dit níét doet dan maak je een fout.” Volgens mij heeft het bestuur ook nog flink op Van Gaal in moeten praten. En toen heeft hij zich laten overtuigen. Hij bleef trouwens zijn twijfels houden, we hebben het kunnen zien. Het heeft een seizoen geduurd voordat Rijkaard de plek kreeg die hij moest hebben. Want eerst stond John van den Brom steeds op zijn positie van vrije man.’

We raken aan de praat over het verschil tussen protestantisme en katholicisme.

Ik zeg tegen Vos: ‘Ik vind Louis van Gaal helemaal niet het type katholiek. Mijn vader is van gereformeerde huize. Zijn verhalen over thuis ademen op de een of andere manier de sfeer van Louis van Gaal. Kernwoorden: streng, rechtlijnig, alles volgens een doctrine, veel was verboden.’

Vos: ‘Nou, Van Gaal is wel een man van *de waarheid*, ja. Kijk, Hiddink is typisch een katholieke trainer: gemoedelijk, ritueel. Adriaanse is weer een uitgesproken socialistische trainer. Van Gaal is in die zin een protestante trainer; hij staat voor de waarheid, het gelijk, het leren. Wat ik ook wel protestant vind is het permanente teamverband. Die gemeenschapsgedachte. Ik vind katholiek, hoe gek dat ook klinkt, toch individualistisch. Neem het verschil in communie. Wanneer een katholiek communie viert, dan gaat ieder voor zich naar voren en krijgt hij een hostie en wordt hij al dan niet nog gedoopt in de kerk. Bij een protestante communie staan we in een kring en delen we met elkaar. We geven brood en wijn aan elkaar door, bij ons heet dat avondmaal.’

‘Er wordt niet zoveel van je gevraagd hè, in de katholieke kerk?’

Vos: ‘De biecht kan een enorm systeem van vergoelijking worden. Even biechten en dan is het weer voorbij. Protestanten zijn strenger. Zelf de Bijbel lezen hoeft niet als je katholiek bent. Wat je vooral moet doen: zorg goed voor je medemens. Dat hadden vele priesters weleens mogen bedenken, maar goed.’

‘Ja, laten het we het ook nog even over straf hebben, Klaas.’

Vos: ‘Louis is niet van het straffen. Co Adriaanse was van de absurde straffen. Ik geloof niet dat Louis zich daar ooit aan heeft gewaagd. Louis kan zelf ontzettend joviaal zijn. We weten allemaal dat hij van een slokje houdt. Ik denk ook dat zijn aanvaringen met de media daardoor ontstonden. Ken je Jopie Leeuwendaal nog?’

Ik knik. Jopie sprak plat Amsterdams en liep in de perskamer van De Meer altijd met een Ajax-blazer rond.

Vos: ‘Jopie moest van Louis altijd een rum-cola brengen voor de persconferentie. Kijk, je hebt mensen die worden vrolijk van drank, maar je hebt ook mensen die worden venijniger. Louis kon er niet tegen.’

Ik knik. Wat Vos beweert is in de voetbalwereld algemeen bekend.

‘Is Van Gaal Oude of Nieuwe Testament?’

Vos: ‘Goeie. Michels was de vernieuwer, maar Van Gaal is een goede tweede. Nieuwe Testament.’

Welke bijbeltekst schiet je te binnen bij Van Gaal?

Vos: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Dat slaat op Jezus. Hij heeft wel iets van een Jezus-figuur.'

'Charisma kun je hem niet ontzeggen.'

Vos: 'Terwijl Jezus helemaal zijn gelijk niet wilde halen, want desnoods ging hij er aan onderdoor.'

'Schreeuwde Jezus?'

Vos: 'Soms wel, misschien.'

'Staat dat genoemd, dat Jezus met stemverheffing spreekt?'

Vos: 'Heel weinig. Misschien had Van Gaal wel het idee dat hij Ajax moest redden toen Ten Have hem riep.'

'Dat is ook wel iets heel erg van Jezus hè, de boel redden?'

Vos: 'Ja. Dominees, hulpverleners, trainers... De grootste valkuil is als mensen denken: ik ga de wereld even redden.'

'Heb jij weleens een discussie met hem gehad over geloven?'

Vos: 'Ik heb hem voor VPRO's *Het Gebouw* geïnterviewd, een uur lang live op de radio. Maar geen vraag gesteld over het geloof, ik was niet meer zo met het geloof bezig in die tijd. Ja, het geloof in Ajax. De beste wedstrijd ooit was Real Madrid-uit. Het werd 2-0 voor Ajax, terwijl het 4-0 had moeten worden. Twee doelpunten ten onrechte afgekeurd. Dat was ongelooflijk, het mooiste voetbal wat ik ooit gezien had. Schoonheid vergelijkbaar met het werk van Nescio en Reve, en de muziek van Bach en Zelenka. Ik zou hem nu zo graag willen uitnodigen voor een gesprek hier in de kerk. Maar of hij dat zou doen? Kijk, Jan Siebelink heeft natuurlijk vreselijk geworsteld met zijn achtergrond in *Knielen op een bed violen* en het is me gelukt dat hij hier in de kerk héél open werd. Hij vertelde dat hij toch heel erg verlangt naar die troost.'

'Verlangt Siebelink niet *deep down* naar de vermaledijde religie uit zijn jeugd?'

Vos: 'Ja, dat heeft Maarten 't Hart ook. Maar ik denk dat het bij Louis iets anders is. Ik hoop niet dat het aanmatigend klinkt, en wat ik zeg hoeft niet de waarheid te zijn hoor. Maar zou hij niet in het diepste verlangen naar een soort vaderlijke zegen? Hij had erg veel met z'n moeder, maar ik denk dat hij ten diepste verlangt naar een vader.'

'En die kan hij niet vinden. Wie maakt Louis van Gaal dan wijzer?'

Vos: ‘Dat is het punt. Wie zal zijn vader zijn? Ik weet net als jij wat van vaders. Ik denk er sterk over om een boek over mijn vader te schrijven. Hij heeft eigenlijk nooit kunnen bloeien zoals hij had willen bloeien.’

‘Wanneer ging hij dood?’

Vos: ‘Dat is nu alweer dik vijf jaar geleden.’

‘Zó, jij hebt je vader lang gehad.’

Vos: ‘Hij is 87 geworden. De jouwe?’

‘Tachtig. Wij zijn gezegend, Klaas, in vergelijking met Louis, als je al kunt spreken dat Louis echt een vader heeft gehad.’

Vos: ‘Ik heb hem ook niet gehad.’ Hij zwijgt even. ‘Gisteren zeiden ze in de kerk. “Wat fijn dat je er bent.” Dat is wat een kind wil horen van zijn vader. “Nou, je mag er zijn, jongen.” Die complimentjes zijn de ommekeer in mijn leven. Ik hoef niet meer zo idioot te doen, me uit te sloven om op te vallen. Ik doe gewoon mijn best en elke blijk van waardering voelt als een vaderlijke zegen. Laatst vroeg ik in deze kerk: “Ik kan weg, ik mag weg, contractueel zit mijn tijd erop, zal ik gaan?” Maar dan krijg ik te horen: “Alsjeblieft niet!”’

‘Eh, wat wil je nou zeggen, Klaas?’

Vos: ‘Het gekke is: Van Gaal is er zelf de oorzaak van dat hij misschien te weinig de zegen krijgt. Omdat hij geremd is. En hij hunkert er zo naar. Maar hij wordt door zijn gedrag aangevallen, krijgt kritiek; in plaats van gezegend wordt er gevloekt.’

‘Hoe kan hij in hemelsnaam verlossing vinden?’

Vos: ‘Die vindt hij steeds in hard werken, in resultaat. En bij veel resultaat krijg je altijd mensen die jou ophemelen. Maar ophemelen is iets anders dan zegenen. Ophemelen, daar moet je altijd voor uitkijken.’

‘Hij krijgt best veel complimenten.’

Vos: ‘Complimenten zijn van tijdelijke aard. Maar waar is de vader als jij het niet meer weet. Misschien vervult Truus die rol.’

O, Louis (10)

TRUUS

‘Ik viel voor zijn eerlijkheid’, zegt Truus in de geautoriseerde biografie *Louis van Gaal*. ‘En ik vond hem aandoenlijk.’

De Rotterdamse Truus Opmeer hoort bij de Amsterdammer Louis van Gaal zoals Bassie bij Adriaan. Ze zijn sinds 1995 onafscheidelijk. Ze zijn niet te missen, want we komen het stel tegen in de *Privé* en op tv bij Paul de Leeuw en *DWDD*.

Er is een hoop aan Louis dat ik niet begrijp, maar er is één ding waar ik me in zijn buurt kapot aan heb geërgerd. Zijn omgang met Truus, die is in gezelschap onhoffelijk en soms beneden alle peil.

Jammer genoeg willen de mensen die ik heb gesproken over hun etentjes met Truus en Louis niet geciteerd worden. Eén iemand vertelt me: ‘Ik heb het op een avond tegen ’m gezegd. “Nou moet je echt ophouden met het afzeiken van Truus. Doe ’s normaal, Louis. Kappen nou!” Het was gênant. Hij kan zó tekeer gaan tegen zijn vrouw. Vernederend voor haar, pijnlijk voor de mensen aan tafel die er getuige van zijn. Louis bond in, waarschijnlijk omdat-ie zag dat ik héél boos was geworden.’

Als meer dan vijf mensen *off the record* gedetailleerd verslag bij me hebben gedaan van de pijnlijke tafereeltjes, weet ik genoeg. Ik ben niet de enige – en het kan nog veel erger. De gemene deler is het woord *vernedere*nd. Louis deed in gezelschap uitspraken die in negen van de tien huwelijken reden zouden zijn voor een echtscheiding.

Ik kan helaas niet geanonimiseerd opschrijven wat Louis van Gaal allemaal tegen Truus heeft gezegd, omdat ik dan mijn bronnen verraad. Maar het is soms bij de beesten af. Ik heb overigens ook bekenden van Louis en Truus gesproken die zich in dit beeld niet herkennen. Anderen zeggen zich niet geroepen te voelen om er iets over te zeggen.

Louis kan slecht tegen alcohol zeggen de mensen die met hem lunchten of dineerden. Ik kan het beamen. Zijn baldadigheid is ongemakkelijk, ergerlijk en escaleert nu en dan. Als het gebeurt, als Louis Truus uitkaffert, beledigt of vernedert is er altijd drank in het spel.

Zeker, zeker, over Truus zegt hij ook lieve dingetjes. Gelukkig. ‘Ik heb een lieve vrouw’, flapt Louis van Gaal er op een avond in een Duitse tv-studio uit, ‘en de seks is ook goed.’

Die lieve dingetjes meent hij ook. Ruzies komen overal voor, tuurlijk, maar waarom laat iemand zijn ergernis of boosheid in hemelsnaam blijken in gezelschap van anderen?

Er zit soms geen rem op Louis. Waar mensen (ik ook) Truus vóór haar relatie met Louis kenden als een stoere, vlot gebekte vrouw die zich moeiteloos staande hield in een gezelschap opgewonden mannen – wat heet: ze kon dan het hoogste woord hebben -, daar

ondergaat zij het openbare gekibbel en ruzies met Louis lijdzaam. Waarom zij zich niet verzet is niet alleen mij een raadsel. In de bestuurskamer van Ajax en bij Bayern München heeft ze clubiconen en bestuursleden keihard de waarheid gezegd, maar als Louis haar weer eens dom noemt (of erger) dan slikt ze het.

Misschien is het gène. Misschien wordt Louis alleen maar nog lelijker als ze in gezelschap voor zichzelf zou opkomen. Misschien haalt ze een dag later onder vier ogen haar gram, ik mag het hopen. Maar mensen die de Van Gaaltjes goed kennen betwijfelen Truus' assertiviteit. 'Louis is thuis de baas', zeggen ze. 'Hij regeert en niemand anders.'

Verborgten verleden

STAMBOOM

Voor de lezer die in tijdnood zit of geen geduld heeft: slaat u dit hoofdstuk rustig over en lees verder vanaf bladzijde 253. Ik ga hier eventjes diep. Niet mauwen dat het saai wordt.

Ik stuur een email aan een kennis, journalist Mary de Keijzer.

Dag Mary,

Ik zou je om een gunst willen vragen. Ik schrijf een boek over Louis van Gaal. Kort gezegd komt het erop neer dat ik hem wil begrijpen. Ik voer gesprekken met door mij gewaardeerde en/of bewonderde mensen van wie ik hoop dat ze mij een nieuw inzicht kunnen geven in zijn karakter. Dat zijn prettige, goede gesprekken, maar, vraag ik mij af, ik zie misschien iets over het hoofd, mis ik niets? De ontbrekende factor is misschien wel 's mans verleden, niet zijn eigen verleden maar dat van zijn voorouders. Per slot van rekening is een mens genetisch zwaar belast. Diezelfde avond zag ik op de BBC een gedeelte van een aflevering van Who Do You Think You Are en toen dacht ik meteen aan jou. Wij hadden voor een aflevering van de Nederlandse spin-off, Verborgten Verleden, leuk contact. Ik ben je nog altijd zeer dankbaar voor de stamboom, de brieven en andere archiefstukken die je hebt opgeduikeld uit mijn familieverleden. Nu dacht ik zo: zou je mij willen helpen met een duik in het familieverleden van Louis van Gaal?

Hartelijke groet,

Hugo

Mary de Keijzer was in 2010 verbonden aan het programma *Verborgen Verleden* van de NTR. Zij reageert enthousiast op mijn verzoek en heeft meteen een zogenaamde *quickscan* laten maken door het Centraal Bureau voor Genealogie.

Ha Hugo,

Van de eerste stap, de quickscan, word ik niet echt vrolijk. Op het eerste oog is de stamboom van Louis van Gaal doorsnee, gewoon saai en heel braaf. Geen opvallende dingen, niet flamboyant of 'schurkerig' waar jij natuurlijk op hoopt. En ik ook.

Het zijn gewone arbeiders, timmermannen, landbouwers, boerenknechten, een paar schippers en een machinist. Het is het beeld van een hardwerkend voorgeslacht.

Maar goed, dat zegt niet altijd alles. Ik zal op zoek gaan naar de buitenbeentjes, een beetje zoals Louis van Gaal eigenlijk.

Groet,

Mary

Een week later ontvang ik een nieuwe mail van Mary de Keijzer.

Ha Hugo,

Het was direct raak bij het Brabants Historisch Informatie Centrum in Den Bosch. Via hun site onder het kopje 'criminele voorouders' komt een paar keer de naam Van Gaal voor. Er zijn een paar Van Galen veroordeeld. Het zijn achterneven van Louis van Gaal. Drie zaken heb ik uitgezocht. Daar komen ze:

In 1889 staan voor de rechter Martinus (31 jaar) en Adrianus (25 jaar) van Gaal, beiden arbeider, en Jacobus van Rakt (29 jaar) timmerman. De drie hebben in de nacht van 21 juli een vechtpartij gehad met twee mannen van de Koninklijke Marechaussee en met de veldwachter. Een caf  ruzie. Wat was er aan de hand? De drie ‘dienders’ moesten op gezag van de burgemeester het café ontruimen, ‘het sluitingsuur was verstreken’ maar dat pikten de mannen Van Gaal en Van Rakt niet. Martinus loopt op de veldwachter af en schreeuwt: ‘Ik moet Van der Heijden hebben’, zo heet de veldwachter. Ze vechten. Er worden forse stompen uitgedeeld en uiteindelijk belanden ze allebei op de grond. ‘Opzettelijk gewelddadig vastgrijpen’, zegt de rechtbank daarover. Dan gaan de andere twee er zich ook mee bemoeien. Het loopt uit op een ordinaire vechtpartij waarbij Martinus de veldwachter ook nog eens ‘op de rechtervoet stampt en over de rechterhand krabt zodat hij verwond werd’. Een krabbende Van Gaal... grappig! Hoewel uit het rechtbankverslag niet duidelijk blijkt dat er sprake is van dronkenschap, lijkt het mij – zo na sluitingstijd – toch wel veel op een klassiek tafereel van beschonken mannen. Wat denk jij, zijn dit niet gewoon een stelletje opgefokte, dronken vechtersbazen?

De rechter vindt het een heldere zaak. Ze worden alle drie veroordeeld ‘wegens mishandeling van ambtenaren gedurende de rechtmatige uitoefening van hunner bediening tezamen en in vereniging gepleegd’. Ze krijgen 21 dagen cel.

En dan vind ik nog een vechtpartij, twee jaar later, in 1891. Dezelfde Adrianus, die de veldwachter te lijf was gegaan, staat weer voor de rechter. Dit keer met Johannes van Gaal, ook een neef. Samen zouden ze ene Adrianus Visscher opzettelijk en moedwillig hebben vastgegrepen, hebben geslagen en geschopt. Het is een kort, nietszeggend verslag. Niet hoe laat en waar of andere feiten. De beide Van Galen krijgen een geldboete van 25 gulden, subsidiair vijftien dagen hechtenis, althans dat eist de Officier van Justitie. De rechter spreekt ze vrij, vanwege onvoldoende bewijs.

En dan hebben we nog Cornelis Johannes van Gaal (41 jaar), bierhuishouder. De aanklacht is dat hij in zijn bierhuis sterke drank schonk, namelijk jenever, zonder dat hij daar een vergunning voor had. Ja, en dat mag natuurlijk niet. Maar het verweer van Cornelis is dat hij toen zelf niet in het bierhuis was en dus geen jenever heeft kunnen schenken. Kortom: hij heeft de handelingen niet zelf verricht. En jawel: ook hij wordt vrijgesproken! Nog een Van Gaal die zijn gelijk haalt zullen we maar zeggen.

Het zijn vooral simpele dronkenmanincidenten, er vallen de nodige klappen maar de Van Galen verweren zich   n met succes, want ze worden vrijgesproken. Die vechtpartij met

de veldwachter en de marechaussee is natuurlijk ernstiger maar werkt wel op mijn lachspieren. 'n Hoog Bromsnorgehalte avant la lettre, dacht ik zo. En dan die drank steeds maar weer. Onze Louis, die drinkt toch nauwelijks?

Ik zoek verder. Wordt vervolgd!

Groet,

Mary

Ik antwoord direct.

Dag Mary,

Hoe kom je erbij dat Louis van Gaal nauwelijks drinkt? Hij is geen alcoholist hoor, dat niet, maar er zijn genoeg redenen om aan te nemen dat hij voor zijn achterneven uit de negentiende eeuw niet onderdoet. Laat ik het zo zeggen: de lotgevallen van die achterneven verbazen mij niet – en fijn voor Louis, nu heeft hij een excuus: hij is erfelijk belast.

Tegenwoordig drinkt hij meestal rode wijn, bij voorkeur Rioja. Vroeger zweerde hij bij Bacardi-cola. De combinatie Louis van Gaal en drank is niet ideaal, gewoon omdat hij er niet zo goed tegen kan. Hij wordt baldadig, druk. De een moet er om lachen, de ander vindt het geen gezicht.

Wat mij ook opvalt: retorisch moeten die achterneven een zeker talent hebben gehad. En de overtuigingskracht (vrijspraak) komt mij ook bekend voor. Ik sluit niet uit dat deze mannen een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel hadden en op grond daarvan vrijspraak hebben weten af te dwingen.

Enfin, je gaat verder zoeken voor me. Te gek. Ja, je weet het nooit. Waldemar Torenstra stamt af van Willem van Oranje, ik verwacht niet dat Louis verwant is aan de grote dichter Joost van den Vondel maar wie weet waren zijn voorouders wel slavendrijvers of stadhouders. En waar liggen zijn roots, Mary? Is hij diep geworteld in het Amsterdamse?

Ik hoor van je.

Hartelijke groet,

Hugo

Twee weken later ontvang ik weer mail van Mary de Keijzer.

Ha Hugo,

Goed nieuws!

Ik heb twee bijzondere Van Galen gevonden. Twee ‘borgemeesters’ in een rechte lijn met Louis. Dus niks neven, maar wel bijna vierhonderd jaar terug. Misschien komen daar genetische sporen uit. Want dat wil je toch, hè? Een verklaring vinden voor het temperament, de nukken van onze bondscoach. Ik moet je zeggen, ik raak ook steeds meer door hem geboeid.

Maar goed de borgemeesters dus. Je werd niet zomaar benoemd tot borgemeester, oftewel belastinginner. Je moest bijzondere eigenschappen en enig aanzien hebben.

Ik zal het je zo uitleggen. Eerst even plaatsen in de tijd. We zitten dik in de Tachtigjarige Oorlog, rond 1620. Je weet wel, katholieken tegen de protestanten met Willem van Oranje. En de Van Galen waren katholiek.

Alvast even een aardig feitje: we zijn op spuugafstand van Eindhoven en dat betekent dat Louis van Gaal een echte brabo is. Dáár liggen z’n roots. Zonder twijfel! Dus niks Amsterdam, maar de gehuchten Heezerenbosch en Creyl. Dat zijn twee van de zes gehuchten van de Heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten. De baas van de Heerlijkheid was de Heer van Heeze, een machtig man, grootgrondbezitter en van adel. Het was de tijd van de schout en de schepenen, die natuurlijk benoemd werden door de Heer van Heeze. Net zoals de borgemeesters, de kerkmeesters en de Heilige Geestmeesters (soort vader van de armen).

Wie waren de voorvader-borgemeesters van Louis: dat zijn Jan Thonis Van Gael, borgemeester van Creyl in 1621, en Anton Jan Van Gaal, kleinkind van Jan Thonis, hij was borgemeester van Heezerenbosch in 1680 en van Creyl in 1697. Het is trouwens niet zo dat een borgemeester hetzelfde is als een burgemeester van nu. Eigenlijk was het een

vervelend baantje, maar wel een vervelend erebaantje. Je werd door de Heer van Heeze voor één jaar benoemd en je kon de functie niet weigeren. Deed je dat toch dan stond daar een boete op van zestig gouden realen en dat was een vermogen. Een wurgcontract dus. Als burgemeester was je verantwoordelijk voor de belastinginning en dat was een hele klus. Kwam er te weinig geld binnen dan kon je gegijzeld worden. Ging je tijdens je burgemeesterschap dood dan moesten je erfgenamen alsnog de verplichtingen nakomen. Als zij het geld niet konden innen, dan werd dat op de erfenis gekort en bleef de familie met de schulden zitten. En de Heer van Heeze benoemde altijd iemand die een belangrijke positie in het dorp had. En dat hadden de Van Galen. Ze hadden 'HRB en een 1/2 P', archiefafkorting voor 'huis, rookkanaal, bakhuis en een halve ploeg!' Absoluut een teken van welvaart. Van huis uit waren het timmermannen, nu zou je zeggen architect.

Ik denk dat Jan Thonis Van Gael, die in 1621 burgemeester was, het zwaar heeft gehad. Het was oorlog en naast het innen van belastinggeld voor de Heer moest hij het plunderen en afpersen door de Spaanse troepen tegengaan. Burgemeester Van Gaal moest het maar zien op te lossen.

Hij declareerde in 1602 wel stoer een vergoeding voor schade die door de soldaten is aangericht. Of hij het geld kreeg is mij niet bekend.

En Anton Jan Van Gaal, die na de Tachtigjarige Oorlog twee keer burgemeester is geweest, had als katholiek nu te maken met een inmiddels protestantse Heer van Heeze, baron Albert Carel Van Snouckaert van Schauburg. Anton Jan moest dus dealen met een protestant want hij kon immers de functie niet weigeren. De meeste echt interessante baantjes werden na de oorlog in 1648 vergeven aan protestanten en dat gold niet voor de post van burgemeester. De 'Paapsen' kregen de rotbaantjes.

Maar wat zegt dit over het temperament van de Van Galen? Blijkbaar waren ze niet zo temperamentvol dat ze de baan weigerden. Maar je kunt je ook voorstellen dat de Heer van Heeze geen kerels benoemde die zich zonder geld van de deur lieten wegsturen. Het moeten harde jongens zijn geweest die in deze barre tijden dit klusje klaarden.

De Van Galen hebben ruim tweehonderd jaar gewoond aan de Geldropseweg ter hoogte van nr. 12 in Heeze, wat toen het gehucht Creyl was. Het is nu een drukke doorgaande weg. Ik heb er gestaan en het is grappig om je te realiseren dat ze daar hebben rondgelopen. Hoe zouden ze eruit hebben gezien? Ik bedoel qua neus...

Ik ga verder zoeken!

Groet,

Mary

Ik antwoord:

Hé Mary,

Genoten van je geschiedenisles. Ga je nóg verder zoeken?

Groet,

Hugo

Zes dagen later. Ja hoor, een mail van Mary de Keijzer.

Ha Hugo,

Nog steeds ben ik in Heeze. Bij genealoog Jo Schiffelers op de koffie geweest. Aardige man, hij weet alles over Heeze. Ik heb bij hem het verhaal over de burgemeesters gecheckt. Dat blijkt te kloppen. Maar hij vertelt me nog iets heel anders, waar je vast blij mee bent.

We kijken samen naar de stamboom van Louis en zien dat in 1703 een voorvader van Louis van Gaal, Joannes Van Gaal, trouwt met Anna Hezius. Het is zijn derde huwelijk. Niks bijzonders, zou je denken. Maar door zijn huwelijk met deze Anna komt Joannes in direct contact met een beroemde familie, een familie met een opvallend Rooms verleden. Jo Schiffelers roept: ‘Hezius? Dan móét Dirk Hezius familie van Van Gaal zijn. Het kan niet anders dan dat de naamdragers Hezius (Hesius-Van Heeze) op de een of andere manier aan elkaar verwant zijn. Iedereen die zo heette was familie van elkaar.’

Ik weet niet of jij weet wie Dirk Hezius is maar ik heb nog nooit van hem gehoord. We

moeten veel verder terug in de tijd om Dirk Hezius te leren kennen.

Hij wordt rond 1490 geboren in Heeze in het gehucht Strabrecht, dat grenst aan het naburige Creyl. Het gehucht Creyl, waar Anton Jan Van Gael in 1697 burgemeester was en waar de Van Galen eeuwenlang hebben gewoond.

Jo Schiffelers heeft ondertussen verder gezocht in de kerkregisters of Hezius en Van Gaal nog meer met elkaar verwant zijn dan alleen via het huwelijk van Joannes met Anna. Maar we hebben pech. De registers voor Heeze beginnen pas rond 1650. En bij de schepensbank zijn ook geen andere huwelijksinschrijvingen terug te vinden.

‘Maar genealogie is soms ook hypotheses stellen en het ruikt wel naar de goede richting’, zegt Jo. Daar moeten we het mee doen.

Maar wie is Dirk Hezius? Het is een slimme jongen die theologie gaat studeren aan de Universiteit van Leuven en Adrianus Florisz Boeyens is zijn leermeester. Ook zeker nooit van gehoord. Maar een goede vriend van Dirk, die ook in Leuven studeert, ken je wel: Desiderius Erasmus, dé Erasmus! Vertel ik je later meer over.

Leermeester Boeyens is nogal onder de indruk van Dirk Hezius. Hij is een serieuze student en daar houdt hij van. Boeyens staat bekend als een vrome man, recht in de leer en sober levend. Maar hij valt op. Zo wordt hij door Karel V in 1515 gevraagd naar Spanje af te reizen met een wel heel speciale opdracht. Hij moet ervoor zorgen dat Karel erfgenaam wordt van koning Ferdinand II, zijn grootvader, en niet zijn broer Ferdinand. Dat betekent dat het al opgemaakte testament veranderd moet worden. Boeyens aanvaardt de opdracht en neemt Dirk Hezius mee. Dirk wordt zijn secretaris, hij is dan 25 jaar. Er is rond het verloop van de onderhandelingen veel roddel en achterklap. Variërend van: Boeyens en Hezius zijn ‘perfecte onderhandelaars’ tot ‘uitermate onhandig en onbekwaam’. Maar resultaat telt – net als bij voetbal – en het resultaat is dat het testament wordt gewijzigd.

Slim gedaan, lijkt me.

Ik maak even wat sprongen in de bliksemcarrière van Boeyens met altijd Dirk in zijn buurt. Boeyens wordt ruimschoots beloond voor z’n klus in Spanje, paus Leo X benoemt hem tot kardinaal en hij wordt regent van Spanje, maar dat wordt geen groot succes. De Spanjaarden zijn niet blij, ze hadden veel liever een Spanjaard gehad.

En dan opeens sterft paus Leo X.

En ja, je kan het misschien al raden. Boeyens wordt in 1522 de nieuwe paus, paus

Adrianus VI. De eerste en enige Nederlandse paus met nog steeds Dirk Hezius aan zijn zijde. Er wacht ze in Rome trouwens geen warm welkom. Ze worden gezien als zuinige Hollanders en in niets lijken ze op die frivole, geldverslindende Leo X. Het is een beroerde start en geen gelukkige tijd. Maar ze wijken niet en gaan door!

Wat zou Louis hebben gedaan? Ik herinner me zijn roemloos vertrek bij Barcelona: 'Vriendinnen en vrienden van de pers, gefeliciteerd. Ik ga weg.' Dat was ook niet echt een successtory.

Maar goed, Adrianus en Dirk Hezius zijn in een failliete boedel terechtgekomen. Paus Leo X heeft veel te veel geld uitgegeven, gaf te grote feesten met veel drank en copieuze maaltijden en hield van dure kunst. Om zijn financiële tekorten aan te vullen ging Leo X creatief te werk: hij begint enorme hoeveelheden aflaten te verkopen. Tot grote woede van onder anderen Maarten Luther. Die kan daardoor mensen die hun zonden kwamen biechten en vervolgens hun aflaten laten zien, geen boetedoening opleggen. Luther protesteert maar dat interesseert Leo X niet of misschien heeft hij niet door dat hij met vuur speelt. Hij reageert op Luthers protesten door hem in de ban te doen hetgeen leidt tot de definitieve breuk van Luther met de Roomse Kerk. Hij timmert zijn 95 stellingen op de deur van de Slotkerk in Wittenberg en dat is het begin van het Protestantisme .

In die chaos moeten paus Adrianus VI en Dirk Hezius aan de slag. Luther ziet de paus als zijn vijand: een antichrist en een blinde tiran. Het is wel een beetje sneu voor Adrianus en Dirk Hezius want zij stellen net zoals Luther misstanden aan de kaak, maar dat ziet niemand.

Het zit ze allemaal niet echt mee, want tot twee keer toe breekt de pest uit. Veel kardinalen nemen de benen maar paus Adrianus en Hezius, blijven dapper op hun post. Een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Zou Louis ook zijn gebleven? Wat denk jij?

Het is de gewoonte om na een pestepidemie enorm te feesten. Feesten...daar houden Adrianus en Hezius helemaal niet van, ze zijn sober en de schatkist is natuurlijk leeg. Wederom geen goede beurt bij de Italianen. 'Zie je wel, het zijn vrekken!' zeggen ze. Hoe dan ook: Adrianus en Hezius hebben de slag niet kunnen én willen maken naar het vrolijke maar zeker niet meer zo Rijke Roomsche leven. Daar komt nog bij dat Paus Adrianus VI een zwakke gezondheid heeft. Hij sterft in 1523 en is maar één jaar paus geweest.

En dan is Dirk Hezius opeens alleen. Wat te doen?

Paus Clemens VII, de opvolger van Adrianus VI, wil hem graag in Rome houden. Hezius

kan kardinaal worden maar weigert en gaat naar Luik. Hij neemt wel alle archieven mee en die zijn sindsdien verdwenen en nooit meer opgedoken.

Kunnen we deze streek, een lichte vorm van wraak van een Van Gaal noemen?

Dit is toch echt een intrigerend verhaal over deze opmerkelijke man die via een U-bocht, het huwelijk van Joannes van Gaal met Anna Hezius, in het voorgeslacht van onze grote vriend en bondscoach van het Nederlands elftal terecht is gekomen!

Je hoort snel van me!

Groet,

Mary.

Drie dagen later ontvang ik Mary's laatste vondsten.

Ha Hugo,

Het vervolg!

Dirk Hezius verliet Rome na de dood van de paus, ging in Luik wonen en werd benoemd tot kanunnik en inquisiteur. Een geloofsonderzoeker, jager op ketters, enigszins achterdochtig en vooral strak in de leer. Hezius stond bekend als een streng verdediger van de katholieke orthodoxie.

De inquisiteurs waren absoluut niet voor de poes, want zeiden zij: 'De ketters en allen, die krachtens hun gedragingen de geloofsgemeenschap loslieten, de afvalligen, wachtte de straf des doods.' De berouwvollen werden onthoofd en hield je vast aan je dwaling, dan restte de brandstapel. Het gaat natuurlijk wat ver om Louis met een inquisiteur te vergelijken, maar flexibel is niet het eerste dat bij mij opkomt als ik aan Van Gaal denk.

Later liet Hezius zich wat meer van zijn barmhartige kant zien, want zo was hij ook. Als je uiteindelijk afzag van je dwaling, kon je amnestie krijgen. Hij wilde de verdachten slechts schrik aanjagen en zo hun afzwering bespoedigen.

Dirk Hezius maakte een index, een verboden boekenlijst. Hij wilde mensen, die deze boeken in hun bezit hadden, geldboetes opleggen. En tot verdachte personen rekende hij

ook 'Dezulken, die des zondags de Mis niet bijwonen, van de sacramenten verre blijven of de vasten veronachtzamen. Zij zijn als schurftige schapen en verdienen in hun goederen te worden gestraft'. Nou Hugo, wat denk jij van deze Hezius? Ik zie een starre, rechtlijnige man met niet veel empathie maar soms ook wel weer mild, althans een heel klein beetje. Ik weet het niet, lijkt Louis op hem? Zeg jij het maar.

En nu dan eindelijk Erasmus en dat is wel weer een vreemd verhaal. Ik schreef je al dat Hezius en Erasmus allebei in Leuven hadden gestudeerd bij Boeyens, de latere paus Adrianus VI. En dat Hezius de meest intieme vertrouweling werd van de paus, hij kon gewoon bij hem binnenlopen, schreef zijn brieven en ondertekende ze.

Beetje flauw misschien maar ik denk weleens, zouden ze iets meer hebben gehad ? Ze zijn al die tijd, vijftien jaar, onafscheidelijk. Nou ja, dat weet natuurlijk niemand.

Terug naar de feiten: de brieven die Hezius namens de paus aan Erasmus schreef. Zoals jij als geboren Rotterdammer weet was jouw stadgenoot Erasmus een invloedrijk man, die bekend stond als hoeder van de eenheid binnen de kerk maar was ook een hervormer, een vernieuwer. Er was in die tijd veel gedonder in de kerk met Luther, die probeerde zich immers af te splitsen. Hezius probeerde Erasmus zo ver te krijgen dat hij een duidelijke, negatieve uitspraak zou doen over Luther. Ze gingen elkaar schrijven. Enigszins slijmerige brieven, Erasmus werd door Dirk Hezius geroemd om zijn 'grote geesteskracht, grote geleerdheid en gemak van schrijven', kreeg meerdere uitnodigingen om naar Rome te komen. Erasmus ging niet en nam ook geen stelling tegen Luther. Hij wilde of durfde niet te kiezen. Erasmus wilde niet breken met de rooms-katholieke kerk en was het voor een deel ook eens met de kritiek van Luther op diezelfde kerk. Hij hoopte dat gezond verstand de verschillen zou oplossen. Polderen, pappen en nathouden, zouden we nu zeggen. Niks voor Louis, maar die is dan ook geen familie van Erasmus!

De paus ging dood en Hezius ging naar Luik. Daar praatten 'collega-gelovigen' fors op hem in. Hoe kon hij Erasmus zo vertrouwen, kijk naar zijn daden. Hij zou niet deugen, onbetrouwbaar zijn en zou alleen voor zijn eigen belang kiezen. Kortom: Erasmus zou de pauselijke steun niet waardig zijn. En Hezius had eigenlijk maar één missie, namelijk het échte katholieke geloof overeind houden.

Hij schreef, redelijk in het geniep, een brief aan de nieuwe paus in Rome over de inmiddels in zijn ogen dubieuze Erasmus en waarschuwde tegen het gevaar dat Erasmus zou kunnen zijn. Dat werd later 'het verraad aan Erasmus' genoemd. Tja, is het

verraad? Ik denk dat Hezius, zoals Van Gaal waarschijnlijk ook zou doen, bij zijn standpunt, zijn overtuiging bleef. De kerk moest gered worden. Alles voor het hogere ideaal, dan maar een vriend minder! Ik heb over deze move van Hezius lang nagedacht. Waarom liet hij zijn vriend vallen? Hij bleef vasthouden aan zijn mening en zette zich volledig in voor het hogere doel. Zoals ook Louis dat nog steeds doet als het gaat om te behalen kampioenschappen.

De laatste jaren van Hezius stonden trouwens in het teken van 'inwendig zieleleven en oefeningen van Godsvrucht'. Hij overleed op 10 mei 1555 in Luik, werd begraven in de St. Lambertuskerk en kreeg een monument met een fraai grafschrift.

Hier rust die uitstekende Dirk van Heeze....

befaamd om zijn hoge godsdienstzin.

En een dapper strijder Gods tegen vijanden van het geloof.....

Hier rust hij, de beroemde Hezius, de uwe.

De kerk werd eind achttiende eeuw verwoest. Het monument is er niet meer.

Maar in Heeze heb je wel de Dirk Hezius-school. De Heezenaren zijn trots op Dirk en ik vind dat er in Heeze in ieder geval een Van Gaal-voetbalkooi of -trapveldje moet komen. Wat vind jij? Zal ik daar de gemeente eens over bellen?

Groet,

Mary

Confrontatie (8)

LIJMPOGING

Na een afmattende en verloren partij tennis drink ik met Bonaventura nog een drankje op de tennisbaan. Het onderwerp Louis van Gaal mijden we sinds die ruzie in 2007, maar hij is ter sprake gekomen, zomaar.

Bona: 'Ik heb het nu een paar keer geprobeerd bij Louis, maar hij kapt het meteen af.'

‘Is geen punt’, zeg ik, ‘laat die lijmpogingen achterwege. We zijn drie jaar verder man. Hoeft echt niet.’

‘Ik vind het jammer’, zegt hij. ‘Jullie hebben best wat van mekaar weg. Stronteigenwijs en helemaal niet zo onaardig als veel mensen denken. Ik kan het weten. Hahaha.’

O, Louis (11)

VRIENDSCHAP EN GELD

Volgens Truus van Gaal is haar Louis nogal naïef. In de geautoriseerde biografie zegt zij: ‘Dan gaat hij weer de boot in, financieel, heeft hij iemand weer willen helpen. Dat heeft ons veel geld gekost. Maar zo is Louis; hij gaat altijd uit van het goede van de mens.’

Toch heeft Louis met één vriend na een jaar of twintig voorgoed gebroken vanwege een geldkwestie.

Na de goede prestaties in het eerste seizoen dat Van Gaal trainer was bij Bayern München vonden er besprekingen plaats om zijn contract bij de Duitse club open te breken. De president van Bayern, Karl-Heinz Rummenigge, vertelde Van Gaal dat Van Gaals vriend X na de ondertekening van het eerste contract een commissie had gekregen. Van Gaal geloofde dat niet. Ja, X had destijds toestemming gehad van Louis om namens hem te onderhandelen, maar dat was een vriendendienst. Van Gaal geloofde Rummenigge niet: X had immers niks over een commissie gezegd, dús was het niet zo. De voorzitter zei dat het hem speet maar dat het beslist zo was. De Duitser antwoordde ook hoeveel het was. Over dat bedrag doen verschillende verhalen de ronde, variërend van een tot tot ton.

Tot op de dag van vandaag is Van Gaal gekrenkt. Hij heeft geëist dat de achter zijn rug om gebeurde commissie door X zou worden gestort op de rekening van *Spiere* voor *Spiere*. Of dat gebeurd is, heb ik niet bevestigd kunnen krijgen. Waarschijnlijk niet, want op het huwelijk van Louis en Truus op 8 augustus 2008 was X nog zeer prominent aanwezig, maar toen Van Gaal precies drie jaar later in Noorwijk zijn zestigste verjaardag vierde met een spetterend feest ontbrak vriend X. Zelfs met intimi praat de ontgoochelde Van Gaal hier liever niet over.

O, Louis (12)

GELD EN VRIENDSCHAP

Geld, Van Gaal heeft er genoeg van. En het had nog veel meer kunnen zijn. Eind 2013 werd bekend dat hij een fortuin heeft verloren aan miljardenfraudeur Bernard Madoff. Met twee andere beleggers investeerde Van Gaal zes miljoen in een aan Madoff gelieerd fonds.

Van Gaal is niet inhalig. Op aanbiedingen van puissant rijke voetbalclubs uit de ‘woestijn’ of van obscure Russische voetbalbolwerken gaat hij nooit in. Bij Barcelona liet hij na zijn ontslag in 2000 trots zijn afkoopsom schieten, een paar jaar later bij de KNVB idem dito. Insiders schatten dat hij met beide moves totaal vijf miljoen euro had kunnen incasseren.

Zijn geschatte fortuin van twintig miljoen euro zal hij niet meer opmaken, zelfs niet als er nog meer vrienden geen vrienden blijken te zijn en Truus in haar twee handen een gat zou hebben ter grootte van een Goudse stroopwafel.

Wat mij voor Louis inneemt is het volgende:

Dirk Scheringa was naar de kloten. Zijn bank, de DSB, bestond niet meer, alles was hem ontnomen. De gewezen bankier begon een nieuw bedrijfje en zocht investeerders. Jawel, Louis van Gaal was de eerste die (de een zegt een ton, een ander zegt twee ton) schoof. Er zijn mensen die dat naïef noemen. Ik zou eerder willen spreken van genereus, of noem het een daad van barmhartigheid, noem het loyaal. Voor ons is Scheringa geen prettige kerel, met zijn kredietverlening heeft hij het veel mensen verdomd moeilijk gemaakt, maar voor Louis is en blijft hij een vriend. Van Gaal weet zeker dat hij zijn geld retour krijgt. Zo is Louis. De ene vriend is de andere niet.

Zoektocht (19)

DIRIGENT

‘Van Gaal kan echt wat’, zei ze na drie sigaretten op het terras van de Ijsbreker in Amsterdam. Christa Wildlund alias Anna Enquist had geen trek een psychoanalyse te stellen over Louis van Gaal, maar gunde me wel een muzikale interpretatie van de trainer. Lang voordat zij doorbrak als dichter deed ze het conservatorium. Ze speelt piano en cello, en is getrouwd met de Zweedse cellist Bengt Widlund.

‘Je zag het in 2013 aan Bayern München’, zegt ze ernstig. ‘Ze wonnen de Champions League met de schema’s die hij er twee jaar eerder ingeramd heeft.’

Ik schiet in de lach. ‘En dat geloof jij?’

‘Dat geloof ik, ja’, zegt Enquist.

‘Hij beweert dat vooral zelf en jij slikt dat voor zoete koek: Louis van Gaal staat twee jaar na zijn gedwongen vertrek aan de basis van het succes?’

‘Ja hoor.’

Christa is een voetballiefhebber, dat wel. Feyenoord is haar club.

Ze wil het best uitleggen hoor. Met een kalme, bezwerende stem: ‘Die spelers van Bayern zijn heel intensief door Van Gaal opgeleid. Ik moet bij hem vaak denken aan hoe het toegaat op een conservatorium. Een leraar leid je daar in vier, vijf jaar op. De techniek die je van hem leert maak je zo eigen dat andere leraren waar je later nog terecht komt tijdens workshops of zelfs als je een jaar verder gaat studeren je niet wezenlijk meer veranderen. Die oorspronkelijke techniek hou je. Het zit gewoon in je lichaam, dat blijft daar je hele leven. Het is net als voetbal. Hoe je een toon maakt, hoe je de lichaamsdelen ten opzichte van elkaar beweegt, het zijn allemaal motorische processen, automatismen die er ingeslepen worden. Eerst ben je je dat allemaal heel bewust, in de loop der jaren wordt het natuurlijk. Het is precies een bal aannemen en weer door, op verschillende manieren. Nou, daarom zeg ik dat dus. Misschien gaat die vergelijking mank hoor, dat zou kunnen.’

Ze heft haar frêle schouders, pakt nog maar eens een sigaret.

Enquist: ‘Voetbaltrainers zijn de dirigenten van de orkesten. Heel streng en heel goed. Van Gaal zou iemand zijn die echt een paar jaar als vaste dirigent op een orkest moet worden gezet, hij is een vormer, dan ben je daarna drie niveaus hoger. De orkestleden zouden veel van hem leren en gek op hem zijn. Alleen dat totale-mens-principe van hem, hè. Hij glijdt met alle goede bedoelingen af naar beunhazerij, terwijl er natuurlijk vanuit de serieuze psychologie, leertheorieën en zo, echt wel iets over voetbaltechniek te vertellen is. Of over verschillende motivatievormen. Dan denk ik: lees eens echt een serieus boek.’

‘Welk boek móét hij lezen?’

‘Als je zo met mensen werkt als hij, dan doe je er goed aan om een goed boek over ontwikkelingspsychologie te lezen. En misschien eentje over persoonlijkheidsstructuur. Voetbal is natuurlijk een heel motorisch leerproces, vergelijkbaar met wanneer je een muziekinstrument studeert. Je hebt dus wel veel aan bepaalde leertheorieën, hoe je het

beste dát soort leren voor elkaar krijgt. Pauzes inlassen, laten bezinken tijdens het slapen... Daar is ontzettend veel over bekend.'

Ik knik, maar het is alleen mijn recorder die nu registreert, mijn gedachten zijn weer bij de psychiater die ik nog steeds moet vinden voor Louis van Gaal.

Oranje (2)

PERSCONFERENTIE

'*De bondscoach* heeft een moeilijke periode.'

Dat zegt niet perschef Kees Jansma die naast bondscoach Louis van Gaal zit en om precies twaalf uur de heren en dame van de pers van harte welkom heet, nee, dat zegt de bondscoach zelf.

Een paar minuten later, als de bondscoach het enorme blessureleed heeft opgesomd, zegt de bondscoach 'dat 't niet makkelijker is geworden voor *de bondscoach*.'

'Hij doet 't expres', zegt Kees Jansma later luid lachend, 'omdat ik altijd zeg: praat nou gewoon in de eerste persoon enkelvoud, Louis.'

Een paar weken later werk ik het bandje van de persconferentie uit en hoor de bondscoach zeggen: 'Dat zijn dus de problemen waarmee *de bondscoach* en zijn technische staf geconfronteerd zijn geweest.'

Het is eind augustus 2013 en Nederland verwacht zich de komende interlands (Estland en Andorra) te plaatsen voor het WK voetbal in Brazilië. Er staat amper druk op, want mocht Estland per ongeluk winnen, dan kwalificeert Oranje zich thuis tegen Hongarije wel.

Op de persconferentie die ik bezoek blijkt er maar één thema te zijn: Wesley Sneijder. Louis van Gaal selecteert de speler van Galatasaray niet, dit tot ontsteltenis van *De Telegraaf* en *Voetbal International*, die hun kleine vriend trouw verdedigen. De bondscoach zal verantwoording moeten afleggen!

Jezus. Dat is lang geleden voor me. Een persconferentie bij het Nederlands elftal. Als ik dit boek niet zou schrijven, dan was ik thuis gebleven. Maar ik moet te weten komen of ik de enige journalist ben met een obsessie voor Louis van Gaal en hoe is zijn verhouding

met mijn collega-journalisten?

Het zal vroeger best weleens gezellig zijn geweest, maar wat ik me herinner is de permanente zuurgraad op dit soort bijeenkomsten. Het venijn, het cynisme, het sarcasme, de wederzijdse verachting, de haat die er soms van afdruipt. En iedereen, bondscoach en journalisten, wil elkaar imponeren; de een zwijgend, de ander woest om zich heen zwaaiend met een denkbeeldig slagwapen. Het is een apenrots.

Welke bondscoaches zijn er in mijn tijd allemaal voorbij gekomen? De wantrouwende Kees Rijvers, de autoritaire Rinus Michels, de bluffer Leo Beenhakker, de door niemand geaccepteerde Thijs Libregts, de op zijn tenen lopende Dick Advocaat, de sluwe Guus Hiddink, de naïeve, autoritaire Louis Van Gaal, daarna die driftkikker van een Advocaat weer. Na de bleue Marco van Basten ben ik ermee gestopt, persconferenties bezoeken. Dat luchtte op. Weinig is stompzinniger dan het moeten aanhoren van bondscoaches aan wie vragen worden gesteld. Zo'n man wil of kan niks relevants zeggen. Journalisten slikken het voor zoete koek óf ataqueren de bondscoach juist. Ik heb daar ook aan meegedaan. Ik heb ze bijna allemaal boos zien worden.

Als ik heel eerlijk ben hoop ik vandaag op een explosie, maar een beetje theater is ook prima. Toneelstukjes, want dat zijn het als ik André van Duin moet geloven, toneelstukjes, op het kluchtige af, met Louis van Gaal in de hoofdrol. Erik van Muiswinkel zegt dat het bittere ernst is. Wie heeft er nou gelijk?

Eerst mogen de jongens van tv vragen stellen. Bert Maalderink van de NOS opent.

Bert, die kleine, rooie, weet u wel, was de eerste journalist die vanochtend arriveerde. Ik was de tweede. Ik ging naast hem zitten en vroeg of-ie dit werk nog leuk vond.

‘Zeker’, zei Bert. ‘Van Gaal interviewen is geen straf.’

‘Hoe is je band met Van Gaal?’

Maalderink: ‘Van Gaal deelt ons in in vrienden en vijanden. Ik was een vriend, nu niet meer.’

‘Ik zou het een noch het ander willen zijn’, zeg ik.

‘Dat kan niet’, zegt Maalderink. ‘Het is bij hem het een of het ander.’

‘Ga jij Van Gaal laten exploderen?’, vraag ik.

Maalderink: ‘Dat geloof ik niet.’

‘Wie dan? *De Telegraaf*?’

Maalderink: ‘Die kans is zeker aanwezig.’

‘Doet Valentijn Driessen van *De Telegraaf* het goed?’

Maalderink: ‘Het is maar hoe je het bekijkt. Hij gedraagt zich soms een beetje zoals jij ooit deed bij Dick Advocaat. Jij zei een keer “jochie” tegen Dick, dat was misplaatst.’

Ik herinner het me. Ja, dat was onbeleefd. De context weet ik niet meer, volgens mij gaf Dick Advocaat geen antwoord op mijn vraag en toen zei ik: ‘Luister eens, jochie’, en toen zei Advocaat: ‘Wat zei je?’, en toen zei ik: ‘Je hoort me wel’, en toen gebeurde er niks, toen kwam er een volgende vraag, misschien wel van Bert Maalderink of anders van Valentijn Driessen.

Maalderink maakt het Van Gaal niet moeilijk vandaag. De bondscoach vindt dat Bert een suggestieve vraag stelt, maar de verslaggever van *Studio Sport* gaat onverstoort verder over de afwezige Sneijder. Heeft Van Gaal de kleine middenvelder nog gebeld? Daar zegt Van Gaal niks op. Maalderink heeft genoeg quotjes binnen voor *Het Sportjournaal*.

De volgende.

Wilfred Genee is aan de beurt.

Een ‘vijand’ van Van Gaal, volgens Berts theorie.

Genee stelt een vraag over Wesley Sneijder. Ik hoor Van Gaal smalend zeggen: ‘Johan Derksen is helemaal naar Turkije gegaan en het enige wat-ie van Sneijder heeft losgekregen is dat die een gevoel had dat-ie meer krediet dacht te hebben. Dát heeft-ie letterlijk gezegd. Nou ge-wel-dig voor jullie. Jullie hebben er heel veel geld en tijd aan besteed en dan komen jullie met zo’n item terug. Nou, ik vind het echt geweldig. Ik ben ook erg trots op Wesley dat-ie zich aan ónze afspraken heeft gehouden. Daar ben ik erg trots op. Ik vind het echt geweldig. (...) Nou zeg. Dat is een kop zeg, van die Sneijder. Daar zullen ze wel blij mee zijn. Zó lees ik dat. Dan kunnen jullie daar weer over beginnen vanavond. Maar ik heb wel gelachen, ik heb wel gelachen, deze keer vond ik het wél leuk...’

Genee: ‘Omdat Johan daar helemaal naartoe was gegaan.’

Van Gaal: ‘Ja, voor niks dus eigenlijk.’

Genee: ‘Nee, voor alle duidelijkheid maandagavond tien uur...’

Van Gaal: ‘Ja, tuurlijk. Ik leen me weer om jullie programma te promoten. Doe ik ook

allemaal. Maakt me niks uit.’

Vrolijk gelach uit de perszaal.

Genee: ‘Eigenlijk hebben we meer gemeen met elkaar dan we denken.’

Van Gaal: ‘Volgens mij moet het nu over voetbal gaan. En niet over Sneijder. Over het Nederlands elftal. Er is geen nationaal elftal dat zich nu al kan kwalificeren. Volgens mij moeten we het daarover hebben.’

Dan is Valentijn Driessen van *De Telegraaf* aan de beurt. Een ‘vijand’ pur sang, omdat Johan Crujff al decennia aan Valentijns krant verbonden is. Ik spits mijn oren.

Driessen: ‘Louis, je kan toch niet met droge ogen zeggen dat Sneijder niet in het rijtje hoort qua spelers die op dit moment in vorm zijn.’

Ik grinnik om dat ‘droge ogen’.

Van Gaal: ‘Volgens mij kan ik dat wel.’

Perschef Jansma lacht.

Van Gaal: ‘Ik heb dat vorige keer ook al gezegd. Ik help Wesley er niet mee om hem nu te selecteren, want dan haal ik hem uit het proces bij Galatasaray en daar is hij op de goede weg, hij bevindt zich in een stijgende lijn. Hij is zeker spritzig bij balbezit. Bij balbezit tegenstander zou het eventueel nog wel beter kunnen, want zo spelen wij en daar letten wij op. Maar hij moet nog veel fitter worden en dat is aan hem. En de volgende kwalificatiewedstrijden heeft-ie er zes of zeven competitiewedstrijden op zitten. (...) En dan ook nog: hij moet wél in de filosofie van de KNVB voetballen. Dat moet-ie ook nog. Nou, daar heeft hij in het verleden moeite mee gehad. Daar heeft Van der Vaart ook moeite mee gehad. Maher ook. En ik zoek een *nummer 10* die dat wel kan. Nou, hij kan dat misschien de volgende keer opbrengen, als hij topfit is.’

Driessen: ‘Fysiek kan hij dat nu niet opbrengen, denk jij?’

Van Gaal: ‘Dat weet ik niet, dat kan ik niet beoordelen. Dan gaat het over het fysiek-mentale vlak, dat moet je altijd weer afwachten als trainer. Hij kan ervoor zorgen. Hij kan zich zo in het Nederlands elftal spelen en ik ga ervan uit dat hij dat gaat doen, want in mijn ogen is hij een speler met veel kwaliteit. Maar hij moet wel in die visie gaan voetballen. En niet zoals bij Galatasaray.’

Driessen: ‘Daar voetballen ze niet zo. Dan kan je ’m toch beter hier hebben? Om te zien

of hij het bij jou wel kan. Dan kan jij hem toch beter op het paard zetten?’

Van Gaal: ‘Nee, want daarvoor heb ik met acht wedstrijden per jaar te weinig invloed op een speler. (...) Als ik hem zes weken achtereen tot mijn beschikking heb kan dat wel. Maar eerst moet een speler fit worden, dan wordt-ie vergeleken met anderen op die positie (...) Maher heeft tegen Italië bijvoorbeeld in de visie van de KNVB gespeeld en dat heb ik na afloop ook zo verklaard. Maher is ook kanshebber, alleen daar praat jij niet over, want jij hebt een lijntje met Sneijder.’

Jansma grijnst.

Driessen geeft geen krimp. ‘Denk jij’, zegt de verslaggever van *De Telegraaf*, ‘dat Sneijder goed met Van Persie kan voetballen of dat Van der Vaart beter past?’

Van Gaal omzeilt de heikele vraag, ook na doorvragen van Driessen. Diens volgende vraag luidt: ‘Jij werkt graag met koppeltjes. Nu scoorden Huntelaar en Sneijder in die “kleine” interlands vrij vaak. Dat liep als een tierelier.’

Van Gaal: ‘Ja, dat is een waardering die jij eraan geeft.’

Je kunt het gemakkelijk vinden, dit vraag-en-antwoordspel, dat is het ook best, maar het is frustrerend voor een journalist. Van Gaal weigert namelijk te zeggen wat hij echt denkt, zijn goed recht, maar wat is de zin van dit soort bijeenkomsten als er amper informatie wordt uitgewisseld? Dan wordt er gegist en gespeculeerd, waar Van Gaal dan weer doodziek van wordt – maar feitelijk werkt hij die werkwijze zelf in de hand. Voor Van Gaal pleit weer dat hij tien maanden voor een WK spelers nog geen basisplaats in het vooruitzicht stelt. Alleen Van Persie, Robben en Strootman, indien fit, zijn daar voor honderd procent zeker van.

Als de bondscoach klaar is met zijn antwoord zegt Kees Jansma: ‘Zijn er nog andere mensen dan Valentijn die vragen hebben? Maarten Wijffels.’

De tactiek van Van Gaal op een persconferentie is om een vraag vaak nog persoonlijker te maken dan-ie al is. Eerst weegt hij de vraag, met een blik (onbegrip, ergernis) of met woorden (‘dat is een suggestieve vraag’), dan pas formuleert hij. Waarmee hij, wantrouwend als hij is, net zo stigmatiseert, chargeert of provoceert als sommige verslaggevers in zijn ogen doen. En zo blijven vijanden vijanden en vrienden vrienden. Tot zijn ‘vrienden’ rekent hij onder anderen Maarten Wijffels (‘Ik begrijp wat je bedoelt, Maarten’ en ‘dat ben ik ook met je eens’) en Willem Vissers, twee serieuze journalisten

van achtereenvolgens *AD* en *de Volkskrant*.

Willem Vissers stipt in een vrij lang maar steekhoudend betoog de beroerde resultaten van FC Utrecht, Vitesse en Feyenoord in Europees verband aan, constateert dat 'we' technisch en tactisch worden afgetroefd en vraagt of er niet iets structureels mis is in het Nederlandse voetbal.

Van Gaal: 'Ik vind dat jullie dat te somber inzien.' Hij houdt een kort pleidooi voor PSV dat een beleidsverandering heeft ondergaan. 'Om PSV na een nederlaag tegen AC Milan zo af te maken, dat gaat mij te ver. Vitesse ook. Wij hebben in mijn ogen nog altijd de beste jeugdopleiding en dat kan je zien aan PSV en Feyenoord en aan Ajax trouwens, die zijn drie keer kampioen geworden met een bepaalde speelstijl en met heel jonge spelers (...) en dat is knap (...) en misschien herinner je je nog dat wij, het Nederlands elftal, op dit moment nog steeds vijfde zijn van de wereld. Of die coach moet zo goed zijn, dat weet ik niet.'

Volgens mij ben ik de enige die lacht, waarna ik begin te twijfelen of Van Gaal dit wel ironisch bedoelde.

Vissers houdt voet bij stuk. Het gaat beroerd met het Nederlands voetbal in al zijn facetten.

Van Gaal: 'Jij gooit alles op één hoop.'

Vissers, geestig: 'Dat doe ik altijd.'

Van Gaal: 'Jij zegt dat dat zo is, maar dat is helemaal niet zo wat jij zegt...'

Welles. Nietes. De perschef grijpt in. 'Buitengewoon boeiende discussie maar ik stel voor om hem straks elders voort te zetten, ook als je dan échte vragen stelt Willem, ik bedoel met een vraagteken.'

Van Gaal negeert Jansma. 'Maar goed, als jij vindt dat wij in Nederland voetballend niets voorstellen, dan moet je diep respect opbrengen voor de staf van het Nederlands elftal.'

Nu weet ik zeker dat Van Gaal het daarstraks niet ironisch bedoelde. Hij hengelt serieus naar een compliment.

Jansma: 'Eh, dat was het.'

Van Gaal vrolijk: 'Dat is nog eens een afsluiting van deze persconferentie.'

De bondscoach heeft buiten *De Telegraaf* gerekend.

Valentijn Driessen: ‘O, nu telt de FIFA-ranglijst ineens, vorige keer telt-ie niet, dan stelt het geen donder voor en nu moeten we je een pluim geven omdat die FIFA-ranglijst zo belangrijk is.’

Van Gaal: ‘Ja, omdat jij mij afmaakt als wij vijftiende staan.’

Van Gaal en Driessen praten met stemverheffing door elkaar heen. De persconferentie eindigt in een kakafonie, Van Gaal, Jansma, Driessen en ook Vissers, er is geen woord van te verstaan.

Ik zie het al helemaal voor me. Vanaf half mei worden 23 topvoetballers en Louis van Gaal op de voet gevolgd door een legertje voetbaljournalisten. De 23 topvoetballers en Louis van Gaal staan onder hoogspanning en de voetbaljournalisten, zo gaat dat nou eenmaal, zijn bereid om van een scheet een donderslag te maken.

O, *De Telegraaf* is nog niet klaar.

Driessen: ‘Ik wil nog één vraag stellen. Ik ken nog één speler die én in vorm is én in een competitie speelt en fysiek ook goed is: Clarence Seedorf. Is die helemaal uit beeld of mag-ie alleen als gids mee?’

Ik schiet in de lach om dat ‘gids’.

Van Gaal is niet zo erg onder de indruk van Seedorf, net als veel bondscoaches voor hem. In theorie zou het kunnen, Seedorf, maar eigenlijk wil niemand de vroeg oude en betweterige Clarence Seedorf in zijn buurt. Van Gaal besluit met een persoonlijke en plagerige opmerking aan Valentijn Driessen: ‘En dan zorg jij er wel voor dat ik hem op mijn vizier krijg?’

Driessen: ‘Voor welke positie?’

Jansma: ‘Het antwoord is gegeven.’

Willem Vissers van *de Volkskrant* protesteert: ‘Dat is een goeie vraag!’

Jansma: ‘Ik zeg niet dat er slechte vragen worden gesteld.’

Driessen, spottend: ‘Prima. Daar zijn we hier toch voor.’

Oranje (3)

SPINDOCTOR

Na afloop van de persconferentie spreek ik Valentijn Driessen van *De Telegraaf* aan.

‘Heb je nou lol in de persconferenties met Van Gaal?’

Driessen: ‘Ja, natuurlijk, die man houdt je wel scherp.’

‘Hij ziet in jou overduidelijk de vijand. Hij verwijt jou en je krant dat je een lijntje met Sneijder hebt. En jij ontkent dat niet.’

Driessen: ‘Nee, dat hoef ik niet te ontkennen, ik bevestig het ook niet.’

‘Wat is je doel? Hem uit zijn evenwicht brengen?’

Driessen: ‘Nee. Alleen aantonen dat hij inconsequent is, dat is hij vaak. Daar krijg ik bijna de ruimte niet voor, omdat ik niet persoonlijk met hem kan praten.’

‘Sta je op de zwarte lijst?’

Driessen: ‘Ja, volgens mij al vijftien jaar. Bij persconferenties staat hij mij te woord, maar voor de rest nooit. Eén keer zou ik meegaan met collega Sieb Oostindie en toen zei hij: “Het interview gaat niet door als Driessen erbij is.”’

‘En toen heeft *De Telegraaf* het zonder jou gedaan?’

Driessen: ‘Ja, zonder mij.’

‘Eigenlijk zou de hoofdredactie van jouw krant moeten zeggen: “Wij bepalen wie interviewt. Dan maar niet.”’

Driessen: ‘Nee nee, ik ben niet belangrijker dan de lezers. Als de lezers Van Gaal willen in het kampioensjaar van AZ dan begrijp ik dat heel goed.’

‘Hoe denk je persoonlijk over hem?’

Driessen: ‘Als privépersoon ken ik hem niet.’

‘Nooit een band mee opgebouwd? Ook niet eind jaren tachtig, begin jaren negentig?’

Driessen: ‘Ook niet, nee. In Rome moesten wij een foto van hem laten maken voor een special van de krant. Toen zat hij daar in trainingskamp met Ajax. Dacht 1994. Toen zei ik: “Nou Louis, ik vind het leuker als je aan die kant van de trap gaat staan want dat is een veel mooier beeld.” Toen zei hij: “Maar dat bepaal jij niet, dat bepaal ik.” Ik zeg: “Maar het gaat om het beeld.” En hij zegt: “Ja, maar mijn neus dan? Dan staat de verkeerde kant van mijn neus erop, daar begin ik niet aan. Ik bepaal hoe ik op die foto kom en niet jij.” Ik had eerder een confrontatie met hem over Bryan Roy. Die had hij eruit gezet. En toen had ik een stukje geschreven met als kop: “Roy verbannen naar het tweede elftal.” Na de eerstvolgende wedstrijd was hij helemaal buiten zinnen: “En dan lees ik van jou dat Bryan

Roy verbannen is! Weet je wie er verbannen is? Napoleon! Die is verbannen! Niet Bryan Roy!”’

‘Was je geïntimideerd?’

Driessen: ‘Je denkt: wat overkomt me? Je moet altijd scherp zijn bij hem. Je kan bij hem absoluut geen steken laten vallen.’

Perschef Kees Jansma cirkelt om ons heen.

‘Heeft Van Gaal je weleens tuk?’

Driessen: ‘Als het echt over tactische zaken gaat. Dan moet ik wel heel goed beslagen ten ijs komen. Anders maakt hij mij af. Dan zet hij me in twee zinnen achter die deur neer.’

‘Denk je dat hij geniet van het steekspel op een persconferentie? Ik heb vandaag de indruk dat hij zat te genieten achter die tafel.’

Driessen: ‘Ik denk dat hij meer geniet van de vragen van Willem Vissers van *de Volkskrant*. Daar heeft hij een goede band mee, ook buiten het veld. Tenminste, in ieder geval beter dan met mij. Ik weet niet of hij van die dingen geniet. Ik geniet er wel van.’

‘Zie je dit als spel of als prestige?’

Driessen: ‘Het is allemaal spel. Prestige zeker niet, want ik ben voor de rest niemand. Ik ben geen Bekende Nederlander. Mijn geloofwaardigheid staat nauwelijks op het spel.’

‘*De Telegraaf*, door jou vertegenwoordigd, is nogal een verlengstuk van Johan Cruijff.’

Driessen: ‘Dat is niet zo. Voor wedstrijden die goed zijn van het Nederlands elftal krijgt Van Gaal een compliment. Hongarije-uit. Toen moest hij in de allerlaatste minuut voor de wedstrijd een wissel toepassen. Dat deed hij uitstekend, daar krijgt hij echt alle credits voor. De vakman Van Gaal, die zie ik ook wel. Ik vind hem een betere trainer dan een coach. Toen hij met Barcelona vier van de vijf keer op zijn sodemieter kreeg van Valencia waren we kritisch. Oranje nu is moeilijk te beoordelen. De echte afrekening volgt op het WK in Brazilië.’

En daar schuift Kees Jansma aan. Ongevraagd. Zijn nieuwsgierigheid moet sterker zijn dan hijzelf. Ik zou het in zijn rol als perschef niet gedaan hebben, maar ik vind het prima: ‘Ik heb genoten, Kees. Geen verliezers vandaag. Journalisten én Van Gaal waren in vorm,

het bleef beschaafd. Al liep Van Gaal wel opzichtig te hengelen naar een compliment.’

Jansma: ‘Dat was zijn ironie.’

Driessen: ‘Ja ja. Dat van die vijfde plaats op de FIFA-lijst? Hij heeft geen ironie.’

‘Weet je dat zeker?’, vraag ik.

Driessen: ‘Nou, ik zie het niet. Zeker niet na die opmerkingen van z’n vrouw laatst. Dat zijn eventuele opvolger straks profiteert van het werk van Louis. Dat denken ze dus echt. Daar wordt thuis serieus over gesproken.’

Jansma: ‘Dat was niet serieus.’

Driessen: ‘Ja ja, tuurlijk. Wás dat maar niet serieus. Zo zitten ze thuis tegen elkaar.’

Jansma: ‘Zijn verhaal over voetbal is altijd een heel goed verhaal.’

Driessen: ‘Dat van Willem Vissers vandaag, dát was een goed verhaal. Over de teloorgang van Nederlandse voetbalclubs in Europa. Maar daar gaat hij niet op in.’

Jansma: ‘Hier zou je toch echt een beetje respect moeten opbrengen voor Van Gaal, want natuurlijk kan hij van alles zeggen over Feyenoord, Ajax of PSV en de Nederlandse competitie, dat kan je als bondscoach allemaal wel doen maar dan begeeft hij zich op het terrein van andere coaches en dus geeft hij heel eh, correct antwoord.’

Driessen: ‘Ja, heel correct, maar inhoudelijk dus niet correct. Want inhoudelijk zegt hij dus niet wat hij ervan denkt.’

Jansma, geërgerd: ‘Stel je voor dat Van Gaal zegt: “Je hebt helemaal gelijk, het stelt helemaal geen ruk voor in Nederland.” Wat dan? Dan heb jij morgen een grote pagina met een boze reactie van Koeman.’

Driessen: ‘Ja.’

Jansma: ‘Precies. Dat kan een bondscoach dus gewoon niet doen.’

Driessen: ‘De Italiaanse competitie is minder dan de Nederlandse zegt Van Gaal. Dat kan je gewoon niet met droge ogen beweren!’

Jansma: ‘Eens. Dat ziet hij verkeerd. Dat heb ik ook in mijn column geschreven deze week.’

Driessen: ‘Die heb ik nog niet gelezen.’ Plagerig. ‘Dan gaan we dat eens even tegen elkaar uitspelen: de perschef en de bondscoach. Dat jij wel vindt dat de Italiaanse competitie beter is dan de Nederlandse.’

Jansma: ‘Ik zeg zoveel dingen. Je onderschat me toch niet, hoop ik?’

‘Hoe zit jij daar eigenlijk, Kees? Zit je op je gemak als perschef? Ben je bang? Het kan altijd escaleren met Van Gaal.’

Jansma: ‘Ja, maar dat wist ik toen ik eraan begon. Het is altijd spannend. Wat gaat hij doen met het elftal straks? Hij is er zelf van overtuigd dat hij een team gaat smeden. Dat vind ik heel spannend. En wat ook heel spannend is, is dat ondanks of dóór zijn karakter, dat de spelers buitengewoon gemotiveerd zijn. Daar twijfelen mensen weleens aan, maar dat kun je zien.’

Driessen: ‘Hèhè. Omdat de spelers heel jong zijn. Daarom haalt hij die jonge spelers er allemaal bij en die oudere spelers moet hij niet. Omdat die namelijk een eigen wil hebben, een eigen mening. Dat was in zijn vorige periode als bondscoach overduidelijk. Die fout maakt hij niet een tweede keer.’

Jansma: ‘Hugo, jouw vraag was: ben je bang dat het escaleert? Ik vind het fascinerend om mee te maken – of het nou wat wordt of niet. Het nadeel is dat je hem af en toe niet kunt controleren, omdat hij met zichzelf op de loop gaat. Nou, daar zit ik soms best wel zelf over in de rats. Dat weet hij ook. Maar zijn voordelen zijn groter dan zijn nadelen. Dan zit er af en toe een persconferentie tussen die ik niet leuk vind, maar die accepteer ik dan maar.’

Wat een vreselijke job heeft Jansma toch, denk ik.

‘Maar Kees, als ik Valentijn beluister denkt hij dat de kans groot is dat Sneijder niet mee mag. Die jongen wordt wel heel klein gehouden door Van Gaal.’

Jansma: ‘Precies wat de pers jarenlang gedaan heeft: Sneijder heel klein gehouden. De man is door iedereen tot de grond toe gelijk gemaakt.’

Driessen: ‘Wanneer dan?’

Jansma: ‘Misschien niet door jou, maar er bestaat meer dan één krant. We weten toch allemaal dat Wesley heel kort gehouden moet worden, wil hij straks een rol spelen?’

‘Van Gaal pakt zijn aanvoedersband af, roept hem niet op...’

Jansma: ‘Maar prijst hem ook. Luister: bij die *Confederations Cup*. Als ik zag wat die Brazilianen konden.’

Driessen: ‘Het niveau is heel hoog, maar Sneijder is met Robben en Van Persie de enige

die het verschil kan maken.’

Jansma: ‘Misschien vindt Van Gaal dat ook wel.’

Driessen: ‘Hij houdt ’m zo klein. Maar hij kan hem ook verliezen.’

Jansma: ‘Dat kan, dat kan. Maar iets anders, iets waarvan ik het jammer vind dat het geheim gehouden wordt: de spelers kunnen tegen Van Gaal alles zeggen. Alles. Er wordt wel gesuggereerd van niet, maar alle spelers kunnen alles vrijuit zeggen. Hij is niet rancuneus, want dan had hij mij er al uitgegooid. Hij is gewoon niet rancuneus.’

‘Hij heeft beslist rancuneuze trekken’, zeg ik. Het is er sneller uit dan ik wilde. Ik klink bits.

Jansma: ‘Ja natuurlijk, het is net een mens.’

Driessen: ‘Ja ja. Je kan alles zeggen tegen Van Gaal... Dat zeg jij nou wel, maar Sneijder zegt iets op het moment dat hij níét bij de selectie zit en Van Gaal valt erover. Dan kun je dus niet alles zeggen.’

‘Je bedoelt dat Sneijder teleurgesteld was dat hij niet was gebeld.’

Jansma: ‘Hoho. Dat is een afspraak die gemaakt is...’

Driessen: ‘Dan voelt meneer Van Gaal zich gepasseerd.’

Jansma: ‘Van Gaal heeft hartstikke gelijk.’

Driessen: ‘Hij heeft helemaal geen gelijk, want hij moet Wesley bellen. Want hij belt iedereen en waarom belt hij Sneijder dan niet, die hij net heeft afgezet als aanvoerder?’

Jansma: ‘Dat is wat anders, daar hadden we het niet over. Er zijn spelregels opgesteld. Het protocol is: bij het Nederlands elftal praat je over het Nederlands elftal en bij Galatasaray praat je níét over het Nederlands elftal. Van Gaal zei: “Jongens, ik krijg altijd gezeik met de trainers van de clubs als jullie wat zeggen over het Nederlands elftal. Dus laten we dat niet doen.”’

Driessen: ‘Wat Wesley zei was zoiets kleins, Kees.’

Jansma: ‘Geloof me nou, daar heb ik echt het mijne over gezegd hoor intern. Ik kan echt in de spiegel kijken. Het was klein. Maar Van Gaal zei tegen mij: “Wedden dat nu de hele persconferentie over Wesley Sneijder en die ene zin gaat?” Nu moet ik erkennen dat hij gelijk had. Het ging helemaal niet meer over iemand anders in de selectie, het ging daarover. En daarom zegt Van Gaal tegen de spelers: “Doe het nou lekker niet, dan hoeft er ook niet steeds op te reageren.”’

Driessen: ‘Maar bel Sneijder dan even op. Zeg: “Wat flik je me nou? We hebben toch gvd een afspraak?!”’

Jansma: ‘Nou Valentijn, je komt toch niet uit een ei? Als hij hem niet belt, wie denk je dat er wel belt dan? Schei toch uit! We hebben Patrick Kluivert of Danny Blind, die hebben we allemaal hoor.’

Driessen: ‘Van Gaal moet zelf bellen.’

Jansma: ‘Er zit natuurlijk een filosofie achter hoe hij het kleine kreng uit de speler wil krijgen en dan zal hij misschien straks wel roepen: “Daar heb ik voor gezorgd!”, maar dat zal me een rotzorg wezen. Het is wel zijn eerste, allergrootste doel: hoe krijg ik Wesley fit en scherp? Misschien dat jullie altijd achter Sneijder hebben gestaan, maar ik ken tientallen journalisten die Sneijder hebben afgeschreven. Echt hebben afgeschreven.’

Driessen: ‘Ik sta achter de kwaliteiten die Sneijder heeft...’

Jansma: ‘Natuurlijk, ik vind Sneijder ook een geweldige voetballer, maar ga nou niet zo hypocriet zitten doen, want Wesley heeft een tijdje een leven geleid zoals een journalist.’

Driessen: ‘Dat was vooral bij Madrid.’

Jansma: ‘Maar je weet wat ik bedoel. Je zult hem echt op één of ander manier moeten aanpakken.’

‘Hoe ver komt Oranje, heren?’, vraag ik.

Driessen: ‘Achtste finales.’

Jansma zegt niks.

‘Wat schrijven de media als Oranje er in de achtste finales uitgaat?’

Jansma: ‘Nou, dat is niet zo moeilijk. Het maakt niet uit wat Van Gaal doet. De twee grote partijen in Nederland, *De Telegraaf* en de *VI*, die hebben hun stukken al klaar. Daar zal je geen nuance in vinden.’

‘Helpt het?’, vraag ik Driessen als Jansma ons tafeltje heeft verlaten.

Driessen: ‘Wat Jansma doet? Nee, natuurlijk niet. Niet bij mij, bij anderen misschien wel. Dat geldt ook voor Louis. Met sommigen heeft hij iedere week wel contact. Ach,

iedereen heeft wat dat betreft z'n eigen werkwijze.'

'Maar jij gelooft niet in spinnen?'

Driessen: 'Bij mij helpt dit niet. Ik denk dat Kees zijn rol een beetje overschat.'

Oranje (4)

KILOMETERPAALTJE 56,4

Hoelang zit ik al op de vangrail? Terwijl personenauto's en vrachtwagens mij op de A12 met minstens honderd kilometer per uur voorbijrazen, word ik mij plots een onbekende kracht gewaar. Ik ben een stuk schroot en het is alsof een gigantische magneet vanuit de middenberm aan mij trekt. Ik móét de weg oversteken.

Natuurlijk verzet ik me, maar wat kost dat een moeite. Ik wapen me en probeer aan de persconferentie van net te denken; dat Louis van Gaal in vorm was, maar Valentijn Driessen van *De Telegraaf* het ook goed deed.

Een BMW scheert toeterend langs.

Met mijn claustrofobie heb ik mij al een hele tijd geleden verzoend. Maar wat is dit nou weer? Hoogtevrees, maar dan anders. Alsof ik op de Euromast sta en helemaal beneden staat een enorme zuiginstallatie. Nee, je doet het niet, springen, hè, hè, maar dat maakt het onbehagen amper kleiner.

Ik huiver. Ik zal toch niet zo gek zijn en de snelweg op rennen? Ik ben bang zo mijn verstand te verliezen. Ik stap over de vangrail en ga erachter staan.

Met smart wacht ik op Maarten Wijffels, mijn collega van het *AD* op wie Louis van Gaal zo gesteld is. Snap wel waarom. Ernstige jongen. En volkomen integer, die Maarten. Hij komt me zo benzine brengen, de schat.

Mijn auto heeft het begeven en staat levensgevaarlijk geparkeerd op de vluchtstrook, met het linkervoorwiel op de witte streep. Chauffeurs die het laat doorhebben denderen rakelings langs. Mijn Audi siddert even. Luchtdruk? M'n reet. Mijn wagen vreest net als ik dat een verstokte sms'er z'n voertuig ertegenaan zet. En dat allemaal omdat ik daarstraks zo vol was van Louis van Gaal dat ik helemaal vergat te tanken. Wat me nog nooit eerder overkwam, stranden op de snelweg, is gebeurd. Ternauwernood stuurde ik m'n hoestende Audi van de linkerbaan naar de vluchtstrook en daar sta ik nu ter hoogte van kilometerpaaltje 56,4, bij De Meern.

Waarom ik zo vol was van Louis?

Het ging zo.

Na de persconferentie besloot ik stoer Van Gaal een handje te geven. Hij kletste wat met Hans Jorritsma en Kees Jansma van de KNVB. Ik nam een aanloop en zei met uitgestoken hand: ‘Dag Louis.’

Een fractie van een seconde aarzelde hij, ontving toen mijn hand, hij zette precies genoeg druk, het fysieke contact was prettig, jesus, wat had ik hiernaar verlangd zeg – maar dit terzijde.

‘Ik ben al op de helft’, zei ik.

‘Waar heb je het over?’, vroeg Van Gaal.

‘Ik ben op de helft van mijn boek over jou. Heeft Kees je dat niet gezegd? Ik heb hem drie maanden geleden gevraagd je dat officieel mee te delen. Ik schrijf een boek over je.’

Jansma: ‘Ik vertel natuurlijk niet alles aan de bondscoach, hè. Hahaha.’

Van Gaal: ‘Nou, gefeliciteerd alvast. Dat boek zal goed verkopen. Alles waar mijn hoofd op staat verkoopt goed.’

‘Ik heb alle boeken over je gelezen’, zeg ik tegen de bondscoach. ‘Natuurlijk ook je geautoriseerde biografie, dat rode geval. Weet je wat ik daaraan zo jammer vond? Dat het een hagiografie is geworden.’

Van Gaal: ‘Een wat?’

‘Het is een wel erg positief boek over je’, zeg ik. ‘Er staat niks negatiefs in.’

Van Gaal smalend: ‘Nou, dan doe jij dat toch!’

Ik lach, hij ook trouwens, en de anderen ook.

Dan zegt hij: ‘Misschien bestaan er helemaal geen mensen die iets negatiefs over mij kunnen vertellen.’

Weer gelach.

‘Mijn boek over je heeft best wat negatieve kantjes, maar je zal nog versted staan van het evenwicht. Nou, je weet het hè, Louis...’

Ik draai me van het groepje weg, mijn hand gaat naar Van Gaals rug en daar klop ik op,

expres, een beetje joviaal, een beetje vanuit de hoogte, drie keer tik ik op zijn rug.

‘...ik hou van je.’

Ik trek een wenkbrauw op, laat een knipoogje achter en maak me uit de voeten.

Het duurt alles bij elkaar nog geen minuut en ik heb er schik in en ik vervloek Jansma die niet eens de moeite heeft genomen om Van Gaal over mijn boek in te lichten, terwijl ik hem dat eind mei vriendelijk en uitdrukkelijk heb gevraagd.

In de auto bel ik Bonaventura maar die neemt niet op en dan Henk Spaan, ook vergeefs, en daarna bel ik Maarten Wijffels van het *AD* en terwijl ik hem spreek, luistert mijn wagen ineens niet meer en verschrikt roep ik ‘shit’ en ‘ik ben vergeten te tanken’ en ik doe een hachelijke poging vijf banen over te steken en ik vervloek Louis van Gaal, stuur mijn auto zo goed als het gaat richting vluchtstrook en al lang voordat Maarten Wijffels arriveert met een jerrycan Euro 95 loodvrij zeg ik tegen mezelf dat het nu maar eens uit moet zijn met mijn Van Gaal-obsessie, want die begint een krankzinnige vorm aan te nemen.

O, Louis (13)

FLIKKERS EN MONGOLEN

Deze zomeravond maakt Louis van Gaal een statement. De bondscoach vaart straks mee op de voetbalboot van de KNVB die voor het eerst meedoet aan de botenparade van de Gay Pride in Amsterdam. De dames van *Toren C* vertelden me dat ze deze actie geweldig van hem vinden. Meer mensen zijn verbaasd, merk ik: ‘Dat valt me nou echt mee van Van Gaal.’

Je kunt een hoop op Van Gaal aanmerken, maar niet dat hij homofob is.

Pas ’s avonds bij de tv sla ik mijn ochtendkrant open en begin te lezen:

Mariska droeg een shirt van Helmond Sport. Schuin over haar kin liep een draadje speeksel, en toen ze Louis van Gaal ontwaarde in de verte, begon ze haar looppas te versnellen, huppelend van opwinding.

Ik lees deze regels in de AD-column van Sjoerd Mossou over het G-voetbaltoernooi dat drie dagen geleden in Barendrecht werd gehouden, waarbij de G staat voor gehandicapten. Zij hullen zich in shirts van een profclub en krijgen er ook nog de echte trainer bij. Frank de Boer coacht Ajax, Ronald Koeman Feyenoord, Phillip Cocu PSV, enzovoort. Iedereen is er, zelfs Guus Hiddink die een hekel heeft aan Louis van Gaal, en vice versa.

Ik kon er woensdag in Barendrecht niet bij zijn. Ontzettend jammer, want in de weer met mongolen is Louis van Gaal in topvorm. Hij verslaat Paul de Leeuw, Johnny de Mol en Willem van Hanegem ruim op punten.

Oeps. Ik schrijf 'mongolen'. Ik weet zeker dat Louis van Gaal het op mensen met een Down-syndroom houdt. Zo hoor je dat te zeggen.

Zwijgend spreidde Mariska haar armen. Haar grote borsten zwiëpten omhoog en omlaag, precies uit de maat. Niet alleen zag Mariska de bondscoach, de bondscoach zag haar nu ook, dat kon niet missen. Van Gaal zette zijn voeten ietsje uit elkaar – en hield zijn handen in de keepershouding, alsof hij zo dadelijk een uit de kluiten gewassen skippybal ging vangen.

Daar kwam Mariska. Haar armen zwaaiden om de nek van Van Gaal, terwijl ze haar neus half in zijn oor duwde, en haar natte mond in de kraag van zijn overhemd. Ze gromde zachtjes. Dapper knuffelde Van Gaal mee, zijn armen om Mariska's brede rug geslagen.

'Hallo meid', zei Van Gaal. 'Heb je het naar je zin?'

Op tv hoor ik Van Gaal zeggen: 'Wij willen vandaag een signaal afgeven om homo's te accepteren in de voetbalwereld.'

Naast en achter onze bondscoach staan Pierre van Hooijdonk, Ronald de Boer, Aron Winter en de voorzitter van de KNVB, Michael van Praag. Allemaal dragen ze een zwart shirt met een roze aanvoedersband.

Van Gaal: 'De voetbalwereld is een machowereld, waarvan een homo zal denken dat hij daar niet zo gemakkelijk zal vertoeven. Dat is jammer en dat willen we veranderen. Dat is niet zomaar in een dag gebeurd.'

Van Gaal wordt geïnterviewd door de speciale verslaggever Maik de Boer. Het is een leuk interview waarbij opvalt dat Van Gaal ontzettend gewoon overkomt. Er is geen

ergernis, geen betweterigheid, hij luistert, lacht, niet overdreven maar normaal, zonder aanstelleritis. Dit zie je zelden. Als het maar niet over voetbal gaat, kennelijk en als Hans Kraay junior of Bert Maalderink maar vervangen worden door Maik de Boer. Maar ja, Maik de Boer is een flikker en flikkers hebben geen verstand van voetbal.

O, Louis (14)

JUICHEN!

Ooit blazen ze zichzelf op met een knal waar de Rote Armee Fraktion en de IRA patent op hadden. Maar zo ver is het gelukkig nog niet, het tv-programma *Voetbal International* bestaat nog. De indrukwekkende kijkcijfers vergaren Johan Derksen, Wilfred Genee en René van der Gijp met voetbalinformatie, entertainment en hun grote ego's. Het programma op de marginale zender RTL 7 won in 2011 met die merkwaardige mix van beenharde humor en oud-Hollandse gezelligheid de Televizier-Ring. Het Gooise establishment sprak er verbitterd schande van – ‘Pffff, origineel zeg, een tafel met oude mannen.’ Maar die hoofdprijs was dik verdiend, want een verzameling karakters met ferme meningen bij elkaar vinden is veel moeilijker dan een formatje verzinnen. De optelsom Derksen + Van der Gijp + Genee = 4, zo niet 5.

Vanavond zit Jan Boskamp er ook bij. De bamihapjes- en nasischijvenverslinder doet qua persoonlijkheid niet onder voor zijn tafelgenoten. De in België wonende Boskamp beschikt net als Van der Gijp over een grote voetbalkennis, zijn extreem dikke tong geeft het in plat Rotterdams vorm. Derksen is goed ingevoerd en formuleert prachtig en heeft een geestig repertoire. Het programma is beslist komischer dan Freek de Jonge het vindt, alleen al vanwege de *running gags*. Derksens pesterige, honende en brutale zinnen komen aan als zweepslagen en als hij zin heeft schiet hij vanuit de heup op voetballers, trainers en bobo's, en wie 'm helemaal niet bevalt schiet-ie zonder scrupules in de rug.

Dit is zo'n uitzending waarbij zelfs dumdkogels worden afgevuurd. Vrijdag speelde het Nederlands elftal sullig gelijk tegen Estland, morgen moet Oranje tegen Andorra. Bij winst tegen deze dwergstaat is de kwalificatie voor het WK in Brazilië een feit. Het elftal dat door Van Gaal wordt getraind en gecoacht, is dan het eerste Europese land dat zeker is van plaatsing. Knap, zou je denken, maar het is voor het panel van *Voetbal International* geen reden om de loftrumpet te steken, Derksen heeft de hand al aan zijn holster.

Derksen: 'Ik zou voor zo'n wedstrijd als tegen Andorra wel achter gesloten deuren trainen, want anders zou de pers nog te weten komen in welke opstelling ik speelde.'

Derksen plaatst de ontwikkelingen rond Oranje vervolgens in een historisch perspectief, dat doet hij vaak: ‘Dat heb ik in al die jaren nooit meegemaakt; dat al die grote namen het in hun broek doen voor Louis van Gaal. Kijk, Van Hanegem en Crujff hadden schijt aan iedere bondscoach. Gullit en Van Basten stuurden Thijs Libregts weg, maar die gasten nu bibberen al als ze Van Gaal horen, want ze zouden eens niet mee mogen naar het WK. Nou, Van Gaal is afhankelijk van de spelers en niet andersom.’

Verderop in de uitzending gaat het over Wesley Sneijder. Eensgezind vinden de zwaargewichten aan tafel het unfair dat de winnaar van de Champions League en vicewereldkampioen van 2010 door bondscoach Van Gaal wordt behandeld als een beginnende profvoetballer.

Gijp: ‘De manier waarop Sneijder tegen Estland speelde, ik vond het gewoon zielig. Dat ventje loopt daar z’n best te doen, die probeert om iedereen te laten zien dat hij fit is. Weet je wat Sneijdertje nu moet doen? Gewoon voetballen joh. Als die Zlatan bij het Nederlands elftal zou zitten en die Van Gaal roept tijdens zo’n persconferentie “Als Zlatan een bal onderschept, ga ik JUICHEN!”, weet je wat Zlatan dan zou doen in de lift? Die tikt hem op z’n rug en zegt: “Hé Louis, dat moet je niet meer doen, joh. En nu tik ik je nog op je rug, maar de eerstvolgende keer dat je weer zo raar doet krijg je hem op je neus.” En dat valt mij zo tegen van Sneijder: hij laat eigenlijk merken dat hij geen absolute top is want anders zeg je: “Ik weet niet waar die Van Gaal mee bezig is. Wil hij me motiveren?”’

Genee: ‘Hij is als de dood dat hij niet geselecteerd wordt.’

Gijp: ‘Maar dát is nou het probleem! Als Sneijder bang is om af te vallen, dan ben je toch geen topspeler?’

Derksen: ‘Maar dat geldt ook voor Van Persie en Robben, hè. Die hadden allang moeten zeggen toen Sneijder eruit gezet werd: “Hé Van Gaal, maar Sneijdertje moeten we er wél bij hebben!”’

Er wordt een fragment getoond van de persconferentie, waarbij Louis van Gaal eh, nogal uitbundig doet.

Van Gaal: ‘Ik heb in dat geweldige gesprek wat Wesley en ik hebben gevoerd gezegd: “Nou, de eerste keer dat jij een bal afpakt ga je een trainer zien die gaat JUICHEN! langs de lijn!” Dan weet je het. Nu snapt iedereen het. Jammer dat ik het nu verteld heb, maar

ja.'

Terug in de studio schudt Gijp zijn hoofd: 'Dit is typisch een man die nooit meer gecorrigeerd wordt. Dit is typisch een man waar nooit meer tegen gezegd wordt: "Hé, je doet gek. Heel erg zelfs." Kom op, laten we nou toch eens normaal doen. Johan, hij praat toch over Sneijder alsof hij een dorpsgek van Almere City is?'

Derksen: 'Er moet er eens één opstaan die tegen die man zegt: "Joh, gespleten persoonlijkheid, ga jij eens terug in je mand met je rare grote bek."'

(...)

Boskamp: 'Op dit moment wordt Sneijder niet beter gemaakt, want hij gaat tegen zijn *ding* in spelen. Hij gaat lopen, moet de bal afpakken. Maar normaal is Sneijder een bepalende speler en wij maken er nu een dienende speler van.'

Derksen: 'Wij niet, wij niet. Van Gaal!'

Genee: 'Van Gaal heeft vanavond een persconferentie gegeven in Andorra en wij van de pers komen wel steeds een beetje op hetzelfde terug, vindt hij. Daar moeten we een keer mee ophouden.'

Derksen: 'Het wordt tijd dat die man tot de orde geroepen wordt. Het is ook de taak van de KNVB. En Jansma zit daar naast hem schaapachtig te lachen als hij weer zo'n realitysoap opvoert. Maar het is toch gewoon mensonterend wat die man doet? Het toontje is zo vernederend voor iedereen in de zaal, voor iedere kijker. Er spreekt een soort minachting uit: meneer Van Gaal uit z'n ivoren toren tegen het klootjesvolk. "Moet ik het dan wéér uitleggen?" Ja, wij zijn zo dom, Louis.'

(...)

Genee: 'Toch gaan we hem missen, hoor, denk ik, als het straks afgelopen is.'

Derksen: 'Geen seconde. Want er wordt gezegd: "Dit is leuke tv." Maar het slaat door, hoor, het slaat echt door.'

Gijp: 'Hij is het afgelopen jaar, of waarschijnlijk is dat bij Bayern begonnen, hij is almachtig. Hij kent totaal geen enkele..., zeg maar, wat normaal is, mensen die nog enigszins een twijfeltje hebben.'

Derksen: 'Guus Hiddink, Dick Advocaat, Johan Crujff, dat zijn toch ook jongens die wat neergezet hebben. En je hebt Gullit, je hebt Rijkaard. En iedereen heeft zijn eigenaardigheden, iedereen heeft een bijsluiter. Maar dat waren toch heel menselijke types

vergeleken met deze doorgedraaide idioot.’

Boskamp: ‘Maar ze kregen ook tegenwind Johan, ze kregen tegenwind van de spelers. En de spelers nu zijn gewoon monddood. Ook Robben zegt geen fluit en Robin van Persie zegt ook helemaal niks.’

Derksen: ‘Jan, als Robin van Persie in de kranten zegt: “We zijn een team en we moeten niet de mensen die slecht gepresteerd hebben aanwijzen, we doen het met z’n elven.” Dan denk ik: dat bedenkt Robin van Persie niet, dat is een gehersenspoelde Van Persie! Maar ik vind niet dat je een grote persoonlijkheid bent als je je laten hersenspoelen door Louis van Gaal.’

(...)

Gijp: ‘Johan, die kans van Sneijder in de laatste minuut met links. Was toch gewoon zielig om te zien hoe hij dat deed? Overgeconcentreerd. Vond ik heel gênant.’

Boskamp: ‘Hij was altijd een van de belangrijke spelers. En nou is hij dat niet meer, nu is hij gewoon een speler geworden. Er is geen enkele speler die zo makkelijk links als rechts kan wegdraaien. Dan moet je hem toch benutten op zijn sterkste punten. Dan ga je niet tegen hem zeggen: “Je moet zorgen dat je een bal afpakt.”’

Derksen: ‘Het zegt natuurlijk alles over Van Gaal. Iedere keer komt hij weer met het verhaal dat hij het eigenlijk helemaal niet leuk vindt, bondscoach zijn, het hele project staat hem tegen. Maar hij wil een keer naar de WK. Alle Nederlands-elftalspelers zijn figuranten in het grote feest van Van Gaal die nog geen WK heeft meegemaakt.’

Genee: ‘Maar goed, Van Gaal is niet altijd jullie grootste voorbeeld heb ik de indruk, maar gaan jullie wel juichen als hij straks wereldkampioen wordt?’

Derksen: (...) ‘Weet je wat het met Van Gaal is? En dat is gevaarlijk om te zeggen, je zou het bijna leuk vinden als het zootje een keertje onderuit gaat. Want die man gaat me zo tegenstaan, ik vind het echt een walgelijke man.’

(...)

Boskamp: ‘Het is wel echt een hele goede coach.’

Genee: ‘Het is toch een hartstikke goede coach?’

Derksen: ‘Hij wisselt bijvoorbeeld heel erg goed. Hij wisselde hartstikke goed tegen Estland, maar het gaat ook niet om de coach. Als hij de perscontacten aan iemand anders zou overdragen, zal me een worst zijn wie, maar hij moet uit beeld blijven.’

Genee: 'Uit beeld blijven? Dan missen we allemaal dit soort beelden.'

(Keihard is het woord JUICHEN! uit Van Gaals mond te horen, in de studio wordt gelachen.)

Genee: 'Dat is toch doodzonde?'

Derksen: 'Maar mensen die zo reageren vind ik gevaarlijke mensen, echt gevaarlijke mensen.'

(...)

Genee: 'Jullie doen hem toch een beetje tekort, denk ik. Want het is, zoals jij zegt, een hele goede coach.'

Derksen: 'Prima coach, maar is Hiddink geen goede coach dan? Het is toch niet zo dat deze meneer heilig verklaard moet worden?'

Genee: 'Hij is de meest succesvolle coach die we hebben.'

Boskamp: 'Je kunt ook kritisch zijn naar de spelers toe. Ze hebben toch wel een beetje kloten aan hun lijf dat ze ook een keer zeggen: "Hé, dat klopt toch niet?!"'

Derksen: 'Nee, die tonen geen karakter. Die willen zo graag naar het WK dat ze door de stront kruipen voor Van Gaal.'

(...)

Derksen: 'Kijk, ik kan om die man wel lachen, maar moet je eens kijken naar hoe hij 'JUICHEN!' uitspreekt. Die verbeterde trek om z'n mond. Moet je naar z'n mond kijken, dat vind ik beangstigend. Het is bijna dat hij de doodstraf uitspreekt. Ik vind het echt een gevaarlijke gek worden die man.'

(...)

Derksen: 'Laat me dit nog eens vertellen: die man is naar Estland geweest. Dan laat hij dat hele mediacircus als lakeien achter hem aantrekken. En dan gaan ze van Estland naar Andorra en dan is hij ontevreden over de berichtgeving in de media, want die zijn wat kritisch geweest, en terecht. En wat doet hij dan? Dan verbiedt hij de spelers met de pers te praten, geeft geen persconferentie en laat achter gesloten deuren trainen. Er zitten dus van al onze kranten en radio- en tv-stations voor veel geld mensen om Oranje te volgen. Heel Nederland wil dan de ontwikkelingen van Oranje volgen, maar hij is dan op z'n pik getrapt en dan is alles gesloten. Dat zegt alles over deze man, met zijn oogkleppen op, die denkt alleen maar aan zichzelf en die heeft geen enkele verantwoordelijkheid naar de

media en naar het hele land toe.'

Genee: 'Het zit diep hè?'

Derksen: 'Nou, ik vind het schandalig dat de KNVB niet ingrijpt bij zo'n man.'

Johan Derksen snapt hoe tv werkt: hij is een meester in schromelijke overdrijvingen. Ik herken het wel, de prettige roes die bezit van je neemt als je vervelende en/of machtige mensen de maat neemt, de les leest, afmaakt – het overkwam mij soms aan tafel bij *Studio Voetbal*. Macht is likkebaardend lekker.

O, Louis (15)

SMEEROLIE

Een van de beste sportschrijvers van Nederland, zo niet de beste, is Michel van Egmond. De chroniqueur/columnist van *Voetbal International* schreef met *Gijp* een boek dat een geheel nieuw lezerspubliek vond: de níét-lezers. Andere boeken van zijn hand zijn misschien wel beter dan *Gijp*, maar werden niet 300 duizend keer verkocht en wonnen geen publieksprijs.

Van Egmonds geheim: kijken, gewoon heel goed kijken. Zijn observatievermogen, het uitvergroten van wat hij ziet, gekoppeld aan de neiging tot relativeren en een woestijndroog gevoel voor humor staat garant voor leesplezier.

Michel en ik drinken soms koffie samen. Het valt mij op dat we het nooit over vrouwen hebben. We hebben het over Charles Bukowski, F. Scott Fitzgerald, Gay Talese, Kurt Vonnegut, Martin Bril, Marcel van Roosmalen, Joris van Casteren, Remco Campert, Johan Derksen, René van der Gijp, Jan D. Swart en de malle, malle voetbalwereld die wordt gevolgd door een keur aan voetbaljournalisten.

Het is een maand of drie na zijn bezoek aan China waarover hij dat hilarische Oranje-verslag schreef.

'Wat vind jij nou van die kale?', vraag ik.

Egmond: 'Jansma? Jansma is de smeerolie tussen de bondscoach en de voetbalpers. Hij is Van Gaal-light. Van Gaal wekt de indruk dat hij het liefst alles rond Oranje geheim zou

willen houden. De trainingen, de oefenwedstrijden, de meningen van de spelers, alles. Hij ziet elke vorm van aanpassing aan de omstandigheden ook als een persoonlijke nederlaag. Jansma niet. Die is er juist een meester in om bij iedereen de juiste toon te vinden, al naar gelang de omstandigheden. Hij is een kameleon, die automatisch van kleur verschiet zodra hij zijn KNVB-trainingspak draagt. Tegenover de pers zegt hij altijd dat hij hun belangen verdedigt bij de bondscoach en de spelersgroep en tegen de spelers zegt hij dat hij hun belangen verdedigt bij de pers.'

‘Vertrouw je hem?’

Van Egmond: ‘Jansma geniet met volle teugen van zijn rol als spindoctor, al is dat een term die hij zelf verafschuwt. Zijn *finest hour* kende hij aan de zijde van Marco van Basten, een betrekkelijk onervaren bondscoach die zwaar leunde op Jansma’s ervaring in de voetbalwereld. Daarna kwam Bert van Marwijk, een tamelijk onbuigzame en eigenzinnige trainer die vroeger als linksbuiten al altijd zijn eigen weg volgde en een stuk minder behoefte aan adviezen had. En nu is er Louis van Gaal, uniek in zijn soort, nu is zijn rol helemaal anders. Het lijkt nu vaak Jansma’s grootste taak om te zorgen dat de pers een positiever beeld van Louis van Gaal krijgt voorgeschoteld. Dat is een mooi proces om als journalist te volgen.’

‘Mijn existentiële vraag is: wie is Louis van Gaal?’

Van Egmond: ‘Ik sluit helemaal niet uit dat Louis van Gaal ook een andere kant heeft dan die van schreeuwende bullebak, integendeel zelfs, maar hij weet ’m alleen nooit aan de media te tonen. Het mooie is dat Jansma het toch blijft proberen. Ik was er dus bij in China. Van Gaal was de hele trip al heel afstandelijk. In Peking kreeg hij ruzie met Bert Maalderink. Die had in een column beschreven hoe Van Gaal zich een paar dagen eerder in Indonesië had gedragen tijdens een training van kinderen. Ik was daar ook bij en zag hetzelfde als Maalderink: Louis van Gaal die in de bloedhitte van Jakarta met een rood aangelopen hoofd tussen kinderen van soms maar acht jaar oud liep en ze opjutte alsof ze de volgende dag de Champions League-finale moesten spelen. Na afloop kreeg iedereen een hand van hem. Die kinderen bogen daarbij hun hoofd en keken naar de grond zoals het in de Aziatische cultuur gebruikelijk is bij zoveel leeftijd- en statusverschil. Maar Van Gaal dwong ze hem in de ogen te kijken. “Hé”, riep hij dan, “*look me in the eyes! You have to look me in the eyes!*” Van Gaal wilde in één middag de hele Indonesische cultuur omvormen. Sommige kinderen werden zichtbaar bang van hem. Een enkeling schoot in de lach.’

‘Dat cultuurverschil kan Jansma hem dus niet aan zijn verstand brengen’, zeg ik.

Van Egmond: ‘Op verzoek van de pers kwam er aan het einde van die reis dus die klassikale interviewsessie, ergens in een hotelsuite hoog boven Peking. Op de achtergrond luisterde Jansma mee. Het was door de pr-afdeling van de KNVB ongetwijfeld bedoeld om de kou wat uit de lucht te halen, maar Van Gaal reageerde op elke vraag juist heel nukkig, agressief bijna. Johan Derksen vertelt vaak dat Louis van Gaal ooit heeft gezegd dat hij alle journalisten onder controle heeft, behalve de columnisten. Als dat ook maar voor de helft waar is, doet Jansma goed werk. Jansma heeft een natuurlijke charme. Dat missen veel persvoorlichters in het voetbal. De meesten zijn kleurloze, dienstbare figuren. Jansma is anders. Hij is een *character*, een charmeur die zijn talent als groot verhalenverteller vaak aanwendt om sympathie te winnen bij de journalisten. Ook heeft hij er geen moeite mee om heel hard te lachen om grapjes van Van Gaal, terwijl die zelden leuk zijn. Jansma kent de voetbalwereld en hij kent de wereld van de voetbaljournalisten. Dat geeft hem een grote voorsprong. Hij is een charmante manipulator.’

‘Wow. Charmante manipulator. Aan welk gedeelte van deze omschrijving zou Jansma een beetje willen sleutelen, denk je?’

Van Egmond: ‘Op leugens heb ik hem, in tegenstelling tot veel van zijn collega’s, nooit kunnen betrappen, daar is hij te verstandig en te ervaren voor. Maar hij probeert zowel de bondscoach als de pers wel vaak een bepaalde richting op te sturen. En soms lukt dat ook, bij de journalisten vaker dan bij deze bondscoach. Jansma realiseert zich heel goed dat hij fungeert als poortwachter tussen de spelers en de pers. En dat het overgrote deel van de pers meent dat het contact met en de vaak nietszeggende quotes van de internationals cruciaal is voor het goed uitoefenen van hun vak. Dat geeft hem een machtspositie en ik heb de indruk dat hij die optimaal benut.’

‘Wat staat de media te wachten in Brazilië?’

Van Egmond: ‘Ik vind dat je als voetbaljournalist nooit mag klagen over de invloed van de persvoorlichter. We hebben ze die macht ooit zelf gegeven. Als ik me niet vergis was het Van Gaal die ooit, in zijn Ajax-tijd, als eerste begon te eisen dat hij teksten voor publicatie mocht lezen en eventueel afkeuren, ook als die teksten helemaal niet over hemzelf gingen maar over zijn spelers. Vrijwel iedereen is daar toen schoorvoetend mee akkoord gegaan, met als gevolg dat het nu de norm is in de wereld van persvoorlichters en voetbaljournalisten. Er zijn nu zelfs collega’s van Jansma die bij interviews niet alleen in de antwoorden willen schrappen, maar ook in de vragen die zijn gesteld. Het is helemaal uit de hand gelopen en het is onze eigen schuld.’

LUDWIG VON GAAL

Rechts van me ontdek ik oud-bondscoach Thijs Libregts, voor me zit Rob Jacobs en ik zie ook Cor Pot en Eddy Treijtel. Ik ontwaar nog meer voetballers en trainers die hun beste tijd hebben gehad.

Louis van Gaal ontbreekt, jammer, want als hij ooit had kunnen benadrukken dat er ook voetbaljournalisten zijn die hun vak wél verstaan dan toch vandaag wel.

Tijdens de uitvaart van de Rotterdamse voetbaljournalist Dick van den Polder valt tijdens een van de prachtige grafredes Van Gaals naam, nou ja, de uitdrukking *Ben ik nou zo slim of ben jij nou zo dom?* komt voorbij. Louis is nooit ver weg.

Dick van den Polder ging bij *Het Vrije Volk* vervroegd met pensioen toen Van Gaal aan het begin van zijn trainersloopbaan stond. Maar in de jaren tachtig, bij Sparta, de club waarover Dick ook weleens zo'n knap, doorwrocht wedstrijdverslag schreef, hebben ze gediscussieerd. Ik vraag het de vandaag aanwezige collega's, maar niemand weet of de heren frontaal met elkaar zijn gebotst. We vermoeden van niet, omdat verslaggever Van den Polder ook een ex-voetbalprof was en in de ogen van Van Gaal verstand van zaken moet hebben gehad. Aan zo iemand ergerde hij zich niet, Dick begreep het spelletje tenminste en hij speelde nooit op de man. Van Gaal wist trouwens dondersgoed dat je van Dick moeilijk een woordenstrijd kon winnen. Zelfs Johan Crujff kon niet tegen de überonafhankelijke journalist op die wij vandaag de laatste eer bewijzen. Crujff noemde Van den Polder ooit narrig 'de officier van justitie van de Nederlandse voetbaljournalistiek'. In rechtlijnigheid deed Van den Polder niet voor Van Gaal onder.

Veel collega-journalisten hebben de gang naar uitvaartcentrum Hofwijk gemaakt. Rondkijkend zie ik Rob Vente, Ben de Graaf, Matty Verkamman, Jan-Dirk Stouten, Wim Huisman, Loet van Schellebeek, Piet Ocks, Hans Reismann, Peter Ouwerkerk, Bert Nederlof, Emile Schelvis, Paul van den Bosch, Rob Fleur, Theo Ruizenaar, Marcel van der Kraan en Raymond Salomon. Bijna allemaal hebben ze ooit een Van Gaal-momentje gehad, realiseer ik me.

En daar is *good old* Ben de Graaf, die meer heeft met biljarten dan met voetbal. 'Ik kwam Van Gaal een tijdje geleden tegen. Ik zei 'm: "Je moet niet zo negatief doen tegen journalisten. Een beetje meer respect zou je sieren." Maar gezien de uitdrukking op zijn

gezicht maakte het maar weinig indruk. Ik vind zijn houding altijd stuitend.’

Ik schiet Matty Verkamman aan. Als hij de plak crematiecake beschaafd heeft weggekauwd begint hij aan een kostelijk verhaal.

Het is 1994. Verkamman volgt voor *Trouw* het WK voetbal in de Verenigde Staten. Oranje staat onder leiding van Dick Advocaat, Louis van Gaal doet exclusief verslag voor de assurantierelaties van Nationale Nederlanden, een schnabbel die hem is bezorgd door Truus Opmeer, zijn latere vriendin en vrouw.

Matty Verkamman ontmoet in Orlando een kennis die samen met tweehonderd anderen zo’n relatiebijeenkomst met Ajax-trainer Van Gaal heeft bijgewoond. Het was een spektakel, blijkt. De man vertelt precies wat Van Gaal allemaal vond. De kritiek van de Ajax-trainer op Dick Advocaat, technisch-tactisch van aard, was op zijn zachtst gezegd niet mild. *Ulli* van Gobbel moet eruit, Danny Blind moet erin. Om maar eens wat te noemen. Tijdens zo’n WK-eindronde heeft dit soort meningen van een collega-trainer de kracht van een Afghaanse bermbom.

Verkamman maakt er die middag een artikel over in *Trouw*, waarvan een gedeelte op de voorpagina terechtkomt. Verkamman schrijft dat hij de bijverdiensten van de Ajax-coach en de kritiek op bondscoach Advocaat niet bepaald chique vindt.

Van Gaal krijgt lucht van de publicatie en belt Verkamman briesend op. Matty Verkamman, nu hinnikend van de lach. ‘Hij gebood mij te komen. Samen met John Volkers van *de Volkskrant* ben ik naar zijn hotel gegaan.’

Verkamman beschrijft dat hij bij aankomst op een boze Van Gaal stuit. ‘Dit zijn besloten bijeenkomsten!’ En: ‘Ik vind dat jij hier helemaal niet over mag schrijven.’ En: ‘Als hier wel over wordt geschreven, zegt dat voor mij weer alles over het niveau van de journalistiek.’

Verkamman schrijft ook dat allemaal op. In de krant van donderdag 23 juni staat: ‘Wie haalt het nu in zijn hoofd tegen een financiële vergoeding van nota bene de KNVB-hoofdsponsor de dienstdoende bondscoach in de rug aan te vallen? (...) Van een man die als coach weliswaar hoog mag worden ingeschat, maar die als coach ook weet in welk spanningsveld aan de top moet worden gewerkt, mag men een chiquere houding verwachten.’

Matty Verkamman neemt nog een plak cake. ‘Ik kwam op de zwarte lijst van Ludwig von Gaal terecht. Elk jaar heb ik eventjes getest of ik hem mocht interviewen, maar steeds kreeg ik een afwijzing, eigenlijk tot op de dag van vandaag.’

‘Je kijkt er nogal tevreden bij.’

‘Het is ook wel een eer, Hugo’, zegt Verkamman grijnzend.

YouTube (5)

RECLAMESPOTJE

Louis van Gaal is naar de studio gelokt om een reclamespotje op te nemen met een kind. Wat de bondscoach niet weet is dat dit helemaal geen spotje is, maar een tv-programma van Jochem van Gelder betreft. Het wordt allemaal stiekem gefilmd. Volwassen mannen fluisteren in het oor van het jongetje wat hij zeggen moet.

‘Ik vind u wel aardig’, zegt het ventje.

‘Dat ben ik ook’, zegt Van Gaal.

‘Heel anders dan op tv’, zegt het ventje.

‘Ja? Vind je dat? Op de tv krijg je een imago opgespeld door andere mensen waar je niets aan kan doen. Dat imago, dat zie jij. In het echt valt het reuze mee.’

‘Dat is die domme media.’

Van Gaal, vrolijk: ‘Dat is die domme media. Daar heb ik het vaak over gehad, hè?’

Een paar maanden eerder is het Nederlands elftal uitgeschakeld voor het WK in 2002 na een ontluisterende nederlaag tegen tien Ieren.

‘Waarom moest Overmars eruit?’, vraagt het ventje.

Van Gaal komt met een vrij uitgebreide uitleg. Hij heeft er een extra spits bij gezet, Van Hooijdonk, en heeft geen buitenspelers meer nodig. De ballen moeten er van achteruit ingepompt worden.

‘Klinkt goed’, zegt het ventje, ‘maar het heeft niet gewerkt.’

Ik schiet in de lach.

Van Gaal niet.

Dan gaat het over trainers. Van Gaal noemt Rinus Michels.

‘Crujff is toch de beste?’, zegt het ventje.

Van Gaal: ‘Crujff is toch de beste? Die is zeker niet de beste. Als speler wel, als trainer

niet. Ik heb meer gewonnen...'

'Wie is dan de beste trainer?', vraagt het ventje.

Van Gaal: 'Qua resultaat ben ik dat. Ik heb 't meeste gewonnen van alle Nederlandse trainers.'

(...)

Jongetje: 'Kent u Jochem van Gelder?'

LvG: 'Jochem van Gelder? Nee.'

Jongetje: 'Die heeft een programma met kinderen.'

LvG: 'En daar ben je ook weleens in opgetreden?'

Jongetje: 'U ook trouwens.'

LvG: 'Ik ook?'

Jongetje: 'Ja, want er staat hier een camera.'

LvG: 'O, dus we worden nu ook nog opgenomen?'

Jongetje: 'Ja.'

LvG: 'Voor jouw programma?'

Jongetje: 'En voor het spotje en voor het programma.'

LvG: 'Zo. Dat hadden ze me wel mogen vertellen dan, vind je niet?'

Jongetje: 'Maar dan was de lol eraf.'

LvG: 'Maar je kan toch niet zomaar iets uitzenden als je niet de medewerking hebt van iemand, of niet?'

Jongetje: 'Wij vragen het altijd.'

LvG: 'Ja, maar je hebt het nu niet gevraagd, je hebt het nu zomaar gedaan zonder mijn toestemming.'

Jongetje: 'Beetje stiekem. Bent u boos nu?'

LvG: 'Nou, eigenlijk moet ik nu boos zijn, maar ik vond het toch wel een leuk gesprek.'

ZWARTE LIJST

In mijn Van Gaal-archief vind ik een stukje van journalist en columnist Paul Onkenhout, geschreven voor de *VARA-gids*. Citaat: ‘Willem Vissers en ik volgden Oranje voor *de Volkskrant*. Poul (Annema) was chef van de sportredactie, Van Gaal bondscoach. Dat *de Volkskrant* hem mocht interviewen was een klein wonder. Omdat ik hem in 1993 had vergeleken met een sekteleider, en Ajax met een sekte, stond de krant jarenlang op de beruchte zwarte lijst.’

Welke sportjournalisten staan er allemaal op de ‘beruchte zwarte lijst’ van Louis van Gaal?

Valentijn Driessen zegt dat hij erop staat. Matty Verkamman ook. Johan Derksen moet er beslist op staan, net als Frits Barend en Henk van Dorp. Ik heb het zelf ook weleens tegen mensen gezegd, dat ik op zijn zwarte lijst sta. Tegenwoordig zeg ik dat ik gebrouilleerd ben met Van Gaal, dat klinkt ook lekker.

Na onze ruzie aan de telefoon zijn onze wegen gescheiden. Als we in dezelfde ruimte waren, negeerden we elkaar. Ik herinner me die keer in het vliegtuig van Faro naar Rotterdam, hij zat schuin achter me, ook aan het gangpad. Je ziet elkaar hooguit vanuit een ooghoek, heel kinderachtig eigenlijk, je zegt niks tegen elkaar, zoals vroeger op het schoolplein met een stom vriendje.

Een zwarte lijst, dé zwarte lijst, bestaat zo’n ding in Zeist? Van Gaal heeft me nooit officieel laten weten dat ik persona non grata ben.

Is die lijst te vinden in een computer? Ligt-ie in zeventvoud uitgeprint bij de KNVB? Ik besluit Kees Jansma te bellen. De persvoorlichter van Louis van Gaal zegt wat ik al vermoedde: ‘Nee, zo’n zwarte lijst bestaat niet.’

‘Dus als ik vraag: wie staan er allemaal op Van Gaals zwarte lijst...’

Jansma: ‘Daar kan ik met de beste wil van de wereld geen antwoord op geven, nee. Als je op de persconferentie komt en een vraag stelt, dan geeft Louis antwoord. Dat is zo afgesproken. Elke journalist, uitgenodigd door de KNVB, krijgt antwoord. Ik weet niet of zijn antwoord naar tevredenheid is, dat weet je nooit bij Louis.’

Ik opende dit hoofdstukje met Paul Onkenhout. In zijn column beschrijft hij dat Van Gaal

besluit om onder het mom van een schone lei (Louis is in 2000 bondscoach geworden) *de Volkskrant* weer te woord te staan. Onkenhout: ‘Toen de afspraak al was gemaakt, kwam Van Gaal met een aanvullende, verrassende eis. Poul (Annema) moest bij het interview aanwezig zijn. Zonder twijfel had dat iets te maken met hun gezamenlijke verleden. Ze hadden weleens samen op de tennisbaan gestaan, Louis en Poul. (...) Aanvankelijk gaf Van Gaal alleen korte antwoorden. Pas nadat hij binnen twintig minuten twee Bacardi-cola’s had opgedronken – ik verzin dit niet – ontdooide hij. Tijdens het interview keek Van Gaal vooral Poul aan. Die lachte vriendelijk terug. Ik stelde zo nu en dan een vraag, luisterde en keek. Na een tijdje deed ik een ontdekking. Van Gaal beschouwde Poul als zijn gelijke, als enige journalist ter wereld. Hij bewonderde hem en hij vond hem aardig. Ik zag het aan Van Gaal, aan zijn gelaatsuitdrukking en zijn mimiek, aan zijn glimlach en aan de bijna liefdevolle manier waarop hij keek als Poul grijnzend een vraag stelde. Hij nam hem serieus, als mens en als journalist, net zoals wij allemaal, en hij liet zich ontwapenen.’

O, Hugo (1)

SHRINK

Eens per twee maanden bezoek ik een psychiater. De laatste keren had ik het met Shrink (mijn psychiater hecht aan anonimiteit) over Louis van Gaal die zo nadrukkelijk aanwezig is in mijn leven. Ik wilde daar eens op voortborduren. We besloten een aparte afspraak te maken, in zijn praktijk, een praatsessie van 45 minuten. Hij heeft die niet in rekening gebracht.

‘Weet u zeker dat u ons gesprek wilt gebruiken in uw boek?’, vraagt Shrink. ‘Het kan op een of andere manier toch tegen u gebruikt worden. Sowieso als u schrijft over gesprekken met een psychiater stelt u zich kwetsbaar op. Het heeft ook zeker positieve kanten, maar soms zijn mensen heel kwaadaardig.’

Ik weet het zeker.

‘In 2007 schreef ik Louis van Gaal een brief. Die heb ik u voorafgaand aan dit gesprek laten lezen. Wat vond u van de toon?’

Shrink: ‘Ik ken de voorgeschiedenis natuurlijk niet zo goed, maar wat mij trof... Als er sprake is van een conflict en één partij wil het in zekere zin goedmaken, zo zag ik het, dan vond ik het, nou ja, een lofwaardige poging. Ik dacht ook: zonder iets te zeggen over Van

Gaal als persoon, eh, waarom wilt u de relatie zo graag herstellen? Zou ik zo ver gaan om zo'n brief te schrijven? Wat is u er zo aan gelegen om...'

'Dat vraag ik mij dus ook af.'

Shrink: '...Om deze meneer weer voor u te winnen. Misschien ga ik wat kort door de bocht, maar je zou het kunnen vertalen als: *Hou toch weer van mij, Louis*. Ik denk: is dat écht wat u wilt? En zo ja: waarom wilt u dat zo graag? Het lijkt er sterk op dat hij voor u een heel belangrijke figuur is. Waarom wilt u zo graag zijn liefde? Nou, liefde misschien niet...'

'Eh, aandacht?'

Shrink kijkt mij verwachtingsvol aan. Ik moet praten.

'Ik ken Van Gaal natuurlijk al vanaf mijn zestiende. Ik zat op de tribune bij Sparta en werd geconfronteerd met een bijzondere persoonlijkheid waarvan niemand kon vermoeden dat hij ooit de status zou verwerven van toptrainer die de Champions League én de Wereldbeker wint. Hij, hoe modaal als speler ook, viel mij op in ál zijn facetten. Hij was een echte aanvoerder, iemand die het conflict niet schuwde, hij organiseerde van alles bij Sparta. Als aanhanger van Sparta en later als journalist heb ik met hem te maken gehad. Dus ik heb een band met hem en die bestaat al sinds 1978. Daar komt bij: ik ben enigszins nostalgisch ingesteld. Sparta is belangrijk voor mij, bij Sparta hoort mijn vader die tussen mijn zesde en mijn 45ste naast me zat in het stadion. Het is allemaal met elkaar verweven. U moet ook niet vergeten dat ik in die elf jaar oudere Louis van Gaal een man herkende die het allemaal zo goed wist. Ik was in de puberteit, waarbij ik in een wurgende onzekerheid zat over bijna alles. Of dat nou ging over meisjes of wat ik later moest worden. En Louis, die wist het allemaal al, die was al iets.'

Shrink: 'Hij deed erg zeker, alsof hij wist hoe het allemaal moest. Kon, kunt u dat misschien nuanceren? Je zou ook een beetje kunnen zeggen: het is haantjesgedrag. Het is, zou je kunnen zeggen, toch een soort bewonderde oudere broer. Zo moet je het eigenlijk zien. U dacht: zó moet je zijn om het te maken. Aan de ene kant zou u dat wel willen, maar aan de andere kant geeft dat toch ook, ja, ik zou zeggen gevoelens van jaloezie. Ik denk dat hij toch wel iets bij u heeft losgemaakt van: het is niet alleen maar leuk, hij heeft ook iets arrogants en brutaals. Het is een beetje wat kinderen uit gegoede families overkomt wanneer hun ouders zeggen: "Je mag niet met die straatjongen spelen." "Ja, maar ik wilde juist zo graag, die straatjongen doet alles wat ik niet durf en mag."' "

'Ik neig wel naar idolatrie. Dat is een constante in mijn leven: mensen op een voetstuk

plaatsen.’

Shrink: ‘Zoals bijvoorbeeld ook Louis van Gaal...’

‘Ik idealiseer snel. Vroeger helemaal. Met vriendjes die heel goed konden voetballen of succesvol waren bij de meiden.’

Shrink: ‘Die hadden dan iets, of althans in uw beleving, wat u niet had en wat u graag zou willen hebben. Terwijl u misschien aan de andere kant dacht: maar is dat nou zo leuk? Want u heeft ook veel kritiek op Louis van Gaal, het is niet alleen maar eenzijdige bewondering.’

‘Aan de ene kant dweep ik, maar ik ben ook eenvoudig in staat te onderscheiden dat hij eigenaardig is, extreem.’

Shrink: ‘Hij is elf jaar ouder zei u?’

Ik knik.

Shrink: ‘Qua leeftijd is hij dan meer een soort bewonderde, oudere broer. Vaak is het een vaderfiguur, een machtig vaderfiguur die je tegelijkertijd bewondert maar aan de andere kant haat en van de troon wil stoten. Ik denk dat bij u goed die dynamiek is vast te stellen van: hij is heel belangrijk. Uw gevoelens zijn zeer ambivalent, met zo’n woedende column waarbij u hem helemaal in de grond wil... Het is klaar, hè, met andere woorden: weg, dood. Die eerste column was een beetje een doodswens. En aan de andere kant toch wel die wens van: ik wil dat hij tot bezinning komt, aandacht geeft, reageert. Het is voortdurend het hengelen naar zijn aandacht en erkenning, hè. Terwijl u misschien aan de andere kant zou kunnen denken van: waarom wil ik nou zo graag zijn erkenning? Zijn er niet mensen die ook zoveel aandacht verdienen? Ja, dat zal wel altijd een beetje een mysterie blijven, denk ik.’

‘Ik heb weleens gedacht dat hij de autoritaire vader is die ik niet had en niet wilde hebben.’

Shrink: ‘Dat hebben we weleens besproken, ja. U zei toen: “Ik ben zeer gelukkig geweest dat ik een vader had die mij hielp en steunde, waarmee ik nooit conflicten had, die gewoon een aardig mens was.” Maar aan de andere kant kan het ook goed zijn om een vader te hebben tegen wie je strijd kan voeren. Tegen wie je je kunt afzetten en die je misschien kunt proberen te evenaren of overwinnen. Met wie je conflicten hebt. Ja, misschien is dat bij u, en dat is geen verwijt natuurlijk, niet zo geweest. U was in de puberteit vrij rustig, dus er waren weinig conflicten. En zo’n man, Van Gaal, ook al is hij

dan niet zo oud als uw vader was, is natuurlijk wel een ideale figuur om je tegen af te zetten. En u bent niet de enige die dat doet...'

'Hoe heet zoiets?'

Shrink: 'Een autoriteitsconflict of een autoriteitsprobleem. U heeft hier weleens gezegd dat u eh, graag aanschopt tegen mensen die zich autoritair gedragen, in het verkeer of de politie zelf. Vaak terecht, maar ook weleens...'

'Overdreven.'

Shrink: 'Nou ja, het zou kunnen dat u plezier beleeft aan het voeren van verbale strijd. Met uw vader was dat onmogelijk.'

'Nee, hij was een soort Kofi Annan, op microschaal.'

Shrink: 'Als ik u vraag hoe vaak er vroeger met deuren is geslagen, dan kunt u zich dat in ieder geval niet herinneren. Er zijn natuurlijk jongens genoeg waarbij het alleen maar om conflicten gaat. En ja, Louis van Gaal is misschien een ideale projectie voor een soort vader met wie je eens lekker ruzie kunt maken. Die je ook kunt beledigen en die daar dan ook op reageert.'

'En tegelijkertijd ontstaat er zo een soort band, dat je, eh, om iemand gaat geven?'

Shrink: 'Ja, precies. Het is juist leuk om met iemand die je bewondert of om wie je veel geeft strijd te voeren.'

'Moet ik dat een heus Louis-van-Gaal-complex noemen?'

Shrink: 'Nou dat weet ik niet. Ik zou het niet zozeer koppelen aan zijn persoon maar meer kijken van: dat komt bij mij wel vaker voor. Het is nu – ik wil niet zeggen toevallig – Van Gaal. Maar het had ook een ander kunnen zijn.'

'Zou het boek dat ik nu over Louis van Gaal schrijf mijn ideale therapie kunnen zijn? Eindelijk accepteren dat de relatie verbroken is en blijft.'

Shrink: 'Aan de ene kant is dat uw wens, maar ik denk dat het toch iets is van: ik wil graag weer, nou, noem de zaak aandacht. Het is niet primair de bedoeling van u: met dit boek wil ik Van Gaal nou nog eens verder van mij wegtrappen. Dat geloof ik niet. Ik weet ook niet hoe hij daarop zal reageren of hoe het u zal vergaan naar aanleiding van de reacties. Maar ik denk dat het voor u toch een poging is, al dan niet geslaagd, om weer... Ja, er moet tussen u en hem iets veranderen. Dat wilt u eigenlijk.'

(...)

Shrink: ‘Bij iedere bewondering is ook een deel jaloezie natuurlijk. Ja, misschien zal het voor u toch een stap zijn dat u een meer, dat durf ik niet goed uit te spreken, een meer volwassen – of neutrale of objectieve – verhouding krijgt met hem.’

‘Dat hij wat minder belangrijk is voor mij?’

Shrink: ‘Ja, misschien moet ik die naam niet noemen maar meneer Van Marwijk, eh, zou u daar nu ook zoveel aandacht aan besteden?’

‘Nou, daar heb ik ook ruzie mee gehad en ik heb geen enkele behoefte om met hem te verkeren.’

Shrink: ‘Maar daar denkt u ook niet iedere dag aan.’

‘Nee! Hij boeit me niet.’

Shrink: ‘En dat bedoel ik, er zijn ook mensen bij wie je denkt: daar heb ik ruzie mee en het zal nooit wat worden tussen ons.’

Ik hoor een auto door de straat scheuren.

Shrink: ‘Misschien is het wel te privacygevoelig, maar toen u bij mij kwam was uw vader net overleden. Dat is natuurlijk heel belangrijk en ingrijpend voor u geweest. Uw vader is er niet meer, wél in uw gedachten en herinneringen, maar Van Gaal is een ander soort vaderfiguur die kwaliteiten en eigenschappen heeft die uw vader niet heeft. En u zegt: “Ik denk iedere dag aan Van Gaal”, terwijl...’

‘Ook aan mijn vader!’

Shrink: ‘Ja, die twee bestaan toch naast elkaar?’

‘Die bestaan zeker naast elkaar.’

Shrink: ‘Maar het is bijna net zo intens, zij het anders gekleurd.’

‘Nogal. Bij mijn vader voel ik me veilig. Bij Louis van Gaal voel ik me niet veilig.’

Shrink: ‘Kijk, bij uw vader voelt u zich absoluut veilig en als ik zou vragen waarom u geen boek over uw vader schrijft, dan zou u denk ik antwoorden omdat er niets valt uit te vechten. En met Louis van Gaal is het toch natuurlijk, ik wil niet zeggen een soort afrekening, maar het is meer dat u er mee klaar wilt komen, u wilt iets in beweging brengen in uw geest.’

‘Ik merk wel dat ik het niet goed heb kunnen verkroppen, nou ja, dat klinkt zwaar, dat

hij oneerlijk is geweest. En daar dan niet je excuses voor maken, terwijl hij toch de man is van normen & waarden, de CDA-ambassadeur, de man die om de zin zegt: “Ik ben zo eerlijk en betrouwbaar.” Dan denk ik: vuile hypocriet.’

Shrink: ‘Maar dat zijn dan dingen die u hem, ik zou zeggen postuum, wil verwijten. Het is al klaar, het is gebeurd. Mijn vraag is: zou u ook willen dat hij bij wijze van spreken uw vriend wordt? Vriend in de brede zin van het woord. Want já, hij is oneerlijk geweest en hypocriet en dat verwijt u hem, maar u zou zo graag willen dat het weer goed kwam tussen jullie. En als ik dan een stap verder ga, en dat is dus mijn vraag: zou u dan echt willen dat er een soort vriendschap ontstaat?’

Ik schiet eventjes in de lach, zeg dan: ‘Dat heb ik al mogen beleven. In 2004, in Portugal.’

Shrink: ‘Zijn het dierbare herinneringen?’

‘Zeker. Het was heel gezellig, harmonieus. We waren daar met zes Rotterdamse vrienden. We hebben ontzettend gelachen. Maar als u mij vraagt: wil ik die vriendschap met Van Gaal weer? Ik heb wel genoeg vrienden, denk ik.’

Shrink: ‘Dat snap ik, maar het was een vriendschap of in ieder geval, Van Gaal was iemand die u kende en met wie u ook hele prettige momenten heeft gekend. Dat gaat dan teloor en dat verwijt u hem, maar de achterliggende gedachte is: begrijp mij nu en luister naar mij! Kom weer, bij wijze van spreken, terug tot bezinning. Iets wat verloren gaat, ik weet dat niet, daar kunt u verdriet over hebben. Niet alleen woede maar ook verdriet. Het is een gemis. Ik denk niet dat het de bedoeling is, dat weet ik niet, maar kan het zijn dat u dit boek schrijft om hem nog eens extra boos te maken en dat u tegelijk hoopt dat het iets kan herstellen van de vroegere band? U vertelde me dat het boek in zekere zin ook een soort eerbetoon is aan hem. Maar dat zijn meer mijn vragen en hypothesen.’

‘Nou ja, eerbetoon, eh, in die zin... Van Gaal schermt altijd met ‘De Totale Mensch’, maar hij vergeet zelf altijd zijn mindere kanten te benoemen. Volgens mij kun je alleen maar compleet zijn als je goede én slechte kanten benoemt. Daar ben ik nu mee bezig voor hem.’

Shrink: ‘Hoe hoopt u dat hij uiteindelijk reageert? Dat is wat anders dan hoe hij zál reageren.’

‘Goede vraag. Toen ik hem eind augustus tegenkwam, zei ik dat ik het jammer vond dat zijn geautoriseerde biografie zo’n lofzang was geworden. Dat er ook mensen zijn die negatieve dingen over hem zeggen, dat ik die niet had teruggelezen. Toen zei hij: “Nou,

dan doe jij dat toch.””

Shrink: ‘Hoe reageerde u toen?’

‘Hij zei ook nog dat het boek waarschijnlijk goed ging verkopen, vanwege zijn hoofd op de cover.’

Shrink: ‘Dat zei hij al lachend?’

‘Eerder ernstig. Hij is niet zo’n lolbroek. Enfin, zo eindigde het onderonsje: ik maakte aanstalten weg te lopen, klopte hem op zijn rug en zei: “Je weet het hè, ik hou van je, Louis.””

Shrink: ‘Die laatste uitspraak, dat is wel een heel belangrijke opmerking. Hoe dat bij hem aankomt of hoe hij dat interpreteert weet ik niet, maar het komt bij u voor mijn gevoel recht uit het hart. “Louis, ik hou van je en ik zou eigenlijk willen, ook al heb ik kritiek op je, dat jij ook van mij houdt.””

O, Louis (17)

MANDELA

Het is 11 juli 2010, de WK-finale Spanje-Nederland begint straks. In een studiootje in het stadion in Johannesburg zijn naast wat technici onder anderen Tom Egbers en Youri Mulder aanwezig. Bijna zwelgend van bewondering kijkt het gezelschap naar Nelson Mandela die in het stadion wordt gevolgd met een camera.

Er zit nog iemand in het studiootje, Louis van Gaal. Hij zegt: ‘Zijn jullie nou allemaal zo in de ban van die man? Ik snap dat niet.’

Er wordt gezwegen.

Mandela, broos en toch krachtig, zit in een karretje en wordt het veld op gereden. Hij lacht en zwaait met aanstekelijk enthousiasme. Van Gaal ziet het aan en zegt: ‘Dat gesleep met die ouwe man. Vinden jullie dat nou zo bijzonder?’

O, Louis (18)

BOYCOT

In *NuSport* zegt Louis van Gaal begin 2013: ‘Een aantal media citeert me verkeerd, begrijpt me expres verkeerd of zet me telkens verkeerd neer. Het gaat die media niet om de inhoud, maar om de persoon! Om scoringsdrang omwille van kijkcijfers of oplagen. Daar werk ik niet aan mee. Dat lijkt me logisch.’

Een maand eerder heeft hij de verslaggevers van *NRC* laten optekenen: ‘Ik geef geen interview aan *De Telegraaf*. Ik wil mij niet inlaten met mensen die alles doen om het mij zo moeilijk mogelijk te maken. Dat het de grootste krant is, maakt mij niets uit.’

Het stond vrij prominent in *NRC Handelsblad*, op pagina 3, *Louis van Gaal boycot De Telegraaf*. Formeel is dat niet juist, omdat *De Telegraaf* geen interview met de bondscoach heeft aangevraagd bij de persvoorlichting van de KNVB. Sterker, Kees Jansma heeft medio 2013 op eigen houtje nog geprobeerd of *De Telegraaf* interesse had in een interview met Louis van Gaal. Valentijn Driessen zei onmiddellijk nee. Daarvoor was er, van beide kanten, te veel gebeurd.

Dan is er nog het weekblad *Voetbal International*. Louis van Gaal kan maar verdomd

weinig goed doen bij de redacteurs van dat blad, valt me op.

De belangrijkste Oranje-volger, Taco van den Velde, heeft erg veel kijk op voetbal, maar hij hangt overduidelijk het gedachtengoed aan van de oude bondscoach, Bert van Marwijk. Met hem kan hij het zo goed vinden dat Van den Velde bijna zijn baan had opgezegd om assistent van Van Marwijk te worden bij een club in Qatar. Van Marwijk zag een baan in de woestijn toch niet zitten en traint tegenwoordig, zonder Van den Velde als assistent, HSV. Vanwege de innige band tussen zijn voorganger Van Marwijk en Van den Velde begrijp ik Van Gaals achterdocht ten aanzien van het magazine *VI* wel een beetje.

Er is bij dat weekblad een nieuwe situatie ontstaan. Sinds het vertrek van Johan Derksen heeft *VI* een nieuwe hoofdredactie. Thijs van Veghel deed afgelopen najaar Van Gaal het verzoek hem voor het kerstnummer te interviewen. Het antwoord was nee, waarbij aangetekend dat Louis van Gaal ook hem welgezinde media afwees.

Misschien dat Van Gaal voor het WK *VI* wel een interview geeft, waarbij ik vermoed ('dat is jouw mening', hoor ik Van Gaal al zeggen) dat een groot vraaggesprek pas doorgaat als de toon van het magazine hem een tijdje aanstaat. Je zou dat 'voor wat, hoort wat' kunnen noemen en dat deugt natuurlijk totaal niet. Dat is nou precies de reden waarom ze bij *De Telegraaf* niets voelen voor een interview met de bondscoach, die krant vaart zijn eigen koers.

Zoektocht (20)

KOFI ANNAN

Wat zou er gebeuren als de licht pedante Robert van de Roer (1958) de verschrikkelijk pedante Louis van Gaal zou interviewen? Als de bondscoach een blik werpt op Van de Roers cv zal hij zich gevleid voelen. Niet zozeer omdat Robert als puber het doel van Excelsior Rotterdam verdedigde (hij is familie van doelman Eddy van der Roer), beslist niet omdat hij voor *Studio Sport* werkte (een blauwe maandag, op zijn negentiende, als beeldbandredacteur), maar wel omdat hij als diplomatiek verslaggever meer dan honderd wereldleiders voor *NRC Handelsblad* interviewde, de kwaliteitskrant waarvoor hij ook tien jaar onderzoeksjournalist was. Van de Roer bracht op zijn 24ste de Slavenburg-affaire aan het licht, een bankschandaal dat in Nederland nooit meer overtroffen is.

Als oud-minister van Buitenlandse Zaken van de VS Madeleine Albright en topdiplomaat Richard Holbrooke hem als interviewer 'zeer taai' noemen, maar wel heel

het gesprek bleven zitten, dan vermoed ik dat Louis van Gaal zich niet verstaat om op te stappen. Maar voorlopig ben ik degene die tegenover de goed gesoigneerde Van de Roer zit. De in Antwerpen woonachtige, eh, mannetjesmaker, gaat straks in mijn stad naar de kapper.

Ik aarzel welke benaming ik de dandyeske Robert van de Roer zal geven. Journalist? Diplomatiek expert? Consultant? Mannetjesmaker?

Liever dan hem interviewen zou Van de Roer Van Gaal adviseren, zoals hij bij andere machtige mensen, CEO's, politici en professoren, doet. Over de namen van die toppers zwijgt hij discreet, maar er is iemand bij die niet elf maar zestigduizend man onder zich heeft. Welke adviezen zou hij Van Gaal meegeven, vraag ik aan Van de Roer. 'Van Gaal moet zich echt onder handen laten nemen om mediabestendig te worden. Zijn uitbarstingen zijn volstrekt onnodig. Wat moet een jongen van elf denken als hij Van Gaal een journalist ziet afbekken? Ik vind dat zo'n slecht voorbeeld. Daar zou hij zijn conclusies uit moeten trekken. Als leraar zal hij toch ook beter weten? Hij is zich bewust van het feit dat hij een leider is, maar hij moet beseffen dat hij een boegbeeld in de sportwereld is en dat daar waardigheid bij hoort. En evenwicht. En fatsoen. Dat is wat hij moet uitstralen als verkoper van het product voetbal.'

'Laten we eens positief beginnen. Wat is er goed aan Van Gaal?'

Van de Roer: 'Hij is een zeer begaafde trainer met een prachtig cv. Hij heeft het Nederlands elftal dat op apegapen lag weer aan de praat gekregen. Hij is eerzuchtig, professioneel en bloedfanatiek. Wat ook goed is: hij heeft een vast plan...'

Robert van de Roer onderbreekt zichzelf. Hij wil me eerst uitleggen wat een goede leider is, waaruit zo'n iemand bestaat. 'De heilige drie-eenheid is: strategie, leiderschap en communicatie. Dat moet verstrengeld zijn met elkaar. Als een van de drie ontbreekt ben je geen goede leider, als een van de drie wegvalt ontstaan er problemen. Dat zie je bij Mark Rutte. Zijn communicatie is grillig. Mensen rekenen meteen af met zijn wisselvalligheid. "De ene keer zegt Rutte dit, de andere keer dat."'

'Wat is er mis met de leider Van Gaal?'

Van de Roer: 'Die vreemde uitbarstingen om niks, daar kom ik zo op. Heel belangrijk is: een goede leider moet ook kunnen volgen en daarin is hij gewoon minder sterk.'

'Volgen?'

Van de Roer: ‘Je moet met de belanghebbenden, supporters, raad van commissarissen, kantinebeheerders, terreinknecht, journalisten, je moet met iedereen door één deur kunnen. En je ziet dat hij daar redelijk vaak problemen mee heeft. Hij is iemand die vrijwel altijd overtuigd is van zijn eigen gelijk en dat op een guerilla-achtige manier doordrukt. Het feit ook dat hij met Ronald Koeman bij Ajax oorlog heeft gekregen. En bij Bayern München met Hoeness en Rummenigge. Daarvan weet je toch: die zijn de baas! Daar kun je niet tegenop. Je jaagt een clubicoon als Rummenigge toch niet van zijn stoel in het vliegtuig? En zijn poging om achter Crujffs rug om algemeen directeur bij Ajax te worden. Qua menselijk inzicht is dat allemaal uiterst naïef. Dat zijn echte taxatiefouten. Je moet altijd weten waar de macht ligt.’

Robert van de Roer heeft groot respect voor oud-secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan. Ze kennen elkaar goed. Vorig jaar ontmoette hij de Ghanees in Noorwegen, waar Van de Roer een forum voor vierhonderd CEO’s moest leiden. ‘Halverwege’, vertelt Van de Roer, ‘komt Annan de zaal geruisloos binnen voor het interview dat we zouden houden. Wat er dan gebeurt. Mensen ontdekken hem. Muisstil ineens. Het leek alsof God was neergedaald op aarde. Toen hij ging zitten kwam er een applaus naar beneden rollen. Kippenvel. Dat is niet hoe Van Gaal het doet, hè. Die komt nergens stil binnen. Dat gaat met reusachtige voetafdrukken gepaard.’

‘Je pleit voor een beetje diplomatie?’

Van de Roer: ‘Ja. Wat ook nadelig is: er komt redelijk veel op straat te liggen van wat er niet goed gaat. Zoals de hele discussie met Wesley Sneijder, de wijze waarop hij die aanvoedersband heeft afgepakt, dat is allemaal met veel machtsvertoon gepaard gegaan. Te pontificaal een speler kleineren. Hardop zeggen: “Hij moet eerst beter worden.” Dat hoeft de buitenwereld helemaal niet te weten. Ik hoef als consument niet te zien dat een trainer onaardige dingen zegt over een speler.’

‘Ik neem aan dat je hem dat geschreeuw ook afraadt?’

Van de Roer: ‘Dat is onnodig machtsvertoon. Een goede leider heeft geen stemverheffing nodig. Kofi Annan fluistert. Mensen die twintig jaar met hem hebben gewerkt zeggen: “Ik heb hem nog nooit zijn stem horen verheffen.” Moet je je voorstellen. Nog nooit! Zelfs niet tijdens oorlogen in Rwanda, Bosnië en Somalië. Of tijdens Irak en Syrië.’

‘Schreeuwt Obama weleens?’

Van de Roer: ‘Nou, dat is geen Van Gaal. Maar hij heeft een ander nadeel. Hij is in tegenstelling tot Bill Clinton geen heel warm mens. Obama is een academicus, een jurist, reageert secundair. Is een aartstwijelaar.’

‘Eh, Van Gaals vreemde uitbarstingen, daar wilde je wat over zeggen.’

Van de Roer: ‘Kijk, een van de oerwetten van communicatie is dat je nooit emotioneel wordt. Wat ik zwak vind zijn die vreemde interviews met Hans Kraay junior. Iemand die alles persoonlijk opvat, mist professionaliteit in de communicatie. Heel vreemd voor iemand met zoveel talent. Als ik daar als woordvoerder achter zou staan, zou ik alleen maar roepen: “*Stay on message!*” Dat is het enige wat ik zou roepen: “Blijf bij je boodschap!” Het lijkt wel alsof hij onvoorbereid interviews in gaat. Zelfs de president van de Verenigde Staten bereidt elk interview voor, waarom Louis van Gaal dan niet? Elk verkeerd lidwoord van een journalist vat hij bijna op als een oorlogsverklaring. Alsof de Etna ontploft. Wij denken: Louis, daar gaat het helemaal niet om! Vertel wat je wil vertellen. Geef je analyse over de spelers, geef je analyse over de ploegprestatie...’

‘Mensch erger je niet.’

Van de Roer: ‘Het bevreemdt me dat iemand als Kees Jansma hem daarin niet kan coachen. Die heeft kennelijk niet de zwaartekracht om tegen hem te zeggen: je moet dit echt anders gaan doen.’

‘Hij luistert naar helemaal niemand, Robert. Zelfs niet naar intimi.’

Van de Roer: ‘Dat is zijn probleem. En zijn paradox. Ik weet zeker dat hij het kan leren, want Van Gaal is heel leergierig. Hij zou het moeten aandurven om zich te laten grillen in een trainingssituatie, waarbij je zijn zwakke plekken blootlegt en hem dan wederopbouwt. En dan weet ik zeker dat het wel kan, makkelijk zelfs, maar kennelijk laat hij dat nu nog niet bij zichzelf toe. Hij zou zich ultiem kwetsbaar moeten opstellen, onderkennen dat hij niet goed communiceert: “Hoe komt het toch dat ik vaak van dit soort inzinkingen heb en dat ik me door sportverslaggevers in het nauw laat drijven en op de kast laat jagen.” Gewoon introspectie plegen, zoals elk intelligent mens doet. Hij moet in zichzelf durven kijken en de vraag stellen: “Waarom overkomt mij dit? Waarom kan ik in een stadion met honderdduizend man op de bank zitten en me twee minuten later voor een camera laten gaan omdat iemand een onnozele vraag heeft gesteld en zo mijn waardigheid verliezen?”’

‘Robert, ik kan zo een dozijn mensen noemen die dit min of meer tegen hem hebben gezegd. Mensen die hij serieus neemt.’

Van de Roer: ‘Als je dit doet in een trainingssituatie met de camera erbij dan zijn de

bewijzen onomstotelijk. Confronterend. Zeer leerzaam.’

‘Hij wordt door journalisten weleens geprovoceerd. Is dat een verzachtende omstandigheid voor zijn wangedrag?’

Van de Roer: ‘Welnee. We kunnen vaststellen dat je geen zwaar kaliber interviewer nodig hebt om Louis van Gaal te provoceren. Hans Kraay junior moet hij toch aankunnen? En dat zegt natuurlijk wel iets over de leider Van Gaal. Een van de essenties van een leider is dat je zuinig bent op jezelf. *Don't make your voice cheap*. Ga goed om met je eigen waardigheid. *Pick your battles wisely*, heel belangrijk. Je gaat niet op elke mug met een kanon staan schieten.’

‘Moeten wij van de media óók de hand in eigen boezem steken?’

Van de Roer: ‘De voetbaljournalistiek is ook debet aan een boze Van Gaal. Bij een vleiende openingsvraag rolt hij makkelijk het gesprek in. Is de eerste vraag stekelig, dan is de kans op escalatie groter. Wat willen de media? Een boze Van Gaal of een zinnige Van Gaal? Ik ben persoonlijk niet zo'n fan van de opiniërende NOS-interviews, niks ten nadele van Bert Maalderink, ik vind het een maniertje dat niet altijd rendement oplevert. Er zit gewoon meer in Van Gaal. Het heeft zelden zin om een leider, een trainer kwaad te krijgen, want dan zegt hij bepaalde dingen juist niet. En je wil dat hij die dingen wél zegt.’

‘Met *De Telegraaf* leeft hij op voet van oorlog. Hij heeft gezegd ze geen interviews te geven.’

Van de Roer: ‘Nog zo'n oerwet: *make friends before you need them*.’

‘Onzin. *De Telegraaf* is al jaren niet zo aardig voor hem als voor Crujff.’

Van de Roer: ‘Maar je kunt toch gewoon interviews geven? Laat ze alle smerige vragen stellen, maar wees gedisciplineerd, let op wat je zegt. Dan ben je toch de morele winnaar?’

Robert van de Roer moet nu echt naar de kapper. Ook al woont hij in Antwerpen, hij laat zich in zijn oude stad knippen, in de Witte de Withstraat waar ooit zijn krant, *NRC Handelsblad*, zetelde. Daarna heeft hij nog wel even tijd, zegt-ie. Er is hem iets opgevallen. Er is een overeenkomst tussen John de Mol, Joop van den Ende en Louis van Gaal. ‘Zal ik zo vertellen. Ik zie je zo in Hopper.’

HITLER

De Braziliaanse topvoetballer Giovanni blikte in 2010 terug op zijn loopbaan. Bij Barcelona is Van Gaal tussen 1997 en 1999 zijn trainer geweest. Volgens de speler ‘weet Van Gaal niets van voetbal’, hij is ‘een ziek en gestoord figuur’ en ‘voor Brazilianen is hij een Hitler.’

Die uitspraak was voor *dirkpsvfan* misschien wel het startsein om achter zijn laptop te kruipen en een filmpje te monteren. Onder de beelden van een historische rede van *Der Führer* zet hij het hysterische stemgeluid van Louis van Gaal. Op 11 mei 2010 werd het op *YouTube* gelanceerd: *Louis van Gaal aka Adolf Hitler*. Honderdduizenden hebben het gezien, het is nog steeds te vinden.

De Louis van Gaal die we niet zien maar horen, herkennen we meteen. Louis viert in 2010 op een vol Marienplatz in München het zojuist veroverde landskampioenschap van Bayern – alleen is het Hitlers mond die beweegt.

‘WER HAT DIE BESTE VERTEIDIGING?’

‘FC BAYERN!’

‘WER HAT DIE BESTE ANGRIF?’

‘FC BAYERN!’

‘UND DESWEGEN SINDS WIR MEISTER!’

En dan brult hij ook nog dat Bayern de beste van München is, van Gelsenkirchen, Bremen, Hamburg. Enfin, maakt u zelf het rijtje af.

Het filmpje van Hitler met de stem van Van Gaal duurt een dikke minuut. Historicus Maarten van Rossem heeft het op mijn verzoek bekeken. ‘Niet meer dan een flauwe grap zou ik zeggen’, aldus Van Rossem. ‘Vergelijkingen met Hitler zijn eigenlijk altijd onzin. Dit soort montages begint zo langzamerhand knap te vervelen.’

Hilarisch is het misschien niet, maar omdat het zo absurd is, kan zelfs iemand die politiek correct is even in de lach schieten. Omdat de wrede ernst van de geschiedenis plots raakt aan de tijdloze vreugde die een simpel spelletje teweegbrengt.

Hitlers eindresultaat was bij het uitspreken van zijn rede ongewis, dat van Van Gaal stond al vast. Maar de gemene deler is dat Van Gaal en Hitler beiden uitblinken in geestdrift, culminerend in histerie. Ze geloven allebei onvoorwaardelijk in iets groots. Als

je buiten beschouwing laat dat Hitlers bedoelingen zeer kwaadaardig zijn en die van Van Gaal volkomen onschuldig, dan hou je bij beide sprekers een autoritaire, totalitaire visie over, vertaald in akelig geschreeuw.

Anna Enquist, dichter, schrijver, voetballiefhebber verzuchtte op het terras van de IJsbreker in Amsterdam: ‘Van Gaals geschreeuw doet ons allemaal denken aan die Hitler-toespraken. Heel onaangenaam. Uitgerekend in Duitsland je stem zo verheffen, dat is voor ons, landgenoten, helemaal niet te doen. Hij zou beter moeten weten of zich moeten laten adviseren en dan zal hij horen dat hij dat soort dingen niet moet doen. Ik vraag me af wat hem toen dreef? Was het een uitlaatklep voor alles wat hij als een vernedering had gevoeld? Het zwartgemaakt worden door de media?’

Enquist benadrukte in het gesprek Van Gaal totaal niet als een dictator te zien. ‘Daarvoor heeft hij veel te veel oprechte interesse in andere mensen, voor de jongens die hij moet opleiden bijvoorbeeld. Dat doet hij niet voor eigen gewin heb ik het idee. Hij gelooft in voetbal, daar heeft hij uitgesproken ideeën over, die wil hij realiseren, met anderen, daarbij heeft hij echt oog voor die ander en dat past helemaal niet bij een dictator.’

Freek de Jonge lachte spottend toen hij zelf het beeld opriep van Louis van Gaal die zojuist landskampioen was geworden. ‘Die act op dat balkon, in zijn *Lederhose*. Er zit geen zelfspot bij, niks. Dan is hij demagoogje. Echt ongelofelijk.’

De associatie met Hitler is vaker gemaakt. De Roemeense sportkrant *ProSport* plaatste op 15 oktober 2012, een paar dagen voor de WK-kwalificatie-interland Roemenië-Nederland, een kop boven een verhaal waar de bondscoach en de KNVB niet blij mee waren: ‘Van Hitler’. Geen kop dekt ooit volmaakt een journalistieke lading, maar deze zeker niet. Volgens de sportkrant was de bijnaam in Nederland gemeengoed.

Klinkklare onzin.

Een enkeling heeft dat gesuggereerd. Voetbaltrainer Jan Everse zei het in mei 2010 als panellid in *Voetbal International*. Everse: ‘Ik vond die rede een beetje beangstigend. Ik heb vanochtend vijf of zes keer naar het begin van de straat zitten kijken, of de Duitsers niet komen, ik dacht er komt zo een Duitse tank aan. Plak je ’m een klein zwart snorretje op, dan zie je geen verschil meer.’

Johan Derksen waagde zich die uitzending niet aan een vergelijking met *Der Führer*, hij noemde Van Gaal een volksmenner en liet een andere naam vallen, die van Mussolini.

De journalisten van de Roemeense sportkrant boden excuses aan maar werden voor de return in Nederland door de KNVB geweigerd. De ironie van de onhandige straf moet de Zeister notabelen zijn ontgaan: een *Berufsverbot* uitvaardigen, dat is ook heel erg jaren dertig en veertig.

‘Heeft-ie nou sportschoenen aan of van die hoge laarzen?’, plaagde Johan Derksen in een andere uitzending van *Voetbal International*. Er werd gelachen, aan tafel en in de studio. Ik schoot thuis ook in de lach.

Derksen gebruikt zo vaak termen als demagoog en volksmenner, niet alleen in relatie tot Van Gaal trouwens, dat er sprake is van behoorlijke inflatie. Zelf noemt Derksen zijn opmerkingen steevast satire. Waar satire overloopt in beledigen, die scheidslijn is vaag. Intimi van Van Gaal beweerden dat hij immuun is geworden voor Derksens diskwalificaties, maar tegen Edwin Evers zei de bondscoach in september 2013 dat hij het ‘mensonterend, schandalig’ vindt hoe hij in ‘dat programma’ wordt bejegend. Jammer genoeg vroeg de dj niet door. Een heel voorzichtig ‘Geeft u zelf soms niet een klein beetje aanleiding tot al die bijtende spot’ zou relevant zijn, maar dan loopt Edwin Evers het risico dat Van Gaal volgende keer niet meer in zijn show komt.

De geautoriseerde biografie van Zlatan Ibrahimovic explodeert bijna van de testosteron. In *Ik, Zlatan*, noemt hij Louis van Gaal zonder omwegen ‘een dictator, zonder ook maar een beetje gevoel voor humor.’

Wat staat er precies in *de Dikke Van Dale* bij het woord dictator? Ik zoek het op in het digitale woordenboek.

1 onbeperkt gezaghebber die een schrikbewind voert

2 heerszuchtig iemand

Die laatste betekenis lijkt me meer op Louis van Gaal van toepassing dan de eerste. Wat zei Erik van Muiswinkel me hierover? ‘Dictators zijn per definitie zwak, die moeten met geweld iets opleggen, omdat ze het op een andere manier niet kunnen. In dat opzicht is Van Gaal juist helemaal geen dictator. Algemeen directeur Toon Gerbrands van AZ heeft ervaren dat Louis erg blij is met goede professionals om zich heen. Die laat hij helemaal hun gang gaan. En ik weet zeker dat het bij Ajax begin jaren negentig geweldig liep omdat er in het veld mannen stonden die zélf de goede beslissingen namen. Hij had ze tot in de

puntjes goed voorbereid, maar in de wedstrijd regelden Litmanen en Blind het zelf.’

Van Muiswinkel, die zelf de naam Stalin liet vallen, had wel een verklaring voor de botte vergelijkingen. Van Muiswinkel: ‘Het effect op zijn omgeving is heel groot. Dat is die van de heerser, waarvan de mensen denken: o, godverdomme, als dat maar goed gaat. Dat je in elkaar krimpt als hij wat zegt. Volgens mij geniet Van Gaal er wel van om uit te dagen. Hij is zo’n grote kat die speelt met muisjes.’

Van Muiswinkel vertelde dat je het woord dictator overdrachtelijk moet zien: ‘Een voetbaltrainer is een dictator, omdat hij van het ene op het andere moment doodgemaakt kan worden. Bij voetballen neemt dat de vorm aan van ontslagen worden.’

Als iemand verstand van dat slag mensen heeft, dan Maarten van Rossem wel. Ik vroeg de historicus of Van Gaal in zijn ogen een dictator is. Van Rossem: ‘Ik begrijp best wat sommige mensen bedoelen en het is misschien ook de agressie die hij in de media uitstraalt. Maar nee, dat denk ik niet. Je moet in de voetballerij, zeker als trainer, dictatoriale trekjes hebben, want je moet zo’n hele club van gedeeltelijk geestelijk geschifte adolescenten bij elkaar zien te houden en tot een zekere gedisciplineerde eenheid zien te smeden, zodanig dat ze negentig minuten in staat zijn om te doen wat je ze hebt opgedragen. Kijk, democratie is prachtig maar er zijn allerlei terreinen waar democratie niet goed werkt. Een trainer die altijd dolt met zijn speler zal niet zo’n heel goede trainer blijken te zijn. Er moet discipline zijn. Van Gaal zou pas een dictator zijn als hij op andere levensterreinen dictatoriale macht vertoont.’

Ook criticaster Edwin Winkels, journalist in Spanje, vond het woord dictator een brug te ver. ‘Ik snap de verleiding: zijn manier van naar buiten treden vraagt er een beetje om. Maar er zit een te negatieve connotatie aan het woord dictator. Van Gaal is erg op hiërarchie gesteld, maar wij hebben hem hier in Barcelona nooit dictator genoemd. Voor zijn spelers is hij dat ook niet. Waar hij wel altijd slecht in is geweest, en dat is een dictator ook, is een andere mening accepteren, of zelfs er maar naar luisteren.’

Schrijver Herman Koch zei lachend: ‘Als we dan iemand een dictator moeten noemen, dan komt Johan Crujff daar misschien meer voor in aanmerking.’

Ook Freek de Jonge linkte eerder Crujff aan de jaren dertig van de twintigste eeuw dan Van Gaal. Freek: ‘Bij Crujff is er geen commitment. Geen enkel. Maar gek genoeg: zoals Ajax-supporters dan zingen *Ga staan als je voor Johan bent*. Ik had op zeker moment het gevoel dat in De Arena de SA *marschiert*, ik vond dat weerzinwekkend.’

Daar denkt een zekere *Indojood* op internet anders over. Rond het hoogtepunt van de machtsgreep bij Ajax schrijft deze figuur: ‘Voetbal is een uiting van schoonheid en kunst. In de geschiedenis van de mensheid zorgen de visionairen, waarvan iedereen roept dat ze buiten de werkelijkheid staan, juist om progressie en vernieuwing. Vergelijk het maar met Galilei. Verketterd door de kerk en de massa terwijl zijn bevindingen niet eens in conflict stonden met het geloof. Pas in 1992 moest de paus toch toegeven dat deze meneer het niet zo slecht had gezien. Zoals Van Gaal de club wil leiden riekt naar Noord-Korea of pak ’m beet Mussolini. Bek houden en je opdracht uitvoeren.’

Mannetjesmaker Robert van de Roer zag een andere bloedgroep. ‘Dan kom je niet bij de Obama’s en de Merkels uit van deze wereld. Dan zit je toch meer in de sfeer van Castro, Chávez en Khadaffi. Iemand die zich nogal eens overschreeuwt. Met iemand die weloverwogen communiceert heeft het weinig te maken. Hij is wat ze in het Amerikaans noemen een *‘benign dictator’*. Een goedaardige, geen kwaadaardige dictator. In de kern een goed mens, hij is alleen onhandig. Je ziet hem af en toe op het ravijn af lopen en denkt: dit komt niet meer goed. En onderwijl denk je: je zit eigenlijk naar een persiflage op een interview te kijken. Het is maar goed dat hij niet actief is in de politiek of het bedrijfsleven.’

In 2009, in een column op de website van de Nederlandse Sport Pers (NSP), adviseert de oud-hoofdredacteur van *Voetbal International* Joop Niezen Bayern München om Louis van Gaal, en daar komt-ie... ‘wiens gedrag ooit onvermijdelijk zal worden gekoppeld aan dat van Charlie Chaplins dictator...’ níét aan te stellen. Niezen verbaast zich erover ‘dat Van Gaals microfoon op het Alkmaarse bordes niet geïntimideerd terugweek, toen hij de status van Feyenoord, PSV en Ajax brooddronken afserveerde ten gunste van AZ’, dat slechts twee kampioenschappen veroverde.

Niezens vergelijking met Chaplins filmpersonage is intelligent, geestig en sympathieker. Kijk (nog) maar eens naar de meesterlijke film *The Great Dictator*. Chaplin maakt een karikatuur van Adolf Hitler. Dat is wat Louis van Gaal soms is: een karikatuur van een dictator en zelf weet hij het niet.

Zoektocht (21)

DRAMAQUEEN

Zijn haar zat al goed vond ik, maar Robert van de Roer, met getailleerd pak van Paul Smith, bestrijdt dat. Nú pas zit het goed. Hij is de man van de details, want details kunnen beslissend zijn. ‘Een leider hoort er onberispelijk uit te zien. Louis van Gaal draagt vaak onbestemde pakken in een vreemde boswachter-achtige kleur. Beige, bruinig. Een machtig man, waar ik Van Gaal toe reken, draagt bij voorkeur een donkerblauw pak met een lichtblauw hemd en als stropdas een rode *power tie*. Neem Kofi Annan. Die draagt Brioni-maatpakken, die niet onder de tweeduizend dollar gaan. Die kan Van Gaal zich ook permitteren. Als we daar nou eens mee beginnen.’

Nu zitten we aan de koffie in het nabijgelegen Hopper. Ik ben nieuwsgierig naar wat hij precies bedoelde met zijn opmerking waarmee we eerder die middag uit elkaar gingen.

Van de Roer: ‘Van Gaal doet me denken aan Joop van den Ende en John de Mol. Internationaal succesvolle Nederlanders die zich juist in Nederland soms miskend voelen. Vooral door het politieke en culturele establishment. Ik snap dat niet. In de wereld is Nederland maar een provincie. Als er in die provincie kritische geluiden zijn, dan haal je daar als leider toch je schouders voor op? Dan ga je toch niet lopen beweren dat heel de boze buitenwereld tegen jou is? Daar ga je toch geen journalisten op afrekenen? In zekere zin is Van Gaal een dramaqueen. Hij genereert altijd en overal drama en theater. Dat doet Arsène Wenger niet. Alex Ferguson ook niet. Die zijn *cool & collected*. Bij Van Gaal weet iedereen in binnen- en buitenland: er is altijd wat te doen met die man. Dat heeft-ie helemaal zelf bewerkstelligd. Zonde.’

Van de Roer noemt Van Gaal als strateeg en als leider wereldtop, maar ja, ’s mans communicatie, een gruwel is het. Van de Roer komt met meer do’s en don’ts voor Van Gaal op de proppen.

Hij zegt: ‘Communicatietrainers citeren graag het verhaal met Van Gaal waarin stond: “Ik ben geen boze man.” Die interviewer vroeg natuurlijk “Bent u een boze man?” En Louis tuinde erin: “Nee, ik ben geen boze man.” Dan zeg je dus eigenlijk...’

‘...ik ben wél een boze man.’

Van de Roer: ‘Precies. Want wie iets stellig ontkent ís het vaak juist. Wet 1 van communicatie voor beginners luidt: *Don’t copy shitty language*. Een oerwet. Ik heb dat zelf als journalist meegemaakt met Colin Powell, de ervaren generaal en minister van Buitenlandse Zaken van Amerika. Persconferentie bij de NAVO. Het was zo’n twee maanden na de inval in Irak en ik stelde hem de vraag: “Minister Powell, toen u werd

benoemd was u een diplomatieke ster voor veel Europeanen. Maar bent u nu, na de inval in Irak, niet het symbool van falende Amerikaanse diplomatie?” En wat doet Powell? Die herhaalt de vraag. “*No, I’m not a symbol of failing US-diplomacy.*” Dat werd er uitgelicht, overal. *The Washington Post* schreef: “Hoe kan het dat iemand van dit kaliber deze beginnersfout maakt?” Nou, dit soort fouten maakt Van Gaal dus ook. Kennelijk is hem nooit gezegd dat je nooit diskwalificerende teksten over jezelf moet produceren. Ongelofelijk. Die man heeft zoveel onnodig leed over zichzelf uitgestort. In Nederland, in Spanje, in Duitsland en nu weer in Nederland. Publieke bescheidenheid is hem vreemd, net als kwetsbaarheid en zelfrelativering.’

‘Valt het je ook op hoe vaak hij zelf benoemt hoe goed hij is?’

‘Misschien een typisch Nederlands trekje. Nederlandse leiders die internationaal opereren, bezondigen zich vaker aan zelfvergroting. Eurogroep-voorzitter Jeroen Dijsselbloem ging in zijn eerste de beste crisis, rond Cyprus, in de fout door op eigen houtje speculatieve en onrust veroorzakende interviews aan de wereldpers te geven. Mede daardoor werd hij vier maanden na zijn aantreden in feite alweer gedumpt – ook al mag hij zijn tijd uitzitten – toen Duitsland en Frankrijk zeiden een vaste eurobaas te willen. Dit is allemaal jammer en onnodig. Het heeft bij Nederlandse leiders vaak te maken met een gebrek aan timing en nederigheid: zwijgen als het moet! We weten wel dat Van Gaal goed is. Zelfs zijn vijanden twijfelen daar niet aan.’

‘De cruciale vraag is: hoe komt dat nou toch allemaal?’

Van de Roer: ‘Daar moet onverwerkt leed zitten. Dat kan niet anders. Maar dit is niet mijn vak.’

‘Zou je hem als media-adviseur naar een psycholoog of een psychiater sturen?’

Van de Roer: ‘Nou, dat gaat ver. Tenzij hij zegt: “Ik geniet van dit soort uitbarstingen en ik wil er ook graag mee door blijven gaan.” Maar dat lijkt me niet. Hij wordt steeds oprecht kwaad. Je zou die momenten met hem moeten terugkijken en vragen: “Wat denkt u daar?” En: “Wat denkt u in dat interview en tijdens dat antwoord?” Je kunt iemand dressereren om dat niet meer te doen.’

‘Wie moet hem onder handen nemen?’

Van de Roer: ‘Geen tassendragers maar dwarsdenkers, onafhankelijke geesten.’

‘Maar wie zou dat moeten doen?’

Van de Roer (lachend): ‘Ik zou dat wel leuk vinden, dankbaar werk, maar hij moet niet

bang zijn en er wel voor openstaan. Als hij niet beseft dat hij een klassieke *underperformer* is, zichzelf tekortdoet, zichzelf schade berokkent, zijn enorme potentieel niet benut, tja, dan houdt het gewoon op. Hij moet zijn warme, menselijke kant beter en slimmer uitventen.’

‘Dat gaat hij niet doen, verzekeren zijn intimi.’

Van de Roer: ‘Nou, dan wens ik hem nog een prettige wedstrijd. Van deze boze man gaan wij, in Nederland en in heel de wereld, nog veel plezier beleven op tv. Ook deze zomer. Hij is een serie-miscommunicator. Het is bizar dat iemand die een notoire winnaar is zich in een interview vaak opstelt als de verliezer, als de miskende.’

‘Als Calimero.’

Van de Roer: ‘Als het misnoegde kleine jongetje, waarbij de vragensteller de hele wereldopinie vertegenwoordigt. En dan zet-ie zich schrap en schiet met scherp terug, dan wordt hij vals. Dan spuit al het gif eruit. Dat zou minder kunnen, heel makkelijk.’

‘Ik hoor het al, jij staat te trappelen.’

Van de Roer, grinnikend: ‘Hij is prachtig materiaal om mee te werken. Van Gaal hoeft maar een paar dingen te doen: zijn verhaal vertellen, zijn liefde voor voetbal overbrengen. Die man is één brok passie. Daar moet hij ons deelgenoot van maken. Laat hem vertellen hoe hij ’s nachts wakker ligt van een opstelling. Het gaat om *storytelling*. Die passie kan hem helpen om een betere verhalenverteller te worden. Dat misnoegde, dat miskende – weg ermee. Op zijn recensies over hoe de media moeten opereren zit niemand te wachten. En dan heb ik het nog niets eens over die storende taalfout. *De media heeft* zegt hij steeds. Nogal raar voor iemand die goed kan praten.’

‘Laten we aardig afsluiten. Wat is nog meer goed aan hem?’

Van de Roer: ‘Zijn lichaamsmotoriek is voor een leider fantastisch. Hij staat goed. Kaarsrecht. Ken je hem niet dan denk je: wie komt daar aangelopen?’

‘Dank, Robert, mede namens Louis van Gaal.’

Van de Roer: ‘Als ik hem nog één advies mag geven: Louis, organiseer je eigen oppositie. Sterke leiders, goede leiders doen dat. Verzamel kritische, betrouwbare mensen om je heen die je tegengas geven. Ik mis honger bij hem, honger om zichzelf beter te maken.

Kom ik weer met Kofi Annan. 2012, oorlog in Syrië. Annan zat in Genève en nodigde voortdurend mensen uit om hem te souffleren. “Wat moet ik doen? Wat moet ik doen?” De

hele dag aan de telefoon. Alleen maar bellen met: “Wat moet ik doen? Wat moet ik doen?” Advies vragen van mensen. En dat zijn heus geen kleine jongens. Als een spons informatie in je opzuigen om problemen op te lossen. Ik weet niet of Van Gaal zo werkt. Hij is een zender, geen ontvanger.’

Zoektocht (22)

HANDLEIDING

Op de redactie van het *AD* loop ik voetbalverslaggever Maarten Wijffels tegen het lijf. Ik betaal hem de benzine terug die hij een paar maanden geleden op de A12 voor mij kocht.

We raken aan de praat over Louis van Gaal. Ik vraag hem of hij een handleiding heeft voor een goede omgang met de bondscoach.

Wijffels: ‘Begin als journalist gewoon met het stellen van open vragen. Kom met vragen die duidelijk maken dat jij je hebt verdiept of wil verdiepen in zijn vak. Mijn ervaring is dat je Van Gaal zo heel uitdagend kunt interviewen. Zonder arrogantie of dedain van zijn kant. Maar ja, het effectbejag en het cynisme van journalisten winnen het nogal eens. Tegenover Van Gaal gaan staan of zitten, naar de bekende weg vragen, en dan hopen dat-ie zo snel mogelijk geïrriteerd of kwaad wordt.’

‘Jij hebt een zwak voor hem?’

Wijffels: ‘Wat ik leuk vind aan Van Gaal is zijn bevlogenheid. Dat heilige vuur dat maar blijft branden. Een paar jaar geleden was ik een week bij een trainingskamp van Bayern München in Qatar. Daar legde hij partijspelletjes stil om voorovergebogen op zijn knieën in het gras spelers tactisch te onderwijzen. Een heel rek aan waterbidons schoof Van Gaal heen en weer over het gras om zo spelsituaties terug te halen. Dan heb je het over een man van boven de zestig die alles al heeft gedaan en heeft bewezen, maar die ook de negentienjarige David Alaba nog naar de top wil brengen.’

‘Wat is de grootste misvatting die er bestaat over Louis van Gaal?’

‘Aan Van Gaal kleeft het stigma dat hij niet met oudere spelers kan werken. Als er momenteel toch iets wordt ontkracht is het wel dat beeld. Volgens mij was het al een onjuist beeld, maar nu zullen zelfs zijn grootste vijanden het moeten beamen. Van Persie en Robben behoren tot de beste spelers van Europa en juist deze twee dertigers draaien in Oranje onder Van Gaal als een tierelier. Waar hij inderdaad niets mee kan, is met oudere spelers die er niet meer alles voor willen doen. Die ondoordachte keuzes maken bij

transfers. Die de keuze voor, zoals hij het noemt, ‘lifestyle boven topsport’ maken. De namen van die spelers, ook bij het huidige Oranje, kan iedereen invullen.’

Zoektocht (23)

PAPA

Ja, hoor. Gevonden. Eindelijk. Een psychiater die me Louis van Gaal wil duiden. Hij heet Bram Bakker (1963).

‘Kom op, Huug’, zegt een meelezende vriend. ‘Niet Bram Bakker! Alsjeblieft.’

Een andere vriend zegt: ‘Prima. Psychiaters zijn naar binnen gekeerd en werpen een drempel op, hij niet. Benieuwd wat-ie te melden heeft over Van Gaal.’

Mijn eigen psychiater kijkt zuinig als ik opgetogen meld dat Bram Bakker me te woord zal staan over Van Gaal. Bakker heeft het aangedurfd om jurylid te worden van het programma *De slechtste echtgenoot van Nederland* en dat vervult vakbroeders met weerzin en argwaan.

In *Het Parool* heb ik gelezen dat een hoogleraar psychiatrie, ruim tien jaar geleden Bakkers baas in het Sint Lucas Andreas Ziekenhuis, geen woord over Bakker wenst te zeggen sinds het Medisch Tuchtcollege hem, Bakker dus, op de vingers heeft getikt.

Als zoveel mensen uitgesproken anti zijn, ben ik voor. Ik ben dol op underdogs. Goed beschouwd is Van Gaal er ook een. Natuurlijk denk ik dat Bram Bakkers moed grenst aan ijdelheid, maar hij komt daar ruiterslijk voor uit en hij doet het toch maar, openlijk zijn mening geven over zelfmoord onder jongeren – iemand onder de deskundigen moet dat toch doen. Bovendien heb ik begrepen dat hij altijd bereikbaar is voor mensen in nood. En nu dus voor mij.

De voetballerij is een wonderlijk reservaat, oordeelt Bakker, thuis in Bloemendaal. Aan de eettafel zegt hij: ‘Die voetbalwereld, het is treurig wat een geestelijke armoede en een verkniptheid er onder de toppers heerst. Terwijl aan de onderkant, waarmee ik vaak werk, daar druipt het bloed uit. Al die talenten die het niet redden en wat daarmee gebeurt, dat is echt verschrikkelijk. Dat je van je achtste tot je zestiende alleen maar hoort hoe fantastisch goed je bent, maar na zwaar kruisbandletsel word je op je zeventiende gedumpt. En dan heb je uiteindelijk een heel groot deel van je normale jeugd niet gehad. Nou ja, dan wordt het drank, drugs, een zelfmoordpoging. Daar hoor je niemand over, want de macho’s gaan door en de rest valt af en wordt vergeten.’

Hij heeft Van Gaals officiële biografie gelezen. Die heeft hem diep teleurgesteld: ‘Ik zocht naar kwetsbaarheid. Waar toont hij zwakte? Het enige wat in het boek voorbij kwam was een soort twijfel over zijn functioneren als bondscoach, toen in 2002. Maar hij corrigeert zichzelf onmiddellijk door te beweren dat hij eigenlijk te aardig is geweest omdat hij het zijn opdrachtgever, de KNVB, naar de zin wilde maken. Achteraf, zegt Van Gaal, had hij gewoon veel harder moeten zijn. Geen spoor van kwetsbaarheid in een heel dik boek; een gemiste kans.’

Bram Bakker loopt naar de keuken voor koffie. Als hij terug is zeg ik: ‘Bescheidenheid is vaak vals en toch kun je maar beter anderen laten zeggen hoe goed je bent. Van Gaal verstaat die kunst niet.’

Bakker: ‘Het is een gruwelijke duiding die ik doe, maar de verleiding is groot om te zeggen dat daar basaal een minderwaardigheidscomplex onder zit wat hij probeert te compenseren. Bram Vermeulen heeft een prachtig liedje geschreven, *Wedstrijd*, ken je dat?’

Wedstrijd

*het jongetje zit boven op het duin
het is wel honderd meter hoog
zo hoog zat werkelijk nog niemand
want hij ziet Engeland*

*kijk hem zijn best doen op zijn fiets
hij gaat zo hard dat je hem bijna niet ziet
wedden dat hij de honderd haalt
voor hem is dat niets*

*het is een wedstrijd
het is een wedstrijd*

het is een wedstrijd die je niet winnen kan

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd die je niet winnen kan

zie je die kringen daar in het water

verre weg het verst van iedereen

zeker honderd meter ver

met de zwaarste steen

tien keer achter elkaar kan hij het al

deze jongen kan alles met een bal

zeker weten dat hij tot de honderd komt

die bal komt nooit meer op de grond

kijk maar

kijk maar

kijk maar

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd die je niet winnen kan

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd die niemand winnen kan

papa kijk dan

papa kijk dan

papa kijk dan naar mij

papa kijk dan

papa kijk dan

papa kijk dan naar mij

wie is hier bang in het donker

nou hij is het zeker niet

in het donker lijkt alles wel anders

maar dat komt alleen omdat je niks ziet

kijk maar

kijk maar

kijk maar

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd die je winnen kan

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

en het gaat maar tegen één man

papa kijk dan

papa kijk dan

papa kijk dan naar mij

papa kijk dan

papa kijk dan

papa kijk dan naar mij

toen hij eindelijk keek was alles al voorbij

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd

het is een wedstrijd die je niet winnen kan

Bakker: ‘Een prachtig liedje van Bram Vermeulen, maar heel pijnlijk. Mannen als Louis van Gaal worden in het algemeen gemotiveerd door iets van vroeger dat ze willen compenseren. Daar slagen ze doorgaans heel goed in, op heel veel punten, maar de imperfectie, het niet kunnen invullen van een groot gat, kunnen ze niet verdragen. Ik bedoel, wat Louis van Gaal vroeger heeft misgelopen, dat kan hij hooguit in het hier en nu inhalen. Het lijkt alsof er iets is wat hem tot dit gedrag aanzet.’

‘Theo Maassen opperde dat ook’, zeg ik. ‘Een jong overleden vader verklaart het gedrag van de achtergebleven zoon.’

Bakker: ‘Het is heel verleidelijk om het daar te zoeken. En ook, zeg maar, wat in professioneel jargon parentificatie heet. Dus dat je niet lang genoeg kind hebt kunnen zijn, maar al te vroeg verantwoordelijkheden kreeg of moest nemen, gedrag dat bij de ouder hoort en niet bij het kind. Hij had vanaf z’n elfde nog lekker drie, vier jaar buiten moeten en mogen spelen.’

‘Maar hij voelde zich verantwoordelijk voor zijn moeder...’

Bakker: ‘Zo beschrijft hij het ook in zijn biografie, hè. Ik parafraseer even: “M’n vader ging dood en ik moest dit en dat en zus en zo.” Het is een man die altijd maar benadrukt hoeveel verantwoordelijkheidsgevoel hij heeft en hoe hij te allen tijde bereid is en in staat is om dat te nemen. Maar is dat wel goed voor hem geweest? Is hij daarmee niet een heel andere behoefte uit het oog verloren? Misschien heeft hij in Truus wel iemand gevonden die dat voor een deel compenseert. Die hem troost en zegt: “Je doet het hartstikke goed, Louis, ik hou van je, je bent lief.” Hoe dat er thuis aan toegaat, dat weet ik niet, maar voor een deel zal hij daar wel rustiger zijn dan bij ons, in de boze buitenwereld. Daar is, schijnbaar, onvoldoende rust om hem kalm te laten spreken.’

‘Wanneer is Van Gaal nou helemaal zichzelf?’

Bakker: ‘Ik denk dat wij dat niet meemaken, als niet-intimi. Ik sprak laatst iemand die hem persoonlijk kent. Zij had een inhoudelijke aanvaring met hem gehad, maar hij kon heel erg waarderen dat die vrouw stond voor wat zij vond, maar hij zei tegen haar: “Als er een camera bij was geweest, was het heel anders gegaan.”’

‘Dus hij is zich toch heel erg bewust van de camera.’

Bakker: ‘Volgens mij is het een man die in de kern enige neiging tot paranoïde heeft. Die zich steeds bekeken en gecontroleerd voelt. En met al die camera’s is dat feitelijk aan de hand. Dan is hij niet op zijn gemak en dan komt hij in een vicieuze cirkel terecht. Guus Hiddink vind ik het andere uiterste. Daar kan je van zeggen wat je wilt, maar die is echt altijd ontspannen. Dus ook al gaan er dingen niet goed, hij is zichzelf. Als Van Gaal op dat punt zo goed zou zijn als Hiddink, dan hadden we het perfecte plaatje. Ik herinner me dat een pislinke Hiddink in ‘96 Davids wegstuurde van het EK in Engeland, maar dat was helemaal logisch vanuit het perspectief van Hiddink. Er werden ook niet of nauwelijks vragen bij gesteld, het was echt van: hij móét het wel doen. Maar Van Gaal doet steeds dingen waarvan je denkt: vindt-ie dit nou zelf ook echt? De twijfel krijgen we niet te zien.’

‘Jij denkt wel dat hij die twijfels heeft?’

Bakker: ‘Ja, dat moet, dat kan niet anders. Dat heet in freudiaans jargon: overdekking door het tegendeel. Als je zó hard je best doet om de tegenovergestelde indruk te wekken, dan moet er dus een hele sterke kracht zijn waarmee je de strijd aangaat. Want als het je écht niks interesseert, dan wind je je niet op. De vraag is natuurlijk: is hij zich dat bewust? Kan hij daar contact mee maken? Nou, misschien met een glaasje wijn en Truus op de bank wel, maar wij zien dat nooit.’

‘Zou jij hem met zijn gedrag nou aanraden om professionele hulp te zoeken?’

Bakker: ‘À la minute, ja. Als hij morgen een hartinfarct krijgt, dan zullen alle zestien miljoen bondscoaches zeggen: dat verbaast ons niks. Ik denk trouwens dat het wel meevalt met het aantal mensen dat echt de pest aan hem heeft. Ik vermoed dat hij heel erg gepercipieerd wordt als een man die zich gauw laat kennen. Die heel goed is, maar ook een beetje kleinzielig. Ik heb absoluut geen hekel aan die man, ik heb met hem te doen.’

‘Dat zeggen de meeste mensen die ik heb gesproken over hem. Herman Koch, Theo Maassen, Wouter Bos, Anna Enquist, Freek de Jonge. Compassie. Ze roepen hem toe vanuit hun tv-stoel: “Laat gaan, Louis!”’

Bakker knikt: ‘Als ik z’n therapeut was of zijn pr-adviseur, dan zou ik zeggen: “Louis, ga nou eens een uur lang een gesprek voeren met iemand over iets waar je niet goed in bent. Ga eens in gesprek over de pijn die het bij je veroorzaakt om altijd maar weer de risee van het Nederlandse voetbalpubliek te zijn nadat je weer in de kramp bent geschoten. Toon je tekortkoming, toon je zwakte. Het hele land zal je omarmen, omdat mensen het herkennen.”’

‘Zou hij überhaupt wel mensen vertrouwen?’

Bakker: ‘Nee, het is een achterdochtige man. Ook wel weer begrijpelijk. Ik bedoel, mensen die ik ken uit het voetbal, in vergelijkbare posities, klagen ook hoe moeilijk het is om in die wereld mensen te vertrouwen.’

‘Denkt hij aan zijn imago, denk je?’

Bakker: ‘Ik denk dat hij in een soort kramp schiet op het moment dat je hem van binnen raakt. Omdat hij het niet gewend is, omdat hij het heel eng vindt. Dan gaat alles dicht. Waarbij hij altijd wel vrij consequent één moment in zijn leven heeft aangegeven dat hij het als persoon moeilijk had. Want dat was toen zijn vrouw overleed aan kanker. Wij zijn te netjes om daar nog eens indringend met hem over door te praten. Zou een mooie *24 uur met...* voor Wilfried de Jong zijn geweest. Daar de emoties triggeren. Hij zou zomaar eens geëmotioneerd raken en dat zou mooi zijn, want dan zouden wij allemaal denken: goh, het is toch gewoon een mens.’

‘Nou, daar twijfel ik geen moment aan.’

Bakker: ‘Dat hij emoties heeft is helder. Maar wat wij natuurlijk ook graag zien bij mensen is hun zwakke kant en die toont hij niet.’

‘Heeft Van Gaal een minderwaardigheidscomplex?’

Bakker: ‘Als hij iedere dag bezig is te bewijzen dat hij de beste voetbaltrainer van de wereld is, dan is hij schijnbaar geen volwaardig mens en dat leidt tot de conclusie dat hij zich ergens als mens onvoldoende volwaardig voelt. Minderwaardig klinkt heel zwaar, ik geloof dat hij als echtgenoot best volwaardig is.’

Bent u er nog, lezer? Hou vol, hoor, hier moeten we even doorheen. Straks ga ik Bram

Bakker vragen of Louis van Gaal gek is, en zo ja, hoe gek? Is hij misschien zoals Johan Derksen op tv beweert, een gespleten persoonlijkheid, gevaarlijk bovendien, of is Van Gaal misschien bipolair, manisch-depressief, een psychopaat, een borderliner of anderszins gestoord?

‘Bram, jij hebt ook een groot ego, net als Van Gaal. Toch?’

Bakker: ‘Zeker, absoluut.’

‘Durf jij je kwetsbare kanten te laten zien?’

Bakker: ‘Ik durf te stellen dat ik dat doe. Jij weet ook dat juist door je kwetsbaar te tonen, word je een soort van onkwetsbaar. Weet je, ik heb geen grote geheimen, ik praat met jou niet anders dan met willekeurig wie. Als ik me over iets opwind, dan wind ik me ook echt op. En als ik me te veel opwind, dan zeg ik “sorry”. Daar kom je ook altijd mee weg.’

‘Maar waarom kan hij het nou niet, zich kwetsbaar opstellen, een fout toegeven?’

Bakker: ‘Hij heeft het niet geleerd, Hugo.’

‘Hoe of van wie moet je dat leren?’

Bakker: ‘Toch van papa en mama. Het rare is dat ik denk dat Van Gaal als een van de besten aanvoelt dat de afschuwelijke apparaat-cultuur de menselijke ontwikkeling geen goed doet. Omdat het fnuikend is voor de basiswaarde van het veilig en vertrouwd zijn thuis, wat hij overigens altijd heel erg benadrukt, de kracht van het gezin, hij voelt het belang daarvan. Maar tegelijkertijd heeft-ie daar een groot stuk van gemist, omdat z’n ouweheer er van het ene op het andere moment tussenuit knijpt.’

Ik heb trek in nog een kop koffie.

‘In de dikke biografie staan eigenlijk maar twee echt indringende alinea’s over z’n vader. Louis zegt letterlijk: “De meeste jongetjes hebben wat met hun vader, ik niet.”’

Bakker: ‘In mijn vak zijn wij altijd verdacht op de spontane ontkenning. Mensen die zonder concrete aanleiding zeggen: “Je moet niet denken dat...” Dan zit daar iets. Dus als Van Gaal gaat zeggen dat wij niet moeten denken dat hij gemotiveerd wordt vanuit iets wat verband houdt met die vader, dan denk ik: dan is het juist toch zo.’

‘Is het noodzakelijk: je afzetten tegen je vader?’

Bakker: ‘In de ontwikkelingsfase is de puberteit hoe dan ook het belangrijkste. Van Gaal heeft een gezonde puberteit gemist. Dat geldt ook voor Crujff die vroeg zijn vader verloor. Persoonlijk denk ik dat Van Gaal altijd, bewust en onbewust, heeft gedacht: ik heb helemaal geen vader nodig, ik red het ook zonder hem. Ik denk dat het zo gegaan is.’

‘Wat mij opvalt is dat Van Gaal zelf heel erg voor vader speelt. Wil hij soms de vader zijn die hij zelf nooit heeft gehad?’

Bakker: ‘Dat kan zijn, maar hij is dan alleen de vader van pre-pubers. Hij wil alleen jongens die gewoon naar hun vader luisteren. En die begrijpen dat vader het beste met hen voorheeft, maar ook het beste weet wat goed voor ze is. En jongens die zich een beetje puberaal gedragen, dan zijn we natuurlijk toch bij die Ajax-voetballers in 2001 beland, daar kan hij niet zoveel mee.’

‘Ik weet niet of je je de persconferentie uit 2001 nog herinnert. Hij zat naast KNVB-directeur Kesler. Hij acteert daar de verontwaardigde vader die in de steek is gelaten door zijn jongens die alleen – het boekje met telefoonnummers van Kluivert indachtig, met daarin onder anderen de naam Kira Eggers – bezig waren met andere dingen dan voetbal. Enfin, Van Gaal was een diep teleurgestelde vader. Tranen in de ogen en zo.’

Bakker: ‘Ik weet niet of hij dat acteert. En dan zijn we weer terug bij waar we al eerder waren: ik denk dat er dan een sluis opengaat, hij is het dan helemaal kwijt. Ik denk dat het hem echt persoonlijk raakt.’

‘Ja, dat denk ik ook. Maar dan gaat hij wel zwelgen, hè.’

Bakker: ‘Ja, dan wordt hij tekortgedaan. Terwijl als ik Kluivert was, op die leeftijd, dan vond ik Kira Eggers waarschijnlijk ook lekkerder dan Louis van Gaal. Dus weet je: als je er niet ook op dié manier naar kunt kijken...’

‘Inlevend, bedoel je?’

Bakker: ‘Die gasten hebben allemaal een libido... het spuit hun oren uit, en dat moet je dan toch ook begrijpen. Hiddink snapt dat wel. Al zijn er grenzen. Ik ken internationals die met anonieme vrouwen langs snelwegen of op parkeerplaatsen seks hadden. Vind ik niet echt fris. Dat is nou bij uitstek een actie waarbij je niet bij Van Gaal mee moet aankomen.’

‘Die emoties van Van Gaal, het is wel een vast patroon, hè?’

Bakker: ‘Het is een zeer hardnekkig patroon.’

‘Stel, hij komt bij een psychiater, wat zal die psychiater zeggen na twintig bezoekjes?’

Bakker: ‘Die komt niet aan twintig keer. En dat hoeft ook niet eigenlijk.’

‘Hij hoeft niet in psychoanalyse?’

Bakker: ‘Nou, als hij zou willen, zou dat kunnen. Het gaat er natuurlijk om of die man z’n schild durft te laten zakken. Zo ja, dan kan je als psychiater heel snel tot zaken komen. Als hij zou willen, dan kan hij aan drie keer een uurtje met mij al heel veel hebben. In de eerste acht minuten van het eerste gesprek wordt duidelijk of het wat wordt tussen ons. Mijn inschatting is dat hij de bereidheid of het vermogen niet heeft. Of hij gaat het hanengevecht aan. Hij zegt op zeker moment dat ik niks van voetbal weet. En dan zeg ik dat ik wat langer heb doorgeleerd hoe het er tussen de oren aan toegaat. “Dus als we nu gewoon erkennen dat we expertise hebben op verschillende terreinen, dan kunnen we gewoon in gesprek. Dan ben jij niet beter dan ik, maar ik ook niet beter dan jij.”’

‘Denk je dat hij gaat schreeuwen? Na zijn geblaf volgt vaak een uitstekend vraaggesprek.’

Bakker: ‘Kijk, hij bewaakt heel erg z’n territorium. Dus als je op het door hem aangegeven speelveld blijft, is het een gentleman, heeft hij verstand van zaken en kan hij ook grapjes maken. Maar ik hoorde bijvoorbeeld van Coen Verbraak, die heeft hem voor zijn tv-serie *Kijken in de ziel* geïnterviewd, dat het interview een enorme rel werd. Nou, als er één man op aarde is waar je niet snel ruzie mee krijgt, dan is het Coen Verbraak. Dat is echt een vriendelijke man. Kijk, dat jij ruzie met Van Gaal krijgt, dat is toch een soort van logisch. Maar met Coen Verbraak...’

‘Waarom vind je een ruzie met mij logisch?’

Bakker: ‘Omdat jij een sterke mening hebt en natuurlijk ook wel iets van voetbal af weet. Jij bent daardoor bedreigend en hebt ook persoonlijkheid, dus je komt al heel snel in een hanengevecht met hem. Dan hoef jij nog niet eens de bedoeling te hebben om te vechten, maar omdat hij jou herkent als een haan begint hij maar snel te vechten.’

‘Uit zelfbescherming?’

Bakker: ‘Ja, natuurlijk. Als iets zijn devies is dan toch wel dat aanval de beste verdediging is.’

‘Is dat ook niet gewoon platte arrogantie? Zo van: jij bent maar een journalist. Dat zegt hij vaak: een journalist weet altijd minder dan een trainer. Daar heeft hij ook wel gelijk in trouwens. Hij weet veel van zijn vak – meer dan ik in elk geval.’

Bakker: ‘Maar de dag dat je uitsluit dat andere mensen er meer van weten of dat andere mensen dingen weten die jij nog niet weet, dan ben je toch verloren? Ik denk dat ik goed in m’n vak ben, maar tegelijkertijd kan ik zo drie of vier collega’s noemen die ik hoger aansla dan mezelf.’

‘Denk je dat Van Gaal drie trainers kan noemen die beter zijn dan hij?’

Bakker: ‘Nee, ik denk dat Van Gaal zichzelf wijsmaakt dat hij de beste trainer op aarde is.’

‘Uli Hoeness noemde hem *de vader van God*.’

Bakker: ‘Dat was een weergaloze uitlating. Een schop onder de gordel. Ken je dat grapje over Ronaldo die op een persconferentie zegt: “God heeft mij gestuurd om de mensen te laten zien hoe het voetbal gespeeld moet worden.” En dan hoor je ineens op de achtergrond de stem van Messi: “Ik kan me niet herinneren dat ik iemand gestuurd heb.” Stel Cruijff merkt op dat God hem de beste trainer vindt die er rondloopt. Van Gaal is dan in staat te zeggen: “Ik geloof niet dat ik dat gezegd heb.”’

‘Wat is dat toch precies?’

Bakker: ‘Als je je nou eens probeert voor te stellen dat mensen die agressief zijn in de kern altijd angstig zijn. Want je hoeft alleen maar agressief te zijn als je je bedreigd voelt. Dus wordt uiteindelijk alle agressie getriggerd door iets van angst. Als je op die manier naar Louis van Gaal kijkt, dan zie je een bang jongetje.’

‘En waar komt die angst vandaan?’

Bakker: ‘Hij heeft zijn hele leven gedacht: ben ik wel goed genoeg? En hij was natuurlijk steeds nét niet goed genoeg. Hij had tien jaar in Ajax 1 willen schitteren. Dat hij bij Sparta in de middencirkel top was, maar een meter daarbuiten al niet meer heeft hem enorm gemotiveerd om dan maar de beste trainer te worden. En toen had hij natuurlijk ergens in die gouden Ajax-jaren het idee: nou, ik ben echt ondertussen wel de beste trainer. Maar bij Barcelona deed hij minder van zich spreken, sterker: dat heeft Cruijff beter gedaan. En toen liep Van Gaal in 2001 die enorme deuk op met het Nederlands elftal. Bij Barcelona moest-ie de tweede keer ook al snel vertrekken. En steeds die eeuwige Johan Cruijff. Die haalt het slechtste bij Louis van Gaal naar boven...’

‘Cruijff voedt het minderwaardigheidscomplex van Van Gaal.’

Bakker: ‘De unieke kwaliteiten van de voetballer Cruijff staan eigenlijk nooit ter discussie. En daarmee is Cruijff definitief van een andere categorie dan Van Gaal. Wat zou

Van Gaal graag de grootste zijn, de beste die we ooit hebben gehad, onomstreden. Zelfs mensen die hem nooit hebben zien spelen roepen Crujff uit tot de allerbeste Nederlandse voetballer ooit. Maar als je de vraag gaat stellen *wie is de beste Nederlandse trainer ooit?*, dan scoort Van Gaal hooguit aardig. Hij wordt niet unaniem gezien als de allerbeste trainer. Op wereldniveau al helemaal niet. In die zin is het Van Gaal ook niet gelukt Crujff naar de kroon te steken – hoe terecht of onterecht ook. En wat Crujff natuurlijk meesterlijk beheerst is dat Van Gaal te laten voelen.’

‘Met satanisch genoeg en met hulp van *De Telegraaf*.’

Bakker: ‘Een beetje een perverse man is dat volgens mij wel, die Crujff. Ik bedoel, hij geniet er wel van.’

‘Kunnen we zeggen dat Van Gaal, eh, lijdt?’

Bakker: ‘Altijd maar werken werken werken. Hij heeft zich erbovenuit gebuffeld en op de dag dat hij helemaal bovenaan staat is hij de rock-’n-rollster die denkt: wat is het hier eenzaam, ik voel me nog steeds zo kut als vroeger, en dan maar een overdosis neemt.’

‘Schei nou uit. Van Gaal slaat de hand niet aan zichzelf.’

Bakker: ‘Nee, maar het is natuurlijk wel een man die iedere dag kan afbranden, acuut.’

De deur gaat open. Bakkers vrouw: ‘De kinderen, Bram!’

‘Shit’, zegt de psychiater.

Hij moet naar het schooltje om de hoek. Hij is te laat. Als ik nog vragen heb mag ik terugkomen.

‘Ik heb nog een paar vragen ja’, zeg ik. ‘De belangrijkste is: is Van Gaal nou gek of niet?’

Oranje (5)

KRAANTJE LEK

Acht maanden voordat het WK voetbal begint, meldt zich een journalist die het voor Louis van Gaal opneemt. Het is mijn goede vriend Henk Spaan, die een ingebakken wantrouwen koestert tegen Mark van Bommel. In zijn rubriek *Spaan geeft punten* in *Het Parool* geeft hij de valsaard ervan langs en verdedigt de bondscoach.

Een 4 voor Mark van Bommel

In een voor- of nabeschouwing op Dinamo Zagreb-PSV, dus het was geen satire, zei Johan Derksen dat Robben en Van Bommel samen zo om Louis van Gaal moesten lachen. Derksen voegde eraan toe dat Robben bij Oranje zijn mond wel hield, uit angst niet mee te mogen naar Rio. Hij vertelde dit alles te hebben gehoord van Mark van Bommel. De schoonzoon van de ex-bondscoach is een ex-voetballer die door Van Gaal is weggestuurd bij Bayern München. Het maakt hem er als bron niet betrouwbaarder op. Omdat de conclusie van Derksen onjuist was, iedereen bij het Nederlands elftal weet dat Van Gaal en Robben een uitstekende verstandhouding hebben, blijkt eens te meer hoe slecht geïnformeerd VI is. Van Bommel lekt nog steeds als een oude kraan maar geen relevante informatie meer. Natuurlijk lachen spelers en begeleiders weleens om Van Gaal, een excentrieke man met karikaturale trekken. Zijn positie als leider van het Oranje-apparaat is echter onomstreden, met name bij de topspelers, hoe hard VI en De Telegraaf ook tegen hem aan schoppen. Natuurlijk willen zij wel een andere bondscoach, die andere spelers gaat selecteren. Dan horen ze weer eens wat. (...)

Naast Van Bommel krijgen Derksen en *Voetbal International* katten van Henk Spaan. Het is een voorbeeldje van wat ons te wachten staat.

Zo zal het er in mei, juni en juli 2014 aan toegaan: een gelekte druppel wordt een plas water, het krijgt de afmetingen van een binnenmeer en in een mum van tijd blijkt het een zee geworden, wat zeg ik, zien we daar geen tsunami opdoemen?

Mijn God, in die gekte kom ik deze zomer ook weer terecht. Elke dag een stukje in de krant, elke dag op televisie, het is uitkijken geblazen als de waan van de wedstrijd of de ernst van de persconferentie regeert. Voor je het weet wordt een suggestie in een krant opgeblazen in een voetbalprogramma, misschien ben ik zelf wel degene die het doet. Er ontstaan kampen, columnist A, zegt men, is pro-Van Gaal, die krijgt een vilein stukje van columnist B om zijn oren, in ijl tempo vliegen de meninkjes heen en weer tussen Amsterdam en Hilversum, tussen Brazilië en Nederland.

Op persconferenties zeggen de spelers niks interessants, maar in elke verkeerde klemtoon vermoedt de verslaggever een sneer aan de bondscoach. Misschien is het ook wel zo. Je weet het niet. Ik heb sinds het EK van 1988 met het bijltje gehakt. Een

verslaggever die een groot toernooi volgt moet zijn best doen om zinsbegoocheling te onderscheiden van de matte werkelijkheid.

En je moet bestand zijn tegen de angst om iets te missen. Wie staat daar te smoezen?

En nog wat. Wie lekt er?

Tijdens het rampzalig verlopen EK in Polen/Oekraïne kreeg die arme John Heitinga daarvan de schuld, maar was de sluwe Van Bommel de man die in aanmerking kwam voor een incontinentieluier.

Zal Wesley Sneijder in Brazilië *De Telegraaf* stiekem voeden, zoals algemeen wordt aangenomen? Als Van Gaal erachter komt, stuurt hij 'm subiet naar huis.

Leo Verheul (3)

ROMAN

Ineens belt Leo, Leo Verheul.

Ik neem niet op. We hebben toch ruzie?

Dan sms't hij. Of ik 'm even kan bellen? Omdat ik weet dat hij nooit opgeeft, reageer ik met een sms dat ik druk ben – gelul natuurlijk, een mens kan altijd even de telefoon ter hand nemen.

Er is geen haast bij, antwoordt hij, hij wil graag een kop koffie met me drinken.

Ik sms dat het me allemaal nog te vers is, dat zijn verwijt me tot op de dag vandaag krenkt, dat we aan het eind van het jaar een bakkie zullen doen, maar dat ik nu *O, Louis* aan het voltooien ben, een heidense klus, waarop hij antwoordt dat de ruzie hem net zo heeft aangegrepen, maar dat iemand de eerste stap moet zetten en alvast sorry dat-ie me 'een teleurstellend mens' noemde, dat heeft-ie in zijn woede en verdriet geschreven; ik moet maar een seintje geven als ik er klaar voor ben.

Later die dag stuur ik hem een mail waarin ik schrijf dat dit boek behoorlijk persoonlijk aan het worden is, waarbij Van Gaal de voetbalwereld belichaamt en ik de journalistiek, dat er gelukkig wel gelachen kan worden en dat het toch vooral een immense zoektocht wordt naar het waarom van de gekte bij Louis van Gaal en dat ik hem niet in honderd, niet in duizend maar waarschijnlijk ook niet in honderdduizend woorden kan vangen en dat dat heel frustrerend is. Ik schrijf Leo verder dat ik naast dit boek schrijven en op zondag *Langs de Lijn* presenteren niet veel anders doe en dat het kluizenaarschap me wel bevalt,

vooral het monomane ritme en de concentratie tijdens het schrijven zijn lekker – ja, dit boek schrijf ik misschien wel in de filosofie van Van Gaal, nou ja, deels dan, want ik kan moeilijk beweren dat er een perfect systeem valt te ontdekken. Ik meld Leo dat ik graag in alle rust wil blijven schrijven, zo min mogelijk afleiding en prikkels dus, maar een mailtje op zijn tijd is prima natuurlijk.

Leo stuurt een mail waarin hij vertelt dat hij lijdt tijdens het schrijven aan zijn roman *De kunst van het mislukken*, zo erg dat hij het een paar keer heeft opgegeven en daarom kan hij zich voorstellen dat ik ook zit te worstelen met *O, Louis* en hij biedt zijn gezelschap aan, of, als ik wil, zijn diensten; soms helpt het, schrijft hij, als je tegen iemand aan kunt lullen als je vastzit. Hij refereert nog eens aan onze ruzie en legt uit dat hij tijd nodig heeft gehad om het allemaal in de juiste proporties te zien, maar dat de vriendschap tijdens die ruzie in zijn hoofd gek genoeg al die tijd was blijven bestaan.

Hij concludeert dat het bizar is dat uitgerekend Van Gaal de aanleiding is van onze verwijdering.

Met Leo gaat het goed. Hij weegt geen 120 kilo meer maar 110 kilo en hij gaat nu voor de 100 kilo. Het beste nieuws is, schrijft-ie, dat de eerste versie van zijn roman klaar is, dat J. het heeft gelezen en dat zij verrukt is, ze veronderstelt dat zijn roman weleens heel populair kan worden onder studenten, volgens haar appelleert de ellende aan de tijdgeest en Leo schrijft dat het manuscript nu bij uitgeverij Lebowski ligt en die zullen gauw wat van zich laten horen. Hij zal me in alle rust laten schrijven.

Dat is nu een week geleden.

Ruzies kunnen ook worden bijgelegd.

YouTube (6)

TED VAN LEEUWEN

Lang heb ik getwijfeld om dit filmpje te gebruiken. Maar in een boek over Louis van Gaal waarin journalisten en journalistiek een grote rol spelen kan ik er niet omheen. Het is een daverend cliché, een klassieker én er is iets raars mee aan de hand.

Zo ging het:

Louis van Gaal: ‘Ben jij nou zo dom, Ted van Leeuwen? Ben jij nou zo dom of is het niet?’

Ben ik niet begonnen met te zeggen dat ik de belangen van Ajax moet verdedigen? Ben ik niet begonnen te zeggen dat wij met spelers afspraken hebben? Waarom stél je dan deze vraag? Ben ik nou degene die zo slim is of ben jij zo dom? Ik heb namelijk met die spelers afspraken. En wie geeft het recht om over die spelers wat te zeggen als die spelers dat niet willen? Ach, ach, ach, ach... Volgens mij heb ik het toch keurig verwoord? Nu ben ik weer de arrogante klootzak, de autoritaire klootzak, maar dat zijn allemaal domme vragen. Van Chris en van jou net. Je moet nu bij Theo van Seggelen zijn, niet bij mij. Ja goed, als je het niet begrijpt: sorry, ho maar. Ik heb het goed verwoord, je mag het opschrijven, je mag nog je commentaar erop geven, best. Ongelooflijk...'

Persvoorlichter: 'Is er nog iemand met een vraag?'

(Gelach)

Van Gaal: 'Wou jij nog wat zeggen? Want dan blijf ik zitten, hoor.'

Trainer Wim Rijsbergen: 'Ik durf niet eens meer wat te vragen.'

(Gelach)

Van Gaal: 'Succes.'

Weet u, lezer, wie Ted van Leeuwen is?

En wanneer precies was Louis van Gaal zo boos?

Tegen wie speelde Ajax die dag?

En wie was Chris?

Maar mijn belangrijkste vraag is: weet u nog waarover dit precies ging? Vanwaar die immense woede bij de trainer van Ajax?

Op de eerste vier vragen is het antwoord vrij gemakkelijk te vinden.

Ted van Leeuwen was, destijds, een journalist van weekblad *Voetbal International*.

Het was 1996.

Ajax had net tegen NAC gespeeld.

Chris was Chris van Nijnatten, sportverslaggever van magazine *Sport International*, tegenwoordig voetbalverslaggever van het *AD*. Of hij het laatste telefoonnummer van Louis van Gaal heeft zal ik hem eens vragen.

Maar waarover de woede van Louis nou precies ging? Ik weet het niet meer. Als ik dit filmpje beluister en uitwerk weet ik het nog steeds niet.

Er is alleen nog maar die ruzie die zweeft op internet. De extreme boosheid van Louis van Gaal is losgezongen van tijd en plaats, zijn woede heeft geen inhoudelijke betekenis meer. Vergeef me de grote woorden, maar dit filmpje wijst me op de zinloosheid van het leven en op onze menselijke tekorten.

O, Louis (20)

ASPERGER

‘Zou Van Gaal misschien ook een beetje autistisch zijn?’, zegt mevrouw Borst na een stug interviewtje van Hans Kraay junior met de bondscoach.

Ik ben niet verbaasd dat mevrouw Borst het zich ook afvraagt. Niet alleen in de voetballerij zijn er vermoedens dat Van Gaal een of ander stoornisje heeft. Maar niemand blijkt het prettig te vinden om hierover geciteerd te worden, dus voer ik mevrouw Borst maar op die samenleeft met anderhalve autist.

Ik schreef het al. Als vader van een zoon met een stoornis in het spectrum van autisme weet ik er na achttien jaar wel iets van. Geen autist is hetzelfde. Ik heb er een hoop gezien, ik heb er ook veel over gelezen, zoveel dat ik bijna zeker weet dat ik zelf licht autistisch ben. Overgevoelige zintuigen, een neiging tot het onthouden van erg onbelangrijke details, neiging tot obsessies, te veel prikkels ineens niet kunnen verwerken, emoties die met me aan de loop gaan en nog wel een paar dingen die ideaal zijn te rangschikken onder de noemer autisme.

Er zijn soorten autisme. De bekendste twee naast klassiek autisme zijn PDD-NOS en Asperger. Bij PDD-NOS is er stevige kans op zwakbegaafdheid en als ik één ding zeker weet is dat Louis van Gaal niet zwakbegaafd is.

Asperger sluit ik bij hem niet uit.

Tik in ‘kenmerken Asperger’ en je komt op de site *Aspergersyndroom.nl* terecht.

Bij het kopje ‘Emotionele bijzonderheden’ staat: ‘Mensen met het syndroom van Asperger zijn vaak emotioneler dan anderen, maar het vermogen om deze emoties te kanaliseren en op een maatschappelijk aanvaardbare manier te uiten, ontbreekt.’

Tja.

‘Een persoon met het syndroom van Asperger kan, wanneer zaken op een onverwachte manier gaan, last krijgen van emotionele spanning.’ Het gevolg kan zijn: ‘kwaadheid, agressie.’ Er staat ook: ‘Bij telkens terugkerende of blijvende problemen bij een persoon met het syndroom van Asperger kan een groot wantrouwen, achterdocht of onherstelbare haat ontstaan...’

Je hoeft niet heel erg te zoeken om te menen dat de gebruiksaanwijzing van Louis van Gaal gevonden is. ‘Veel mensen met het syndroom van Asperger voelen zich aangetrokken tot orde en routine.’

Mijn conclusie is voorbarig, want bovenstaande kenmerken zijn aangetroffen bij kinderen met Asperger. Over volwassenen die behept zijn met het syndroom ontbreekt – autisme is heel erg 21ste eeuw – nog veel informatie.

Toch durf ik me, op basis van mijn ervaring met autisme en autisten, stellig uit te spreken over Louis van Gaal. Het is niet kwetsend bedoeld, integendeel, maar mocht Louis mijn aanname dat hij een man met Asperger is ongepast vinden dan helpt het misschien als hij weet dat hij in zeer goed gezelschap verkeert. Ook Albert Einstein, Isaac Newton, Napoleon Bonaparte, George Washington, Abraham Lincoln, Harry Truman, Catherina de Grote, Cleopatra, Peter de Grote, Leonardo da Vinci, Vincent van Gogh, Beethoven, Elvis, Socrates (niet de voetballer), Bill Gates, Robin Williams, Virginia Woolf, Shakespeare en Goethe waren volgens www.meetup.com behept met het syndroom. Mocht dat geen genoegdoening geven, tja, dan heeft Louis pech gehad.

Als ik Louis van Gaal was – altijd nieuwsgierig, leergierig, hongerig naar de werking van het brein, het is allemaal op hem van toepassing – zou ik me eens grondig laten testen. Maar onze bondscoach heeft in interviews vaak blijk gegeven dat hij zichzelf de norm vindt en andere mensen afwijkend, hij vindt zijn gedrag ook niet buitenproportioneel. Dat is trouwens kenmerkend voor autisten: ze hebben vaak een verkeerd zelfbeeld.

Hij zou een prachtig uithangbord zijn voor de Nederlandse Vereniging voor Autisme. We zouden ineens begrip hebben voor zijn plotselinge uitbarstingen, gebrek aan inlevingsvermogen en onverklaarbare achterdocht.

DRANK

Bij Sparta neem ik het eerste exemplaar van een supportersboek in ontvangst en wie zie ik daar, voor het eerst sinds een half jaar, Leo, Leo Verheul. Hij houdt een biertje vast.

We omhelzen elkaar. Ik vraag hoe het met zijn roman *De kunst van het mislukken* gaat. Is de uitgeverij enthousiast?

Leo: 'Ja, maar het moet langer. Het moet dikker. En jij? Vordert je boek?'

'Weet je dat ik al drie keer van Louis heb gedroomd, Leo. Ik zie ook mensen op straat die op hem lijken, niet helemaal, dat kan niet, want Louis is uniek hè, nee, ik zie een gelijkend postuur of het type haar of huid of mond. En in het veilinghuis in de Kipstraat zag ik een gipsen kop met een beschadigde neus, precies Van Gaals neus, ik heb er een foto van genomen, hier moet je kijken.'

'Preoccupatie', zegt Leo en neemt een teug bier.

'Wie kan er nou het slechtst tegen drank, Verheul? Jij of Van Gaal?'

'Louis', zegt Leo.

'Jullie hebben allebei een heel vervelende dronk. Jij gaat je gedichten voordragen en Van Gaal misdraagt zich. *Spiëren voor Spiëren* editie 2009 is het ergst. Daar spreken mensen nog schande van. Ik heb nooit begrepen waarom hij dat laat gebeuren.'

Leo: 'Ik wel. Je hebt zin in gezelligheid en daar hoort drank bij en...'

O, Louis (21)

2014

De kruitdampen zijn nog niet opgetrokken, de oliebollen nog niet uitgepoept. In het eerste nummer van *Voetbal International* wordt de toon gezet voor 2014. Redacteur Frans van den Nieuwenhof schrijft over bondscoach Louis van Gaal: 'De belangrijkste man van het Nederlandse voetbal is niet van plan zijn boeiende gedachten te delen met een zo groot mogelijk publiek. Van Gaal kiest zorgvuldig de media die hem welgevallig zijn, omdat hij denkt dat daarmee zijn eigenbelangen het best worden behartigd.'

Arme Jansma, denk ik.

Leo Verheul (5)

BOMBASTISCH EN HONINGZOET

Ik krijg net een mail van Leo, Leo Verheul. Ik had hem gevraagd hoe het ook alweer zat met dat boek van Van Gaal dat uiteindelijk door Robert Heukels werd geschreven. Had Van Gaal Leo niet beloofd dat hij zijn biografie mocht schrijven?

Leo schrijft: ‘Een jaar of zes, zeven geleden zat ik op een terras van een strandrestaurant in Noordwijk met Louis en Truus. Hij vertelde me dat hij van plan was zijn levenswerk op schrift te stellen. Een dubbele uitgave met een technisch deel en een meer persoonlijk deel. Waarop ik olijk zei: “En dat ga ik natuurlijk doen.” “Néé, dat ga jij helemaal NIET doen, want jij kan niet schrijven.” Dat vond ik uit zijn mond helemaal geen belediging, maar ik werd wel nieuwsgierig. “Wie vind jij dan goed, Louis?” Lach niet, maar weet je wat-ie zei? “Een Jaap de Groot om maar iets te noemen.” Ik zweer het, Japie de Groot, Cruijffs enige, echte ghostwriter (in *De Telegraaf*). Opgelucht haalde ik adem. Louis hield dus van de Henk van der Meijden-stijl, bombastisch en honingzoet. Later hoorde ik dat Heukels de gelukkige was geworden. Geen probleem. Ik ben te veel journalist en schrijf liever een biografie óver Rijkaard dan mét hem en ook liever een biografie óver Van Gaal dan mét hem. Het stelde me wel een beetje teleur omdat hij al twintig jaar geleden tegen mij heeft gezegd dat hij geen levensverhaal wilde, maar dat als-ie het ooit zou doen dat-ie het dan met mij zou doen.’

Leo schrijft ook nog: ‘Weet je wat er op de cover van mijn roman *De kunst van het mislukken* komt te staan? *Louis van Gaal: Verheul kan niet schrijven*. Nou, als dat geen aanbeveling is.’

O, Hugo (2)

FASSBINDER

Het gesprek met mijn psychiater (Shrink) was nog niet afgelopen.

Shrink: ‘...misschien maakt meneer Van Gaal ook dingen los bij de spelers, dat weet ik niet. Hij is vaderlijk in de brede zin van het woord. Dat kan autoritair zijn of ondersteunend.’

‘Hij is meer de autoritaire vader.’

Shrink: ‘Nou ja, er zijn jongens die dat nodig hebben.’

‘Hij geeft spelers lekker veel aandacht. En hij zegt, dat moet gezegd, niet alleen wat je

niet goed doet maar ook wat je wel goed doet.’

Shrink: ‘Nu ga ik misschien te ver, maar er zijn natuurlijk ook vaak gevallen zonen. En misschien bent u er daar één van maar ik denk nu ook aan die arme Wesley Sneijder. Ik ken de man niet, maar hij is uit de gratie, is het niet?’

‘Typisch zo’n speler die geen twintig is maar dertig... Vader Van Gaal ontgroeid. Hij kreeg *face to face* met Van Gaal en ook in de publiciteit flink op zijn lazer de afgelopen zomer.’

Shrink: ‘Maar ik denk dat hij – ik ken hem niet, daarvoor zou ik hem moeten spreken – dat hij behoefte heeft, misschien wel hunkert naar zo’n vader. Hij deed toen hij eenmaal weer mocht meedoen, maar nu ga ik buiten mijn boekje, vreselijk zijn best.’

‘Sterker, hij deed die interland vooral dingen waarin hij helemaal niet goed is. Hard werken, veel lopen...’

Shrink: ‘En waarom?’

‘Om Van Gaal te behagen.’

Shrink: ‘Ja, juist. En dat is denk ik iets wat u goed in the picture moet houden, omdat dat bij u natuurlijk ook wel een punt is. En iets wat Van Gaal natuurlijk ook uitlokt.’

‘Hoe doorbreek ik dat?’

Shrink: ‘Nou, u doorbreekt dat door er zich bewust van te zijn. Kijk, ik weet niet of Wesley Sneijder zich daarvan bewust is. “Waar ben ik nu mee bezig? Dingen doen die ik eigenlijk niet kan?” Toen ik die wedstrijd van het Nederlands elftal zag, dacht ik: o, het is een beetje de zoon die wanhopig roept... eh, u kent de film van Fassbinder, *Ich will doch nur dass ihr mich liebt?*’

‘Nee, die heb ik nooit gezien.’

Shrink: ‘De titel is heel mooi, waar het eigenlijk om gaat: die zoon, al zijn conflicten, al zijn gedoe en al zijn buitenissige gedrag en alle ruzies vinden eigenlijk alleen maar plaats zodat *ihr*, dat zijn zijn ouders, hem zien, horen, liefhebben. *‘Ich will doch nur dass ihr mich liebt.’* En ja, dat is misschien toch ook een centraal thema voor u. Maar ik weet niet of u het daarmee eens bent, hoor. Sommigen zullen zeggen: ja, die psychiater is een beetje aan het fantaseren. Maar het is natuurlijk wel iets wat je vaker ziet. Hoe kan ik de liefde van mijn vader tóch winnen zonder slaafs of onderdanig te zijn? Waarbij ik tóch met hem kan strijden en hij dat tóch accepteert. Dat is denk ik hoe het in wezen is, zou kunnen zijn. Nou, misschien groeit er nog iets heel moois uit.’

‘Voor Wesley...’

Shrink: ‘En voor u.’

Ik zeg even niks.

Shrink: ‘Kijk, er is bij u onbewust de verwachting... Aan de ene kant: hoe zal het boek vallen? Wordt het goed verkocht? Dat zijn de normale, begrijpelijke bewuste verwachtingen. Maar misschien onbewust of los van of het boek goed ontvangen wordt: hoe zal hij het ontvangen? Hoe gaat hij erop reageren? Het zal denk ik voor u een teleurstelling zijn als er helemaal niks gebeurt.’

‘Nou, ik denk dat ik wel weet wat er gebeurt. Hij zal het niet lezen, of zeggen dat hij het niet leest. Zijn omgeving leest het zeker, Truus voorop. Die zal hem zeggen wat zij ervan vindt. Dus als ik er al afhankelijk van zou zijn, ben ik afhankelijk van wat zijn omgeving vindt en die is uiteraard snel geneigd om hem niet tegen te spreken. Ik verwacht dus niet dat – ondanks het feit dat er genoeg positieve dingen in staan – hij er tevreden over is.’

Shrink: ‘Maar u zal wel willen dat hij het leest.’

‘Nou, dat weet ik niet. Of... eh... ja, ja natuurlijk! Maar ik ga er eigenlijk van uit dat ik daar nooit achterkom. Hij heeft wel wat beters te doen. Hij heeft een droom, hij wil met het Nederlands elftal heel ver komen en indruk maken. Hij is 62, dit is zijn laatste kans. En dat is het enige dat hem bezighoudt. Truus leest het en Kees Jansma...’

Shrink: ‘Ja, die zullen het vast lezen. Maar u zou het toch wel prettig vinden als hij het leest en dat hij het waardeert.’

‘Nou, ik heb liever dat het boek door anderen dan Van Gaal goed ontvangen wordt én goed verkoopt, waardoor ik over de rug van Louis van Gaal een klein fortuin vergaar.’

Die laatste zin spreek ik sarcastisch uit. Het is een ferme zin. Er zit agressie in, toch weer een vleugje rancune; een mens leert het natuurlijk nooit af.

Toch geloof ik dat mijn obsessie voor Van Gaal met het schrijven van dit boek minder groot is. Of ik ‘genezen’ ben? Dat moet rond het WK voetbal blijken, als ik ’s mans grillen in de krant en op radio en tv moet gaan beoordelen. Shrink staat paraat, ik zal de frequentie bezoeken in die periode voor de zekerheid opvoeren.

KUNSTGEBIT

Bij Sparta druk ik op een loze woensdagmiddag de hand van Khalid Sinouh. Hij staat dit seizoen bij mijn club op doel. Zeven jaar geleden keepte hij voor AZ.

Eindelijk kan ik hem vragen of hij zich gepikeerd voelde toen Louis van Gaal in het zicht van de camera hem opzichtig de hand weigerde.

Het gebeurde op 29 november 2006 als AZ zich na een 2-2-gelijkspel tegen Slovan Liberec plaatst voor de laatste 32 van het UEFA Cup-toernooi. De na een half uur uitgevallen Sinouh wil zijn trainer feliciteren, maar Van Gaal negeert de uitgestoken hand en bijt Sinouh iets toe.

‘Wat zei hij nou?’, vraag ik jaren later.

Sinouh: ‘Dat we niet gewonnen hadden.’

‘Ja, en?’

Sinouh: ‘Dat doet hij nooit. Hij geeft alleen een hand bij winst.’

‘Maar jullie hadden je door die 2-2 geplaatst. Raar toch?’

Sinouh: ‘Dat weet je toch? Maar Van Gaal is de beste trainer die ik heb gehad. *Never a dull moment*, hè.’

‘Maar dat geschreeuw van die man altijd.’

Sinouh: ‘Ach, je kunt de nadruk ook leggen op zijn warmte. Hij is gewoon een gespleten persoonlijkheid. En dat geschreeuw, ik word er niet warm of koud van. Ik heb een keer zó gelachen. We trinden niet goed, vond hij. Hij deed een oefenvorm met voorzetten, waarbij ik als keeper geacht werd niet actief te zijn. Het ging namelijk om wat er voor de goal gebeurde. Maar de voorzetten waren zo slecht dat ik ze wel móést vangen. Maar dat mocht dus niet. Hij was al een keer flink uitgevaren, maar de tweede keer jongen, hij komt naar me toe en begint toch te schreeuwen, zo hard dat zijn gebit uitvloog, maar in één beweging ving-ie ’m op, deed ’m weer terug en schold gewoon verder. En ik moest me in de plooi houden natuurlijk.’

Thuis duik ik mijn Van Gaal-archief in.

Eerst vind ik wat ik een paar dagen later in het *AD* opschreef: ‘Als een imam de uitgestoken hand van Rita Verdonk weigert te drukken is Nederland te klein. Dat had Van Gaal zich woensdagavond best eens kunnen realiseren.’

Vervolgens lees ik een interview in *Sportweek*, waarin Van Gaal zich vrijpleit: ‘We hadden niet gewonnen, dan moet hij mij niet feliciteren (...). Besef wel dat ik van niemand de felicitaties in ontvangst heb genomen. Niet van de spelers, niet van de staf en niet van het bestuur.’

Sportweek: ‘Plaatsing voor de volgende ronde van de UEFA Cup is toch ook een felicitatie waard?’

Van Gaal: ‘Dat kan. Maar zo zie ik het niet, zeker niet vlak na een niet-gewonnen wedstrijd. Meer moeten we er ook niet achter zoeken. Ik heb geen enkele speler ooit een hand geschud na een wedstrijd die ik niet heb gewonnen. Ga het maar controleren.’

Sportweek: ‘Stel, AZ wint in de knock-outfase van de UEFA Cup een thuiswedstrijd en speelt in de return gelijk, kan er dan ook geen handje af?’

Van Gaal: ‘Dan zijn we door, dus dat is dan wel reden tot felicitatie. Maar nu waren we, gezien het gunstige doelsaldo, in mijn ogen al vóór de wedstrijd door. Bovendien hadden we een slechte wedstrijd gespeeld. Waarom zou ik dan handen schudden?’

Er klopt helemaal niks van zijn redenatie.

1) Door Van Gaals ‘bovendien hadden we een slechte wedstrijd gespeeld’ weet ik genoeg. De uitvoering deed er wel toe. Hij was gewoon narrig of teleurgesteld en weigerde een hand.

2) Formeel was AZ voor de wedstrijd nog niet geplaatst.

3) En in de knock-outfase wél een hand geven bij een gelijkspel dat de volgende ronde garandeert maar in poulefase niet. Wat een rare logica.

En nog iets: als iemand een hand uitsteekt hoor je die gewoon te ontvangen.

‘Wat wil je nou bewijzen, Huug?’, zegt Leo Verheul, die zomaar even langs is gekomen. ‘Kan jou het schelen. Laat hem toch met zijn principes.’

‘Maar ze kloppen niet, Leo. Principieel zijn betekent dat het precies moet kloppen.’

‘Laat gaan’, zegt Leo.

We kletsen verder over Louis van Gaal.

In die periode, zo eind 2006, kleineert Van Gaal na een wedstrijd collega Ron Jans van FC Groningen en geeft in *Sportweek* een explosief interview. Ik reik Leo het vraaggesprek aan.

Van Gaal oordeelt scherp over onder anderen Henk Timmer, Leo Beenhakker en Marco van Basten. Het is een interview met gevolgen. Vooral de kritiek op bondscoach Van Basten zet kwaad bloed. Van Gaal antwoordt in het blad op de vraag of Van Basten een goede bondscoach is met: ‘Ik denk het niet.’ En komt met steekhoudende argumenten: Van Basten laat zijn ploeg niet voetballen zoals hij dat wil, de uitvoering laat op één wedstrijd na te wensen over, Van Basten selecteert belangrijke spelers niet, maar, zegt Van Gaal ook, de resultaten zijn goed, op die beslissende verloren wedstrijd tegen Portugal op het WK in Duitsland na.

‘Eigenlijk valt de boosaardigheid reuze mee’, zegt Leo dan. Hij geeft me het tijdschrift terug. Ik ben het roerend met hem eens.

Desondanks is het bondscoach Van Basten in het verkeerde keelgat geschoten. Van een collega-trainer duldt hij geen kritiek. Zijn reactie is vilein: Volgens Van Basten is Van Gaal ‘statistisch de slechtste bondscoach van de voorbije twintig jaar’. Daarbij refereert hij uiteraard aan het niet plaatsen voor het WK in 2002, waarvoor Van Gaal eindverantwoordelijk was.

O, o Louis. Hij wordt gedwongen zijn excuses maken aan Marco van Basten. In het interview in *Sportweek* is hij te ver gegaan, vinden zijn collega’s, onder wie Ronald Koeman en Frank Rijkaard. Van Gaal krijgt een officiële berisping van de belangenvereniging Coaches Betaald Voetbal (CBV), waarvan Van Gaal erevoorzitter en ambassadeur is.

Als het klopt dat Louis ooit zelf zwart op wit heeft laten zetten dat collega’s geen kritiek op elkaar mogen hebben, tja, dan staat de CBV nog in zijn recht ook. Maar kom op, Van Gaal was hartstikke mild in zijn kritiek en al genoeg gestraft door alles wat bondscoach Van Basten (‘brutaal’), Ronald Koeman (‘ik ben hem al lang beu’) en Rijkaard (‘schaamteloos’) over Van Gaal in de media hebben geroepen. Maar helemaal niemand steekt een poot naar Louis uit. Van Hiddink is dat te begrijpen, hij heeft een bloedhekel aan Van Gaal. Ook Beenhakker houdt geen pleidooi voor Van Gaal door te zeggen dat het toch allemaal best wel meeviel met het schenden van de gedragscode. Arme Louis, hij

staat helemaal alleen.

Van Gaal dreigt januari 2007 zijn lidmaatschap op te zeggen als de berisping niet wordt ingetrokken. Maar de CBV blijft bij het bestuursbesluit. Waarop Van Gaal zegt dat hij met onmiddellijke ingang geen lid meer is van de belangenvereniging en nu komt het, dit is heel, héél erg geestig. Louis zegt: ‘Ik laat me niet monddood maken. De vrijheid van meningsuiting vind ik een groot goed.’

Leo en ik barsten zeven jaar later in lachen uit.

Leo: ‘Dat doet ons journalisten goed, Louis.’

‘*Famous last words* van Louis, Leo: ”De vrijheid van meningsuiting vind ik een groot goed.”’

Leo: ‘Wij staan helemaal achter je, Louis.’

Ik ben blij dat het tussen Leo en mij weer koek en ei is.

O, Louis (22)

LEGENDE

Dat grenzeloze zelfvertrouwen van Van Gaal. Niet iedereen heb ik ernaar gevraagd. Maar wie ik ernaar vroeg, Anna Enquist, dominee Klaas Vos, Theo Maassen, psychiater Bram Bakker, iedereen zei zonder aarzeling dat hij een onzekere man is. Ik vond dat geruststellend. Voor mij, maar ook voor hem.

Net zocht ik in *Ik, Zlatan*, nog zo iemand die nooit twijfel toont, een passage op over Van Gaal.

Zlatan: ‘Toen Van Gaal op een dag zei dat ik meer aan het teambelang moest denken, reageerde ik geprikkeld. Van Basten had precies het tegenovergestelde tegen me gezegd op de trainingen. Ik moest veel meer gefocust zijn op de goal, vond hij – en niet te veel tegelijk willen doen. Naar wie moest ik luisteren? zei ik tegen Van Gaal. Naar Louis van Gaal of naar een legende? Dat vond hij niet zo leuk, geloof ik.’

O, Louis (23)

EXCUSES

De perschef van het Nederlands elftal heeft zijn telefoon opgenomen. ‘Hugo, ik bel je zo

terug, ben even druk', zegt Kees Jansma.

Twintig minuten later belt hij me.

'Heb jij nou ooit je excuses aan Louis aangeboden, Kees?', vraag ik.

Weet u nog? Het geschil stamt uit 1987. Van Gaal is zijn trainersloopbaan begonnen bij AZ. Jansma pakt hem keihard aan in *Voetbal International*. Hij schrijft dat Van Gaal zijn billen parkeert op het stoeltje van hoofdtrainer Hans Eijkenbroek. Jansma pakt Van Gaal daar flink op aan. Ten onrechte, verklaart Van Gaal later: Eijkenbroek tobde met zijn gezondheid, Van Gaal hielp de beste man alleen maar.

'Jansma heeft nooit zijn excuses aangeboden', zei Louis van Gaal in 1992 bitter tegen Leo Verheul en mij in het *Panorama*-interview. Hij zei verder: 'En dat neem ik hem zeer kwalijk. Hij heeft aan de hele wereld verkondigd hoe fout ik was. Als achteraf blijkt dat mij geen enkele blaam treft, dan is het heel normaal dat je je verontschuldigen aanbiedt.'

Van Gaal en Jansma zijn elkaar daarna héééél vaak tegengekomen en tegenwoordig is Jansma perschef. Enfin, heeft Jansma nou ooit zijn excuses aangeboden?

Eerst volgt er een bulderende lach aan de telefoon, dan zegt Jansma: 'Dat zegt Louis nóg weleens. "Jij móét je excuses nog aanbieden."'

'En dan?', zeg ik tegen de perschef van Oranje? 'Wat zeg jij dan?'

Jansma: 'Ik lach dan. En dan zegt Louis: "Maar daarna heb jij je correct en niet rancuneus gedragen."'

Zo. Die zit.

Zoektocht (23)

SORRY

Terug bij psychiater Bram Bakker. Bij mijn vorige bezoek antwoordde Bakker bevestigend op mijn vraag of hij Louis van Gaal zou aanraden om professionele hulp te zoeken. Hij stelde dat onze bondscoach 'enige neiging tot paranoïde niet vreemd is.'

Mankeert Louis van Gaal nog meer?

Ik zeg: 'Johan Derksen heeft weleens geroepen dat Van Gaal een psychopaat is. Denk jij dat ook?'

Bakker: ‘Nee. Want een psychopaat heeft niet alleen geen geweten, hij heeft er ook geen besef bij dat hij gewetenloos ís. Nou, Van Gaal kan heel hard zijn, maar volgens mij realiseert hij zich altijd dondersgoed dát hij hard is. Ik zou het zelfs willen omkeren: ik denk dat Van Gaal misschien wel té gewetensvol is, in de zin dat hij alles langs zijn eigen referentiekader van normen & waarden plaatst.’

‘Hij voelt zich snel aangevallen. Komt dat omdat hij een controlfreak is?’

Bakker: ‘Ja, enorm. Dwangmatig, obsessief, compulsief. Maar dat is soms ook wel leuk. Ik hoorde van iemand dat hij precies weet welke wijn hij van iemand heeft gekregen. Als hij die fles openmaakt, dan besteedt hij er ook echt aandacht aan. Zegt dan dat hij het een lekkere wijn vond. Hij is zich dus heel erg bewust van alles en iedereen. Hij wil alles weten. Ik heb ooit wat onaardigs over hem gezegd en toen kreeg ik een brief van Truus die haar beklag deed. Ik vond dat opmerkelijk. Ik neem aan dat ze dat met zijn goedkeuring deed. Samen zien en horen ze kennelijk alles.’

‘Ik heb mensen gesproken die hem kennen en die zeggen dat hij een gespleten persoonlijkheid is. Schizofrenie, komt hij daar in aanmerking voor?’

Bakker: ‘Nee, zeker niet. Ik vind niet dat hij bizarre ideeën heeft. Als je over persoonlijkheidstypes praat, heb je drie soorten. Het A-cluster, dat zijn de eigenaardige types, de schizoïde, schizotypische mensen. Dan heb je het B-cluster, dat is zeg maar het theater, de narcisten, de borderliners, de splitsers. Daar heeft hij wat van. En dan heb je het C-cluster, dat zijn de afhankelijke, de ontwijkende types, grijze muizen die denken: ik zit hier veilig in m’n nieuwbouwwijk en niemand maakt me wat. Daar heeft hij niks van. Uiteindelijk hebben evenwichtige mensen van alles wat. Bij hem is die combi niet geheel evenwichtig, maar het is wel een mengeling van kenmerken.’

‘Wat categorie B betreft: heeft hij een narcistische persoonlijkheidsstoornis?’

Bakker: ‘Ik denk niet dat hij voldoet aan de criteria van die psychiatrische stoornis. Zijn kring met intimi is stabiel en duurzaam, hij kan zich met mensen verbinden. Mensen met een narcistische persoonlijkheidsstoornis maken al hun relaties stuk. Maar Van Gaal – en hij zal het niet fijn vinden dat ik dat nu hardop constateer – heeft zeker narcistische karaktertrekken, waarbij aangetekend dat, in tegenstelling tot mensen met een narcistische persoonlijkheidsstoornis, dat soort mensen bijna altijd voelen en weten. Narcistische trekken zijn meestal een compensatie voor iets anders. Nou, daar hebben we het ruimschoots over gehad.’

‘Waarom praat Van Gaal zo vaak in de derde persoon over zichzelf, hij zegt niet *ik* maar

Louis van Gaal?'

Bakker: 'Misschien omdat Cruijff altijd in de tweede persoon over zichzelf spreekt? Volgens mij moeten we daar niet heel diep over denken. Het is een beetje de eigenaardigheid van die voetbalwereld waarbij ze allemaal op een gegeven moment op een niet-alledaagse manier gaan praten.'

Bram Bakker is naar de boekenkast gelopen en overhandigt me een van zijn boeken. Nu moet ik maar eens vragen, denk ik, hoe de psychiater denkt over mijn clash met Van Gaal uit 2006.

Bakker: 'Ik denk dat zijn angst om zich kwetsbaar naar jou op te stellen het heeft gewonnen van het normbesef dat hij wel degelijk heeft. Dus hij weet de komende twintig jaar haarfijn dat die ruzie heeft plaatsgevonden en dat jij die brief hebt gestuurd, dat is hij echt niet vergeten. En hij weet ook dat hij wel had moeten reageren, maar hij is bang. Want jij bent toch een journalist, een dikke rat, die zijn excuses aan jou tegen hem gaat gebruiken. Dat jij openlijk gaat zeggen: "Nou, maar Louis van Gaal heeft tegen mij wel toegegeven dat hij ernaast zat."'

'Omdat die excuses uitbleven heb ik er bij *Studio Voetbal* wat lelijks over gezegd. Later kwam ik Truus tegen in Portugal en die heeft me toen gezegd dat hij juist daar boos over was. Waarbij hij voorbijgaat, bewust natuurlijk, aan de kern van onze ruzie.'

Bakker: 'Dat past ook helemaal in het verhaal. Privé is hij misschien in staat en bereid zich wel kwetsbaar naar jou op te stellen, maar dat zou dan eigenlijk betekenen dat jij de rest van je journalistenleven het nooit meer over Van Gaal kan hebben, want dan heb je privé iets met hem. Daar heeft hij dus geen vertrouwen in. Het is jammer, ik kan me zomaar voorstellen dat je naar aanleiding van zo'n ruzie elkaar juist op een persoonlijk niveau wel weet te vinden. Maar je bent journalist en dat heb je bekrachtigd door er op tv wat over te zeggen.'

Marco van Basten schiet me te binnen. Ik zou dit niet aan het papier hoeven toe te vertrouwen, maar ik stel me (rara waarom zou ik dat toch doen?) maar eens eventjes kwetsbaar op. Marco kwam tot de conclusie dat een mate van vriendschap tussen journalist en voetballer/trainer niet tot de mogelijkheden behoort. Ik had volgens hem dingen op tv gezegd die alleen van hem afkomstig konden zijn. Ik vond het eerlijk gezegd totaal geen nieuwswaardigheden, maar dat maakte niet uit, zei hij, een kleinigheidje kan

zwaar wegen als het afkomstig is van de bondscoach.

Ik zeg dat tegen Bram Bakker, maar over Van Basten wil hij niks zeggen.

‘Stel je zou Van Gaal behandelen.’

Bakker: ‘Zou ik openlijk niks over hem zeggen.’

Ik besluit mijn trouvaille te openbaren. ‘Heeft Louis kenmerken van een stoornis in het spectrum van autisme?’

Bakker: ‘Vast en zeker. Maar wie eigenlijk niet? Ik denk dat de behoefte om de man van een diagnostisch label te voorzien vooral veel zegt over de mensen die daar behoefte aan hebben.’

Zo, die kan ik in mijn zak steken.

Bakker: ‘Met een etiket doe je deze kleurrijke man tekort. Dat hij rigide is en ook een bepaald dwangmatige indruk maakt, betekent niet dat hij een patiënt is. Hij is op deelterreinen beperkt in zijn vaardigheden, maar zijn tekortkomingen lijken vrij specifiek te zijn, en met name beperkt tot omgang met media. Kun je hier iets mee of stel ik je ernstig teleur?’

‘Ik moet het even laten bezinken’, zeg ik.

Oranje (6)

ITALIAANSE TOESTANDEN

Hoe het allemaal eindigt?

Gewoon, plotseling. Op een hete zomeravond sneuvelt Oranje in Brazilië. In de achtste finales, vermoedelijk. Ik hoop innig dat we groots en meeslepend worden uitgeschakeld. Zwaar onverdiend verliezen, sterven in schoonheid, het idee hebben dat Louis en zijn jongens nog niet klaar waren of nog beter: genaaid worden door een Aziatische scheids die, naar later blijkt, wordt aangestuurd door een goksyndicaat in Hongkong, dat is beter dan geraffineerd, mazzelend, berekenend en schoppend de finale halen, zoals in 2010 gebeurde.

Perschef en spindoctor Jansma zei eerder dat hij ervan uitgaat dat *De Telegraaf* en *Voetbal International* de massieve kop van Van Gaal vervolgens zullen laten rollen, of hij het er zelf nou naar gemaakt heeft of niet.

Of Van Gaal zich op weg naar Brazilië of tijdens het WK zal misdragen?

Lusten eendjes brood? Houdt Geert Wilders meer van waterstofperoxide dan van asielzoekers? Laat Gerard Joling winden op tv?

Doorgaans komt na een week of drie, vier op elkaars lip te hebben gezeten het slechtste bovendrijven bij verslaggevers, voetballers en de bondscoach. Van Gaal gaat zijn zelfbeheersing verliezen. Stemverheffing, retorische vragen stellen aan zijn vijanden van de pers, een woedeaanvalletje, een explosie.

Boem!

De media zullen het optekenen en van commentaar voorzien.

Wat zei Michel van Egmond, de auteur van *Gijp*, me laatst in Hopper? ‘Elk groot toernooi is er één journalist die het beeld van de media bepaalt. In ’88 was het Kees Jansma. In 1994 was het Lex Muller met zijn bommelding aan boord van het vliegtuig waarin ook de spelers van Oranje zaten. Soms werd alleen een stem sfeerbepalend, bijvoorbeeld die van *Studio Sport*-verslaggever Han Kok bij de persconferenties van het Duitse elftal of die van Bert Maalderink bij de trainingen van Oranje.’

Dit zei Van Egmond over Valentijn Driessen van *De Telegraaf*: ‘Ik denk dat in Brazilië Driessen de toon gaat bepalen. En dat is goed nieuws. Er zijn weinig journalisten die zich tegenover de bondscoach zo onafhankelijk opstellen als hij. Op het WK zullen Driessen en Van Gaal elkaar weken achtereen tegenkomen. Ik verheug me daar enorm op. Ik vind Valentijn Driessen een begaafd journalist, alleen een beetje recht in de leer. Ook is hij geen lid van de Van Gaal-fanclub. Wel is hij een van de weinigen die ook tegenover Van Gaal volledig zijn eigen koers vaart. Niemand weet onze bondscoach meer te prikkelen dan hij, niet in de laatste plaats door het lijzige Westlandse accent waarvan hij zich bedient. Ik voorzie een cultstatus voor Driessen.’

Michel kon weleens gelijk krijgen. Valentijn Driessen van *De Telegraaf* zal in Brazilië zijn cirkelzaag aanzetten en nog voordat het geluid per satelliet tot ons is doorgedrongen, zullen de kaken van Johan Derksen in het Kurhaus in Scheveningen onze bondscoach vermalen. *De Snor* spuugt Louis van Gaal – tussen de commercials door – in stukjes uit.

Zo eindigt het denk ik allemaal, in een nare, zure sfeer, want wereldkampioen worden we niet, dat heeft Louis van Gaal zelf gezegd.

Wat ook nog zou kunnen is een oorlogsverklaring van Oranje aan de media. Bij de

Squadra Azzurra is het voorgekomen. In 1982, het WK voetbal was in Spanje, ontstond er ruzie tussen Italiaanse journalisten en Italiaanse voetballers. De spelers verklaarden zich solidair met elkaar en spraken niet meer met de media uit hun eigen land. Er zijn mensen die geloven dat die gemeenschappelijke vijand bijdroeg aan het behalen van de wereldtitel.

Maar kan dat nog? Praten met de pers is een verplichting. Van de FIFA moet het, maar ook van de KNVB. Het is na het EK van 2012, toen Van Persie zweeg in alle talen, zelfs schriftelijk vastgelegd.

Ik belde Kees Jansma en vroeg of hij weleens aan het scenario van zo'n collectief zwijgen heeft gedacht? Allemaal Willem de Zwijgers in Brazilië. 'Het zou zomaar kunnen', zei hij en dat begrijp ik. Want als er in de media structureel tweedracht wordt gezaaid, weet je het nooit met verwende voetballers en een bondscoach die journalisten instinctief wantrouwt. Maar een persboycot zal Jansma coach en spelers zeer ernstig afraden. 'Ik zou het persoonlijk ervaren als een afgang.'

Maar stel nou... Wat zou hij doen?

Jansma: 'Tja, er is dan geen werk meer. Dan moet ik mijn functie wel neerleggen, en da's geen dreigement', zucht Jansma. Hij zou het doen met pijn in zijn hart.

In 2004, toen het finaal uit de klauwen liep, bemoeide Balkenende zich met de harde discussie over de bondscoach. Hij nam het openlijk op voor Dick Advocaat. Gaat premier Rutte dat tien jaar later ook doen? Doet hij straks met een appèl *Laat Louis met rust!*, inclusief een open brief in *de Volkskrant*, een klemmend beroep op de opiniemakers?

Ik dien tijdens het WK mijn krant, het *AD*, en, ook elke dag, de NOS. Ik heb mij voorgenomen om bij mijn tijdelijke tv-rentree mijn woorden iets zorgvuldiger te kiezen dan ik op het EK in 2004 deed. Weet wel dat Louis van Gaal bij voetballers het beste in een mens boven brengt maar bij journalisten vaak het tegenovergestelde bereikt. Ik probeer het, ik probeer mij te onthouden van populisme en een verbale standrechtelijke executie, ik denk dat dat mij wel gaat lukken. Hoe bot of arrogant hij ook uit de hoek zal komen tegen journalisten, Van Gaal is en blijft een vakman.

O, Louis (24)

EXCUSES

Journalist Mary de Keyzer vertelt me dat Louis van Gaal recent Gijs Wanders heeft gemaïld met excuses. De bondscoach had tijdens een persconferentie iets over de voormalige nieuwslezer gezegd dat negatief overkwam. Zo had hij het niet bedoeld, liet hij Wanders weten, integendeel. Wanders, desgevraagd: ‘Louis van Gaal had zich beter moeten uitdrukken, schreef hij, en daarvoor bood hij zijn verontschuldigingen aan.’

Hij kan het dus wel, Louis.

Ik ben er geloof ik klaar mee, met het eisen van zijn excuses. Het is goed zo. De tijd is aangebroken om me ten opzichte van hem niet rancuneus te gedragen. Wraakzucht loont niet.

O, Louis (25)

PIJN

Het is twee weken voor de deadline van *O, Louis*. Vanachter een rookgordijn dat langzaam optrekt, vertelt mijn uitgever Johan Derksen dat die kale onlangs bij hem langskwam. Kees Jansma vroeg hem of het qua Van Gaal misschien een onsje minder kan in de uitzendingen van *Voetbal International*. ‘Mijn opmerkingen doen de bondscoach erg pijn’, zegt Derksen en hij trekt weer aan zijn sigaar.

O, Louis (26)

VERREK

‘De vader, altijd weer die ontbrekende vader hè’, mijmerde ik bij Bram Bakker thuis.

De psychiater zei: ‘Daar is het mee begonnen en het speelt nog steeds.’

Ineens schiet me die ene uitspraak van de moeder van Louis te binnen. In een interview met Coen Verbraak in *Vrij Nederland* in 2000 staat. ‘Jongen, had je vader het maar meegemaakt, wat hād hij het fantastisch gevonden.’

Verrek.

Ik neem de geautoriseerde biografie nog eens ter hand en lees hoofdstuk 1 *De kinderjaren*. Fuck, ik zie zinnen staan die, voordat ik aan dit boek begon te schrijven, niet tot me zijn doorgedrongen.

Deze bijvoorbeeld: *Mijn vader en ik hebben niet eens de kans en de tijd gekregen een goed gesprek met elkaar te hebben.*

Dit klinkt als een trainer die zijn ploeg een kansloze nederlaag ziet lijden en dit klinkt niet als iemand die desinteresse veinst of oprecht geen belangstelling heeft. Toch?

En deze: *Mijn vader, ik kan hem nog wel voor me halen. Het beeld van hem zal altijd zijn: vroeg eruit, 's avonds heel laat thuis. (...) de man werkte zoveel en zo hard.*

Louis van Gaal doet zijn werkzame leven niet anders. Hij werkt zich de tyfus. Wat lijkt hij op zijn ouweheer of wat wil hij op hem lijken.

Ben ik slordig geweest of was ik een tikje verblind misschien?

Kijk deze: *Ik herinner me hem vooral van Pasen, Pinksteren, Kerst, als ik op mocht blijven. Dan was hij de grote aanjager. (...) Hij gaf me mijn spelletjesachtergrond. En hij was heel streng. Wat ik al zei, ieder had zijn taak en die had hij te volbrengen.*

Hoeveel feestavondjes heeft Louis van Gaal niet georganiseerd bij Sparta, AZ, Ajax, Barcelona en het Nederlands elftal?

Deze dan: *Later, met mijn kinderen, heb ik het ook altijd zo gedaan: véél spelletjes, tot uit den treure.*

Louis van Gaal als de vader die hij zelf maar eventjes had.

Deze: *Ach, de nachtmis, dan was het drie uur en zat ik daar als klein ventje te kijken naar mijn broers en vader die kaartspelen aan het doen waren. Dat beeld... Schitterend.*

Dat kaartclubje van Louis van Gaal. Roept hij met Ger Boer, Ruud Bröring, Luc Klinkhamer en Henny Schipper de sfeer van vroeger, thuis, op?

Deze ten slotte: *Vader hield van zijn kinderen én was een autoriteit; er was thuis een mengeling van warmte en het strikte naleven van normen & waarden.*

Allemachtig, dat is Louis zelf, ten voeten uit.

Op weg naar het einde

NAPOLEON EN JOOP DODERER

Mijmerend ben ik op de terugweg van Kees Jansma, die ik al zijn citaten uit dit boek heb voorgelegd. Ik zit op de A12, een kwartiertje geleden ben ik kilometerpaaltje 56,4 gepasseerd.

Hoe eindigt Louis van Gaal?, denk ik. Ik bedoel, lang na het WK?

Hoe is zijn gezondheid? Zijn moeder stierf ver in de tachtig, zijn vader ging heel jong. Wiens genen heeft hij?

Hopelijk heeft hij nog een lange tijd. Wat gaat hij tussen Oranje en zijn sterven nog allemaal doen? Pendelen tussen Noordwijk en Vale de Lobo? Rustig leven met Truus of komen er toch nog een paar clubs of landen voorbij? Misschien is hij wel bereid ons arme Sparta te redden van de ondergang. Och, ik zou er mijn linkerpink voor overhebben.

Is het voor een competitief ingesteld mens als hij leuk om te klaverjassen met oude makkers, te golfen met Bonaventura, de kleinkinderen te zien en nog meer geld in te zamelen voor *Spieren voor Spieren*? Cruijff kan dat soort dingen beter, Cruijff slaagt erin weg te lopen voor grote verantwoordelijkheden, te delegeren, van afstand een beetje aan de touwtjes te trekken, maar de Beenhakkers, de Advocaten en de Hiddinks van deze wereld willen werken tot ze erbij neervallen. Tot die laatste categorie reken ik Louis van Gaal.

Hij gaat graag met jonge mensen om. Van Gaal wil hen beter maken, ontwikkelen, prikkelen. Er zijn leraren die vervroegd met pensioen gaan, er zijn er ook die na hun 65ste bijles blijven geven en als invalkracht fungeren. Doceren is hun en zijn levensovertuiging.

Qua God is-ie er wel uit. Een weg terug naar de kerk is er niet voor hem, volgens mij.

Ik probeer verder te kijken dan de zomer van 2014, want ik wil weten hoe het afloopt met Louis. Ik heb het sommige mensen gevraagd die ik op mijn reis naar de krochten van de ziel van onze bondscoach tegenkwam.

De Belgische toneelregisseur Luk Perceval vermoedt dat Louis van Gaal op de een of andere manier een banneling wordt. 'Hij is Napoleon en zal dat blijven tot het einde van zijn dagen. Dat is ook charmant.'

Freek de Jonge zegt: 'Hij is het prototype van de Griekse held, onoverwinnelijk maar met een achilleshiel. We zien het drama allemaal aankomen, hij gaat natuurlijk ten onder.'

'Het wordt geen zelfmoord, zoals Ajax overkwam', zeg ik. 'Louis verrijst steeds.'

Freek: 'Op zijn ego gaat hij onderuit.'

‘Jij denkt echt dat hij eindigt in mineur?’

Freek: ‘Dat zit er gewoon in. Een Griekse tragedie. Dat is het kenmerk van de Griekse tragedie: de held zelf heeft nog altijd het gevoel dat hij de baas is. Maar helaas.’

‘Oud worden op tv, vlekkeloos analyserend. Dat kan toch ook?’

Freek: ‘Hij zal zijn bevrediging niet vinden door op SBS 6 naast Jan Joost van Gangelen te gaan zitten.’

Theo Maassen zegt: ‘Ik ben dol op types als Travis Bickle in de film *Taxi Driver*. Dat zijn *beautiful losers*. Eigenlijk is Van Gaal een *ugly winner* en daarmee een *beautiful loser*.’

‘Louis van Gaal mist het talent om in de anonimiteit te gaan leven’, zegt Bram Bakker. ‘Dat weten we nu al. Die zal zich altijd weer, net als die politieke mastodonten, bij het raam vervoegen om iets naar buiten te schreeuwen. Dat zal hij nooit kunnen laten. Joop Doderer heeft heel erg zijn best gedaan om niet meer Swiebertje te zijn. Dat is niet gelukt. Het gaat Louis van Gaal waarschijnlijk niet meer lukken om niet meer Louis van Gaal te zijn. Ik denk dat heel veel van die vrouw afhangt. Weet zij hem voldoende te kalmeren, dat hij zegt: “Nou, het is mooi, ik ga ook maar stil leven.” Of is hij zo verslaafd aan de stress en het werk dat hij in het harnas zal sterven? Ik vrees dat het gevoel onmisbaar te willen zijn hem niet zal verlaten.’

We zeggen allebei even niks.

Bakker: ‘Toch zou hij maar één keer op een goede manier zijn andere kant moeten laten zien en het is klaar.’

‘Hoe dan?’

Bakker: ‘René van der Gijp, die man doet natuurlijk echt een act. Maar er verscheen een boek van hem, over hem. Er stond ergens: ‘*Gijp* is een vrouwenboek.’ Dat vond ik nou echt een goeie conclusie. Dat je weet dat hij ook maar een gemankeerde artiest is, op een gegeven moment niet meer zijn huis uit durfde en paniekaanvalletjes had, daarmee wordt hij in één keer weer geheel menselijk. Dus Van Gaal zou eens iemand een biografie moeten laten schrijven waarbij hij echt tot op het bot gaat.’

‘Met als rode draad?’

Bakker: ‘Dat het heel verdrietig is dat je je hele leven je best kan doen om iets te

compenseren wat niet te compenseren is. Een gemis blijft een gemis en een gebrek aan erkenning is een hard gelag.'

Er is een lichtje gaan branden op mijn dashboard waarvan ik de betekenis en de urgentie niet ken. Ik ga niet stoppen, Rotterdam is niet ver meer. Mevrouw Borst en zoonlief wachten op me. Ik hoop dat Louis het aandurft na het WK een ontspannener leven te leiden, zonder irritante journalisten. In ieder geval zonder de irritante journalist die jarenlang elke dag aan hem dacht. 'Een gemis blijft een gemis', fluister ik en ik trap het gaspedaal diep in, misschien verdwijnt bij 180 kilometer per uur het lichtje op mijn dashboard wel.

Finale

NAWOORD

Ik ben de beste!

Ik ben de beste sportschrijver!

Van Rotterdam!

Van Amsterdam!

Van Eindhoven!

Dat bewijst dit boek over Louis van Gaal dat vele beter is dan het boek dat Nico Scheepmaker schreef over Johan Crujff! Mijn boek is beter dan welk sportboek dan ook!

Er zijn mensen die zeggen dat je dat van jezelf niet moet zeggen. Dat je goed bent. Dat je de beste bent! Dat anderen dat maar moeten doen. Hoezo?! En wie dan? Wie kan er nou beter beoordelen dat ik verschrikkelijk goed schrijf dan ikzelf? Ik ben er toch heel de tijd bij geweest?

Anderen lezen diagonaal of oppervlakkig of ze lezen dit boek niet eens, die gaan af op mijn mediaoptredens en iedereen weet, als ik op tv ben kom ik vaak boos over, omdat ik word geprovoceerd door de media.

Ik zal niet generaliseren maar ik heb geen hoge pet op van journalisten. Te veel journalisten missen mijn intelligentie en mijn eerlijkheid om dit geweldige boek op waarde te schatten, anderen misgunnen het me. Moet ik namen noemen? Nee toch zeker.

Veel journalisten zijn ook te gemakzuchtig of te lui om zich in de materie te verdiepen,

zien de compositie over het hoofd of zien mijn humor niet. Ik heb best veel humor namelijk. Vraag maar aan mijn kaartvrienden en mevrouw Borst.

Ik ben een miskend genie. Als er weinig mensen zijn die je een schouderklopje geven, dan moet je dat zelf doen. Ik ben beter dan Michel van Egmond en Marcel van Roosmalen en bijvoorbeeld ook veel beter dan Gay Talese en David Remnick. Ik ben de beste sportschrijver van de wereld! Ik ben de beste sportschrijver aller tijden.

Dit wordt een bestseller, tenminste als uitgever Johan Derksen mijn boek net zo pusht als dat boekje *Gijp*.

Als we in Brazilië wereldkampioen worden, zal ik een half miljoen boeken verkopen, maar dat worden we niet. De vijftigduizend haal ik wel, want met mijn naam en het hoofd van Louis van Gaal op de cover weet je gewoon dat mensen bij de AKO op Schiphol geen moment zullen twifelen.

Rotterdam, februari 2014

Hugo Borst

Dank

Allereerst wil ik mijn gesprekspartners hartelijk bedanken voor hun medewerking aan *O, Louis*. Zij voedden mij met originele gedachten en hoorden mijn gezeik over Van Gaal geduldig aan.

Zonder Kim van Hardeveld was dit boek niet op tijd verschenen. Met haar dochter Ella nog in de buik luisterde zij naar de gesprekken die ik tijdens mijn zoektocht heb gevoerd en bezorgde me de transcriptie. Veel dank, Kim.

Zonder Kim Lee Yap was de nabeschouwing van de wedstrijd Wit-Rusland-Nederland 2003 niet boven water gekomen. Veel dank, Kim.

Stephanie Hoogenberk hielp me, Koert Westerman deed me belangrijke suggesties. Dank, dank.

Zonder Harminke Medendorp was dit boek niet in deze vorm verschenen. Als ik mijn ogen sluit zie ik haar potloodstrepen en aantekeningen tussen de regels en in de kantlijn. 'Te uitleggerig.' 'Hier een ander woord.' 'Niet nu al weggeven.' 'Heb je al op pagina zoveel beweerd.' Heel soms had ik een hekel aan Harminke, maar de basis is gelegd voor een duurzame relatie. Ze heeft me erg veel geleerd over schrijven. Dank je wel, Harminke.

Geraadpleegde bronnen

Boeken: *Mijn jaren bij Ajax* (Louis van Gaal); *Louis van Gaal, Biografie en Visie* (Robert Heukels); *Louis van Gaal, de man en zijn methode* (Maarten Meijer); *De eenzame kampioen* (Edwin Winkels); *De coup van Crujff*, (Menno de Galan); *Robert Enke, Een al te kort leven* (Ronald Reng), *Ik, Zlatan* (Zlatan Ibrahimovic & David Lagercrantz); *Sparta Rotterdam In het betaalde voetbal* (Z.W. Cassa en J.P.E. Snoek); *Hard gras*.

Kranten en tijdschriften: *AD*, *Gooi- en Eemlander*, *Het Vrije Volk*, *The Mirror* (Groot-Brittannië), *Nieuwe Revu*, *NRC Handelsblad*, *NuSport*, *Panorama*, *Het Parool*, *ProSport* (Roemenië), *Rotterdams Nieuwsblad*, *De Telegraaf*, *Trouw*, *Voetbal International* en *de Volkskrant*.

Tv en radio: *Studio Voetbal* (NOS), *Voetbal International* (RTL7), nabeschouwing Wit-Rusland-Nederland, 2003 (SBS6/Infostrada) en *Langs de Lijn* (NOS).

www: diverse filmpjes met Louis van Gaal op *YouTube*.

Dit eBook is voorzien van een watermerk met identificatiecode :
XB9YF1dGAFAGZ1c+UWNcaFpmVnpdAgFMBRlUIAQuBHIFJVh1VSEEk
- 53199d1cd3d2b